nuvela chineză medievală

«De curînd frunzişul verde
Ramul salciei îmbracă,
Cu zăpezi topite, gerul
Cel din urm-acuma pleacă.
Ploi mărunte cad întruna
Bate vînt de răsărit,
De smarald oglindă, lacul
Cu mătasea-i vălurind.
Zîne-adevărate, flori
Peste tot domnesc sprinţare,
Fluiere se-ntrec, cîntări
Se îmbină cu-o urare :
„La mulţi ani !" Astfel petrece
Primăveri, la fel, mereu,
Vinul minunat, potirul,
În culori de curcubeu,
Îl îmbracă ; raza-n ceaţă
Se răsfrînge înmiit...
Astfel vremea el şi-o trece
În beţii fără sfîrşit.»

ISBN 973-21-0040-0
ISBN 973-21-0037-0

Vol. III Lei 8
editura minerva

1316
nuvela chineză medievală

nuvela chineză medievală

şerpoaica albă

***

nuvela chineză medievală

șerpoaica albă

***

TRADUCERE DIN LIMBA CHINEZĂ ȘI NOTE DE TONI RADIAN
TRADUCEREA VERSURILOR DE TONI RADIAN ȘI FLORENTINA VIȘAN

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1989
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

ISBN 973—21—0040—0

ISBN 973—21—0037—0

DAREA ÎN VILEAG A „ZEULUI"

De curînd frunzișul verde
Ramul salciei îmbracă,
Cu zăpezi topite, gerul
Cel din urm-acuma pleacă.
Ploi mărunte cad întruna
Bate vînt de răsărit,
De smarald oglindă, lacul
Cu mătasea-i vălurind.
Zîne-adevărate, flori
Peste tot domnesc sprințare,
Fluiere se-ntrec, cîntări
Se îmbină cu-o urare :
„La mulți ani !" Astfel petrece
Primăveri, la fel, mereu,
Vinul minunat, potirul,
În culori de curcubeu,
Îl îmbracă ; raza-n ceață
Se răsfrînge înmiit...
Astfel vremea el și-o trece
În beții fără sfîrșit.

Această poezie este scrisă pe melodia *Înverzesc ramurile salciei.* A compus-o un învățat din dinastia Song și este vorba în ea despre împăratul din dinastia Song de

Miazănoapte, al cărui nume de după moarte [1] a fost Huizong, iar numele daoist [2] — „Împărat slujitor al cerului suprem, daosul nestăpînit de patimi Xuanhe [3]". Huizong a fost al optulea împărat al acestei dinastii, primul fiind Taizu.

Huizong era în realitate reîncarnarea lui Li Yu [4], ultimul împărat al dinastiei Tang tîrzii. Fapt este că tatăl lui Huizong, Shenzong, a privit odată portretele împăraţilor din vremurile de demult apuse aflate în palat şi a admirat înfăţişarea nobilă şi spiritualizată a lui Li Yu.

Chipul acesta pur vădea o totală desprindere de deşertăciunile lumeşti şi avea ceva de sfînt în el. Apoi Shenzong a visat că Li Yu a coborît din ceruri în palat. După aceasta s-a născut Huizong, care încă în copilărie a primit titlul de „Prinţul Duan". Din tinereţe Huizong a fost graţios şi elegant şi înzestrat cu toate harurile. Cînd fratele său mai mare Zhezong [5] s-a săvîrşit din viaţă, curtenii l-au înscăunat pe tron pe prinţul Duan, adică pe Huizong. După ce a preluat puterea, în întreaga împărăţie s-a înstăpînit liniştea şi la curte nu au avut loc nici un fel de tulburări.

Împăratului îi plăceau în mod deosebit grădinile şi rezervaţiile naturale. Şi iată că în primul an de domnie, din porunca sa, în partea de miazănoapte-asfinţit a capitalei a început amenajarea unui imens parc. Administraţia acestui parc a fost încredinţată unui eunuc, pe nume Lian Shicheng. Un alt curtean, Zhu Mian, a fost însărcinat să aducă din toate colţurile împărăţiei soiuri de pomi, flori

[1] Titlu de onoare acordat împăratului după moarte şi menţionat pe tăbliţa de pomenire aşezată în templul străbunilor al casei domnitoare.

[2] Împăratul Huizong credea în magie, în descîntece şi minuni şi în religia daoistă, luîndu-şi chiar un titlu daoist.

[3] Deviza sub care a domnit Huizong între anii 1101—1126.

[4] A domnit între anii 923—937.

[5] A domnit între anii 1086—1100.

şi bambuşi rari, pietre ciudate şi tot ce mai era trebuincios pentru ca acest parc să strălucească în toată frumuseţea sa. Toate bogăţiile vistieriei s-au dus pe amenajarea parcului, şi cei mai iscusiţi meşteri din toate colţurile ţării au fost chemaţi pentru aceasta în capitală.

După cîţiva ani, cînd s-a terminat cu amenajarea parcului, el a fost denumit „Muntele vieţii veşnice". Era plin cu flori uimitoare, cu arbori falnici şi cu cele mai rare păsări şi animale. Acolo se semeţeau în toată splendoarea clădiri şi turnuri ce păreau a dispărea în nori, chioşcuri, foişoare şi terase încîntătoare, şi nu se află cuvinte care să poată înfăţişa minunăţia lor. Printre acestea erau palatele „Propăşirea dumnezeiască", „Pavăza păcii", „Tufişul nepieritor"; pavilioanele „Marea tihnă", „Adevărul ceresc", „Totala înseninare a minţii", „Lanţul de munţi"; chioşcurile „Aurora de jad", „Fenixul ce pluteşte în nori" şi multe altele ce nu pot fi înşirate toate. Şi acelora ce erau numiţi „Cei şase tîlhari din anii Xuanhe" — curtenii Cai Jin, Wang Fu, Gao Qiu, Tong Guan, Yang Jian şi Liang Shichen — împăratul le îngăduia adesea să se plimbe în acest parc, să sălăşluiască în palatele lui.

Iată ce spun în această privinţă stihurile:

Sînt pietre preţioase astfel orînduite,
Încît chiar stînci şi munţi de-a dreptul par,
Bambusul, pruni-nvăluie-n desiş,
Totul în jur e-un răcoros umbrar.
Ce dar divin să li se-ngăduie paşii
Prin acest loc unor bieţi muritori,
Iar ei nu pot măcar să preţuiască
Nici n-au habar că-s dincolo de nori.

Să pomenim doar de pavilionul „Adevărul de matostat", ce se afla în partea de miazăzi-asfinţit a palatului şi era reşedinţa lui Anfei, prima favorită a împăratului. Ine-

lele de la uși, poleite cu aur, atîrnînd din boturi de șerpi și dragoni, ivărele împodobite cu ornamente suflate în aur, balustradele de jad, zăbrelele de matostat — totul scînteia de-ți orbea privirea.

Odată împăratul i-a poftit pe Cai Jing și pe ceilalți cinci curteni la un chef, chiar în pavilion. Pe peretele uneia din săli, oaspeții de vază au lăsat cîteva inscripții poetice.

Iată ce înfățișează stihurile :

„Pavăza păcii“ — un nou palat
Ce-n fast și străluciri ne-a fermecat,
În el nici o ființă muritoare
Nu intră făr-a Înălțimii-ei favoare.
Pocalele cu vin însuflețesc
Aici ospățul cel sărbătoresc.
În pavilionul „Adevăr de matostat“
Fermecătoare zînă și-a făcut palat.

Nu vom povesti despre faptul că Anfei se bucura de mai multă dragoste din partea împăratului decît oricare dintre femeile ce se aflau în celelalte șase palate, ci despre o oarecare Han Yuqiao, ce-și trecea și ea zilele în harem.

Ea a ajuns în palat împreună cu alte fete alese pe sprînceană, cînd a atins vîrsta măritișului [1]. Fața îi era gingașă ca floarea de lotus, iar trupul ei avea albeața zăpezii scînteietoare. Fusta de mătase flutura ca un nor, iar la cingătoare îi atîrnau podoabe ce zornăiau ca un clinchet de clopoței. Dar Han Yuqiao nu se bucura de favoarea împăratului, el fiind cu totul subjugat de Anfei. Și în anotimpul fermecător al primăverii, cînd totul în jur tulbură inima și gîndurile, Yuqiao privea cu o ciudă amară la așternutul ei îmbrăcat în brocart roșu și, stînd culcată sub plapoma de puf de culoarea smaraldului, simțea cum

[1] Adică vîrsta de 15—16 ani.

frigul îi pătrunde în suflet. Iar cînd strălucirea lunii îi lumina pragul iatacului, ea nu era în stare să asculte sunetul minunat al flautelor, iar țîrîitul greierilor, undeva lîngă zid, nu o lăsa să adoarmă. Cît o durea faptul că nu are cu cine împărți așternutul singuratic ! În cele din urmă a ajuns pînă acolo încît nu mai avea chef să se sulemenească diminețile, i se stinseră în inimă simțămintele primăvăratice ale patimei fără istov, a început să ofteze adesea, și din toate se simțea că o cuprinde boala.

Într-adevăr, ca în stihurile de mai jos :

Vîntul primăverii, iată,
A pornit din nou la drum,
Lacrimile mele toate
Să le zvînte n-are cum.
Frig ce-adastă zile calde,
Sau cu ploi, sau iar senine,
Sufletu-l rănesc și poartă
Cel din urmă dor cu sine.
Cad petalele, cu ele
Laolaltă, iar și iară,
Se desprinde și pălește
Simțămînt de primăvară.
Flori s-au dus și numai fluturi
Se-nvîrtesc neîncetat,
Amintind că fost-a floare
Peste lujer parfumat.
Granguri, singuri făr'de grijă
Stau în salcia tăcută,
N-au habar de ramul verde
Nu-nțeleg tristețea-i mută.
Visele neîntrupate
Tot la fel s-au spulberat,
Nu mai am nădejdi de-acuma
Primăvara a-ncetat.

Trece viața-n nepăsare,
În beții, dans nebunatic
Sau în somn se mai petrece,
Sau în visul cel lunatic.

Pe zi ce trecea, se topea aroma farmecului ei, pălea frumusețea-i de salcie gingașă, sprîncenele i se încruntau și obrazu-i căpăta o paloare de moarte. Pe Yuqiao au îngrijit-o nu o dată vracii de la curte, lua diferite leacuri, dar totul în zadar : era ca și cum o piatră ar fi fost udată cu apă.

Și iată că, odată, împăratul îl chemă pe ministrul Yang Jian și cuvîntă cu augustele-i buze :

— Dumneavoastră mi-ați adus la palat pe fata numită Han Yuqiao. Cred că cel mai bine ar fi dacă ați lua-o la dumneavoastră să se odihnească și să-și vadă de sănătate. Se va întoarce la palat atunci cînd se va vindeca. Mai-marelui peste bucătării porunciți-i să-i gătească zilnic bucate alese, iar vracilor de la curte să aibă grijă de ea și să-i dea leacuri întăritoare. Cînd are să se simtă mai bine, încunoștințați-mă.

Yang Jian s-a înclinat pînă la pămînt suveranului și fără întîrziere le-a poruncit slugilor să aducă în casa sa toate cuferele și cutiile cu dresuri ale lui Yuqiao, lucrurile ei casnice și restul, iar pentru ea a pregătit o litieră.

Și iată că, Yuqiao, însoțită de două dădace și două slujitoare de la palat, împreună cu oamenii trimiși după ea de Yang Jian, sosi în casa acestuia. Soția ministrului, prevenită de soț, îi ieși în întîmpinare. Reședința ministrului fu imediat despărțită, aripa din partea de apus cu grădina fiindu-i pusă la dispoziție lui Yuqiao. În încăperile ei le era îngăduit să intre doar vracilor de la curte și slujitoarelor. Zilnic primea vizita ministrului și a soției lui.

Pe nimeni altcineva gazdele nu lăsau să pătrundă acolo, iar poarta spre grădină o țineau întotdeauna închisă

cu un lacăt. Lîngă poartă a fost așezat un butoiaș în care se puneau cutiile cu hrană și scrisorile.

Într-adevăr :

În prag de primăvar-a răsărit
Un verde fir de iarbă prizărit,
Și-n van cîntec de graur se aude
Prin ramuri dese. Nimeni nu-i răspunde.

Au trecut aproape două luni de cînd Yuqiao locuia în casa ministrului. Ea a început să se întremeze — arăta aproape ca înainte — și se hrănea din ce în ce mai bine. Bucuroși din cale-afară, ministrul și soția sa dădură un ospăț în cinstea însănătoșirii lui Yuqiao și, totodată, de rămas bun, avînd în vedere faptul că ea avea să-i părăsească în curînd.

— Iată, v-ați făcut sănătoasă. Ce fericire ! spuse soția lui Yang Jian după ce potirele fuseseră umplute de mai multe ori și tipsiile cu bucate înlocuite unele cu altele. S-ar cuveni să-l încunoștințăm pe împărat, adăugă ea, să alegem o zi prielnică și să vă petrecem la palat. Ce părere aveți ?

— O ! Nefericita de mine ! rosti Yuqiao, încrucișîndu-și mîinile pe piept. O cruntă tristețe m-a răpus și am fost țintuită la pat vreme de două luni în cap. E adevărat, acum mă simt ceva mai bine, dar aș dori să-mi îngăduiți să mai rămîn o vreme la dumneavoastră. Rogu-vă din suflet, doamnă, ca deocamdată să nu-l înștiințați pe împărat. Știu că vă stingheresc și îmi este foarte neplăcut, dar nu voi uita niciodată bunătatea dumneavoastră și mă voi strădui să nu vă rămîn datoare. Cîndva vă voi răsplăti cu mărinime.

Soția ministrului desigur că nu avu nimic împotrivă.

După două luni Yuqiao dădu o masă de răspuns. A fost poftit și un povestitor popular care a depănat cîteva

istorioare. Printre ele era una despre o preafrumoasă ce trăia şi ea la palat şi purta tot numele de familie a lui Yuqiao — Han. Aceasta s-a întîmplat pe vremea împăratului Xuanzong [1] din dinastia Tang. Suveranul nu o onora cu dragostea sa şi ea suferea foarte mult din această pricină. Odată, pentru a-şi vărsa tristeţea, culese o frunză roşie din grădină, scrise pe ea nişte stihuri şi îi dădu drumul pe o apă curgătoare.

Stihurile glăsuiau :

Ce repezi curgeţi, unde cristaline,
Doar zilele-mi se scurg de-mi par cît veacul,
Tot în palat, nepărăsind iatacul,
O, frunzuliţă, rogu-te, pluteşte,
Drum bun îţi spun, spre oamenii de rînd
Du dincolo de ziduri al meu gînd.

Frunzuliţa roşie a fost culeasă de pe apă de un bărbat care venise în capitală la examene. Bărbatul acesta se chema Yu You. El izvodi stihuri de răspuns şi dădu drumul frunzei pe acelaşi rîu, dar în direcţia ce mergea spre palat. Mai tîrziu omul acesta a dobîndit o slavă răsunătoare. Împăratul află mai apoi de această întîmplare şi i-o dădu în căsătorie lui Yu You pe doamna Han, iar cei doi au trăit în dragoste şi înţelegere pînă la adînci bătrîneţe. Cînd povestitorul ajunse la sfîrşitul fericit, Yuqiao oftă fără voie. Cu glas tare ea nu spuse nimic, dar în sinea sa se gîndi : „Dacă aş avea şi eu un asemenea noroc, aş socoti că n-am trăit în van, că n-am făcut degeaba umbră pămîntului".

După terminarea ospăţului, gazda şi musafirii se despărţiră, iar Yuqiao se duse în iatacul ei şi se culcă. Dar la miezul nopţii se trezi cu o durere de cap îngrozitoare. Ochii îi ardeau, simţea furnicături şi o sfîrşeală în tot trupul. Mîinile şi picioarele parcă nu mai ascultau de ea. Copleşită de gînduri negre, se îmbolnăvi din nou. De data aceasta se simţea şi mai rău ca înainte.

[1] Anii domniei : 713—755.

Într-adevăr :

Pe-acoperiş ce-i gata găurit
Cade şi ploaia fără de sfîrşit.
Luntre, pornind şi ea tîrziu la drum,
Un vînt potrivnic îi stă-n cale-acum.

În dimineaţa următoare, cînd soţia ministrului o vizită pe Yuqiao, o găsi într-o stare foarte grea.

— Ce bine că n-am raportat împăratului că v-aţi însănătoşit, spuse ea către bolnavă. V ărog mult să vă odihniţi în linişte şi să lăsaţi la o parte gîndul împovărător că trebuie să vă întoarceţi la palat.

— Vă mulţumesc, rosti Yuqiao cu glas pierit. Dar acum, într-adevăr, boala s-a încuibat aşa de tare în mine, încît îmi văd sfîrşitul cu ochii. Vorba ceea : „Pînă la cer e cale lungă, dar pînă la pămînt — mult mai aproape". Dar dacă n-am să izbutesc să vă răsplătesc în această viaţă pentru grija deosebită pe care mi-o purtaţi, atunci în viaţa viitoare vă voi sluji ca un cal sau ca un cîine credincios.

Şi terminîndu-şi spusele, oftă cu atîta durere, încît ţi se rupea inima auzind-o.

— Nu trebuie să vorbiţi astfel ! o ostoi soţia ministrului, care era în fapt cuprinsă de tulburare şi nelinişte. Încă din străvechime se ştie că cerul îi ocroteşte pe cei buni. În curînd steaua nimicitoare în puterea căreia vă aflaţi se va depărta şi o să vă înzdrăveniţi. Şi nu trebuie să vă otrăviţi cu leacuri, dacă nu vă simţiţi mai bine cînd le luaţi. Ele vă pot vătăma şi mai tare sănătatea. Dar iată la ce m-am gîndit, continuă ea. Nu s-a întîmplat cumva ca atunci cînd v-aţi aflat la palat să faceţi un legămînt şi

să nu vi-l ţineţi ? Poate că tocmai prin asta aţi mîniat spiritele.

— De cînd am ajuns la palat, aveam zi de zi inima atît de grea, încît numai de juruinţe nu-mi ardea. Dar acum, cînd mă simt atît de rău şi leacurile nu-mi ajută, sînt gata să fac un legămînt solemn în faţa cerului şi, dacă mă voi face bine, mi-l voi îndeplini fără tăgadă. Numai că nu ştiu ce zeităţi sînt pe aici, înzestrate cu adevărate puteri dumnezeieşti.

— La noi sînt cunoscuţi, prin harul lor făcător de minuni şi prin puterea lor proteguitoare, Stăpînitorul nordului — Sfîntul Xuanwu — şi preacuviosul zeu Erlang. Poate că ar trebui într-adevăr să ardeţi tămîie, să vă rugaţi pentru sănătate şi să faceţi un legămînt. Iar atunci cînd vă veţi reveni, vă voi însoţi cu plăcere la templu ca să faceţi o rugăciune şi să vă ţineţi făgăduiala făcută zeului. Ce părere aveţi ?

Yuqiao dădu din cap în semn că se învoieşte. La porunca ei, slujnicele pregătiră de îndată măsuţa de sacrificiu şi aprinseră beţişoare aromate.

Yuqiao, care nu avea putere să coboare din pat, se ridică în capul oaselor şi, sprijinindu-se de pernă, duse mîna la frunte şi glăsui :

— Eu, Han Yuqiao am ajuns de tînără la palat. Dar pînă acum nu am fost învrednicită de împărat cu dragostea sa, şi, prin patima-mi nesăbuită, am atras boala asupra mea. Şi iată că locuiesc acum în casa ministrului Yang. Dacă puterile dumnezeieşti or să mă ocrotească şi or să mă ajute să-mi recapăt sănătatea, făgăduiesc să brodez patru flamuri mari şi să fac templului şi alte danii, ca să-mi arăt adînca recunoştinţă.

În timp ce Yuqiao îşi rostea juruinţa, doamna Yang, cu lumînările aromate în mîini, se ruga pentru ea. După aceea îşi luă rămas bun de la bolnavă şi se depărtă.

Apoi se petrecu o adevărată minune. În chip cu totul ciudat, de cînd Yuqiao făcuse făgăduiala, pe zi ce trecea

se simţea tot mai bine şi peste o lună se înzdrăveni de-a binelea.

De bucurie că Yuqiao s-a însănătoşit, doamna Yang dădu un ospăţ pentru a sărbători evenimentul.

— După cum se vede, zise ea, zeităţile sînt într-adevăr făcătoare de minuni, de zece mii de ori mai folositoare decît orice fel de leacuri. Numai să nu uitaţi de legămîntul făcut şi să duceţi neapărat darurile făgăduite.

— Dar cum o să cutez să-mi calc pe cuget şi să nu-mi arăt recunoştinţa ! spuse drept răspuns Yuqiao. Chiar zilele acestea voi broda flamurile şi voi fi foarte fericită dacă mă veţi însoţi la templu. Nădăjduiesc că nu mă veţi refuza.

— Cu cea mai mare plăcere, consimţi doamna Yang.

Îndată după ospăţ Yuqiao adună cîteva lucruri de preţ ca să cumpere în schimbul lor daruri pe care să le ducă drept ofrande la templu şi mătasea trebuincioasă pentru cele patru flamuri.

Pe drept cuvînt :

Încinge focul şi-ţi dă-n clocot oala,
Arginţi trebuincioşi de-i dai, se-ncheie socoteala.

Adevărul este că dacă ai bani poţi dobîndi orice lucru din lume, oricît de scump sau rar ar fi el.

Nu trecură decît cîteva zile şi flamurile brodate erau gata. Agăţate pe nişte beţişoare de bambus, îţi luau ochii cu frumuseţea lor.

Şi iată că au fost alese ziua şi ora prielnică, s-au adunat darurile şi lumînările aromate, şi cele două femei, însoţite de slujitori, se îndreptară mai întîi spre templul Stăpînitorului nordului. Aflînd că au venit nişte doamne de vază, chiar din casa ministrului, stareţul se grăbi să le iasă în întîmpinare şi le conduse în sală. Aici se dădu

citire rugămintii adresate divinităților[1] și fură înălțate flamurile. Apoi Yuqiao prinse să se roage, scrîșnind din dinți[2] și înclinîndu-se pînă la pămînt. Cînd ceremonialul se sfîrși, musafirele trecură prin galeriile templului, iar stareţul le servi cu ceai. Yuqiao porunci să se dea cîţiva *liang* de argint drept danie templului, după care femeile se urcară în litieră și plecară.

Noaptea trecu fără să se întîmple nimic deosebit. În ziua următoare, Yuqiao și doamna Yang se îndreptară din nou spre templu, dar de această dată spre templul zeului Erlang. Și tocmai aici a avut loc o întîmplare uimitoare. Pe drept se spune :

De mult se știe, vorba e o nadă
Ce-atrage doar nenorociri drept pradă.

Dar să nu lungim vorba. Cele două femei, însoţite de slujitori, ajunseră la templu. Stareţul le ieși în întîmpinare, dădu citire rugăminţii către divinităţi, după care fură arse lumînările aromate și se făcură închinăciunile. Cînd toate fură săvîrșite după datină, doamna Yang se îndepărtă pentru o clipă, iar în acest timp, Yuqiao se apropie de o draperie galbenă cu o bordură de aur, dincolo de care trebuia să se afle statuia zeului Erlang, și o ridică ușurel cu vîrful degetului. Dacă n-ar fi făcut-o, totul s-ar fi sfîrșit aici, dar ea s-a uitat și ceea ce a văzut a uimit-o într-atîta, încît a rămas ca fermecată.

O bant-avea pe cap, cu flori de aur,
Pe trup-un purpuriu halat brodat
Și cingătoare-mpodobită-n jad.
Pasărea fenix înălțată-n nori

---

[1] O hîrtie pe care sînt menționate numele, domiciliul precum și conținutul rugăminții. După ce monahii budiști sau daoiști îi dau citire, se arde în fața altarului.

[2] În credința budistă, pentru ca rugăciunea să fie eficace, trebuie ca, în timp ce o faci, să scrîșnești din dinți.

Îi era desenată pe-ncălțări.
Statuia, din argilă și din bambus doar era,
Dar dinți albi străluceau și ochiu-i scînteia.
Părea că dacă-i dărui suflare omenească,
O să deschidă gura și-o-ncepe să vorbească.

O singură privire aruncată zeului a fost de ajuns pentru ca lui Yuqiao să i se facă negru înaintea ochilor și să se simtă copleșită de o adîncă tulburare. Și atunci, fără voie, ea rosti niște vorbe ce nu se cuvin a fi rostite cu glas are : „Dacă îmi este hărăzit în viață un mare noroc, ar fi să mă mărit cu un bărbat aidoma acestui zeu. Nimic altceva nu mi-aș dori".

Tocmai atunci se apropie de ea soția ministrului.

— Pentru ce vă rugați ? o întrebă ea.

— O, nu, eu n-am spus nimic, răspunse Yuqiao, luîndu-și seama.

Doamna Yang nu stărui. Cele două femei se mai plimbară prin templu, iar spre seară se întoarseră acasă și se despărțiră.

Într-adevăr :

De vrei să știi inima omului,
Ascultă-ntîi ce e pe limba lui.

Întorcîndu-se în iatac, Yuqiao își puse o rochie de casă și își prinse pletele într-o pieptănătură simplă. Sprijinindu-și obrazul în palmă, ea ședea tăcută, iar în gînduri îl avea doar pe zeul Erlang. Dar deodată îi veni o idee : porunci unei slujnice să ducă măsuța cu vasul de mirodenii în grădină, într-un loc singuratic și liniștit. Și acolo, aprinzînd bețișoarele aromate, Yuqiao începu să se roage înălțînd privirea spre cer : „Dacă îmi este sortit ceva bun în viață, fie să mă mărit cu un bărbat aidoma la chip cu Erlang. Aceasta ar fi de departe cu mult mai bine decît să mă întorc la palat și să-mi trec zilele în tristețe și

alean". Rostind aceste vorbe, ea nu se mai putu stăpîni și lacrimile începură să-i șiroiască pe obraji, ca niște mărgelușe.

Gînduri zănatice, speranțe ce nu se pot împlini ! Ce să mai vorbim ! Dar Yuqiao se înclina și se ruga, și iarăși se înclina și se ruga. Și cine și-ar fi putut închipui că pe lume se pot petrece asemenea întîmplări uimitoare ! Cînd ea își sfîrși lunga rugăciune și se pregătea să se întoarcă în iatac, din tufișurile dese se auzi pe neașteptate un zgomot, ca un bubuit de tunet, și în fața ei se ivi un bărbat :

Și ochii lui păreau dumnezeiești,
Sprîncene mîndre și impunătoare,
Buzele purpurii cum nu-ntîlnești
Și dinții de-o albeață uimitoare.
N-avea nimica de mirean în el,
Mersul, cum ar pluti pe nori, la fel,
Grație și armonie — aleasă-nfățișare,
În munții sacri dacă lăcașul nu și-l are,
Atunci mai mult ca sigur nemuritor era :
Singură hrană — aer și rouă pură bea [1].

Privindu-l cu luare-aminte, Yuqiao văzu că seamănă ca două picături de apă cu zeul pe care îl văzuse la templu. El ținea în mînă o arbaletă și, prin aceasta, amintea de Zhang-dătătorul de copii [2]. Teama și bucuria o cuprinseră deopotrivă pe Yuqiao. Pe de o parte, îi era teamă pentru că din cer se lăsase în jos zeul și nu știa dacă aceasta este spre bine sau spre rău. Pe de altă parte, era bucuroasă că pe chipul lui nu se vedea nici urmă de mînie; ci, dimpotrivă, toată fața îi era scăldată într-un zîmbet.

Yuqiao făcu un pas înainte, îl salută ceremonios și, deschizîndu-și buzele roșii și dînd la iveală dinții ei albi ca jadul, rosti :

— De vreme ce m-ați învrednicit cu atîta cinstire și ați binevoit să coborîți pe pămînt și să vă iviți aici, rogu-vă poftiți în casă și îngăduiți-mi să mă înclin în fața dumneavoastră așa cum se cuvine.

Mulțumit și zîmbitor, Erlang o urmă pe Yuqiao. Intrînd în iatac, el se așeză liniștit și fără pic de sfială. Femeia i se înclină din nou și rămase încremenită în fața lui.

— Dimineața am primit ofranda dumneavoastră, iar acum, plimbîndu-mă prin ceruri, v-am auzit rugăciunea sinceră, spuse zeul. Eu știu că în făptura dumneavoastră aveți ceva divin și că sînteți una din nemuritoarele ce se adună la Eleșteul de matostat — lăcașul lui Xi Wangmu [1]. Dar întrucît nu v-ați putut lepăda de patimile lumești, stăpînitorul cerului, Yudi [2], v-a surghiunit în lumea deșertăciunilor. V-a fost dat să ajungeți în palatul imperial, în lumea pămîntenilor, și să aveți parte de belșug și onoruri. Dar cînd sorocul pedepsei se va împlini, vă veți întoarce în lăcașul zeilor și soarta dumneavoastră va fi cu totul neobișnuită : vă veți bucura de o fericire netulburată și fără de sfîrșit.

[1] În diferite scrieri chineze vechi privitoare la vestiții nemuritori, una din rețetele dobîndirii vieții veșnice este să nu te hrănești cu nimic, ci doar să inhalezi aer curat și să bei rouă proaspătă.

[2] Este vorba despre Zhang Xian, una dintre cele mai populare divinități din vechea Chină, căruia îi aduceau ofrande femeile ce voiau să nască copii. El era înfățișat cu un arc și o săgeată în mînă. Încordînd arcul, țintea în „Cîinele ceresc" — stea din constelația Săgetătorului. Se considera că în familia a cărei soartă era dominată de această stea, fie că nu se nășteau fii, fie că ei mureau la scurt timp după ce veneau pe lume.

[1] „Împărăteasa-mamă a Apusului", personaj des întîlnit în mitologia chineză.

[2] Împăratul Jad, cea mai înaltă și populară divinitate în religia populară dintre cele treizeci de divinități daoiste care guvernează fiecare cîte una din sferele cerești. Împăratul Jad sălășluiește în cea mai înaltă sferă cerească și este izvorul adevărului, precum cerul — izvorul luminii. Toate forțele cerului și pămîntului sînt concentrate în mîinile sale.

Auzind aceste vorbe, Yuqiao se bucură din cale-afară şi, prosternîndu-se din nou, rosti :

— O, zeule ! Eu nu vreau să mă mai întorc la palat. Şi dacă îmi este scris să mai am parte de ceva bun în viaţă, nu mi-aş dori decît să mă mărit cu un om cumsecade care să vă semene la înfăţişare şi să trăiesc cu el pînă la adînci bătrîneţe. În felul acesta nu s-ar pierde în van tinereţea mea şi m-aş bucura din plin de florile primăverii şi de serile de toamnă cu lună plină. Cît despre bogăţia şi onorurile din lumea pieritoare, nici că aş vrea să mai aud !

— Dar aceasta nu e o treabă grea, surîse Erlang. Numai că teamă mi-e că nu sînteţi destul de neclintită în hotărîrea dumneavoastră. Fapt e că dacă îţi este dat, îl poţi întîlni pe cel dorit chiar de se află la o depărtare de mii de *li*.

Şi cu aceste vorbe, Erlang se ridică, sări pe fereastră şi dispăru. În acea clipă răsună din nou acelaşi zgomot, ca un bubuit de tunet.

Dacă nu s-ar fi ivit Erlang, povestirea noastră s-ar fi sfîrşit aici. Dar Yuqiao îl văzuse sub chipul unui om viu, şi pur şi simplu îşi pierdu capul. Ca şi cum ar fi fost beată, se trînti pe pat, fără a-şi scoate hainele.

Patima care pusese stăpînire pe ea nu o lăsă să adoarmă. Se întorcea pe o parte şi pe alta şi tot felul de gînduri i se învălmăşeau în minte. În cele din urmă, fără voie, se trezi vorbind cu sine însăşi : „Iată, el a fost adineauri aici, ne-am uitat unul în ochii celuilalt şi cîtă simţire era în privirea sa ? Dar de ce a plecat pe neaşteptate ? Pesemne pentru că am avut gînduri necuviincioase. Da, desigur, zeul are sufletul pur şi luminos şi nu are în minte ceea ce au muritorii de rînd. Dar cum arată ! Zîmbeşte întocmai ca un om viu, continuă să judece ea cu voce tare. Oare nu l-a tulburat deloc frumuseţea mea ? E limpede, eu am greşit. De bună seamă că ar fi trebuit să-i arăt mai multă atenţie şi duioşie, şi chiar de-ar fi fost din

fier sau din piatră, tot nu ar fi rămas nepăsător. Dar, vai, astăzi am pierdut prilejul şi cine ştie cînd îl voi mai putea revedea !" Gîndurile acestea o împresurau şi nu puteau să scape deloc de ele.

Într-adevăr :

Noaptea de dragoste ce scurtă-ţi pare
Căci sufletul ţi-i plin de bucurie,
Dar dacă eşti cuprins de întristare,
Îţi pare clipa cît o veşnicie.

Yuqiao se perpelea în aşternut şi îi era ciudă că zorile nu se mai arată. I se părea că atunci are să-i devină mai limpede ce are de făcut. Dar cînd începu să se lumineze, ea adormi şi se trezi abia la prînz. Toată după-amiaza nu-şi găsi locul. Stătea ca pe ace şi aştepta cu sufletul la gură căderea serii.

Cînd se întunecă, porunci, ca şi în ajun, slujitoarei să pună în grădină măsuţa cu vasul de mirodenii, iar ea, aprinzînd beţişoare aromate, începu să se roage : „O, dacă v-aş vedea încă o dată, zeule, aş fi fericită nu numai în această viaţă, ci şi în toate reîncarnările mele viitoare". Nu apucă să-şi sfîrşească vorba, că, dintr-o dată, răsună zgomotul aidoma unui bubuit de tunet pe care ea îl cunoştea şi zeul Erlang apăru din nou în faţa ei. Yuqiao era în al nouălea cer de bucurie. Tristeţea şi dorul ce o chinuiseră în tot timpul obositoarei zile se topiră pe dată, asemenea unei bucăţi de gheaţă lîngă foc. Apropiindu-se de zeu, îi făcu o plecăciune şi rosti :

— Rogu-vă, poftiţi la mine. Aş vrea să vă împărtăşesc gîndurile mele tainice.

Faţa lui Erlang se topi toată într-un zîmbet. El o luă de mînă pe Yuqiao şi intră cu ea în iatac. Erlang se aşeză într-un jilţ în mijlocul odăii, iar ea, înclinîndu-i-se din nou, rămase în picioare mai la o parte.

— Dar dumneavoastră sînteţi încununată cu un nimb al nemuririi, puteţi să staţi jos, o pofti Erlang.

Atunci Yuqiao se aşeză cu modestie şi porunci slujnicei să aducă vin, dulciuri şi fructe. Cei doi goliră cîteva potire unul după altul, şi Yuqiao era deja gata-gata să mărturisească tot ce avea pe suflet.

Nu degeaba se spune :

Primăvara e vremea cea mai bună
Să te-ntîlneşti şi să bei ceai în doi [1].
E vinul băutura potrivită :
În dragoste e peţitor de soi.

Şi, deodată, în locul oricăror cuvinte, Yuqiao îşi lepădă veşmintele şi se lipi de Erlang.

— Dacă nu vă e silă de mine, poate că veţi opri pentru o clipă carul dumneavoastră ceresc şi vă veţi lăsa în voia simţurilor lumeşti, rosti ea.

Erlang dădu din cap cu bucurie şi amîndoi, mînă în mînă, se îndreptară spre culcuşul ei. Acea noapte o petrecură drăgostindu-se cu fremătătoare patimă şi cu deosebită gingăşie.

Dimineaţa, după ce o rugă pe Yuqiao să-şi poarte de grijă şi îi spuse că se vor mai întîlni, Erlang se sculă, se îmbrăcă şi, luîndu-şi arbaleta, sări pe fereastră, însoţit de acelaşi zgomot asemănător bubuitului de tunet.

Fiind pe deplin încredinţată că la ea a coborît din ceruri o zeitate, Yuqiao era nespus de fericită. Şi cu toate că simţea că prinde puteri, se temea ca soţia ministrului să nu înceapă din nou cu stăruinţa de a se întoarce la palat, aşa că se prefăcea că îi este foarte rău. În timpul zilei se căznea chiar să nu zîmbească, dar, de cum se lăsa seara, se înviora, se însufleţea şi avea simţămîntul că i-au

[1] În acest vers se are în vedere obiceiul ca logodnicii să-şi dăruiască unul altuia ceai, în semn de întărire a cuvîntului dat. Acest obicei este legat de particularităţile tufelor de ceai, care nu suportă răsădirea şi deci simbolizează statornicia în dragoste.

crescut aripi. Şi cînd se ivea Erlang, după ce goleau două-trei potire, petreceau nopţile în cele mai plăcute desfătări, iar în zori, „zeul" dispărea.

Aceasta s-a prelungit destul de mult timp. Dar iată că vremea începu să se răcorească, iar împăratul, ca de obicei, a poruncit să se împartă tuturor celor din palat îmbrăcăminte călduroasă şi atunci îşi aminti şi de Yuqiao. La porunca sa, un eunuc luă veşmintele destinate pentru toamnă şi o cingătoare din jad şi se îndreptă spre casa ministrului Yang.

Cînd apăru trimisul suveranului, Yuqiao aduse măsuţa cu vasul de mirodenii, aprinse beţişoare aromate, se înclină pînă la pămînt şi mulţumi pentru marea bunăvoinţă ce i s-a arătat.

— Sînt bucuros că vă găsesc în bună sănătate, spuse eunucul către Yuqiao, după ce ceremonialul luă sfîrşit. Majestatea-sa se gîndeşte la dumneavoastră şi iată că v-a trimis veşminte de brocart pentru toamnă şi o cingătoare din iad. A poruncit să aflu cum vă simţiţi şi şi-a arătat dorinţa să vă întoarceţi cît mai grabnic la palat dacă v-aţi refăcut.

— Eu nu m-am întremat încă, spuse Yuqiao, servindu-l pe trimis cu ceai. Trag nădejde că veţi avea bunătatea de a raporta despre aceasta majestăţii-sale, odată cu rugămintea mea ca să-mi îngăduie să rămîn deocamdată aici. Mă bizui întru totul pe dumneavoastră în această treabă şi vă rămîn adînc îndatorată.

— Dar nu văd aici nici o oprelişte, spuse eunucul. Doar nu sînteţi singura doamnă din palat şi nu face nimic dacă mai lipsiţi o vreme de acolo. Mă voi înapoia şi voi raporta că încă nu v-aţi făcut bine, că trebuie să vă mai întăriţi şi de aceea sînteţi nevoită să mai zăboviţi cu întoarcerea.

Yuqiao îi mulţumi trimisului, iar el îşi luă rămas bun şi plecă.

În aceeaşi seară apăru, ca de obicei, Erlang.

— Sînt foarte bucuros că împăratul nutreşte pentru dumneavoastră aceleaşi bune simţăminte, îi spuse el lui Yuqiao, şi întrebă : pot să mă uit şi eu la veşmintele de brocart şi la cingătoarea din jad pe care vi le-a trimis majestatea-sa ?

— Cum aţi aflat de asta ? se miră Yuqiao.

— Din înălţimile cereşti văd tot ce se petrece pe pămînt. Cum, dară, să nu aflu despre un lucru atît de mărunt ? !

Yuqiao scoase halatul şi cingătoarea şi i le arătă iubitului ei.

— Îndeobşte oamenii din lumea pămînteană nu trebuie să se folosească singuri de lucrurile de preţ, zise Erlang. Fiindcă veni vorba, mie tocmai îmi lipseşte o cingătoare din jad. Dacă vă puteţi lipsi de ea, poate că mi-o dăruiţi mie. Aceasta ar fi o faptă bună din partea dumneavoastră.

— Ce contează pentru mine o cingătoare ? Doar eu vă aparţin toată şi socotesc aceasta drept un mare noroc. Luaţi-o dacă vă trebuie, şi gata.

Erlang mulţumi şi ei se lăsară din nou furaţi de iubire. În zori el îşi luă arbaleta şi cingătoarea, sări pe fereastră şi dispăru ca de obicei.

Dar nu degeaba se spune :

Ceea ce nu se află negreşit
E numai ceea ce n-ai făptuit.

Amintim că atunci cînd Yuqiao s-a mutat în casa ministrului Yang, o aripă cu grădina a fost îngrădită şi i-a fost dată în folosinţă oaspetelui, astfel că ea locuia complet separat. Dar tînăra femeie, fiind o doamnă din palatul imperial, era păzită cu străşnicie, deşi cu toţii ştiau că în casa ministrului şi mai cu seamă în acea aripă ce se găsea în fundul reşedinţei, era îndoielnic ca să cuteze să pătrundă vreun străin. La un moment dat însă, ministrul a observat că în ultima vreme în iatacul lui Yuqiao serile, pînă tîrziu, licăreşte o luminiţă şi i s-a părut chiar că de acolo răzbate zvon de glasuri. Nu i-a scăpat nici faptul că Yuqiao devenise foarte vioaie şi strălucea toată de fericire. Toate acestea l-au nedumerit. Cumpăni el ce cumpăni şi odată îi spuse soţiei :

— Nu ţi se pare că se întîmplă ceva ce nu se cuvine cu doamna Han ?

— Trebuie să recunosc că şi mie mi-au încolţit unele bănuieli, răspunse soţia. Pe de altă parte însă m-am gîndit că porţile noastre sînt bine zăvorîte, aşa că ce ar putea să se întîmple ? Dar dacă tot aţi adus vorba despre asta, trebuie să lămurim lucrurile, mai cu seamă că nu e greu. Unul dintre servitorii mai isteţi să sară pe furiş în grădină şi să privească cu luare-aminte la tot ce se petrece acolo şi totul va deveni limpede. Altminteri s-ar putea să-i facem o nedreptate, s-o învinuim pe degeaba.

— Da, te-ai gîndit bine, încuviinţă domnul Yang.

Şi el chemă imediat doi servitori mai dibaci şi le porunci să ia o scară, să o sprijine de zid, iar cînd se va întuneca, să sară de partea cealaltă, să se apropie tiptil de iatacul doamnei Han, să vadă ce se întîmplă acolo şi să-i raporteze de îndată. În acelaşi timp, ministrul îi preveni să nu treacă în aripa lui Yuqiao pe poartă, că e o treabă foarte serioasă şi, prin urmare, ei trebuie să fie cu cea mai mare băgare de seamă.

Primind dispoziţiile, servitorii plecară.

Ministrul începu să aştepte cu nerăbdare veşti. Şi iată că, în sfîrşit, peste vreo patru ceasuri, servitorii se întoarseră. Ei îl rugară pe stăpîn să-i îndepărteze pe toţi cei de faţă şi numai cînd rămaseră singuri cu el, îi raportară că în iatacul lui Yuqiao se află un necunoscut. Pe deasupra, spuseră ei, doamna Han îl numeşte tot timpul „zeu". Şi noi ne-am gîndit că este într-adevăr zeu. Doar avem ziduri înalte, casa e păzită cu străşnicie şi un răufăcător oarecare, chiar de-ar avea aripi, tot n-ar putea să pătrundă.

Ministrul se sperie, nu glumă.

— Uimitor! Oare se poate întîmpla așa ceva! exclamă el. Nu cumva mă mințiți? Băgați bine de seamă, treaba asta nu e de șagă.

— Noi n-am spus nici măcar jumătate de cuvînt neadevărat, spuseră servitorii.

— Bine, bine, dar toate astea trebuie să rămînă numai între noi. Și să vă intre bine în cap: nici o vorbă nimănui! Nu cumva să vă ia gura pe dinainte și să pălăvrăgiți ca să prindă de veste alții.

Servitorii se înclinară și ieșiră.

Ministrul se duse la soție și îi povesti tot ce aflase.

— Și cu toate acestea, trebuie să văd totul cu ochii mei, adăugă el. Chiar mîine seară mă voi duce acolo să mă uit și eu cum arată acest zeu.

A doua zi seara, el îi chemă pe aceeași servitori și le spuse:

— Unul dintre voi are să treacă cu mine dincolo, iar celălalt are să rămînă de partea astălaltă, lîngă zid. Dar în afară de noi nimeni nu trebuie să știe despre aceasta.

După un timp, ministrul cu unul dintre servitori ajunse în grădina lui Yuqiao, se apropie tiptil de fereastră și privi prin crăpătură. Servitorii nu mințiseră. În odaie ședea într-adevăr un bărbat necunoscut, care semăna cu un zeu. Ministrul ar fi vrut să strige, să facă scandal, dar se temea că el însuși o va păți. Singurul lucru care îi rămase fu ca, în tăcere, stăpînindu-și mînia, să se întoarcă acasă pe același drum. Servitorilor le porunci încă o dată să-și țină gura.

Ducîndu-se la soția sa, ministrul îi povesti tot ce văzuse și îi împărtăși și ei gîndurile lui.

— Pesemne că, în tinerețe, doamna Han n-a izbutit să-și înfrîneze pornirile pătimașe, și de aceea a atras asupra ei un duh necurat care acum pîngărește o doamnă din curtea imperială. Hotărît lucru, acestea nu sînt năzbîtiile unui om obișnuit. Va trebui să chemăm un vrăjitor pentru ca, prin descîntece, s-o dezlege de farmece.

Tu du-te mai întîi să stai de vorbă cu ea și s-o previi, iar eu voi trimite după un vrăjitor.

În dimineața următoare doamna Yang se duse la Yuqiao. Aceasta îi ieși în întîmpinare și o conduse în casă. După ce băură ceaiul, soția ministrului le îndepărtă pe slujnice și, rămasă între patru ochi cu Yuqiao, îi spuse:

— Trebuie să vă întreb ceva: cu cine stați de vorbă multă vreme în fiecare noapte în iatacul dumneavoastră? E adevărat, cîte ceva a ajuns la urechile mele, dar treaba aceasta e atît de serioasă, încît dumneavoastră însevă trebuie să-mi povestiți totul, fără a-mi ascunde nimic.

Yuqiao se îmbujoră toată.

— Eu nu vorbesc cu nici un străin noaptea în iatac. Schimb doar o vorbă-două cu dădacele, așa ca să-mi mai alung urîtul. Cine ar putea pătrunde aici?

Atunci doamna Yang îi povesti amănunțit tot ce văzuse soțul ei noaptea trecută. Speriată de moarte, Yuqiao își holbă ochii și limba i se lipi de cerul gurii.

— Vă rog, nu vă tulburați, o liniști doamna Yang. Soțul meu a poruncit să fie chemat un vrăjitor, și acela va lămuri ce duh vine pe la dumneavoastră. Numai că seara trebuie să fiți prevăzătoare. Și să nu vă temeți de nimic.

Cu aceste cuvinte, soția ministrului plecă, lăsînd-o pe Yuqiao complet buimăcită și înspăimîntată.

În acea seară, Erlang apăru mai devreme ca de obicei — de îndată ce a început să se întunece. Ca întotdeauna cînd venea, el nu se despărți de arbaletă, ținînd-o tot timpul lîngă el.

Dar, între timp, vestitul vrăjitor daoist Wang, ucenicul sfîntului Lin din templul Lingji, se afla deja în casa ministrului și se apucase de descîntece.

Cînd se întunecă de-a binelea, servitorii raportară că cel așteptat se află deja aici. Atunci Wang se înfășură în pelerina magică și, ținînd în mînă o sabie, se îndreptă cu un aer impunător înspre grădină și, cu pași apăsați, intră direct în iatacul lui Yuqiao.

— Ce fel de duh necurat eşti şi cum de cutezi să necinsteşti o doamnă din curtea imperială ?! strigă vrăjitorul. Stai pe loc, nu mişca ! Gustă mai întîi din tăişul sabiei mele !

— Mai domol ! Mai domol ! rosti liniştit Erlang şi, încordînd arcul, slobozi o biluţă care zbură ca o stea căzătoare şi îl nimeri pe vrăjitor drept în tîmplă. Acestuia îi ţîşni sîngele, scăpă din mînă sabia şi se prăvăli la pămînt. Oamenii se repeziră la el, îl ridicară şi îl duseră de acolo. Dar în acest timp, Erlang se şi repezise la fereastră, făcu un salt şi dispăru, însoţit de acelaşi zgomot asemănător tunetului. Şi cum s-au terminat pînă la urmă toate acestea ?

De-ai fi spus cine-ntr-adevăr e zeul,
Se-nspăimînta pămîntul, se-nspăimînta şi cerul.
Să-i dai taina-n vileag de-ai fi avut temei,
S-ar fi îngrozit şi demoni,
S-ar fi-ngrozit şi zei.

Cînd Yuqiao a văzut cum iubitul ei s-a răfuit cu vrăjitorul, s-a încredinţat pe deplin că la ea a coborît un zeu adevărat şi îngrijorarea i-a pierit pe dată.

Cît despre ministrul Yang, acesta şi-a zis că daoistul Wang nu este prea priceput în arta sa. De aceea, după ce îi dădu bani de leacuri, porunci oamenilor săi să-l conducă pînă la templu. Apoi dădu dispoziţie să fie chemat un oarecare Pan, daoist din templul Wuyueguan. Acesta avea faima de a cunoaşte arta biruirii forţelor necurate cu „tunetul din palmă“ [1] şi era totodată vestit ca fiind un om înţelept, isteţ şi descurcăreţ. Pan nu zăbovi deloc şi, de cum sosi, ministrul îi povesti toată tărăşenia.

— Să mă conducă mai întîi cineva în grădină — rugă daoistul. Vreau să văd pe ce cale vine şi cum pleacă, pentru a mă lămuri dacă este om ori duh.

[1] Practică a călugărilor daoişti şi vrăjitori (vezi şi n. 1, pag. 79, vol. 2).

Pe Pan îl conduseră imediat în grădină. După ce îşi roti privirile cercetînd toată preajma, rugă ca Yuqiao să vină la el şi, făcîndu-i o plecăciune, se apucă să-i cerceteze faţa.

Întorcîndu-se la ministru, Pan îi spuse :

— După umila mea părere, şi expresia, şi toate trăsăturile feţei doamnei Han arată că nici un duh necurat nu s-a atins de dînsa. Aceasta e isprava unui şarlatan care cunoaşte arta vrăjilor. Dar eu ştiu cum să-i vin de hac. Nu e nevoie nici de talismane, nici de lovituri în tobe şi zvon de clopoţei. Numai să poftească şi am să-l prind ca pe o broască ţestoasă într-un ciubăr de lut. De un singur lucru mă tem : dacă află că e aşteptat aici, nu are să se mai ivească. Şi atunci nu mai e nimic de făcut.

— Dacă nu mai vine, înseamnă că s-a terminat cu asta şi totul e în regulă, spuse ministrul. Dar deocamdată rămîneţi aici, să stăm de vorbă, să aşteptăm.

Povestitorule, spune şi dumneata, dacă acest om care se dădea drept Erlang ar fi fost destul de isteţ şi ar fi acţionat ţinînd seama de împrejurări, dacă ar fi avut simţul măsurii, atunci, el, întocmai ca un zmeu ce s-a desprins de aţă, nu ar mai fi trebuit să se întoarcă aici. Şi-ar fi spus că a huzurit îndeajuns şi că este vremea să pună capăt acestui joc. În felul acesta, ar fi rămas cu numele nepătat şi cu cinstea neştirbită şi s-ar fi dus în alte locuri ca să caute chilipiruri. Ce altceva ar fi fost mai bun pentru el ? Dar adeseori oamenii uită că :

Ursita nu-ţi surîde de două ori la rînd,
Unde te-a prins huzurul şi ai fost fericit,
Nu te mai duce iară, norocul s-a sfîrşit.

Şi iată că, după ce s-a înfruptat cu miere, Erlang, dînd dovadă de o totală lipsă de tact, se ivi în seara următoare din nou la Yuqiao.

— Vă rog să nu mă învinuiţi pentru cele ce s-au petrecut aseară, îi spuse imediat Yuqiao. Eu nu ştiam că

s-ar fi putut întîmpla așa ceva, că se vor purta cu dumneavoastră cu o asemenea necuviință. Însă, din fericire, ați rămas nevătămat și sînt foarte bucuroasă, adăugă ea.

— Dar eu sînt un sfînt, un locuitor al cerului, spuse la asta Erlang. Și pentru că noi sîntem uniți prin legături nepămîntene, eu am menirea să vă ajut să renașteți cu totul, să vă eliberați de trupul mirean și să vă urcați la ceruri. Afurisitul ăla de vrăjitor ! Un prostănac și nimic mai mult ! El nu știa că chiar cu o întreagă oștire nu mă poate învinge pe mine !

Auzindu-i vorbele, Yuqiao se pătrunse de și mai mult respect față de el. În acea seară cei doi au fost deosebit de drăgăstoși unul cu celălalt.

Despre apariția lui Erlang i se raportă imediat ministrului, iar acesta, la rîndul său, îl înștiință pe Pan. Daoistul îl sfătui pe Yang să trimită o slujitoare care, chipurile, s-o slujească pe Yuqiao. Ea urma să se folosească de prilej pentru a-i lua pe neobservate arbaleta lui Erlang, lipsindu-l astfel de arma cu care s-ar fi putut apăra. Pan își schimbă îmbrăcămintea, își puse o haină strînsă pe trup ca să-i vină mai la îndemînă și rugă doar să i se dea un baston solid. Și astfel, fără pelerina și sabia miraculoasă, se îndreptă spre aripa în care locuia Yuqiao, însoțit de doi servitori ce-i luminau calea.

— Dacă vă temeți de arbaletă, aruncă el în mers slugilor, ascundeți-vă. Mie nu mi-e frică. Să încerce doar și îi arăt eu lui !

„Ce palavragiu ! Să vedem cum are să se descurce cînd l-o nimeri biluța", îi șopti unul dintre servitori celuilalt, făcînd mare haz.

Între timp, servitoarea trimisă la Yuqiao ajunsese deja acolo și, făcîndu-și de lucru, se ținea în preajma lui Erlang. Prinzînd un moment prielnic cînd cei doi ridicară pocalele, ea luă pe ascuns arbaleta și o dosi. În acel timp daoistul Pan și servitorii se apropiau de ușă.

— Am sosit ! spuseră slugile și, lăsîndu-l pe vrăjitor singur, o șterseră de acolo, grăbindu-se să se ascundă în fundul grădinii.

Dînd la o parte draperia de la ușa dinspre iatac, Pan văzu un bărbat îmbrăcat ca Erlang stînd acolo liniștit. Cu un strigăt puternic, vrăjitorul ridică bastonul și își făcu vînt pentru a-l izbi pe bărbat în cap. Acesta se întinse spre arbaletă, dar ia-o de unde nu-i !

— Capcană ! strigă Erlang și, ferindu-se de lovitură, sări la fereastră. Totul s-a petrecut într-o clipită. Dar vrăjitorul apucase să nimerească cu bățul în piciorul lui Erlang, și, în aceeași clipită, ceva zbură pe pămînt. Totodată răsună un bubuit ca de tunet și Erlang dispăru în desimea tufișurilor. Pan ridică ceea ce căzuse și, la lumina candelei, văzu o cizmuliță neagră, obișnuită, cu patru cusături. Luînd-o cu el, se duse la ministru.

— După părerea mea, aici își face de cap un magician ticălos și toate acestea nu au nici o legătură cu adevăratul zeu Erlang, îi spuse el gazdei. Dar cum să punem mîna pe nemernicul ăsta ?

— Vă mulțumesc și iertați-mă că v-am dat atîta bătaie de cap, zise ministrul și adăugă : întoarceți-vă deocamdată acasă. Acum eu însumi voi face cele de cuviință.

După ce-și primi răsplata, daoistul plecă.

Ministrul porunci pe dată să i se aducă o litieră și se îndreptă spre Cai Jing, preceptorul moștenitorului tronului. În cabinetul acestuia, el povesti tot ce se petrecuse în casa sa cu Yuqiao.

— În nici un caz nu putem să lăsăm lucrurile așa. Netrebnicul ăsta are să-și rîdă de noi. Este o adevărată rușine ! își încheie el povestirea.

— Dar treaba nu e cîtuși de puțin anevoioasă, spuse drept răspuns Cai Jing. Chiar astăzi îi voi da această cizmuliță domnului Feng, guvernatorul regiunii Kaifeng. Ea va sluji drept fir călăuzitor. Guvernatorul va alege niște oameni isteți și pricepuți și le va porunci ca în cel

mai scurt timp să dea de urmele vinovatului și, cînd îl vor prinde, să-l judece după lege.

— Vă mulțumesc pentru povețe, rosti ministrul, pregătindu-se să plece.

— Nu, mai stați, îl opri Cai Jing, și chiar pe dată îl trimise pe administratorul său Zhang după guvernatorul regiunii, domnul Feng. Curînd acesta sosi și, după ceremonialul saluturilor, Cai Jing îi povesti toată tărășenia.

— Cum poate să se întîmple o asemenea fărădelege chiar lîngă lăcașul împăratului! se indignă Cai Jing. De necrezut! Acestui fapt trebuie să-i acordați o atenție deosebită și să nu vă îngăduiți nici un fel de neglijențe. Cu așa ceva nu se poate glumi. Totodată, firește, după cum se spune, „nu trebuie lovit cu bățul în iarbă și doar speriat șarpele". În felul acesta îl veți lăsa pe răufăcător să vă scape.

Auzind aceste vorbe, mai-marele regiunii se făcu pămîntiu la față.

— Bizuiți-vă pe mine, spuse el în grabă și, luînd cizma, se îndepărtă.

Întorcîndu-se la ocîrmuire, domnul Feng intră în biroul său și porunci pe dată să fie chemat la el inspectorul Wang, șeful grupei de urmărire judiciară. Cînd acesta sosi, el porunci slujbașilor să plece și abia apoi îi povesti lui Wang ceea ce tocmai aflase.

— În trei zile acest om să fie prins și să fie adus la mine! spuse el în încheiere. Dar totul trebuie făcut pe tăcute și cercetat cu temeinicie. Dacă izbutești să-l înhați, o să fii răsplătit, dacă nu, o s-o pățești, și încă rău de tot.

Cu aceste vorbe, guvernatorul părăsi biroul.

Luînd cizmulița, inspectorul Wang se duse la el și își adună subalternii. Aceștia băgară imediat de seamă că șeful nu e în apele lui. Stătea cu sprîncenele încruntate și ofta din greu, ca și cum o mare de griji i se adunase în suflet.

Trebuie să spunem că unul din cei mai vechi agenți din grupa de urmărire era un oarecare Ran Gui, numit de obicei „Ran cel Vîrstnic". Deosebit de dibaci și descurcăreț, de cînd se afla în slujba inspectorului Wang, Ran Gui izbutise să descurce o mulțime de pricini încîlcite și, de aceea, Wang ținea foarte mult la el și îl prețuia în mod deosebit.

Văzîndu-l pe șef atît de întunecat la față de parcă i s-ar fi înecat corăbiile, Ran Gui nu-l întrebă nimic, ci începu cu el o discuție ba despre una, ba despre alta, nădăjduind că doar-doar o să-l scoată din ale lui. Nimeni nu părea să acorde vreo atenție îngrijorării inspectorului. Atunci Wang scoase din sîn cizmulița și o aruncă pe masă.

— E un adevărat blestem să fii slujitor la *Yamen!* oftă el din rărunchi. Și cînd te gîndești că sînt pe lume atîția șefi neghiobi! Doar cizmulița e un lucru necuvîntător, de povestit nu povestește nimic. Iar mie mi se dau trei zile ca să pun mîna pe omul care a săvîrșit necuviința la reședința ministrului Yang și căruia îi aparține această cizmuliță. Vi se pare de rîs, ai? încheie el și le spuse despre ce este vorba.

Cu toții se apucară să cerceteze cizmulița, trecînd-o din mînă în mînă. Cînd o puseră în fața lui Ran Gui, el nici nu se uită la ea.

— Grea treabă, a naibii de grea! zise el. Fără cap mai sînt și șefii ăștia! Nu e de mirare că ești atît de necăjit, inspectore!

Aceste cuvinte turnară gaz peste foc.

— De ce o ții una și bună că e „o treabă grea", Ran Gui? se indignă Wang. Oare putem lăsa totul baltă? În ce situație mă puneți pe mine, așa-zisul vostru șef? Cu ce să mă înfățișez guvernatorului? Ce să-i spun? nu se mai potolea el. Doar nu e prima dată cînd vă cîștigați pîinea aici, și acum aud de la voi doar că „e greu" și „e greu".

— Cînd e vorba de un tîlhar sau de un hoț, mai poți să-l dibui, dar acesta este un magician, și ce-i putem face ? se dezvinovățiră subalternii. Și dacă ar fi fost ușor de biruit, daoistul Pan ar fi pus mîna pe el chiar în acea seară. Dar nici Pan n-a putut face mare lucru — i-a luat doar cizma și atît ! Mare ghinion pe capul nostru. O treabă încîlcită pe care nici măcar nu știi de unde s-o începi. Nu, hotărît lucru, n-o să izbutim s-o scoatem la capăt așa, cu una cu două.

Vorbele întemeiate ale agenților îl făcură pe inspector, care și așa era din cale afară de cătrănit, să se pleoștească cu totul.

— Ei, nu te mai pierde cu firea înainte de vreme, îl liniști Ran Gui pe șef. La urma urmelor e și el un muritor ca toți ceilalți. Doar n-o fi avînd șase mîini și trei capete ?! Trebuie doar să găsim de ce să ne agățăm, și atunci descurcăm noi ghemul.

Ran Gui luă cizmulița, începu s-o învîrtească, s-o cerceteze pe toate fețele și nu-i dădea drumul din mînă.

— Bătrînul nostru Ran s-a apucat din nou de ale sale, își rîseră agenții de el. Ce ai de privit atîta la această cizmă ? Doar n-o fi vreo minunăție ? Mare scofală : au luat o bucată de piele, au vopsit-o în negru, au cusut cu ață, au pus o căptușeală albastră, au băgat un calapod, au luat apă în gură și au stropit, și iată că le-a ieșit o încălțăminte frumoasă, bine întinsă.

Rar Gui nu acordă nici o atenție acestor vorbe. Dimpotrivă, se aproipe de felinar și începu să cerceteze cizma cu și mai mare luare-aminte : patru cusături trainice, într-un cuvînt un lucru foarte bine făcut. Și deodată observă că, la vîrf, cusătura era puțin desfăcută. Ran Gui trecu cu unghia de cîteva ori peste acel loc și, drept urmare, ața pusă în două se rupse, iar căptușeala se desprinse puțin. Și atunci el văzu între căptușeală și piele o hîrtioară albă. Băgînd înăuntru două degete, o scoase și,

cînd o citi, scoase un strigăt de bucurie, de parcă în miez de noapte ar fi găsit un mărgăritar strălucitor. Șeful grupei de urmărire, privind peticul de hîrtie, se lumină și el la față, de parcă o mare fericire i-ar fi picat din ceruri. Atunci și ceilalți agenți se repeziră care mai de care să se uite la hîrtioară. Pe ea sta scris : „Făcută de meșterul Ren Yilang în cel de-al treilea an al cîrmuirii sub deviza Xuanhe [1], în cea de a cincea zi a celei de a treia luni".

— Acum este al patrulea an, zise Wang către Ran Gui. Este limpede că această cizmă a fost făcută nu mai devreme decît acum doi ani. Trebuie să-l înhățăm de îndată pe acest Ren Yilang și atunci putem socoti că am dat de firul afacerii.

— Nu, nu e bine, dacă ne ducem acolo la o oră atît de tîrzie, s-ar putea să-și ia toate măsurile de prevedere, spuse Ran Gui. Mai bine să așteptăm pînă în zori. Trimitem la el pe cineva să-i spună că guvernatorul regiunii îl roagă să vină pentru că, chipurile, vrea să-i dea ceva de lucru. Și de cum se ivește aici, îl legăm și scoatem de la el totul.

— Nimic de zis. Ești deștept foc, îl lăudă Wang.

Toată noaptea rămaseră agenții împreună la ocîrmuire și băură vin, iar cînd se lumină de ziuă, doi străjeri o porniră spre casa lui Ren Yilang și curînd se întoarseră cu el. Aici nu-i arătară prea multă blîndețe, îl trîntiră pe podea și îl legară fedeleș.

— Ticălosule ! Cum de îndrăznești să-ți faci de cap cu atîta neobrăzare ! țipă la el inspectorul.

— Spuneți-mi cu frumosul despre ce-i vorba, strigă înspăimîntat cizmarul. Cu ce m-am făcut vinovat ? De ce m-ați legat așa, nitam-nisam ?

— Ce să mai vorbim ! Cizma asta este sau nu din atelierul tău ?

Privind-o atent, meșterul spuse :

---

[1] Anul 1121.

— Stimate şef ! Într-adevăr, cizma e făcută de mîna mea. Dar tot ce vă rog este să mă ascultaţi. De cînd mi-am deschis atelierul, toate comenzile le trec într-un catastif, fie că e vorba de o comandă a cuiva de la stăpînire, fie că e vorba de încălţămintea pe care o cumpără cineva în trecere prin aceste locuri. În catastif e scris totul : în ce an, în ce lună, cine a comandat sau cine a trimis să se facă comanda. Şi chiar înăuntrul încălţămintei eu bag întotdeauna o hîrtiuţă în care stă scris cînd a fost făcută. Dacă nu mă credeţi, desfaceţi căptuşeala. Veţi găsi hîrtiuţa şi totul are să se lămurească.

— Bine, dezlegaţi-l ! Se pare că e un om cinstit, mai bine să stăm de vorbă cu frumosul, spuse inspectorul.

— Yilang, nu te supăra ! Avem poruncă de la stăpînire şi n-am putut face altfel, adăugă el şi îi dădu meşterului hîrtiuţa scoasă din cizmă.

— Dar nu e deloc greu de aflat, se lumină cizmarul, privind hîrtiuţa. Chiar dacă această cizmă ar fi fost făcută în urmă cu patru-cinci ani, tot aia ar fi fost. Catastifele le păstrez întotdeauna. Nu le arunc niciodată. Binevoiţi să trimiteţi pe cineva care să mă însoţească acasă şi vă aduc caietul. Veţi pune faţă în faţă ceea ce e scris pe hîrtiuţă cu însemnarea din catastif şi totul se va lămuri.

Doi slujbaşi primiră poruncă să-l însoţească pe Ren Yilang. Ei o porniră în mare goană şi în curînd se întoarseră cu caietul. Inspectorul Wang se puse să-l cerceteze el însuşi şi, cînd ajunse la acea însemnare din anul al treilea, cea de a cincea zi a lunii a treia, îl trecură toate răcorile. A reieşit că la acea dată comanda o făcuse însuşi Zhang, administratorul casei lui Cai Jing, preceptorul moştenitorului tronului.

Fără să scoată vreo vorbă, Wang luă cizma şi caietul şi, poruncindu-i meşterului să-l urmeze, se duse aproape în fugă la guvernatorul regiunii. Guvernatorul, care aştepta cu nerăbdare veşti, se ivi de îndată în sala de audienţe. Wang îi raportă tot ce aflase şi îi întinse caietul.

— Care va să zică aşa ! exclamă tulburat şeful, comparînd însemnarea din catastif cu ceea ce era scris pe eticheta scoasă din cizmă, şi căzu pe gînduri, neştiind dacă să-şi creadă sau nu ochilor. Dacă aşa stau lucrurile, rosti el în cele din urmă, Yilang nu are nici un amestec. Daţi-i drumul !

Meşterul începu să bată mătănii şi mulţumi, dar, cînd se îndreptă spre ieşire, guvernatorul îl întoarse din drum.

— De slobozit te slobozesc, îi zise el, dar ai grijă : dacă vei fi întrebat de ce am trimis după tine, răspunde şi tu în doi peri. Bagă bine la cap : despre treaba cu cizmele, nici o vorbă nimănui !

— Am înţeles ! Voi face întocmai cum îmi porunciţi ! zise Yilang şi plecă, în al nouălea cer de bucurie că scăpase atît de ieftin.

Mai-marele regiunii porunci să i se aducă o litieră şi, luînd cu sine caietul şi cizma, se îndreptă spre ministrul Yang, însoţit de inspectorul Wang şi de agentul Ran Gui.

Ministrul numai ce se întorsese de la palat, dar, cînd i se raportă despre sosirea guvernatorului, intră de îndată în sala de audienţe.

— Locul acesta nu este prea potrivit pentru a vorbi aici despre însărcinarea pe care mi-aţi dat-o, spuse guvernatorul, după ceremonia saluturilor.

Atunci ministrul îi conduse pe toţi trei într-un mic cabinet dintr-o grădiniţă lăturalnică şi, după ce îi îndepărtă pe slujitori, guvernatorul povesti tot ce reuşise să lămurească pînă atunci.

— Eu n-am cutezat să iau o hotărîre de capul meu, încheie el şi întrebă : Ce porunciţi să fac ?

Privind la însemnarea din catastif şi la eticheta de hîrtie, ministrul căzu pe gînduri. „Nu se poate ca preceptorul, un demnitar atît de înalt şi unul dintre oamenii cei mai de vază din împărăţie, să fie amestecat în această treabă, îşi spuse în sinea sa. Dar totuşi cizma e din casa lui, aşa încît probabil că cineva din oamenii săi a săvîrşit

această mîrşăvie". Se şi pregătea să se ducă la preceptor ca să-l întrebe pe el personal, dar pe urmă se gîndi că l-ar putea atinge în demnitatea lui şi că preceptorul s-ar putea simţi jignit. Atunci îi veni în minte să muşamalizeze afacerea. Şi totuşi nu se putea : despre treaba asta ştiau deja mulţi. Ajunsese la urechile a doi înalţi demnitari şi, în afară de aceasta, cizmarul fusese ridicat şi luat la cercetări. Prin urmare nu se putea opri la jumătatea drumului. Mai cu seamă că, mai devreme sau mai tîrziu, toate acestea ar fi putut ajunge mai sus şi nu puteai să scapi, prefăcîndu-te că nu ai avut cunoştiţă de ele. Şi dacă îl mai nimereai pe împărat în toane rele, te puteai aştepta la cea mai aspră pedeapsă.

Cumpănind şi tot cumpănind, ministrul luă în sfîrşit o hotărîre : inspectorului Wang şi agentului Ran Gui le porunci să se întoarcă la *Yamen*, iar el, împreună cu guvernatorul regiunii, se urcă în litieră şi se îndreptă spre reşedinţa preceptorului.

Într-adevăr :

Se-ntîmpl-adesea ca-ncălţări de fier
Să le toceşti, tot căutînd ceva,
Şi apoi de-odată să constaţi uimit
C-acel ceva alături se afla.

Ajunşi acolo, ministrul Yang şi guvernatorul regiunii avură de aşteptat destul de mult pînă cînd i s-a raportat preceptorului şi iată că, în sfîrşit, Cai Jing porunci să fie introduşi în cabinetul său. După ceremonia saluturilor, oaspeţii fură serviţi cu ceai. La un moment dat Cai Jing întrebă :

— Dar ce se aude cu pricina aceea ? Aţi izbutit să-i daţi de capăt ?

— Da, ştim deja cine este nelegiuitul. Treaba priveşte însă într-o oarecare măsură bunul dumneavoastră renume şi de aceea nu ne putem hotărî să punem mîna pe el cu de la noi putere.

— Dar aceasta este o pricină de cea mai mare însemnătate. Pot eu oare să mă amestec şi să-l acopăr pe vinovat, oricine ar fi el ?! rosti Cai Jing.

— Chiar dacă nu-l veţi apăra, nu veţi putea evita unele neplăceri.

— Dar spuneţi odată cine e ! Cum se face că nu îndrăzniţi să faceţi cu el ceea ce se face în asemenea împrejurări ?!

— Binevoiţi a-i îndepărta pe slujitorii dumneavoastră şi abia atunci voi cuteza să vă raportez, rugă ministrul.

Perceptorul îndepărtă pe dată servitorii. Atunci ministrul deschise o casetă şi scoase de acolo registrul. Cînd Cai Jing citi însemnarea cu pricina, ministrul spuse :

— După cum vedeţi, este vorba despre un om de-al dumneavoastră, şi nu de un străin, aşa încît numai dumneavoastră sînteţi în drept să hotărîţi ce să întreprindem.

— Ciudat ! Ciudat ! repeta fără încetare preceptorul.

— Aceasta este o treabă de cea mai mare importanţă, aşa că iertaţi-mă, se scuză ministrul.

— Eu nu vă învinuiesc, sînt doar nedumerit : la urma urmei de unde provine această cizmă ?

— În catastif este însemnat clar că comanda a fost făcută de administratorul dumneavoastră Zhang, şi asta nu e o scorneală, zise ministrul.

— E adevărat, Zhang a comandat aceste cizme, dar le-a dat mai departe, aşa că nu are nici un amestec, spuse Cai Jing. La mine în casă, de toate lucrurile — pălării, îmbrăcăminte, încălţăminte, ciorapi şi toate celelalte — răspunde cîte o slujnică bătrînă. Dacă noi comandăm un oarecare lucru, dacă primim ceva în dar sau, la rîndul nostru, dăruim ceva, totul se însemnează înr-un registru şi la fiecare sfîrşit de lună se face bilanţul. La noi se ţine o evidenţă foarte strictă, aşa încît nu se pot ivi nici un fel de încurcături. Aşteptaţi să cercetez aceste însemnări şi totul se va lămuri.

Și preceptorul porunci pe dată să fie chemată slujnica ce răspundea de încălțăminte. Ea nu întîrzie să apară cu registrul în mînă.

— Cizmele acestea le-am comandat noi. Cum de au ajuns pe mîna unui străin ? Controlează chiar acum, îi ceru Cai Jing slujnicei.

Aceasta începu să răsfoiască catastiful și a reieșit că, la mijlocul celei de-a treia luni a anului trecut, cizmele fuseseră comandate chiar din dispoziția preceptorului. Dar curînd după ce au fost aduse, au fost dăruite vestitului cărturar Yang Shi [1], împreună cu un halat din brocart, o cingătoare de argint și patru evantaie de preț. Trebuie spus că Yang Shi era în relații foarte apropiate cu Cai Jing. Cînd el a fost numit cîrmuitor al unui județ din vecinătatea capitalei, a venit să-și ia rămas bun de la preceptor. Fiind filosof și mai cu seamă adept al daoismului, el nu prea ținea la îmbrăcăminte, așa încît halatul și încălțările îi erau destul de ponosite. Tocmai din această pricină Cai Jing a hotărît să-i dăruiască cizmele și celelalte lucruri, ca să arate mai acătării.

Preceptorul întinse ministrului și guvernatorului regiunii registrul și ei citiră cu propriii ochi însemnarea.

— Prin urmare această poveste nu are nici o legătură cu vreun om de-al dumneavoastră, precinstite preceptor, spuseră aproape într-un singur glas ministrul și guvernatorul regiunii. Nădăjduim că ne veți arăta îngăduință, că ne veți ierta pentru cuvintele nelalocul lor pe care le-am rosti adineauri, dar ne-a obligat mersul cercetării, se scuzară ei.

— Dar aceasta este datoria dumneavoastră, așa că nu am de ce să vă fac vreo vină, zise zîmbind Cai Jing. Ceea ce nu pot înțelege însă este cum de Yang Shi și-a putut îngădui asemenea necuviință. Hotărît lucru, aici ceva nu

[1] *Yang Shi* (1053—1135), filozof, discipol al vestiților frați filozofi Cheng Hao și Cheng Yi.

este în regulă. Ca să mă lămuresc, trebuie să-l chem aici. Bine că județul în care cîrmuiește nu se află departe de capitală. Dar pînă una alta dumneavoastră vă puteți retrage. Și nu uitați : totul trebuie să rămînă între noi !

Înclinîndu-i-se preceptorului, ministrul Yang și guvernatorul regiunii își luară rămas bun și plecară.

Cai Jing trimise pe dată oameni cu porunca de a-l aduce pe Yang Shi. Peste două zile acesta sosi în capitală și i se înfățișă preceptorului. După ceai, Cai Jing deschise vorba :

— Ce e cu dumneavoastră ? Ocupați postul de mamă și tată al norodului [1] și vă îndăduiți asemenea fapte josnice. Dar aceasta este o fărădelege strigătoare la cer !

Și el îi povesti învățatului despre cele petrecute cu Yuqiao.

— Preacinstite preceptor, începu Yang Shi, ridicîndu-se și făcîndu-i lui Cai Jing o plecăciune adîncă. Anul trecut, cînd cu atîta mărinimie ați binevoit să-mi faceți daruri, nici nu apucasem să părăsesc capitala, cînd au început să mă supere ochii. La hanul la care trăsesem mi s-a spus că în apropiere se află templul lui Erlang și că acest zeu este foarte săritor și are o mare forță făcătoare de minuni. Așadar, m-am dus la templu și m-am rugat să mă lecuiască, făgăduindu-i că, atunci cînd mă voi face bine, mă voi duce la lăcașul sfînt să ard tămîie și să-i aduc ofrande în semn de recunoștință. Așa am și făcut. Dar, privindu-l, am observat că hainele și pălăria lui sînt foarte frumoase și îngrijite, numai că la una din cizme se desfăcuse o cusătură. Zeul avea o înfățișare impunătoare, și această cizmă ponosită parcă îi știrbea din măreție. Atunci i-am făcut danie cizmele pe care mi le dăruiseți dumneavoastră. Tot ce v-am spus acuma este adevărul gol-goluț. În viața mea n-am săvîrșit nimic necinstit și am cugetul curat

[1] Denumire cu care erau cinstiți cîrmuitorii provinciilor, județelor etc.

ca lacrima. Studiind învățătura lui Confucius[1] și a lui Mengzi[2], cum aș putea cuteza să mă port ca Daozhi[3] ? Nădăjduiesc că veți limpezi lucrurile și vă veți încredința că nu am nici o vină, încheie Yang Shi.

Cai Jing înțelegea că Yang Shi, fiind un mare învățat, era îndoielnic că s-ar fi coborît pînă acolo încît să săvîrșească o asemenea faptă. De aceea, după ce îl ascultă, spuse :

— Cunosc bunul dumneavoastră renume, dar trebuia să stabilesc cum s-a făcut acestă încurcătură. N-am avut încotro. A trebui să vă deranjez. Nu de alta, dar și eu, la rîndul meu, trebuie să-i lămuresc pe alții.

Cai Jing îl reținu pe Yang Shi la prînz. După aceea oaspetele își luă rămas bun, iar gazda nu uită să-i pună în vedere să păstreze taina.

Într-adevăr :

Dacă n-ai făptuit ziua vreo cruntă faptă,
Noaptea nu te-ngrozești cînd ți se bate-n poartă.

După plecarea lui Yang Shi, preceptorul porunci să fie chemați la el ministrul Yang și guvernatorul regiunii. El le povesti despre discuția cu Yang Shi.

— Reiese că nici Yang Shi nu are nici un amestec în treaba aceasta. Nu mai rămîne decît ca dumneavoastră să

---

[1] *Confucius* (551—579 î.e.n.), fondatorul școlii filozofice etico-politice din China antică. Confucianismul, propagat și răspîndit de numeroșii discipoli ai lui Confucius, a jucat un rol uriaș în formarea culturii chineze.

[2] *Mengzi* (sec. IV—III î.e.n.), remarcabil filozof, continuatorul școlii confucianiste. Lui i se atribuie paternitatea uneia din cărțile canonice confucianiste *Mengzi*, în care este dezvoltată învățătura lui Confucius și sînt enunțate principiile de fondare și de cîrmuire a statului.

[3] *Dao Zhi* (sec. VI—V î.e.n.). Potrivit legendei, căpetenia unei mari bande care s-a dedat la cele mai crude atrocități în întreaga țară, furînd vite, răpind și necinstind femei, jefuind și dînd foc la case. Numele său a devenit sinonim cu „ucigaș“, „tîlhar“.

vă dați toată osteneala și să continuați cercetările, i se adresă el în încheiere guvernatorului regiunii.

După ce oaspeții își luară rămas bun de la gazdă, guvernatorul se întoarse la ocîrmuire și îl chemă la el pe inspectorul Wang. Redîndu-i discuția cu preceptorul, adăugă :

— La început părea că am izbutit să dăm de un fir care să ne ajute să descurcăm ghemul, dar s-a dovedit că toate acestea nu sînt de mai mult folos decît o turtiță desenată pe pămînt. Luați înapoi cizma. De data aceasta vă dau un soroc mai lung. În cinci zile răufăcătorul să fie prins și adus la mine.

Primind asemenea dispoziții, inspectorul Wang se posomorî. Întorcîndu-se în clădirea grupei de urmărire, îl chemă la el pe Ran Gui.

— Ia te uită ce baftă am ! se văicări el. Din fericire, datorită ție am ajuns la acest cizmar și cînd s-a dovedit că aici este amestecat cineva din casa preceptorului moștenitorului tronului, mi-am zis că corb la corb nu-și scoate ochii și că cu asta s-a terminat. Dar nu, din nou ne cer să-l găsim pe acest ticălos, și încă repede. Pe ei nu-i taie capul că nu-l putem cumpăra la prăvălia de legume. Dar iată la ce mă gîndesc : Yang Shi i-a făcut aceste cizme danie lui Erlang. Nu cumva zeului i-o fi venit în minte gînduri jucăușe ? Cine poate ști ? Numai că guvernatorului îi trebuie dovezi, nu vorbe goale.

— Și eu cred că nici cizmarul, nici cîrmuitorul județului, Yang Shi, nu au aici nici un amestec. Dar oare zeul Erlang e în stare de o asemenea josnicie ? Greu de crezut. Fără îndoială că aceasta e isprava vreunui magician din templu sau din împrejurimile acestui lăcaș. Așa încît, pentru a da de răufăcător, trebuie să iscodim în jurul templului. Dacă vom izbuti să-l prindem, să nu sari în sus de bucurie, iar dacă nu, să nu te amărăști.

— Ai dreptate, căzu de acord Wang, și luă cizma. Atunci las-o la mine.

Ran Gui adună chiar în acea zi tot felul de mărunțișuri și le puse în coșurile cobiliței. Săltînd cobilița pe umăr și învîrtind în mîini o tobă sunătoare, se îndreptă spre templu. Lăsînd povara lîngă prag, intră înăuntru, aprinse tămîie și, cu glas scăzut, prinse a se ruga în fața statuii zeului :

— O, tu, atotvăzătorule ! Proteguiește-mă și ajută-mă să-l prind pe cel ce a săvîrșit necuviința în casa ministrului. Atunci voi putea să spăl rușinea de pe fața ta și să-ți redau bunul renume.

Apoi, înclinîndu-se pînă la pămînt, scoase din cupa milei trei răboaje — toate prevestitoare de mare bine. Mulțumind zeului, Ran Gui ieși și, cu colbilița pe umăr, începu să hoinărească în jurul templului, iscodind cînd în stînga, cînd în dreapta, cu ochii săi de vultur. Și tot mergînd așa, ajunse la o casă, a cărei ușă avea un singur canat. Deasupra ușii atîrna un stor de bambus, nu prea nou, dar nici chiar foarte vechi. Storul era puțin ridicat.

— Hei, vînzătorule, fă-te încoace ! auzi el o voce și, întorcînd capul, dădu cu ochii de o femeie tînără.

— Ce vă trebuie ? întrebă Ran Gui.

— Tu pesemne că nu vinzi doar, ci și cumperi. Iată : am aici un lucrușor. Vreau să-l dau pe oricît : să fie, acolo, de dulciuri pentru băiețel. Uită-te dacă îți poate fi de folos.

— Trebuie să vă spun, tînără doamnă, că coșurile mele se numesc atotcuprinzătoare. Ce nu încape în ele ? Ia, arătați-mi lucrușorul !

Femeia îl strigă pe băiețel și ce vă închipuiți că aduse el ?

Lui Ran Gui nu-i venea să-și creadă ochilor.

Într-adevăr, Zhao Gao, un plan viclean, la cale
A pus : cum or răspunde curtenii de-i întreb
Ce lucru e acesta, e darul cal sau cerb [1] *?*
Zhuangzi-n vis visase că-i fluture. Cînd treaz
S-a întrebat el cine-i, n-a putut hotărî
De-i om visînd că-i flutur
Sau flutur Zhuangzi [2].

Băiețelul nu adusese altceva decît o cizmă cu patru cusături — perechea aceleia pe care daoistul Pan o smulsese de pe piciorul lui Erlang.

— Dar acesta e un lucru desperecheat. Ce valoare poate să aibă ? îi spuse Ran Gui femeii, reținîndu-și cu greu bucuria. Totuși cît vreți pe el ? Numai să nu cereți mai mult decît face.

— Dar eu nu vreau să mă tocmesc. Dați și dumneavoastră, acolo, cîțiva bănuți, să-i ajungă băiețelului pentru dulciuri. Numai să fie pe cinstite.

Atunci Ran Gui scoase o legătură și jumătate de monede de aramă și i-o întinse femeii cu cuvintele :

— Vreți facem tîrgul, dacă nu, n-o să vă silesc. La urma urmei e un lucru desperecheat. Dacă ați avea și perechea, ar fi cu totul altceva.

[1] *Zhao Gao*, ministru pe lîngă împăratul Er Shihuang care a domnit între anii 209—207 î.e.n. Intenționînd să acapareze toată puterea, a hotărît să-i pună la încercare pe demnitarii de la curte, să se încredințeze cît de credincioși îi sînt. Drept care îi aduse împăratului un cerb pe care îl dădu drept cal. Împăratul, rîzînd, spuse că Zhao Gao se înșeală, dar acesta o ținea pe-a lui. Atunci împăratul îi întrebă pe cei de față. Unii tăcură, alții spuseră că e un cerb, dar majoritatea curtenilor, de teama atotputernicului ministru, ziseră : acesta e un cal. Mai tîrziu, Zhao Gao s-a răfuit cu cruzime cu cei ce spuseseră că vietatea e un cerb.

[2] *Zhuangzi* (aprox. 365—280 î.e.n.), celebru filozof, reprezentant de seamă al școlii daoiste. Lui i se atribuie paternitatea cărții *Zhuangzi*, presărată toată de fabule și parabole pline de spirit. Una dintre aceste alegorii povestește că odată Zhuangzi s-a visat a fi fluture. Trezindu-se, el nu a putut să înțeleagă dacă a visat că e fluture, sau fluturele se visase a fi Zhuangzi.

— Mare scofală, o legătură și jumătate de monede ! Hai, mai adaugă puțin !

— Nu, nu pot, spuse Ran Gui, și, ridicîndu-și cobilița pe umăr, se îndepărtă. Atunci băiețelul se porni pe plîns, și femeia îl chemă înapoi pe corobcar.

— Hai, mai adaugă puțin, și gata ! zise ea.

— Treacă de la mine ! se învoi Ran Gui și mai scoase încă douăzeci de monede. Dar e scump ! Al naibii de scump !

După ce aruncă cizma într-unul dintre coșuri, Ran Gui o porni mai departe. „Acuma se poate spune că treaba e pe jumătate rezolvaă — se bucură el. Dar deocamdată e mai bine să-mi țin gura. Mai întîi să aflu cine este această femeie și apoi oi vedea eu ce e de făcut".

El își duse cobilița la un cunoscut care locuia lîngă podul Tianjinqiao, după care se întoarse la clădirea grupei de urmărire. La întrebările inspectorului, Ran Gui spuse că nu este încă nimic nou.

În dimineața următoare, el își luă de la cunoscutul său cobilița și se îndreptă spre casa unde locuia femeia ce-i vînduse cizma. Dar se pare că aceasta era plecată, întrucît pe ușă era atîrnat un lacăt.

Gîndindu-se puțin, Ran Gui lăsă jos povara și plecă mai departe, scrutînd cu privirea fiecare casă vecină. Lîngă una din ele, în fața intrării, pe o băncuță joasă, ședea un bătrîn și împletea o frînghie din pai de orez. Apropiindu-se de el, Ran Gui îl întrebă :

— Unchiașule, nu cumva știți unde s-a dus tînăra femeie care locuiește acolo, în casa din stînga ? arătă el cu degetul.

Bătrînul își întrerupse împletitul și își ridică ochii la Ran Gui.

— Dar de ce ai nevoie de ea ? vru el să știe.

— Păi să vedeți, eu fac negoț cu mărunțișuri. Ieri am cumpărat de la femeia aceea o cizmă veche. Dar după ce am plecat și m-am uitat bine la ea, mi-am dat seama

că am aruncat banii de pomană. Și iată că acum am venit anume să-i înapoiez cizma și să-mi scot paguba.

— Eu zic să te împaci cu pierderea, îl sfătui bătrînul. Cel mai bine e să nu ai a face cu această femeie. E ibovnica lui Sun Shentong, starețul templului lui Erlang. Sun e mare meșter în vrăjitorii și al naibii de primejdios. Cizma o fi scos-o el de pe piciorul zeului și i-a dat-o femeii ca să cumpere în schimbul ei dulciuri pentru copil. Astăzi s-a dus la rudele ei. De multă vreme se ține ea cu starețul acela, dar nu știu din ce pricină de vreo două-trei luni aproape că n-a mai dat pe la dînsa. Numai în ultimele zile se mai ivește din cînd în cînd. Dacă vrei să-i ceri banii înapoi, pentru nimic în lume n-are să ți-i dea. Și dacă o scoți din sărite, îi va mai și povesti ibovnicului. Și acela are să-ți facă asemenea vrăji, că ai să-ți blestemi zilele.

— Prin urmare așa stau lucrurile. Vă mulțumesc mult, unchiașule, pentru înțeleapta povață, spuse Ran Gui și, săltîndu-și cobilița pe umăr, își luă rămas bun de la bătrîn. În al nouălea cer de bucurie, o porni întins spre clădirea poliției judiciare.

— Se pare că astăzi ți-a mers bine, îl întîmpină inspectorul, cu o licărire de nădejde în ochi.

— Da, întări Ran Gui. Ia dă încoace cizma noastră, acum vom vedea.

Wang îi întinse cizma, Ran Gui o scoase pe a sa. Le puseră alături. Ce mai ? Pereche ! Nici o deosebire între una și alta.

— Unde ai găsit-o ? exclamă Wang uluit.

Atunci Ran Gui povesti pe îndelete cum întîmplarea i-a scos-o în cale pe femeie, precum și tot ce-i spusese bătrînul.

— Eu am spus doar că zeul n-are nici un amestec. E limpede că astea să năzbîtiile lui Sun Shentong. În privința asta nu e nici o îndoială, încheie el.

De bucurie, lui Wang i se înmuiară picioarele. Pentru a sărbători această izbîndă turnă vin şi îi întinse paharul lui Ran Gui, în semn de recunoştinţă.

— Dar cum să punem mîna pe el ? Dacă prinde de veste, o şterge. Nu e de glumă, se îngrijoră inspectorul.

— Treaba e cît se poate de lesnicioasă, îl linişti Ran Gui. Mîine ne ducem la templu. Luăm cu noi un miel, un purcel, un viţel, vin şi altele şi ne ivim acolo cu pretextul că am venit să-i aducem ofrande zeului. Ca stareţ, Sun Shentong, se înţelege, ne va ieşi în întîmpinare. Atunci îl înhăţăm fără nici o greutate. Arunc la pămînt o ceaşcă de vin — acesta va fi semnalul.

— Ai dreptate, dar mai întîi trebuie să-i raportăm guvernatorului, să căpătăm încuviinţarea lui.

Şi Wang plecă pe dată la guvernatorul regiunii şi îi raportă cum stau lucrurile.

— Faceţi cum credeţi de cuviinţă, consimţi bucuros guvernatorul. Numai să fiţi prevăzători, nu care cumva să săvîrşiţi vreo greşeală. Am auzit că aceşti magi-vrăjitori sînt în stare să se facă nevăzuţi, să dispară din faţa ochilor tăi. De aceea trebuie să aveţi la voi leacuri împotriva vrăjilor — un amestec din sînge de porc, usturoi şi ud de cîine. Stropiţi-l cu acest amestec şi n-are cum să vă mai scape.

Inspectorul plecă să pregătească toate cele trebuincioase, precum îl sfătuise guvernatorul.

În dimineaţa următoare, Wang se îndreptă spre templu, însoţit de toţi agenţii din grupa de urmărire. Oamenilor care aveau leacurile împotriva vrăjilor, le porunci să se ţină deocamdată la o parte, dar le aminti să acţioneze imediat ce vor pune mîna pe stareţ. Schimbaţi în haine frumoase, potrivite pentru o asemenea ocazie, Wang şi Ran Gui intrară în sală şi aprinseră lumînări aromate.

Sun Shentong le ieşi în întîmpinare şi începu să psalmodieze rugăciunea adresată divinităţilor. Dar nici nu apucă să citească cîteva rînduri, cînd, deodată, Ran Gui

trînti ceaşca de vin de podea. Oamenii se aruncară cu toţii asupra stareţului şi îl ţintuiră locului.

Ca vulturii asupra rîndunicii
Asupra lui s-au aruncat, la fel,
L-au înhăţat fără vreun strop de milă,
Ca tigrul cînd înhaţ-un miel.

În acelaşi timp vărsară pe capul lui Sun Shentong leacul împotriva vrăjilor.

Stareţul ştia că, oricît de iscusit ar fi fost el în magie, acum nu mai putea face nimic, nu mai avea nici o scăpare. Agenţii îl duseră direct la ocîrmuire, pe drum blagoslovindu-l la fiecare pas cu cîte o lovitură de ciomag.

Auzind că răufăcătorul-magician a fost prins şi adus, guvernatorul regiunii veni îndată în sala de audienţe.

— Ticălosule ! tună guvernatorul. Cum de ai cutezat ca chiar în preajma lăcaşului împăratului să te ţii de drăcovenii şi să necinsteşti o doamnă din palat, să-i storci prin viclenie lucruri de preţ ?! Vorbeşte, dacă ai ce spune în apărarea ta !

La început Sun Shentong tăgădui, dar după ce fu pus la cazne mărturisi totul :

— Din copilărie, colindînd prin lume, am deprins tainele magiei, iar apoi am devenit monah la templul lui Erlang. Mai pe urmă, prin mită şi pe alte diferite căi, am izbutit să ajung stareţ. Odată am auzit-o pe doamna Han rostindu-şi rugăciunea. Ea îşi dorea doar să se poată mărita cu un om care să semene la chip cu Erlang. Atunci am hotărît să-mi pun veşminte aidoma cu ale zeului, am necinstit-o pe doamna şi i-am luat prin înşelăciune cingătoarea de jad. Iată tot adevărul.

Guvernatorul porunci atunci ca arestatul să fie pus în butuci şi aruncat în închisoare. Temnicerilor li se porunci

să-l păzească cu toată străşnicia pînă cînd va sosi hotărîrea împăratului însuşi.

Imediat se întocmiră toate hîrtiile în această pricină şi totul i se raportă ministrului Yang. Acesta se duse la preceptorul Cai Jing şi, sfătuindu-se cu el, hotărî să aducă acest caz la cunoştinţa suveranului Urmă un edict imperial care glăsuia : „Întrucît răufăcătorul şi-a îngăduit să pîngărească o doamnă din palat şi să-i ia prin viclenie o cingătoare preţioasă, ticălosul să fie osîndit la moarte prin sfîşierea în patru bucăţi sau prin retezarea mîinilor, picioarelor şi a capului. Cingătoarea de jad, întrucît încă nu a fost folosită, să fie înapoiată vistieriei. Iar în ceea ce o priveşte pe doamna Han Yuqiao, pentru că a nutrit gînduri şi simţăminte nedemne, să i se interzică pentru totdeauna intrarea în palat, iar ministrul Yang Jian să fie însărcinat să-i caute un om de rînd cumsecade cu care s-o mărite“.

Cu toate că Yuqiao trecuse prin multe nelinişti şi emoţii în legătură cu această poveste, visul vieţii ei s-a întrupat. Mai tîrziu au măritat-o cu un negustor dintr-un ţinut îndepărtat, care ţinea o prăvălie mare în capitală. El a prevenit de la bun început că nu o va duce niciodată pe Yuqiao în familia sa. Adeseori pleca în ţinutul natal şi de fiecare dată se întorcea la Yuqiao. Aşa au trăit ei pînă la adînci bătrîneţe.

Dar cu aceasta am luat-o înainte. După ce s-a primit ordinul împăratului, guvernatorul regiunii a poruncit să fie adus Sun Shentong în sala de judecată. I s-a citit sentinţa, după care i s-a atîrnat pe spate o rogojină pe care era însemnată fapta de care se făcuse vinovat, precum şi osînda primită : sfîrşierea trupului în patru bucăţi. Apoi a fost dus în piaţă pentru a fi executat în văzul mulţimii.

Într-adevăr :

Pentru tot ce înainte s-a săvîrşit
Iată că a venit şi tristul sfîrşit.

În ziua aceea se adunase atîta omenet, că n-aveai nici unde să arunci un ac. Cel ce conducea execuţia dădu citire actului de acuzare, iar călăii, cu un strigăt puternic „Să ne ajute zeii pedepsirii !“, îşi ridicară securile. Şi ce privelişte a mai fost !

Această întîmplare a ajuns pînă la noi înfăţişată de nişte preacinstiţi bătrîni-povestitori şi acum a devenit un bun al istoriei neoficiale.

Pe drept cuvînt :

Un strop măcar virtutea de-o păstrezi,
Din cît maestrul Kongzi [1] ne-nvăţa,
Statornicite pravile-a lui Xiao [2]
Atunci fireşte nu vei încălca.
Desfrîul, dacă e să-l luăm la rost,
Dintotdeauna pedepsit a fost
De cer, printr-o cumplită moarte grea.
Nu scapă vinovatul de osîndă
Orice putere magic-ar avea.

ASEMĂNARE IZBITOARE

Dintotdeauna inimi nu-s la fel,
Toţi spun cît se deosebesc,
Aşa cum altul chipul e şi el,
Şi totuşi uneori se întîlnesc
Oameni cu chipuri asemănătoare,
Ci numai sufletul pereche n-are.

---

[1] Confucius.

[2] *Xiao He* (?—193 î.e.n.), prim-ministru pe lîngă împăratul Gaozu, întemeietorul dinastiei Han. El a elaborat o serie de legi şi regulamente care au stat la baza jurisdicţiei din dinastia Han.

Este cunoscut faptul că mai mult ca orice oamenii se deosebesc unii de alții prin înfățișarea lor. Oare pot să semene între ei copii de la părinți diferiți ? De altminteri, să luăm chiar frații și surorile de sînge și chiar gemenii. Despre aceștia din urmă se spune că sînt ca două picături de apă, dar dacă ne uităm la ei cu luare-aminte, vedem că o asemănare totală nu există.

Cu atît mai uimitor este faptul că se întîlnesc oameni care nu au nici o legătură între ei și a căror soartă este cu totul diferită, și totuși sînt leiți la înfățișare, încît nu-i poți deosebi nicicum. După cum istorisesc cărțile din vechime, Confucius semăna izbitor cu Yang Hu [1], și de aceea locuitorii din Kuang l-au luat pe înțelept drept răufăcătorul Yang și l-au reținut. De altfel și în drama despre Zhou Jian se povestește cum el s-a jertfit pentru a-l salva de Zhao Shuo [2], folosindu-se de asemănarea neobișnuită dintre ei. Astfel, în primul caz răufăcătorul trecea drept înțelept, iar în al doilea — un om de rînd drept om de vază. Pare într-adevăr un lucru de neînțeles.

În *Însemnări despre lacul Xihu* este înfățișată o întîmplare uimitoare din vremea dinastiei Song. Datorită rarei ei asemănări cu o prințesă, o femeie a izbutit ca, prin înșelăciune, să dobîndească onoruri și bogății, să trăiască în huzur mai bine de zece ani, pînă cînd adevărul a ieșit la iveală.

---

[1] În *Însemnări istorice* ale marelui istoric chinez Sima Qian (145—86 î.e.n.), se povestește cum odată Confucius a trecut prin așezarea Kuang, ai cărei locuitori sufereau de pe urma tîlharului Yang Hu. Văzîndu-l pe Confucius, oamenii l-au luat drept Yang și l-au reținut.

[2] Se are în vedere subiectul cunoscutei drame despre bogătașul Zhao Shuo, căruia i-a pus gînd rău un demnitar mișel, pe nume Tu Anjia. Bogătașul Zhao Shuo avea un prieten sărac, pe nume Zhou Jian. Acesta, folosindu-se de asemănarea izbitoare cu Zhao, l-a salvat de la pieire, dîndu-și viața pentru el.

În anii domniei sub deviza Jinkang [1], giurgienii [2] au năvălit asupra capitalei Bianliang. Împărații Huizong și Qinzong au fost luați prinși și surghiuniți la miazănoapte împreună cu soțiile și fiicele lor. Au căzut prizoniere și duse în robie și o mulțime de concubine imperiale. Printre cele surghiunite se afla și prințesa Roufu, fiica împăratului Qinzong.

Mai tîrziu, Gaozong [3] s-a statornicit la miazăzi, s-a proclamat împărat și a început să cîrmuiască sub deviza Jianyan [4].

În al patrulea an de cîrmuire a lui Gaozong, se ivi pe neașteptate la palat o tînără femeie ce își zicea prințesa Roufu. Ea spuse că a fugit din prizonierat și a cerut o întîlnire cu împăratul. Gaozong era nedumerit : nimeni dintre cei de la curte ce fuseseră duși de giurgieni la miazănoapte odată cu cei doi împărați nu izbutise să se întoarcă. Cum de reușise să se smulgă din prizonierat și să străbată atîta cale prințesa cu piciorușe mici, încălțate în conduri curbați ca un arc ? ! Și el porunci demnitarilor care slujiseră la curte încă din timpurile dinainte s-o cerceteze cu luare-aminte pe străină. Cu toții întăriră că ea nu minte, că este într-adevăr prințesa.

Femeia a fost întrebată despre treburile petrecute la palat în vremurile în care ea crescuse acolo și din toate răspunsurile ei a reieșit că le cunoștea foarte bine. Ea numi chiar cîteva slugi bătrîne ce nu se mai aflau la curte. Singurul lucru care a stîrnit nedumerire era mărimea picioarelor ei. Asemenea picioare mari nu putea avea prințesa.

---

[1] Anii 1126—1127.

[2] Triburi nomade din grupa etnică tungusă.

[3, 4] Gaozong, fiul împăratului Huizong. A domnit între anii 1127—1130 (deviza Yianyan).

„Doar prințesa avea picioruşe mici, cum de au crescut astfel ?" se întrebau uimite slugile, şi hotărîră să-şi arate îndoiala în fața împăratului.

Gaozong voi să se încredințeze el însuşi şi porunci ca fata să i se înfățişeze.

— De ce ai picioare atît de mari ? o întrebă el cu asprime.

Fata se porni pe un plîns amarnic.

— Ticăloşii aceia s-au purtat cu noi cum te porți cu nişte vite. Dar eu am izbutit să fug. Multe mii de *li* am străbătut desculță pînă să ajung aici. Cum mi-aş fi putut păstra picioarele mele delicate ?

Înduioşat de vorbele ei, împăratul îi conferi titlul de primă prințesă şi o căsători cu Gao Shiqi, căruia îi dădu un cin înalt.

Şi astfel prințesa Roufu şi soțul ei trăiau în bogăție şi onoruri, bucurîndu-se tot timpul de înaltele favoruri ale suveranului.

Mama lui Gaozong, bătrîna doamnă Wei, fusese şi ea luată prinsă. Giurgienii ceruseră pentru ea o imensă răscumpărare, şi mulți ani în şir împăratul le trimisese aur şi pietre prețioase, pînă cînd plăti totul.

În cel de al doisprezecelea an al cîrmuirii sub deviza Shaoxing [1] fu încheiată pacea, şi bătrîna doamnă Wei se întoarse din prizonierat. În semn de cel mai adînc respect, suveranul îi conferi mamei sale titlul de Împărăteasă a Limpedei Omenii.

— Împărăteasă, pe dumneavoastră ar dori să vă vadă prințesa Roufu, i se spuse.

— Ce prostie ! exclamă doamna Wei, uimită din cale-afară. Prințesa s-a stins cu mulți ani în urmă, neputînd să îndure povara prizonieratului. Eu însămi am văzut-o pe patul de moarte. Şi acum aud că ar fi aici. Hotărît lucru, este cineva care se dă drept ea.

[1] Deviza Shaoxing : 1131—1162.

Împăratul porunci de îndată ca falsa prințesă să fie luată la cercetări şi pusă la cazne. Neputînd îndura chinurile cumplite, ea mărturisi totul.

— Eu sînt de baştină din Bianliang, începu ea. În anii tulburi Jinkang, de la curte a fugit o slujitoare şi, văzîndu-mă, a izbucnit în plîns şi m-a strigat „Prințesă Roufu". Mirată, am întrebat-o de ce plînge. „Tu semeni ca două picături de apă cu prințesa Roufu", răspunse ea, şi pe dată mi-a încolțit în minte un plan. Zi de zi o iscodeam despre viața de la curte şi îmi întipăream în minte tot ce-mi povestea. În cele din urmă, mi-am luat inima în dinți şi am venit la palat dîndu-mă drept prințesa. Pe mine m-au ispitit bogăția şi onorurile şi nici prin gînd nu mi-a trecut că voi fi dată în vileag. Dar iată că pe neaşteptate s-a întors împărăteasa, şi cu aceasta a venit şi sfîrşitul bunăstării mele. Nevrednica de mine merită de o mie de ori moartea.

Mărturisirile ei au fost aduse la cunoştința împăratului.

— Sclavă nemernică ! L-ai înşelat pe însuşi suveranul ! strigă Gaozong scos din fire de mînie şi porunci de îndată ca vinovata să fie executată în marea piață a oraşului, iar toate bunurile ei să fie predate vistieriei. A reieşit că avutul pe care ea îl adunase primind daruri bogate de la împărat se ridica la aproape cinci sute de mii de legături de monezi.

Această femeie a suferit o pedeapsă cruntă, dar mai bine de zece ani s-a lăfăit în lux şi bogăție, şi totul din pricina asemănării ei izbitoare cu prințesa. Pînă şi slujitoarele bătrîne au luat-o drept Roufu. Dacă nu s-ar fi întors bătrîna doamnă Wei, nimeni nu ar fi bănuit-o vreodată de înşelăciune. Desigur, pentru ea ar fi fost mult mai bine dacă nu ar fi apucat întoarcerea mamei împăratului. Dar cerul nu îndură minciuna, şi pînă la urmă adevărul iese la iveală.

Iar acum vă vom povesti cum, cîndva, o asemănare izbitoare a dus la o pricină judecătorească uimitoare, lucrurile fiind atît de încîlcite, încît judecătorii erau cît pe ce să dea o sentinţă nedreaptă.
Dar mai întîi ascultaţi versurile :

Sînt fraţi leiţi la chip, să te uimească,
Cu greu chiar şi părinţii pot să-i deosebească,
Dar şi străini aflaţi în depărtare
Par gemeni uneori la-nfăţişare.
Priviţi la cea ce este chiar Dizhu
Şi-apoi la cea ce drept ea se dădu :
Au chip la fel, nu poţi să nu greşeşti,
Îţi pare că pe-aceeaşi o priveşti,
Căci faţă, port, le sînt la fel leite,
La suflet, însă, sînt deosebite.

Se povesteşte că în anii cîrmuirii sub deviza Wanli [1] a dinastiei noastre, în satul Suntianxiang, judeţul Xiuning, regiunea Heizhou, trăia un oarecare Yao. El şi nevastă-sa aveau o singură fiică, pe nume Dizhu-Perla. Fata împlinise şaisprezece ani, dar prin frumuseţe nu-şi avea pereche în tot judeţul. Părinţii trăiau în îndestulare şi o răsfăţau în fel şi chip, păzind-o ca pe o comoară. Cînd Dizhu crescu, se înţeleseră cu peţitoarea şi o dădură după un tînăr din satul Tunxi, pe nume Pan Jia.

Pe drept cuvînt se spune că, printre toate neadevărurile din viaţa noastră, cele mai mincinoase sînt vorbele peţitoarei. Cu vorba ei meşteşugită îl face pînă şi pe Shi Chong [2] calicul calicilor, iar pe Fan Dan fruntea bogătaşilor. Nu fără temei se spune :

---

[1] Deviza Wanli : 1573—1620.
[2] Vestit bogătaş, a cărui avuţie nemăsurată trezea invidia, ducîndu-l în cele din urmă la pieire.
[3] Fan Dan a trăit într-o sărăcie lucie, dar era un om foarte cinstit şi drept.

Cu vorbele-l poţi lăuda pe mire,
Ca bogătaş şi cu aleasă fire
Şi tot din vorbe-l faci un sărăntoc,
Făr' de-însuşiri şi făr-averi deloc.
Şi gura lumii pe mireas-arată
Ca pe o mîndră, preafrumoasă fată.
Tot gura lumii, dacă nu-i dă pace,
Din frumuseţe-ndat o slută face.

Da, în vorbele peţitoarei nu poţi găsi nici pic de adevăr.

Pan şi părinţii săi făceau parte dintr-o familie veche şi de vază, dar scăpătată. Bătrînii aproape că nu aveau cu ce se hrăni şi trăiau din ceea ce cîştiga cu negoţul fiul lor, care pleca cu mărfurile în ţinuturi îndepărtate. Este de la sine înţeles că ei aveau nevoie de o noră harnică, în stare să ducă în spinare gospodăria. Soacra şi socrul erau din fire nişte oameni cruzi şi arţăgoşi ce căutau cearta cu lumînarea. Din te miri ce îşi dădeau drumul la gură şi blestemau de mama focului. Dar părinţii lui Dizhu nu ştiau aceasta şi, încrezîndu-se în vorbele peţitoarei, o dădură pe comoara lor într-o „casă bună".

Pan Jia era de felul lui blajin şi duios şi avea o înfăţişare destul de atrăgătoare. Tinerii se iubeau, dar Dizhu plîngea adeseori pe ascuns din pricina cicălelilor nedrepte ale socrilor. Pan Jia ştia ce o mîhnea pe soţia lui şi se străduia s-o ostoiască cu vorbe mîngîietoare. Aşa au trăit ei două luni. Dar iată că, odată, bătrînul Pan se năpusti asupra fiului cu ocări :

— Mult o să vă mai giugiuliţi şi o să staţi de pomană ? E vremea să te apuci din nou de negoţ !

Cum ar fi cutezat Pan Jia să iasă din porunca părintelui său ? ! El îi povesti totul soţiei şi ei o ţinură toată noaptea într-un plînset. Dimineaţa bătrînul îi porunci fiului să se pregătească de drum. Fireşte că Dizhu rămase acasă. Era atît de apăsată de singurătate şi inima o avea

atît de copleșită de mihnire, încît îi pieri orice chef de viață. Doar era deprinsă cu răsfățul, nu cunoştea rosturile gospodăriei, și în ochii socrilor era plină de cusururi. Se pomenise dintr-o dată într-o casă străină, în care totul îi era atît de neînțeles și dușmănos. Așa își trăia ea zilele, și pe zi ce trecea se simțea tot mai copleșită de tristețe. Socrii o ocărau fără încetare :

— Halal noră ! Ia te uită ce răzgîiată și plăpîndă e, sărăcuța ! De dorul bărbățelului a ajuns chiar să se îmbolnăvească !

Am amintit că părinţii lui Dizhu o iubeau ca pe lumina ochilor, și firește că ea nu era cîtuși de puțin obișnuită cu astfel de vorbe batjocoritoare. Dar niciodată nu cuteza să se ia la sfadă cu socrii. Îndura toate jignirile în tăcere și doar pe ascuns vărsa lacrimi.

Odată Dizhu se trezi mai tîrziu. Socrul și soacra ocărau cu ură și cereau micul dejun, nevoind să audă de nimic.

— Netrebnica ! Numai asta știe : să trîndăvească și să stea doar pe mîncare și pe băutură ! strigă socrul. Soarele s-a ridicat de un stînjen și ea tot mai doarme. Cu asemenea apucături poți fi doar o tîrfă care să stea rezemată de porți și să-i ademenească pe desfrînați. Și ține-te : trai pe vătrai. Da, dar așa nu se poate. Aici ești gospodină, așa că binevoiește de-ți fă datoria !

— Eu sînt dintr-o familie cinstită, îndrăzni să deschidă gura Dizhu. Poate că m-am făcut vinovată cu ceva, dar pentru asta se cuvine să mă bălăcăriți astfel ?

Și ea izbucni în plîns. Dar în fața cui să-și verse năduful ?

În noaptea aceea Dizhu nu putu să dea geană-n geană. Cu cît se gîndea mai mult, cu atît indignarea ei creștea. „Cîte mîrșăvii a putut să îndruge bătrînul ăsta hăbăuc ! Nu, mai mult n-am să rabd ! O să fug acasă și o să le povestesc totul părinților. Să judece ei dacă pot fi astfel hulită. Totodată, o să stau cîteva zile acolo ca să mă mai liniștesc puțin și să scap măcar pentru un timp de boscorodelile blestemaților ăștia de socri".

Povestitorule, vei spune, stimate cititor. Dacă ea ar fi fost mai coaptă la minte, și-ar fi luat seama și astfel nu s-ar fi iscat mai apoi o sumedenie de încurcături pentru descîlcirea cărora a fost nevoie de atîta trudă. Dar ea apucase să ia această hotărîre.

Abia se crăpă de ziuă, cînd Dizhu, fără a se spăla și pieptăna, își puse pe cap o basma și alergă într-un suflet la vad.

În acest ceas de dimineață, trecători întîlneai rar, iar la vad nu era nimeni. S-a întîmplat însă ca pe rîu să plutească pe o plută un oarecare Wang Xi, un binecunoscut pierde-vară, meșter în tot felul de trebușoare necurate. El era poreclit Rîmă-în-Zăpadă, ceea ce însemna că acest om nu se teme nici de foame, nici de frig. El se apropia de vad, cînd Dizhu, spre nenorocul ei, îi apăru în față. Wang Xi pricepu pe dată că acestei frumuseți ca o floricică i s-a întîmplat o nenorocire. Părul îi era despletit și fața toată brăzdată de urme de lacrimi.

— Fetiță, vrei să treci pe malul celălalt ? o întrebă el.

— Da, răspunse Dizhu.

— Atunci, sări pe plută, dar cu grijă, zise Wang Xi, întinzîndu-i mîna și ajutînd-o să se urce.

Punînd mîna pe cange și pe vîsle, Wang se desprinse îndată de țărm și își duse pluta într-un loc singuratic și retras.

— De unde ești ? Și, încotro, așa singurică ? o întrebă el pe tînăra femeie.

— La părinți, în Suntianxiang. Trece-mă pe malul celălalt. Drumul îl cunosc, și de rest nu-ți face griji.

— Văd că ești nepieptănată, ochii îți șiroiesc de lacrimi și umbli dis-de-dimineață de una singură. Fără doar și poate că ți s-a întîmplat ceva rău. Povestește-mi totul și abia atunci am să te trec.

Ce-i mai rămase lui Dizhu ? Doar era în mijlocul rîului şi de fugit n-avea cum să fugă. Ea începu să povestească cum o năpăstuiesc socrii, folosindu-se de faptul că soţul ei e plecat în depărtări. La fiecare vorbă o podidea plînsul. Lui Wang îi încolţi pe dată în minte un gînd rău.

— De-i aşa, spuse el, eu nu te trec pe malul celălalt. Dacă te las pe mal, fie că o iei încotro te duc ochii, fie că îţi faci seama. Sau mai ştii ? Poate că te răpeşte cineva. Şi atunci încep cercetările. Şi cine te-a transbordat ? Eu ! Din pricina ta sînt tîrît la judecată. Şi atunci ţine-te şi dovedeşte-ţi nevinovăţia !

— Ce tot vorbeşti ! se indignă Dizhu. Unde am să fug ? Doar mă duc la părinţi ! Şi dacă aş fi avut de gînd să-mi curm zilele, m-aş fi aruncat în rîu. Ce rost mai avea să trec pe malul celălalt ? Drumul îl cunosc bine şi nu mi-e cîtuşi de puţin teamă că am să fiu răpită.

— Ei, uite că eu nu te cred. Iată ce facem : casa mea se află în apropiere. Te duc acolo, aştepţi puţin, iar eu mă reped între timp la părinţii tăi şi le spun să trimită pe cineva după tine. În felul acesta o să fim liniştiţi şi tu, şi eu.

— Bine, fie şi aşa, se învoi Dizhu.

Ca orice femeie, ea era lesne crezătoare şi lipsită de prevedere. Pe deasupra, mai era şi într-o situaţie fără ieşire. Gîndind că Wang are intenţii bune, consimţi să-l urmeze.

Ei urcară pe mal, o luară pe un drumeag întortocheat care ocolea golful şi ajunseră la o căsuţă. Wang o pofti pe tînăra femeie înăuntru.

Trecură de o uşă, două, trei şi ajunseră în cea mai îndepărtată încăpere a casei ce strălucea de curăţenie şi în care domnea o linişte desăvîrşită.

Ferestre luminoase. La perete
Măsuţele cu gust orînduite
Şi scaune frumos înşiruite.
Saltele îmbrăcate în brocart,

Polog în culori vesele brodat.
Şi-n grădiniţă sînt ghivece-n floare,
Ce răspîndesc mireasmă-mbătătoare,
Iar pe pereţi tablouri minunează,
Păsări şi flori măiastru-nfăţişează.
Pe masă, ceainic, ceşti sînt pregătite
Pe oaspeţi să-i servească de-or să intre.
Al melcului lăcaş poate părea
Minuscula căsuţă. Bogăţia
Nu-i prisoseşte, dar s-ar putea spune
Că nu cunoaşte totuşi sărăcia.

Casa aceasta îi slujea lui Wang Xi drept capcană în care ademenea fete din familii bune, pentru ca pe urmă, dîndu-se drept rudă a lor, să le arunce în braţele unor desfrînaţi, iubitori de „rupă-flori". Destrăbălaţii gustau aici plăceri trecătoare, dar se întîmpla să se statornicească pentru mult timp, subjugaţi de nurii fetei. Din aceasta Wang se alegea cu o sumedenie de arginţi. Dacă femeia nu-şi găsea un ocrotitor permanent, Wang se înţelegea cu negustorii în trecere, şi pentru bani buni o vindea unei case de veselie. Cu astfel de treburi se îndeletnicea Wang nu de azi şi nici de ieri, iar pe Dizhu o adusese aici în acelaşi scop.

Dizhu crescuse în belşug şi era deprinsă cu o viaţă de trîndăvie. Ei îi era lehamite nu numai de umilinţele pe care le îndura de la afurisiţii de socri, dar şi de grijile gospodăriei : aprinsul focului, gătitul bucatelor, alergăturile din jurul plitei, scosul apei din puţ şi aşa mai departe. Toate acestea îi dădeau numai dureri de cap. De aceea, încăperea curată şi îngrijită în care o adusese Wang Xi îi fu pe dată pe plac. Toate temerile ei se risipiră. Văzînd-o liniştită şi cu bucuria zugrăvită pe faţă, Wang se aprinse de patimă şi, lăsîndu-se în genunchi în faţa tinerei femei, începu s-o implore să-i dăruiască iubirea ei.

— Cum de-ţi îngădui aşa ceva ?! Eu sînt dintr-o familie onorabilă, strigă Dizhu, indignată la culme. La început ai spus că mă aduci aici ca să aştept pînă cînd îi veşteşti pe părinţii mei. Reiese însă că m-ai ademenit ca să mă necinsteşti. Dar bagă-ţi bine în cap : dacă mă sileşti la o asemenea josnicie, îmi iau viaţa !

Cu aceste vorbe, apucă de pe masă un cuţitaş de fier cu care se tăiau mucurile luminărilor şi îl duse la gîtlej.

— Bine, bine, linişteşte-te, nu mă ating de tine ! dădu înapoi Wang Xi.

Desigur, ca bărbat, Wang voia şi el să guste din plăcerile dragostei. Dar el o atrăsese aici pe Dizhu în primul rînd de dragul cîştigului şi în nici un chip nu voia să piardă un asemenea chilipir. Temîndu-se ca ea, într-adevăr, să nu-şi facă seama, se sperie de-a binelea şi lăsă la o parte gîndurile-i fluşturatice.

În altă parte a casei locuia o bătrînă codoaşă, pe nume tot Wang. Wang Xi se duse la ea şi îi spuse :

— Fii bună, mătuşică, şi ţine-i de urît frumoasei acesteia, iar eu trag o fugă la părinţii ei. Mă întorc degrabă.

Apoi se întoarse la tînăra femeie. Dizhu îi explică unde locuiesc părinţii ei şi îi dădu numele lor.

— Roagă-i să vină după mine cît mai grabnic şi te voi răsplăti cu mărinimie, zise ea în încheiere.

Wang se îndepărtă. Peste puţin bătrîna aduse un lighean cu apă, un pieptene şi altele, rugînd-o pe tînăra femeie să-şi facă toaleta. În vreme ce Dizhu se pieptăna, bătrîna stătu lîngă dînsa tăcînd.

— Cine sînt părinţii tăi ? Cum de ai nimerit aici ? întrebă ea în cele din urmă.

Dizhu îi povesti de-a fir-a-păr despre viaţa ei în casa soţului.

— Vai ce mitocani ! exclamă codoaşa cu o indignare prefăcută şi chiar tropăi din picioare. Nu se pricep cîtuşi de puţin la oameni. O asemenea frumuseţe de noră şi s-o chinuiască astfel ! Ba pe deasupra s-o mai şi potopească

cu cele mai grele ocări ! Să le fie ruşine obrazului ! N-au pic de inimă ! Zău că nu ştiu cum de ai putut să-i rabzi şi nu ţi-ai luat lumea în cap.

Descărcîndu-şi sufletul, Dizhu se porni pe un plînset amarnic.

— Şi acum, încotro ? o întrebă bătrîna.

— Acasă, la părinţi. Am să le povestesc tot şi am să stau la ei pînă cînd soţul meu are să se întoarcă şi apoi om chibzui ce-i de făcut pe mai departe.

— Şi cînd are să fie asta ?

— Noi am trăit împreună doar două luni. Bătrînul s-a pus pe capul lui zor nevoie să plece de îndată şi el n-a avut încotro. Dar cînd se va întoarce, asta nu ştiu.

— Ah, blestemaţii ! Asemenea floricică să fie lăsată să sufere în singurătate şi pe deasupra să o mai şi batjocorească ! Rogu-te, nu te supăra pe mine, dar iată ce-ţi spun : o să stai la ai tăi, dar pe urmă tot o să trebuiască să te întorci la socri. Doar n-o să te poţi ascunde la părinţi toată viaţa. Oare te rabdă inima ca mulţi ani de acum înainte să înduri asuprirea acestor ticăloşi ?

— N-am încotro. Se vede că asta mi-e soarta, oftă Dizhu.

— Ascultă de mine, fetiţo, şi toată viaţa ai să trăieşti în bucurie şi huzur.

— Ce mă sfătuiţi ?

— Eu am adeseori prilejul să mă cunosc cu tineri din familii de vază şi cu dare de mînă. Printre ei nu sînt puţini chipeşi şi cu ştiinţă de carte. Dacă pui ochii pe unul, şopteşte-mi doar o vorbuliţă şi aranjez eu totul. Are să te poarte pe braţe şi are să te copleşească cu iubirea lui. O să ai parte de bucatele cele mai bune şi de veşmintele cele mai alese. Şi n-o să trebuiască să mişti nici un deget : porunceşti slujnicelor, şi ele îndeplinesc totul pe dată. Într-un cuvînt : n-o să se piardă în van frumuseţea ta. Aşa va fi de o mie de ori mai bine decît să lîncezeşti în singurătate tot aşteptîndu-ţi bărbatul plecat în depăr-

tări. decît să te speteşti trudind din greu şi să rabzi hachiţele socrilor.

Dizhu era tînără şi nedeprinsă cu poverile vieţii, iar ca fire, întocmai ca orice femeie, nestatornică precum apele curgătoare. Auzind vorbele viclene ale bătrînei, îşi aduse aminte de multele umilinţe pe care le îndurase în casa soţului şi se tulbură.

— Şi totuşi nu se poate, spuse ea. Ce mă fac dacă află oamenii ? Mă acopăr de ruşine.

— În casa noastră nu cutează să pătrundă nici un străin. E un locşor tainic. Nici zeii şi nici diavolii n-or să prindă de veste, o linişti bătrîna. Rămîi la noi o zi-două şi nici în rai n-ai să vrei să te duci.

— Şi cum rămîne cu domnul acela care m-a adus ? Doar a plecat la părinţi să-i roage să trimită după mine.

— E fiul meu luat de suflet. Oare crezi că e aşa de prost să se ducă la nişte bătrîni respectabili cu o veste proastă ?

În acest timp intră în încăpere Wang Xi.

— Ai spus părinţilor mei că mă aflu aici ? întrebă Dizhu, speriată de apariţia lui neaşteptată.

— Fireşte că nu ! Tot timpul am stat aici şi am ascultat. Şi iată ce-ţi spun : nu respinge sfatul mătuşicii şi ai s-o duci toată viaţa în huzur. Şi acum hotărăşte !

— Ce să mai hotărăsc ? Oricum am căzut în capcană. Vă rog însă să faceţi totul precum aţi făgăduit : să nu ajungă nimic la urechile altora.

— De ce te-am înşela ? zise bătrîna. Îl vei alege singură pe cel ce-l vei voi. Totul e ca să cădeţi amîndoi la învoială.

Dizhu nu avea nici pic de discernămînt, aşa că se lăsă păcălită de vorbele viclene ale bătrînei. Pe de altă parte, era ispitită de confortul şi frumuseţea noului ei sălaş, aşa încît primi propunerea codoaşei.

Bătrîna şi Wang Xi îi arătau tinerei femei o grijă deosebită şi se străduiau din toate puterile să-i facă întru totul

pe plac. Voia ceai, i se aducea ceai, voia apă, i se aducea pe loc apă. Cînd unul, cînd celălalt o slujeau ca pe o adevărată stăpînă, fără a scăpa din vedere nimic din ceea ce şi-ar fi dorit. Dizhu era peste măsură de mulţumită şi uită de necazurile ei.

Nu după mult timp, Wang Xi îl întîlni pe un oarecare domn Wu din aşezarea Shangshan a aceluiaşi judeţ. Wu era putred de bogat şi un desfrînat care nu cunoştea saţiul. În casa lui se perindau tot felul de pierde-vară, aşa încît nu era de mirare că se cunoştea cu Wang Xi.

— Ei, ce se mai aude ? A mai picat vreo prospătură în ultima vreme ? întrebă Wu.

— Îndrăznesc să vă înştiinţez că la mine acasă se află o nepoţică de-a mea — o tînără văduvioară. E de o rară frumuseţe şi un nou mire încă nu are. E o bucăţică bună pentru dumneavoastră. Numai că preţul e mare.

— Cum să fac s-o văd ?

— E foarte simplu. Numai că e sfioasă, ca orice femeie dintr-o familie bună. Aşa că mintenaş mă duc acasă şi o scot în curte. Iar dumneavoastră o să treceţi pe la noi aşa, ca din întîmplare.

Wu spuse că va face întocmai. În acest timp, Dizhu şedea în iatac cufundată în gînduri.

— Ar fi bine să ieşi puţin la plimbare. De ce să lîncezeşti tot timpul în casă şi numai în casă? îi spune Wang Xi.

Aceste vorbe le auzi bătrîna.

— Are dreptate, îl susţinu ea pe Wang. Ieşi măcar pînă în curticică. Dizhu ascultă de ei şi ieşi din încăpere. Şi numai ce trecu pragul, că Wang Xi şi încuie uşa în urma ei.

— Măicuţă, poate că e mai bine să mă întorc, şovăi Dizhu.

— De ce te nelinişteşti ? Doar ştii că îţi dorim doar binele şi nu ne îndurăm să te facem să suferi cîtuşi de puţin. Ai puţină răbdare şi ai să vezi : fericirea are să-ţi pice singură în braţe.

Nu apucă bătrîna să-şi sfîrşească vorba, că la poartă se ivi un bărbat. Cum credeţi că arăta ?

Pe cap o pălărie împletită,
Pe trup un halat negru de mătase
Cu mîneci bogate. Din atlaz e
Încălţămintea roşie. Mîndreţe,
De nu-i Song Yu[1]*, frumosul cel vestit*
E atunci Pan An[2]*, desigur, negreşit.*

— Wang Xi e acasă ? întrebă oaspetele intrînd în curte.

De tulburare, Dizhu sări de la locul ei şi se repezi la uşă. Dar Wang Xi trăsese zăvorul, şi ascunde-te dacă ai unde.

Atunci se ivi bătrîna codoaşă.

— Ah, dumneavoastră sînteţi domnule Wu ! De ce nu ne-aţi prevenit că veniţi ? spuse ea şi, îndreptîndu-se spre Dizhu, adăugă : Nu te teme. Domnul este ocrotitorul nostru. Şi apoi către oaspete : Domnule Wu, faceţi cunoştinţă cu tînăra doamnă.

Bogătaşul îi făcu lui Dizhu o plecăciune adîncă, iar ea îi răspunse la salut şi îi aruncă o privire furişă. Era un tînăr chipeş, bine făcut şi foarte atrăgător şi tînăra femeie simţi cum îi zvîcneşte inima. La rîndul său, oaspetele o măsură din cap pînă-n picioare. El observă că nu e sulemenită, că pieptănătura îi era simplă, iar straiele modeste, dar totuşi elegante. Prin simplitatea şi purtarea-i firească, se deosebea cu totul de curtezanele pomădate din belşug şi dichisite, iar domnul Wu o aprecie pe dată. Doar el se pricepea bine la femei, mai mult decît oricare altul.

— Luaţi loc, doamnă ! rosti el, simţind deodată o moleşeală în tot trupul.

---

[1], [2] Poeţi din secolul IV î.e.n., celebri pentru frumuseţea lor.

Sfiiciunea n-o părăsea pe Dizhu. Cum-necum, era totuşi dintr-o familie, respectabilă şi nu era obişnuită să se vadă cu bărbaţi străini.

— Să intrăm mai bine în casă, o rugă ea pe bătrînă.

— De ce să ne grăbim ? spuse bătrîna, dar totuşi o urmă pe tînăra femeie şi intră cu ea în casă.

Peste un timp gazda se întoarse din nou la oaspete.

— Ei, ce ziceţi domnule ? V-a plăcut frumoasa noastră ori ba ?

— Nu vă ascund măicuţă. E de-a dreptul fermecătoare ! răspunse domnul Wu. Aranjaţi treaba şi am să vă răsplătesc cu mărinimie.

— Scoateţi o mie de monede de aur şi luaţi-o cu dumneavoastră.

— De ce atît de mult ? Doar nu e vreo curtezană vestită dintr-o casă de veselie.

— În schimb, ce frumuseţe e ! Şi apoi v-o puteţi face ţiitoare. Ce, nu merită ea o mie de monede ?

— Pentru mine banii nu înseamnă nimic. Dar alta-i treaba. Soţia mea e cam răutăcioasă şi îi place să-i umilească pe alţii. Fireşte că eu nu mă tem de ea, dar s-ar putea să-i facă zile fripte femeii. Nu, s-o iau cu mine, asta nu pot !

— Nu e nici o nenorocire, zise bătrîna. Tocmiţi o căsuţă aparte şi veţi avea două soţii. Ce, nu e bine ? Zilele acestea am auzit că familia Jiang are liberă o casă cu grădină. Vrea s-o dea cu chirie. Dacă porunciţi, mă duc să mă interesez.

— Da, ideea nu e rea, dar totuşi sînt nişte oprelişti. Dacă îi tocmesc o căsuţă, trebuie să-i trimit slugi care să-i deretice, să-i gătească. De altfel, acestea sînt mărunţişuri. Altul e baiul : de soţie nu te poţi ascunde la nesfîrşit. Pînă la urmă prinde ea de veste şi face aşa un tărăboi, că mi-e şi groază să mă gîndesc. Să plec de acasă şi să mă mut la dînsa, nu pot. Ce-i de făcut ?

— Am eu un plan, îl liniști bătrîna. Dați darurile cuvenite și căsătoriți-vă cu ea. De locuit, va locui aici. Iar de slujit am s-o slujesc eu. Rămîne doar ca în fiecare lună să plătiți toate cheltuielile. Dumneavoastră o să locuiți mai departe acasă și din cînd în cînd, sub o pricină oarecare, plecați, și direct la noi ! Totul are să se petreacă pe tăcute — nimeni n-o să afle nimic Ce ziceți ?

— Minunat ! Minunat ! exclamă domnul Wu, și începu să rîdă de bucurie.

Se înțeleseră ca bogătașul să dea opt sute de *liang* în bani și două sute în daruri — cu totul o mie de *liang*. În afară de aceasta, el făgădui să dea lunar zece *liang* de argint pentru cheltuielile casei și găzduire. Făcînd trampa, domnul Wu se grăbi spre casă după bani.

Bătrîna Wang se întoarse la Dizhu.

— Ei, cum ți-a plăcut acest domn ? întrebă ea.

Vă aduceți aminte că tînăra femeie, fîstîcită de întîlnirea cu un bărbat străin, fugise în casă. Dar curînd îi păru rău de graba ei și, ascunzîndu-se într-un ungher, începu să se uite la oaspete. La rîndul său, domnul Wu, discutînd cu bătrîna, arunca întruna priviri spre ușă. E adevărat, el se afla destul de departe și, să-i vadă fața, Dizhu nu putea dar fapt e că bogătașul îl căzuse cu tronc la inimă. Și fără îndoială că, dacă n-ar fi fost cineva de față, cei doi ar fi început să-și facă ochi dulci.

— Cine e el ? întrebă Dizhu.

— E din vestita familie Wu, din așezarea Shangshan, regiunea Huizhou. Domnul Wu este fruntea bogătașilor din neamul său. Nu degeaba i se spune „wu-milionul". I s-au aprins călcîiile după tine și vrea să te ia de nevastă. Dar să te ducă la el acasă nu e cu putință, sînt tot felul de oprelişti, de aceea vrea ca să rămîi aici. Ei, ce părere ai ?

Dizhu apucase să îndrăgească această căsuță curată și liniștită, dar și domnul Wu îi plăcuse foarte mult, așa că primi cu mare bucurie propunerea bătrînei.

— Bine, bine, zise ea, numai că uite ce rugăminte am, măicuță : nu cumva să-ți scape vreo vorbă și toate acestea să ajungă la urechile altora.

— Ei, cum îți închipui așa ceva ! o liniști bătrîna. Dar nici tu să nu-i dezvălui tot adevărul, adăugă ea. Spune-i că îți sînt rudă și nimic mai mult. Folosește-te de norocul tău și bagă de seamă : nici o vorbă de prisos !

În acest timp, în fața casei lui Wang Xi se opri litiera domnului Wu, urmată de doi slujitori chipeși ce duceau darurile.

— Ei cînd facem nunta ? întrebă Wu, înmînîndu-i bătrînei banii.

— Cum vă e voia : dacă doriți, alegeți o zi prielnică, dacă nu, puteți să vă căsătoriți și în seara aceasta.

— Ce să mai tărăgănăm ? se arătă nerăbdător domnul Wu. Numai că astăzi nu pot — sînt așteptat acasă. Vin mîine. Iar alor mei am să le spun că plec la Hangzhou, la templu, ca să aprind tămîie.

Patima care pusese stăpînire pe domnul Wu era atît de puternică, încît el nu mai dorea să aștepte nici o clipită. Dar căsătoria e o treabă de cea mai mare însemnătate și trebuie săvîrșită totuși într-o zi prielnică. Bogătașul nu a ținut seama de datină și a săvîrșit toate ceremoniile de mîntuială și în pripă, atrăgîndu-și prin aceasta o mulțime de neplăceri. Nu au trecut decît un an-doi, și fericirea lui s-a risipit ca un fum. Dar despre aceasta vă voi povesti mai tîrziu.

Și astfel domnul Wu dădu banii și darurile și se îndepărtă, urmînd să se întoarcă a doua zi pentru a gusta din plin fericirea.

Bătrîna și Wang se apucară să socotească cîștigul. Codoașa, chicotind, îi înmînă lui Dizhu patru sute de *liang*.

— Te felicit, treaba s-a încheiat cu bine. El a dat opt sute de *liang*. Iată jumătatea ta, iar cealaltă e pentru noi, pentru pețit.

Şi ea puse pe masă în fața lui Dizhu lingourile strălucitoare, spre marea bucurie a acesteia.

Aşteaptă, aşteaptă, povestitorule ! Se vede că te-ai înşelat. Oare coțcarul şi codoaşa, oameni fără pic de cuget, se învoiseră într-adevăr să se deaspartă de jumătate din cîştigul lor ? Doar pentru ei banii erau ca sîngele pentru muşte. Desigur, că nu, stimate cititor. Ei îşi aveau socotelile lor. Voiau să-i ia ochii femeii cu bogăția şi prin aceasta să-i cîştige încrederea. Totodată, ştiau că, de vreme ce ea locuieşte la ei, banii nu se vor pierde şi, mai devreme sau mai tîrziu, tot pe mîinile lor or să ajungă. Dar dacă şi-ar fi oprit totul, Dizhu ar fi putut să-i povestească domnului Wu, el ar fi cerut banii înapoi şi ar fi ieşit o mare dandana. Nu, acesta era un plan viclean şi dibaci, menit să-i ducă de nas atît pe domnul Wu, cît şi pe Dizhu.

Bogătaşul îşi ținu cuvîntul şi a doua zi se ivi pentru a săvîrşi ceremonia de nuntă. Era îmbrăcat foarte elegant, dar venise singur, fără martori, prieteni şi muzicanți, pentru ca nimeni să nu-i afle taina. Îi porunci doar lui Wang Xi să pregătească două mese de sărbătoare şi s-o poftească pe mireasă. La început, ruşinată, Dizhu refuză, dar pînă la urmă fu nevoită să vină la masă. Stătu însă foarte puțin şi apoi, sub un pretext oarecare, se duse în iatacul ei, stinse lampa şi se băgă în aşternut. Uşa o lăsă însă descuiată.

— Ei, e şi ea sfioasă, ca orice femeie, îi zise codoaşa domnului Wu. Trebuie să vă purtați duios cu dînsa, s-o înflăcărați cumva.

Cu aceste vorbe, luă felinarul şi, luminîndu-i oaspetelui drumul, se îndreptă spre iatacul lui Dizhu. Acolo aprinse din nou lampa şi se îndepărtă, trăgînd uşa după ea.

Domnul Wu era destul de priceput în ale dragostei, şi înainte de toate trase zăvorul. Apoi apropie lampa de aşternut, dădu la o parte pologul şi aruncă o privire înăuntru. Dizhu adormise învelită pînă peste cap. El nu vru

s-o tulbure, dar se dezbrăcă încetişor, stinse lampa, şi se strecură sub plapomă. Dizhu oftă şi se ghemui toată. Domnul Wu, gîngurind ca un porumbel începu s-o dezmierde şi în cele din urmă o întoarse spre el. Astfel petrecură tinerii căsătoriți toată noaptea în mîngîieri duioase, şi dimineață, cînd se dădură jos din aşternut, se iviră cu felicitări Wang Xi şi bătrîna. Bogătaşul îi răsplăti cu mărinimie pe amîndoi. Domnul Wu rămase la Dizhu mai bine de o lună. Apoi se întoarse acasă la el, dar adeseori venea şi petrecea nopți tot atît de plăcute ca şi prima. Dar aceasta nu mai are legătură directă cu povestirea noastră.

Vă veți întreba : ce s-a întîmplat cu socrul şi soacra lui Dizhu. Oare dispariția nurorii nu i-a neliniştit defel ? Pentru a vă răspunde la această întrebare, stimați cititori, ne vom întoarce din nou la familia Pan.

În ziua în care Dizhu fugise de acasă, bătrînii se treziră devreme. Micul dejun nu era pregătit, şi ei se gîndiră că din nou nora doarme dusă. Soacra se apropie de uşa ei şi, ca de obicei, se porni să drăcuie. Nu se auzi nici un răspuns. Atunci soacra deschise fereastra şi se uită înăuntru. Aşternutul era gol.

— Unde s-o fi dus stricata asta ? ocărî bătrîna.

Ea se întoarse şi îi povesti bărbatului că nora dispăruse.

— Ei drăcie ! Fără doar şi poate că a fugit la părinți, strigă bătrînul şi se repezi spre vad. Acolo află că, într-adevăr, dis-de-dimineață o femeie trecuse pe malul celălalt.

— Asta era noră-ta, a traversat pe o plută, zise cineva care o ştia pe Dizhu la față.

— Ticăloasa ! Ia te uită cum s-a înverşunat ! se indignă bătrînul Pan. Ieri i-am spus şi eu vreo două, şi gata, fuge la părinți să se plîngă. Las'să rămînă acolo, netrebnica ! Doar n-o să mă apuc să mă duc după ea. Să vedem ce o să se întîmple mai încolo.

Şi plin de năduf se întoarse acasă şi îi povesti bătrînei tot ce aflase.

Trecură mai bine de zece zile. Făcîndu-li-se dor de fiică, părinţii lui Dizhu pregătiră cîteva cutii cu dulciuri şi trimiseră la cuscri un slujitor şi o slujitoare ca să afle veşti.

— Ce, nu sînteţi în toate minţile ?! De zece zile se află la voi, iar voi mai veniţi să întrebaţi de ea ! se răsti bătrînul Pan.

— Ce tot spuneţi ?! strigară uimiţi slujitorii. De mai bine de două luni tînăra noastră stăpînă se află în casa voastră şi nimeni din ai noştri nu a fost pe aici în tot acest răstimp. Pe deasupra, nimeni n-a trimis după dînsa, aşa că nu se putea întoarce singură. Părinţii sînt neliniştiţi pentru ea şi ne-au trimis anume să aflăm cum o duce. Iar voi spuneţi că, pasămite, e la noi !

— Treburile s-au petrecut astfel, spuse bătrînul Pan. Eu am dojenit-o, ea s-a bosumflat şi a fugit. A fost văzută la vad. Unde s-a dus dacă nu la părinţi ?!

— Nu, greşiţi, ea nu s-a întors acasă ! spuseră cu hotărîre slujitorii.

Bătrînul îşi ieşi din fire de mînie.

— Cine ştie ce a îndrugat pe seama noastră, şi ai ei au hotărît s-o dea după altul. Şi iată ce vicleşug v-a dat prin cap ! Cică aţi venit după veşti ! Nici vorbă de aşa ceva !

— Nu, voi sînteţi aceia care umblaţi cu şiretlicuri şi scorneli ! S-a prăpădit ea aici, la voi ! E ceva necurat la mijloc ! strigă unul dintre trimişi.

— Ah, voi, ticăloşilor ! urlă bătrînul Pan auzind cuvîntul „necurat". Ce mai ? Vă tîrăsc la judecată ! Să vedem pe unde o să vă scoateţi cămaşa !

Văzînd ce întorsătură neplăcută iau lucrurile, slujitorii nici nu mai apucară să scoată cutiile cu dulciuri. Săltîndu-şi pe umeri cobiliţele, o porniră zoriţi spre casă.

Acolo povestiră totul stăpînilor. Bătrînii Yao se speriară de moarte şi se puseră pe bocit.

— Vai ! Vai ! Copila noastră dragă ! Au nenorocit-o blestemaţii ăştia ! Au împins-o la moarte ! Altceva nu poate fi !

Şi ei hotărîră să se plîngă la ocîrmuire şi căutară un om priceput la treburile judecătoreşti ca să alcătuiască jalba.

La rîndul lor, bătrînii Pan, adînc încredinţaţi că părinţii lui Dizhu au ascuns-o pe undva pe fiica lor, înaintară şi ei o plîngere şi trimiseră de îndată pe cineva după fiul lor. Ambele jalbe fură primite spre cercetare. Domnul Li, cîrmuitorul judeţului Xiuning, îi chemă la el pe cei doi reclamanţi şi îi interogă amănunţit, dar aceia nu făceau altceva decît să arunce vina unul asupra celuilalt. Cîrmuitorul se înfurie şi porunci ca Pan să fie pus la cazne, dar bătrînul o ţinea pe-a lui :

— Noră-mea a fost văzută trecînd rîul. Dacă s-ar fi înecat, s-ar fi găsit leşul. E limpede : ei au ascuns-o şi acum mă ponegresc pe mine.

— Da, se prea poate să fie adevărat, spuse mai-marele judeţului. Femeia a dispărut cu mai bine de zece zile în urmă. Dacă s-ar fi înecat, i s-ar fi găsit cadavrul.

Judecînd astfel, porunci ca Pan să fie lăsat în pace şi să fie pus la cazne bătrînul Yao.

— Fiica noastră, începu Yao, e la ei de două luni. În acest răstimp, n-a dat niciodată pe la noi. Dacă a pornit-o într-adevăr spre noi, de ce n-au trimis pe nimeni să întrebe de ea ? Doar au trecut zece zile bune de cînd a dispărut. Şi apoi omul nu e un ac, nu-l poţi ascunde. Dacă am fi ascuns-o sau am fi dat-o după altul, despre asta măcar cineva tot ar fi aflat. Înălţimea-voastră, rogu-vă cercetaţi totul amănunţit şi adevărul are să iasă la iveală.

— Nimic de zis, ai şi tu dreptate, spuse cîrmuitorul căzînd pe gînduri. Omul nu-l poţi ascunde şi apoi cui i-ar

folosi asta ? Mai curînd s-a înțeles cu vreun ibovnic și a fugit cu el.

— Nora noastră e o femeie leneșă și rîzgîiată, dar să se fi încurcat cu altcineva, asta n-aș crede. Doar am ținut-o din scurt, spuse Pan.

— Dar poate că a fost răpită. Sau poate că s-a ascuns la niște rude. Orice e cu putință, zise cîrmuitorul județului. Apoi, adresîndu-i-se lui Yao : Tu ești acela care ai crescut o fiică atît de flușturatică, tu ești tatăl ei și tot tu trebuie să știi unde poate fi găsită. Așa că n-ai decît s-o cauți împreună cu iscoadele de la ocîrmuire. Vă dau un soroc de cinci zile !

Bătrînul Pan și fiul său fură sloboziți pe chezășie, iar Yao fu luat sub strajă. Trebuie oare spus cît de greu îi era pe inimă ? După ce că-și pierduse fiica, mai suferise și asemenea jignire, mai era și învinuit pe nedrept. Cît era ziua de mare se plîngea și cerului, și pămîntului. Nu-i mai rămase decît să lipească pretutindeni înștiințări cu privire la pierderea fiicei, făgăduind răsplată aceluia care o va găsi. Dizhu a fost căutată peste tot, dar nici urmă de ea.

Pan Jia își căută de asemenea soția. El colindă întreg ținutul, dar fără folos. Neavînd cum să-și verse năduful, la fiecare cinci zile se ivea la ocîrmuire cu o nouă jalbă împotriva „hainului" Yao. Bătrînul nici nu mai ținea minte de cîte ori fusese bătut cu ciomegele și o dată cu el și iscoadele, care la fiecare soroc ce li se dădea, se întorceau cu mîinile goale.

Această istorie a stîrnit o mare vîlvă și tulburare în întreg ținutul și despre ea umblau cele mai uimitoare zvonuri și la orașe, și la sate. Neamurile lui Yao erau încredințate că el nu are nici o vină, dar de ajutat nu-l puteau ajuta cu nimic.

Și iată că odată, una din rude, pe nume Zhou Shaoxi, plecă cu treburi de negoț la Quzhou, în provincia Zhejiang. Plimbîndu-se prin cartierul caselor de veselie, el văzu o

curtezană drăgălașă, care stătea la porți și zîmbea trecătorilor. Uitîndu-se la ea cu luare-aminte, văzu că seamănă ca două picături de apă cu Dizhu și, firește, o luă drept aceasta.

„De cît amar de vreme se judecă pricina asta, taică-său suferă, și iată unde mi-e ea !" își spuse Zhou Shaoxi. Ar fi vrut să se apropie și să-i vorbească, dar se răzgîndi : Nu, nu, așa nu e bine. E îndoielnic că ea va spune adevărul. Dacă o dau pe față, se sperie și o ia din loc. Doar curtezanele sînt mai mult ca oricine deprinse să se vînture de colo colo. Și atunci unde s-o cauți ? Cel mai bine ar fi să-i înștiințez pe părinți, să vină aici ca să limpezească lucrurile.

În acele timpuri, ținuturile Quzhou și Heizhou erau învecinate, dar țineau de provincii diferite. Quzhou ținea de provincia Zhejiang, iar Heizhou de provincia Zhili. Zhou Shaoxi făcu cale-întoarsă și peste cîteva zile ajunse la bătrînul Yao și îi povesti acestuia despre întîlnirea sa neașteptată.

— Treaba e limpede, spuse Yao. Fără îndoială că s-a întîlnit cu vreun om rău și acesta a vîndut-o unei case de veselie.

Drept care îl chemă pe fiul său Yao Yi și îi porunci să plece la Quzhou ca să-și răscumpere sora. El îi dădu în taină fiului mai bine de o sută de *liang* de argint, dar, temîndu-se că s-ar putea ca stăpîna casei de plăceri să nu vrea să-i dea drumul, se duse la ocîrmuirea județului Xiuning. Acolo povesti tot ce aflase și, mituindu-i pe dregători, primi o hîrtie [1] cu ordinul ca Dizhu să fie luată sub pază. Dacă ar fi întîmpinat greutăți, Yao Yi ar fi putut să se plîngă autorităților locale. La rugămintea bătrînului, împreună cu Yao Yi plecă la Quzhou și ruda sa Zhou Shaoxi.

---

[1] Este vorba de o hîrtie fără termen și valabilă pretutindeni, care slujea la prinderea unui răufăcător sau la eliberarea unei persoane răpite.

Zhou Shaoxi poposi la un vechi cunoscut de-al său, iar Yao Yi trase la un han. De îndată ce își despachetară lucrurile, Zhou îl duse pe tînăr la casa de veselie unde o văzuse pe acea curtezană. Din fericire, ea stătea din nou lîngă porți, și Yao Yi recunoscu de îndată în ea pe sora sa mai mică Dizhu. O strigă de cîteva ori pe numele ei de copil, dar femeia nu răspundea nimic, ci doar zîmbea.

— Nu e nici o îndoială, asta e într-adevăr sora mea, îi zise Yao Yi lui Zhou. Dar de ce nu mi-a răspuns cînd am strigat-o ? Dimpotrivă, se face că nu mă cunoaște. Oare e atît de fericită încît l-a uitat pînă și pe fratele ei de sînge ?

— Tu nu înțelegi nimic ! spuse Zhou. Stăpînii caselor de veselie sînt ai naibii de afurisiți, sînt cele mai crude făpturi și le țin din scurt pe fetișcane. Sora ta a nimerit aici pe căi necunoscute. După cum se vede, i s-a interzis cu străşnicie să dezvăluie taina. Iată de ce nu cutează să se dea pe față.

— Cum, dară, să fac să vorbesc cu ea între patru ochi ?

— Foarte simplu ! Plătești stăpînei un *liang* și îi zici că vrei să petreci o noapte cu fata. Cumpărăm vin, tocmim o litieră și o iei cu tine. La han o cercetezi cu luare-aminte, și, dacă e într-adevăr Dizhu, ea însăși ți se va destăinui. Atunci o să chibzuim ce e de făcut pe mai departe. Iar dacă nu e Dizhu, petreci o noapte cu ea și dimineața îi dai drumul.

— Bine, se învoi Yao Yi.

Zhou Shaoxi fusese adeseori și pentru multă vreme în acest oraș și cunoștea toate chichițele. Găsi repede un tînăr pierde-vară, acela duse banii, și, în scurt timp, litiera cu fetișcana opri în fața hanului. Zhou Shaoxi se gîndi că e mai bine să-i lase singuri pe cei doi și, sub o pricină oarecare, plecă. Yao Yi nu încercă să-l oprească, deși întîlnirea ce urma să aibă loc cu soră-sa îi dădea un oarecare simțămînt de stînjeneală.

Și iată că din litieră coborî minunata și încîntătoarea curtezană.

Mi-am găsit surioara, se bucură el
Și-n ochi o privește plin de speranță.
M-a poftit oaspetele, își spune ea,
Și zîmbetul mulțumirii îi înflorește pe față,
De ce nu mi se-aruncă la piept ? el se miră.
Ea e cuprinsă de neliniște : de ce n-o admiră ?
Nici n-a strigat-o, n-a curtat-o nicicum,
Litiera n-a ieșit s-o întîmpine-n drum.

Cu fața toată topită într-un zîmbet, curtezana îi făcu lui Yao Yi o plecăciune ceremonioasă. Tînărul o privi cu atenție. Toate îndoielile i se risipiră — femeia nu era alta decît soră-sa. El o rugă să ia loc și, necutezînd să-i vorbească de îndată deschis, hotărî s-o ia pe ocolite.

— Surioară, de unde sînteți de fel și care e prețiosul dumneavoastră nume de familie ?

— De baștină sînt de prin aceste locuri, numele meu de familie e Zheng, iar prenumele Yue'e [1].

Fata vorbea în graiul din Quzhou, dar și glasul îi era complet diferit de al lui Dizhu. Și tînărul fu cuprins din nou de îndoială.

— Dar dumneavoastră de unde veniți ? se interesă la rîndul ei curtezana.

— Eu vin din județul Xiuning, ținutul Heizhou. Mă numesc Yao și locuiesc în satul Shuntianxiang.

Și el rosti numele tatălui, al mamei și îi numi pe toți strămoșii pînă la a treia generație, de parcă femeia ar fi încercat să scormonească în obîrșia lui. Yao Yi socotea că, auzind toate acestea, soră-sa ar fi trebuit să se destăinuie pe dată.

— O, dar dumneavoastră țineți minte pînă și numele străbunilor ! Dar eu nici măcar nu v-am întrebat de obîrșia dumneavoastră, rîse femeia, mirată de această limbuție.

Yao Yi se îmbujoră tot. Își dădu seama că în fața lui nu se află Dizhu, ci o femeie străină. Între timp pe masă

[1] Literal : Zeița lunii.

apăru vin și ei băură fiecare cîteva căni. Curtezanei nu-i scăpă faptul că el o cercetează cu prea multă atenție, că nu-și ia ochii de la ea și spuse cu o oarecare neliniște :

— Doar noi doi nu ne-am întîlnit niciodată pînă acum și, în afară de asta, o singură dată v-ați plimbat cu prietenul dumneavoastră lîngă casa noastră. Atunci am observat că, văzîndu-mă, ați început să gesticulați cu însuflețire. Chiar mi-am rîs cu prietenele mele de voi. Iar acum m-ați poftit aici și din nou mă scrutați cu privirea, de parcă vă leagă de mine o amintire tainică. Lămuriți-mă, vă rog, ce înseamnă toate acestea.

Fîstîcit, Yao Yi răspunse în doi peri. Curtezana, care era ageră la minte și se pricepea de minune la bărbați, își dădu seama într-o clipită că în spatele acestei purtări ciudate se ascunde ceva neobișnuit și continuă să-l descoase.

— Asta e o istorie lungă, să mergem mai întîi în așternut și pe urmă o să vorbim, spuse Yao Yi.

Ei își scoaseră veșmintele și se lăsară în voia simțurilor. Apoi Yue'e îi puse aceeași întrebare, și tînărului nu-i mai rămase decît să-i povestească tot ce se petrecuse în familia sa.

— Tu semeni uimitor cu sora mea și tocmai de aceea am pus la cale această întîlnire, ca să scot de la tine adevărul. Reiese însă că m-am înșelat, își încheie el povestirea.

— Oare semănăm chiar atît de mult ?

— Ca două picături de apă ! Numai în expresia feței e o mică deosebire, dar asta nu ar observa-o nimeni în afară de rudele apropiate, și numai dacă ai sta în fața lor zile întregi și înadins s-ar apuca să te cerceteze. Semănați atît de bine, că pînă și eu m-aș fi înșelat, de n-ar fi fost graiul tău și glasul care sună altfel decît al surorii mele.

— Dacă e așa, voi deveni într-adevăr sora ta mai mică.

— Ce mai e și cu gluma asta ?

— Nu, nu-i nici o glumă. Îți voi lămuri totul. Ție ți-a dispărut sora și, din pricina asta, a început un proces, care nu se va termina pînă cînd ea nu va fi găsită. Acum să-ți povestesc istoria mea. Eu mă trag dintr-o familie bună. În trecut am fost țiitoarea *xiucai*-ului Jiang, dar nu i-am fost pe plac soției lui. Uitînd de simțămintele de iubire și ispitit de cîștig, Jiang m-a vîndut casei de veselie a măicuței Zheng. Stăpîna și blestematul de patron îmi fac zile fripte. Din te miri ce le sare țandăra și una-două pun mîna pe bici. Eu nu mai pot să rabd bătăile și de mult mi-am pus în gînd să fug, numai că nu știam încotro s-o apuc. Uite ce facem : mergem la ocîrmuire, tu declari că eu sînt sora ta care s-a pierdut, iar eu te recunosc drept frate. Fără doar și poate că vor hotărî să mă redea familiei. În felul acesta eu mă smulg din iadul ăsta și mă răzbun pe prigonitorii mei, iar tu pui capăt procesului. Astfel vom fi amîndoi în cîștig. Ce zici, nu e un plan minunat ?

— Toate astea-s adevărate, numai că graiul îți este cu totul deosebit de al surorii mele. Dacă ai să locuiești cu noi, în cele din urmă rudele or să-și dea seama.

— Nu, cel mai de seamă lucru e înfățișarea, iar graiul poate fi și el schimbat. Sora ta s-a pierdut cu doi ani în urmă. Dacă în tot acest timp ar fi trăit la Quzhou, fără îndoială că ar fi vorbit la fel ca mine. În afară de aceasta, pînă la hotărîrea judecătorească va trece destul de mult timp, iar eu voi fi cu tine și voi deprinde cît de cît graiul de prin locurile voastre. În fiecare zi ai să-mi vorbești despre rudele tale, despre treburile casei, ca să știu cum să mă port și ce să spun cînd mă vei duce la ai tăi. Ce e greu în asta ?

Yao Yi înțelese bine ce ar însemna pentru familia sa să încheie odată cu această pricină care le aducea atîtea suferințe, și, chibzuind la propunerea curtezanei, hotărî că planul ei era pe deplin realizabil.

— Eu am adus cu mine o hîrtie pe temeiul căreia am dreptul s-o iau pe sora mea sub pază. Dacă înaintăm o

jalbă la stăpînire, fără îndoială că vor hotărî să te redea familiei. În această privință nu vor fi nici un fel de greutăți, numai că ține minte : tu trebuie s-o ții una și bună, ca mărturiile noastre să nu se deosebească cîtuși de puțin, o preveni tînărul pe curtezană.

— Nu te îngrijora ! Doar eu însămi vreau să mă smulg de aici, iar un prilej ca ăsta e îndoielnic că am să mai găsesc. Firește că am să mă țin tare și pentru nimic în lume n-am să-mi schimb mărturia. Un singur lucru mă neliniștește : ce fel de om e bărbatul surorii tale și dacă va trebui să trăiesc cu el.

— Cumnatul meu e negustor. E tînăr și un prostănac cumsecade. Dacă vrei, te duci la el, dacă nu, rămîi acasă. În sfîrșit, vei face cum vei găsi de cuviință.

— Oricum ar fi el, tot e mai bine să fiu soție după lege, și nu o curtezană dintr-o casă de plăceri sau o oarecare țiitoare ca mai înainte la *xiucai*-ul Jiang.

Și ei jurară că nu se vor trăda unul pe celălalt, iar dacă unul dintre ei va dezvălui taina, să cadă asupra lui răzbunarea dreaptă a zeilor. Acest legămînt le umplu inima de bucurie și în piepturi li se aprinse din nou flacăra iubirii. Ei se îmbrățișară și își petrecură noaptea în cele mai dulci desfătări.

Dimineața, Yao Yi sărind din așternut și, pieptănîndu-se în grabă, alergă la Zhou Shaoxi.

— Asta e într-adevăr sora mea, spuse el, ascunzîndu-i rudei sale adevărul. Ce-i de făcut ?

— Fără îndoială că stăpînii casei de veselie nu se vor învoi să primească răscumpărarea. Doar știm ce mojici sînt oamenii de teapa lor. E mai bine să înaintăm o jalbă cîrmuitorului ținutului și să adunăm cîțiva consăteni care să depună mărturie precum că femeia e sora ta. Iar hîrtia pe care o ai asupră-ți întărește jalba. După asta, firește că i se va da drumul din casa de veselie. Numai că iată care-i treaba : trimite-i stăpînei încă cîțiva *liang* de argint și transmite-i că mai vrei s-o oprești pe fetișcană

încă vreo două-trei zile la tine. Asta, ca să nu intre la bănuieli și să nu-și ia măsurile de prevedere. Iar noi în acest răstimp izbutim să ducem treaba la bun sfîrșit.

Yao Yi făcu întocmai. Zhou adună cîțiva consăteni și cu toții se îndreptară spre ocîrmuirea ținutului, unde povestiră totul. Yao Yi îi înmînă mai-marelui ținutului hîrtia pe care o avea de la stăpînirea județului său, iar șeful porunci ca să fie aduși de îndată la el stăpîna casei de veselie și patronul. S-a înfățișat la judecată și curtezana. Ea îl recunoscu pe frate, Yao Yi o recunoscu pe sora sa mai mică, iar cei cîțiva consăteni din Heizhou care o văzuseră pe Dizhu în casa tatălui ei întăriră cu toții într-un singur glas : „Ea e !"

Patronul, neînțelegînd ce se petrece, și de ce așa, pe nepusă masă, a fost luat sub strajă, începu să vocifereze cu nemulțumire.

— Ține-ți gura cît nu ești întrebat ! porunci cu asprime șeful și apoi purcese la interogatoriu. Răspunde unde ai răpit-o pe femeia asta !

— Ea a fost țiitoarea *xiucai*-ului Jiang, recunoscu patronul, necutezînd să-l mintă pe cîrmuitor. Dar eu n-am răpit-o. Am cumpărat-o pe optzeci de *liang*. Asta e adevărul curat.

Cîrmuitorul porunci atunci să fie adus *xiucai*-ul Jiang, dar acesta, aflînd de primejdie și știindu-se vinovat, se grăbi să se ascundă. Atunci mai-marele ținutului îi dădu lui Yao Yi încuviințarea să-și răscumpere sora pe patruzeci de *liang* de argint și s-o ducă acasă. Patronul fu pedepsit pentru vina de a fi cumpărat o femeie dintr-o casă onorabilă. Nu scăpă de pedeapsă nici *xiucai*-ul Jiang. Cîrmuitorul ținutului se adresă autorităților superioare și acestea hotărîră să i se retragă titlul de *xiucai*.

Și astfel curtezana Yue'e fu răzbunată pentru toate cele ce le pătimise.

Foarte bucuros de o astfel de întorsătură a lucrurilor, Yao Yi o aduse la el, la han. Peste puțin la *Yamen* fură

întocmite toate hîrtiile trebuincioase. Tînărul plăti la vistierie cei patruzeci de *liang* ce i se cuveneau stăpînei casei de plăceri și toate cheltuielile mărunte legate de cercetarea pricinei. Acum puteau s-o pornească la drum.

În tot acest timp Yao Yi și Yue'e au petrecut nopțile împreună ca soți, deși pentru ceilalți treceau drept frate și soră. Stînd culcați pe aceeași pernă, vorbeau fără istov, iar în cîteva zile tînărul izbuti să-i povestească „surorii" toate amănuntele despre familia sa.

Și iată că veni și ziua în care ajunseră la Shuntianxiang. Văzîndu-i pe frate și soră, consătenii bătură bucuroși din palme.

— Ce bine ! Ce bine ! strigară ei. Iată că s-a încheiat și pricina care s-a tărăgănat atîta amar de vreme !

Cineva se duse să-i vestească pe bătrînii Yao, și ei se grăbiră spre porți în întîmpinarea fiului și fiicei lor.

Yue'e intră în casă fără pic de sfială și se salută cu bătrînii, numindu-i „tată" și „mamă", precum o învățase să facă Yao Yi. Doar era de meserie și știa să se prefacă de minune, așa încît jocul ei era desăvîrșit.

— Copila noastră ! Unde te-ai pierdut doi ani întregi ? Puțin a mai lipsit să mor de durere, spuse bătrîna Yao, cu ochii înotînd în lacrimi.

Yue'e se prefăcu tulburată pînă în adîncul inimii și izbucni într-un plîns amarnic.

— Tăicuță ! Măicuță ! În timpul ăsta am fost așa de neliniștită, mi-am făcut atîtea griji pentru voi ! Ei, cum e, sînteți în bună sănătate ?

— În acești doi ani pînă și glasul ți s-a schimbat, rosti bătrînul în loc de răspuns.

Iar măicuța Yao, luîndu-i mîna, se minună :

— Ce unghii lungi ai ! Înainte nu erau așa.

Și cu toții izbucniră din nou în plîns.

Bătrînul Yao era istovit de pricina care dura de atîta amar de vreme, timp în care fusese tîrnosit pe la judecătorii, așa încît acum, cînd fiică-sa fusese găsită, i se luase o piatră de pe inimă. Iar Yue'e semăna atît de bine cu Dizhu, încît el nu mai avu nici un fel de îndoieli. S-o cerceteze mai cu luare-aminte, de asta îi mai ardea lui ?! Totodată știa că ea a fost răscumpărată de la o casă de veselie și nu era plăcut s-o întrebe despre viața pe care o dusese, așa că se stăpîni și nu intră în amănunte.

A doua zi dis-de-dimineață, bătrînul îi porunci fiului să meargă cu sora la ocîrmuire. Cînd mai-marele județului începu audiențele, fu încunoștințat că Dizhu fusese găsită.

— Cine-i omul care te-a răpit ? o întrebă el pe curtezană.

— Eu nu-i cunosc nici numele, nici prenumele, răspunse falsa Dizhu. De cum am încăput pe mîna lui, m-a și vîndut ca țiitoare *xiucai*-ului Jiang din Quzhou, care, la rîndul său, m-a vîndut unei case de veselie. Unde se află acum cel ce m-a răpit și *xiucai*-ul, despre asta habar nu am.

Cîrmuitorul știa cît de greu era să facă cercetări în altă provincie. Pe de altă parte, era și el nerăbdător să încheie fără întîrziere procesul care îi dăduse atîta bătaie de cap. De aceea, fără să mai scormonească și fără a încerca să pătrundă în miezul lucrurilor, porunci să fie chemat soțul lui Dizhu, Pan Jia, și părinții acestuia ca s-o ia pe femeie la ei.

— Halal noră ! mormăi bătrîna Pan de cum intră în sala de judecată. Unde mi-o fi umblat ea atîta vreme !

Dar Pan Jia strigă fericit :

— În sfîrșit, a venit și ziua reîntîlnirii noastre ! Iartă-ne pentru toate durerile pe care ți le-am pricinuit !

Bărbatul și părinții săi o recunoscură pe femeie ca fiind Dizhu și o luară cu ei. De cum ieșiră pe porțile ocîrmuirii, cele două familii începură să-și ceară iertare una

de la alta şi să se căiască pentru nesăbuinţa lor din trecut. Cu toţii erau bucuroşi că, în sfîrşit, pricina se încheiase.

În dimineaţa următoare, capul judeţului se apucă să facă orînduială în hîrtii, fiind încredinţat că poate să încheie dosarul, cînd, deodată, se ivi Pan Jia.

— Domnule şef ! strigă tînărul. Cea pe care am luat-o ieri nu e nevastă-mea.

— Cîrcotaş josnic ! ţipă înfuriat cîrmuitorul. Ce te-a apucat ? Puţine suferinţe i-ai pricinuit socrului tău ? Cum de nu te astîmperi odată ?!

Şi pe loc porunci ca pîrîşul să fie pedepsit cu zece lovituri de ciomag.

— Sufăr fără vină ! Fără vină ! striga Pan Jia sub ploaia de lovituri.

— Linişte ! tună cîrmuitorul. În hîrtia însoţitoare de la Quzhou totul este înfăţişat cît se poate de limpede. Însuşi cumnatul tău a adus-o pe soră-sa. Nu mai spun despre părinţi, care au recunoscut-o şi au primit-o ca pe fiica lor. Dar chiar tu, împreună cu bătrînii tăi, ai recunoscut-o şi ai luat-o acasă. Şi acum îmi vii cu tot felul de prostii !

— În jalba mea, nevrednicul de mine am cerut-o pe soţia mea. şi nu pe a altuia. Iar noaptea trecută m-am încredinţat că nu e nevastă-mea. Alta nu-mi trebuie, iar pe dumneavoastră, domnule şef, vă rog cu umilinţă să nu mă siliţi s-o primesc. Dacă vreţi cu tot dinadinsul să iau minciuna drept adevăr, mai bine mă lipsesc cu totul de soţie !

— Da' de unde ai mai scos-o că asta nu-i nevastă-ta ?

— E adevărat, la înfăţişare ele sînt foarte asemănătoare, dar în aşternut soţia mea a fost înainte cu totul alta.

— Prostule ! Doar ea a stat doi ani la o casă de veselie, de unde să găseşti la ea sfială feciorelnică ?

— Nu despre asta este vorba, înălţimea-voastră. Se ştie că în viaţa de fiecare zi soţii îşi spun nişte cuvinte care rămîn neînţelese pentru alţii. Iar acum eu îi vorbesc, şi ea răspunde anapoda. În afară de asta, în locurile tainice, e altfel decît soţia mea. Mie mi-e totul limpede, dar nu ştiu cum să vă explic dumneavoastră. Dacă ar fi fost soţia mea, mi-aş fi pierdut capul de bucurie. Doar am aşteptat-o tot timpul, cu toate că am trăit împreună doar două luni. De ce m-aş apuca să vă înşel şi să tulbur apele? Rogu-vă, cercetaţi totul cu mintea dumneavoastră luminată şi hotărîţi cu dreptate.

Mai-marele judeţului era uluit. El simţea că Pan Jia nu minte, dar să-şi recunoască greşeala, nu voia.

— Bine, spuse el în cele din urmă. Totul e să nu te aprinzi şi să mai rabzi şi tu puţin. Nici părinţilor, nici rudelor nu le sufla nici un cuvinţel. Ştiu eu ce am de făcut.

Şi şeful porunci ca pe zidul ocîrmuirii să fie lipit un afiş despre faptul că într-o anumită zi Dizhu a fost găsită, că s-a înfăţişat autorităţilor, că ambele părţi împricinate şi-au retras jalbele şi că toată treaba a fost dată uitării. Totodată, porunci în taină ca zece iscoade să cutreiere peste tot în căutarea celei ce se pierduse. Iscoadelor li se puse în vedere să-i urmărească cu toată atenţia pe cei ce citeau afişul şi să raporteze numaidecît autorităţilor despre oricine s-ar fi purtat într-un fel care dădea de bănuit.

Dar aici întrerupem povestirea şi ne întoarcem la Dizhu. Ea a trăit cu bogătaşul Wu aproape doi ani. În cele din urmă, soţia acestuia îşi dădu seama că el îşi petrecea vremea cu altă femeie şi începu să-i pună piedici ori de cîte ori se pregătea să iasă din casă fără nici o treabă. Acum el o vizita pe iubita sa din ce în ce mai rar. Odată Dizhu îl rugă pe domnul Wu să-i trimită o fetişcană care s-o slujească, iar el, la rîndul său, îi transmise rugămintea ei lui Wang Xi. Dar acesta, după cum vă amintiţi, era deprins să răpească femei, şi nu să le an-

gajeze pe bani. El o luase deja la ochi pe o slujnică din familia Wang Ruluan, care locuia în județul Shexian. Fetișcana mergea adeseori la rîu ca să spele rufe, iar acum, după convorbirea cu domnul Wu, Wang Xi își aduse aminte de ea.

Tocmai în acele zile fusese lipită înștiințarea despre care am vorbit, și Wang Xi, trecînd pe lîngă ocîrmuirea județeană, îi auzi pe unii citind-o. „Au găsit-o totuși pe această Dizhu" ! răsunau glasuri din mulțime. Wang Xi se întoarse în grabă acasă pentru a o vesti pe bătrînă.

— Nu știu cine s-a dat drept Dizhu, dar acum ea este în întregime în mîinile noastre. Nu ne mai poate scăpa nicicum, se bucură el.

Bătrîna nu-l crezu. Voia să vadă anunțul cu propriii ei ochi. Amîndoi se duseră la ocîrmuire și acolo ea se încredință că Wang Xi n-o mințise. Gesticulînd cu însuflețire, el începu să-i explice bătrînei ce sta scris pe afiș. Asta nu-i scăpă copoiului, care stătea ceva mai la o parte. Discuția însuflețită a celor doi i se păru bănuielnică și, cînd se îndepărtară, se luă după dînșii. Pe drum auzi cum unul dintre ei îi spunea cu glas scăzut celuilalt :

— Asta mai zic și eu noroc ! Acum putem dormi liniștiți !

— Da 'dibaci ați mai aranjat trebușoara ! răcni iscoada răsărind pe neașteptate în fața lor. Acum însă totul a ieșit la iveală ! Pînă aici v-a fost ! N-aveți unde să vă ascundeți !

— N-ai de ce să mă sperii ! spuse Wang Xi. El era aproape mort de frică, dar se străduia din toate puterile să pară liniștit. Să mergem mai bine la o crîșmă, și acolo o să stăm de vorbă pe îndelete. Copoiul se învoi. Tustrei se urcară la al doilea cat și se așezară la o măsuță. Wang Xi spuse că se duce să comande mîncarea și se făcu nevăzut. Mult timp a stat iscoada în așteptarea vinului și a

gustărilor, dar cîrciumarul nu se arăta. În cele din urmă, copoiul coborî scara — reieși că Wang Xi fugise de mult.

— Pe dată te duc la judecată ! răcni el înfuriat și începu să-i lege bătrînei mîinile.

Codoașa căzu în genunchi.

— Ai milă, domnule dregător ! se rugă ea. Să mergem la mine ! Am să-ți dau bani.

Ei se duseră la casa bătrînei și aceasta ciocăni în ușă. Iscoada, desigur, nu știa nimic despre nelegiuirile celor doi, numai că purtarea lor din fața ocîrmuirii i se păruse ciudată și hotărîse doar să-i sperie. Acum însă cînd Wang Xi dispăruse, el își dădu seama că cei doi nu au cugetul curat și hotărî să n-o scape cel puțin pe bătrînă.

Ușa o deschise Dizhu.

„Ei, drăcie, doar asta-i una și aceeași femeie pe care au adus-o de la Quzhou, își spuse uluit polițaiul. Acum totul e limpede — iată unde este adevărata Dizhu !" Bătrînei, firește, însă, că nu-i spuse nimic. El bău în grabă ceaiul și, primind banii, se îndepărtă în mare zor. Codoașa hotărî că totul s-a terminat cu bine și se liniști. Însă în dimineața următoare copoiul îi povesti totul ocîrmuitorului. Acesta trimise pe dată zece străjeri ca s-o înhațe pe bătrînă. Asemenea unor lupi sau tigri se năpustiră străjerii să împlinească ceea ce li se poruncise cu strășnicie. Cu strigăte asurzitoare năvăliră în casa lui Wang Xi. Dar bătrîna era deja moartă — apucase să se spînzure de o grindă.

Străjerii o tîrîră pe Dizhu la ocîrmuirea județeană.

— Din nou ea ? nu-și crezu ochilor cîrmuitorul.

Și el porunci ca neîntîrziat să fie aduși Pan Jia și soția sa. Cînd cele două femei se așezară alături, cîrmuitorul nu fu în stare să le deosebească pe una de cealaltă și îi ceru lui Pan Jia să hotărască el însuși care din ele e soția lui. Pan Jia schimbă cîteva vorbe cu adevărata Dizhu și mai-marele județului se lămuri.

El purcese la interogatoriu. Dizhu povesti de la bun început cum pe ea a ademenit-o prin înşelăciune Wang Xi.

— Dar cum îl cheamă pe ibovnicul tău, întrebă cîrmuitorul.

— Nu ştiu, minţi Dizhu. Ea îl iubea pe domnul Wu şi de aceea nu voia să-i rostească numele.

Apoi mai marele judeţului începu s-o ia la întrebări pe falsa Dizhu.

— Pe mine mă cheamă Zheng Yue'e, mărturisi curtezana. Tînărul Yao a spus că sînt leit soră-sa şi, sfătuindu-ne, am ticluit minciuna. Eu am vrut să mă răzbun pe prigonitorii mei, iar el voia să pună odată capăt pricinei acesteia blestemate.

Capul judeţului porunci să fie ridicat Wang Xi, dar acestuia nu i se dădu de urmă. La *Yamen* fu alcătuit un nou dosar şi trimis la ţinut împreună cu împricinaţii.

Între timp, fugind din cîrciumă, Wang Xi îl întîlni pe prietenul său Cheng Jin — complicele său întru fărădelegi. Fără să piardă timp ei se îndreptară spre judeţul Shexian. Aici o găsiră repede pe slujnica lui Wang Ruluan. Ca de obicei, era la rîu şi spăla feşele de înfăşat picioarele [1].

— Dar astá-i slujnica mea care a fugit de la mine! strigă Wang Xi apucînd-o de mînă. Ia te uită unde mi-e!

Potlogarii o legară pe fată cu feşele şi o traseră pe pluta lor. Slujnica ţipa ca din gură de şarpe. Wang Xi încercă să-i astupe gura cu mîneca, dar ea tot nu se potolea. Atunci Cheng Jin o apucă de grumaz, dar se vede că o strînse prea tare şi într-o clipită fata îşi dădu obştescul sfîrşit.

---

[1] În China feudală se obişnuia ca încă de la vîrta de patru-cinci ani să li se înfăşoare strîns fetiţelor picioarele pentru ca acestea să nu mai crească. Se considera că picioarele mici sînt mult mai atrăgătoare decît cele dezvoltate normal.

Între timp, atraşi de larmă, se adunară locuitorii din împrejurimi. Criminalii fură înhăţaţi şi duşi la ocîrmuire. Cîrmuitorul judeţului Shexian îl osîndi pe Cheng Jin la spînzurătoare, iar pe Wang Xi la surghiun. Dar cînd răufăcătorii fură aduşi la ocîrmuirea ţinutului, în sala de judecată tocmai se afla Dizhu.

— Ăsta-i chiar Wang Xi! Ăsta-i! strigă ea.

Cîrmuitorul ţinutului, Liang, era un om foarte drept. El cercetă hîrtiile din amîndouă judeţele şi văzu că numele lui Wang Xi era înscris şi în unele şi în altele.

— Ăsta-i Wang Xi, capul răutăţilor! tună el scos din fire de furie. Cum de a fost osîndit doar la surghiun?! Asta-i prea puţin pentru el!

Şi el porunci să i se dea ticălosului şaizeci de lovituri de ciomag. Neputînd îndura cazna, Wang Xi îşi dădu duhul sub ploaia de lovituri de ciomag.

Dizhu se întoarse la soţul ei. În ceea ce o priveşte pe Yue'e, cîrmuitorul ţinutului hotărî să fie vîndută unei case de veselie. Iar Yao Yi, pentru răpirea unei femei dintr-o casă de plăceri şi pentru înşelarea autorităţilor, fu osîndit la surghiun în ţinuturi îndepărtate.

Cît despre bogătaşul Wu, numele lui nu a fost nici măcar pomenit. El avea o mulţime de prieteni dintre cei sus-puşi şi izbuti să-i îmbuneze cu mită pe toţi dregătorii, de la cei mai mari pînă la cei mai mărunţi. Pan Jia îşi primi înapoi soţia şi era pe deplin mulţumit.

Tînărului Yao Yi i se stabili locul exilului şi i se îngădui să-şi ia cu el şi nevasta. Dar el era burlac, şi curtezana îşi arătă dorinţa de a-l urma.

— Eu sînt aceea care l-am băgat în belea, vorbi ea vărsînd lacrimi. Eu am pus la cale toată această înşelătorie numai pentru că voiam să mă smulg din blestemata aceea de casă. Dar acum vreau să plec cu el, chiar dacă asta m-ar costa viaţa. Măcar în felul acesta să-mi

răscumpăr vina față de el, iar în loc de suferință să-i aduc alinare.

Auzind despre aceasta, bătrînul Yao hotărî ca, de dragul fiului, s-o răscumpere pe curtezană. El trimise un om care, în numele lui, duse banii la vistierie. Yue'e își schimbă numele de familie și o porni în surghiun, ca soție a lui Yao Yi.

Peste un timp oarecare a fost declarată o amnistie și Yao Yi împreună cu Yue'e se întoarse în ținutul natal. Cei doi se căsătoriră și continuară să trăiască precum niște soți buni. De altfel, toată purtarea curtezanei a dovedit că ea își păstrase o oarecare puritate a cugetului și a sufletului.

Această istorie hazlie despre asemănarea izbitoare dintre două femei se povestește la Heizhou și în zilele noastre.

Amîndouă din familii cinstite
Și-n viață tot la fel nefericite,
Căzute amîndouă în mocirlă
Și-au redobîndit neîntinarea pierdută vremelnic.
Cu-aceleași trăsături, la chip leite,
Sînt și ca soartă încă înrudite.

ȘERPOAICA ALBĂ [1]

Hăt, dincolo de munți, alți munți se-naltă,
Semețe coame se împlîntă-n zare,
Palate falnice măreț se-arată,
Fără de capăt șirul lor îți pare.

[1] Această povestire, foarte populară în China, a cunoscut de-a lungul veacurilor și cunoaște și în zilele noastre numeroase puneri în scenă, iar în prezent și ecranizări.

În jurul lacului Xihu [1] e cîntul
Necontenit și dansul istov n-are,
Vîntul molcom pe oameni îi îmbată
Împrăștiind miresme-amețitoare.
Măreț oraș, vestit este Hangzhou [2]-l
Cît capitala-i mîndra-nfățișare.

Cine nu cunoaște împrejurimile lacului Xihu! Și rîurile, și munții sînt plini de farmec.

În anii Xianhe [3] ai dinastiei Jin, apele s-au umflat peste măsură și un șuvoi vijelios s-a năpustit cu furie spre porțile de apus ale Hangzhou-lui. Și iată că, deodată, din valuri s-a ivit un bivol. Pe toți i-a uimit culoarea lui: pielea îi era în întregime aurie. Mai apoi, cînd apele s-au retras, bivolul s-a îndreptat spre Munții din Miazănoapte și a dispărut.

Această întîmplare a tulburat puternic întreg orașul. Oamenii erau încredințați că sub înfățișarea bivolului le apăruse o divinitate. De aceea au înălțat un lăcaș de rugăciuni pe care l-au numit Templul Bivolului de Aur. Iar la porțile de apus, numite în zilele noastre Porțile Aurului Clocotitor, au ridicat Templul Generalului de culoarea aurului.

Odată, în acest ținut, s-a ivit de prin alte locuri un călugăr budist, pe nume Hun Shouluo. Multă vreme și-a desfătat el privirea cu priveliștea munților ce se pierdeau în zare, iar apoi a strigat dintr-o dată:

— Cîndva în Munții Vulturului Fermecat a dispărut un pisc. Iată unde a zburat el!

Nimeni nu a dat însă crezare vorbelor monahului.

[1], [2] Xihu — Lacul de apus — unul dintre cele mai încîntătoare lacuri din China, situat într-unul din cele mai pitorești orașe — Hangzhou.
[3] Anii 326—336.

— Nu, acesta este adevărul curat, stărui el. Îmi amintesc că pe acest pisc era o peşteră, iar în peşteră vieţuia o maimuţă albă. Dacă nu mă credeţi, o strig chiar acum.

Şi el a strigat, şi la chemarea sa a venit într-adevăr în fugă maimuţa albă.

La poalele muntelui se afla Chioşcul Izvorului Rece, iar direct din lac se înălţa Gushan — Muntele Singuratic. În vremurile de demult trăia acolo sihastrul Lin Heqing. La povaţa sa, localnicii au cărat pămînt şi pietriş şi au înălţat un dig. La răsărit digul se unea cu Podul Frînt, iar la asfinţit ajungea pînă la poalele muntelui Adăpostul Amurgului. Acest dig a primit denumirea de Drumul spre Muntele Singuratic.

În vremea dinastiei Tang, poetul Bai Juyi [1], care slujea la Hangzhou drept cîrmuitor de district, a înălţat pe lac încă un stăvilar ce se întindea de la Munţii de Smarald pînă la Munţii Adăpostul Amurgului. Acesta a fost denumit Stăvilarul Bai Juyi. De cîteva ori a fost luat el de ape, dar de fiecare dată era refăcut pe spezele stăpînirii. Mult mai tîrziu, cînd poetul Su Dongpo [2] a primit funcţia de cîrmuitor al ţinutului şi s-a statornicit la Hangzhou, el a văzut că amîndouă stăvilarele erau aproape ruinate. Drept care a cumpărat cherestea şi pietre şi a adunat oameni, care, trudind cu sîrguinţă, au întărit stăvilarele, făcîndu-le ca noi. Pe şase poduri au fost construite balustrade de culoare roşu-aprins, iar de-a lungul digurilor au fost sădite sălcii şi piersici. În zilele călduţe de primăvară

[1] *Bay Juyi* (772—846), unul dintre corifeii poeziei din epoca Tang, epoca de aur a poeziei chineze. Multă vreme a slujit ca dregător în oraşul Hangzhou şi de aceea numeroase locuri din oraş şi din împrejurimile lui sînt legate de numele său. De pildă, pînă acum mai există pe lacul Xihu un dîn denumit „Bai Juyi".

[2] *Su Dongpo (Su Shi*; 1036—1101), remarcabil poet şi eseist, om politic. De numele său este legată înflorirea poeziei din epoca Song. Ca şi Bai Juyi, el a trăit mult timp la Hangzhou, contribuind la propăşirea oraşului.

priveliştea era atît de frumoasă, de parcă ar fi fost desprinsă dintr-un tablou.

Au trecut o mulţime de ani şi, treptat, digul a început să fie denumit Digul Su Dongpo. Drumul spre Muntele Singuratic a fost înfrumuseţat cu încă două poduri de piatră : Podul Frînt şi Podul Xiningqiao, care parcă tăiau în două oglinda lacului.

Se-ascund sute de temple în adîncimi de munte,
Două poduri înalte se-avîntă înspre cer,
E fiecare-un pisc ce-n nori pătrunde.

Noi v-am făcut cunoştinţă cu frumuseţile lacului Xihu şi cu vestigii istorice, care au primit numele unor oameni iluştri. Iar acum ascultaţi cum un tînăr chipeş, plimbîndu-se pe malul lacului, s-a întîlnit cu două femei şi ce a ieşit din asta. Întîmplarea pe care v-o vom istorisi a devenit foarte cunoscută şi a stîrnit o mare vîlvă pe străzile cu flori şi pe ulicioarele cu sălcii [1]. Pe deasupra, ea are un tîlc plin de înţelepciune şi de departe nu întîmplător a devenit tema povestirii noastre. Dar înainte de a afla cine a fost acest tînăr, cum îl chema, cu cine s-a întîlnit şi la ce a dus această cunoştinţă întîmplătoare, ascultaţi stihurile.

Cînd vremea sărbătorii Qingmingjie era,
Mărunta ploaie rece fără ostoi cernea,
Pe drumuri lunecoase drumeţul hoinărea,
Cu chipul trist, iar ploaia cădea mereu, cădea...
Şi obosit drumeţul purcese-a întreba :
Este vreun han pe-aproape, pe-aici pe undeva ?
Răspunsu-i-a păstorul cu-ndemn prietenesc :
Ia-o-ntr-acolo unde caişi [2] în pîlcuri cresc.

[1] Eufemism pentru cartierele rău-famate.

[2] Expresie metaforică pentru locuri în care se vindeau băuturi spirtoase.

Se povestește că în anii Shaoxing [1], cînd împăratul Gaozong s-a refugiat la miazăzi și și-a întemeiat acolo cetatea de scaun, trăia în orașul Hangzhou, pe ulicioara Perla Neagră, de lîngă Podul Oștenilor, un dregător pe nume Li Ren. El slujea în serviciul intendenței și împreună cu *taiwei* [2]*-ul* Shao răspundea de vistieria și de depozitele de merinde ale oștirii. În casa lui Li Ren trăia fratele mai mic al soției sale, Xu Xuan, în vîrstă de douăzeci și doi de ani. Xu Xuan își pierduse părinții de timpuriu și a fost nevoit să intre în slujba unchiului său Li, care ținea o prăvălie de ierburi tămăduitoare. Cîndva tatăl lui Xu Xuan avusese și el o asemenea prăvălie. Spițeria lui Li se afla la intrarea în Ulicioara Dregătorilor.

Odată, pe cînd Xu stătea ca de obicei la tejghea, se ivi în prag un călugăr budist.

— Eu sînt un monah sărac din mănăstirea Baoshuta, grăi el făcînd o plecăciune și dîndu-i bineţe lui Xu. Vă amintiți desigur că odată v-am adus *mantou* [3] și lipii de la templu. Curînd va fi sărbătoarea *Qingmingjie* și ar trebui să faceți o slujbă pentru pomenirea străbunilor. Veți veni desigur la noi ca să aprindeți tămîie. Nu uitați, veniți negreșit.

— Da, da, negreșit, făgădui Xu Xuan.

Călugărul plecă, iar tînărul, după ce se ocupă de prăvălie pînă seara, se îndreptă spre casă. Xu Xuan nu era însurat și, după cum am mai arătat, locuia în casa surorii sale.

— Astăzi a trecut pe la spițerie un călugăr de la templul Baoshuta, îi spuse el surorii, și mi-a amintit că trebuie să aducem ofrande sufletelor celor răposați. Așa că am hotărît să mă duc mîine la templu.

[2] Anii Shaoxing: 1131—1169.
[3] Funcție militară. *Taiwei*-ul se ocupa de treburile militare ale ținutului.
[4] Pîinișoare coapte la abur.

În ziua următoare, Xu cumpără figurine de hîrtie [1], lumînări aromate, bilețele cu descîntece și bani de hîrtie și le legă pe toate într-o boccea. Apoi mîncă, și, înainte de a o porni la drum, își puse un veșmînt sărbătoresc: hainele, pantofii, ciorapii — toate erau noi. Xu Xuan hotărî ca mai întîi să treacă pe la unchiul său Li.

— Încotro ai pornit-o așa gătit? se miră acesta.

— Mă duc la mănăstirea Baoshuta ca să fac o slujbă de pomenire a străbunilor și să aduc ofrande sufletelor lor. Rogu-vă, dați-mi liber astăzi.

— Du-te, încuviință unchiul. Numai că întoarce-te cît mai curînd.

Ieșind din spițerie, tînărul o luă pe Ulicioara Vieții Lungi și a Tihnei, trecu de Strada Florilor și de podul Jinting și ieși la Porțile Qiantangmen, ce se aflau la capătul străzii Rîului Pur. Lăsînd în urmă Podul Inscripțiilor pe Piatră și Arcul Întoarcerea la Viață, ajunse în cele din urmă în fața templului.

Primul lucru pe care îl făcu fu să-l caute pe acel călugăr care îl vizitase la spițerie. Monahul dădu citire rugăciunii adresate divinităților, făcu slujba de pomenire a morților și dădu foc banilor de hîrtie. Apoi, Xu Xuan se duse în sala cea mare ca să-i asculte pe călugări citind sutrele budiste. Spre sfîrșit gustă din hrana de post, își luă rămas bun de la monahul pe care îl cunoștea și se îndreptă agale spre Mănăstirea celor patru înțelepți. A adăstat o vreme lîngă mormîntul sihastrului Lin Heqing și a hoinărit pe lîngă Liuyiquan [2], cînd, deodată, cerul fu împînzit de nori, se lăsă ceața și se porni să cadă mai întîi o ploaie măruntă care, treptat, se înteți. De sărbătoarea pomenirii morților, stăpînitorul cerului trimitea întotdeauna o ploaie binefăcătoare, tocmai la timp în ano-

[1] Hîrtii imprimate cu imagini ale idolilor, care se ard în fața altarului.
[2] Literal: Izvorul-celor-șase-șiruri — pseudonimul vestitului poet și om de stat Ouyang Xiu (1007—1072).

timpul primăverii cînd înverzeau copacii și se deschideau florile.

Ploaia cădea fără contenire și curînd apărură primele băltoace. Ca să-și crute pantofii cei noi, Xu Xuan se descălță și își scoase și ciorapii. Coborî apoi la buza apei să caute o luntre, dar pe întinsul lacului era pustiu. Xu Xuan se zăpăcise cu totul, cînd, deodată, apăru o barcă.

— Hei, unchiașule Zhang ! strigă bucuros tînărul, recunoscîndu-l pe bătrînul cu prăjina care stătea la cîrmă. Ia-mă cu dumneata !

La rîndul său bătrînul îl recunoscu și el pe Xu Xuan și trase la mal.

— A, tinere domn, v-a prins ploaia. Încotro să vă duc ? întrebă el.

— Lasă-mă la Porțile Aurului-Clocotitor.

Bătrînul îi întinse mîna, îl ajută să urce și de îndată se desprinse de țărm. Străbătură doar vreo zece *zhang*, cînd de pe mal se auzi o chemare :

— Ei, unchiașule, vîslește încoace !

Strigase o femeie. Părul negru ca pana corbului îi era prins într-un coc de doliu, în care erau înfipte agrafe și piepteni albi. Era îmbrăcată într-o bluză albă de mătase și o fustă din pînză fină. Alături de ea stătea o slujnică, într-o rochie albastră. Părul îi era strîns în două smocuri ca niște cornițe, legate cu panglici roșii și împodobite cu două agrafe. În mîini ținea o boccea.

— După cum se spune, „Nu e greu să întețești focul cînd e vînt", îi zise vîslașul lui Xu Xuan. Ce-ar fi să le luăm ? Doar ne e în drum.

— Lasă-le să se suie, încuviință Xu.

Bătrînul trase la mal și cele două femei se urcară în barcă.

Cea în alb îl salută pe tînăr și, deschizîndu-și buzele roșii, dădu la iveală două șiruri de dinți strălucitori, albi ca jadul. Xu se ridică în grabă și răspunse cu o plecăciune pînă la pămînt. Necunoscutele se așezară sub coviltir în

cabina strîmtă. Femeia în alb îl privea țintă pe tînăr cu ochii ei limpezi ca apele line de toamnă. Xu Xuan fu cuprins de o adîncă tulburare. El nu avusese a face cu femeile, iar acum în fața sa se afla o frumusețe ce semăna cu un jad prețios sau cu o floare și, alături de ea, o slujnică drăgălașă.

— Pot să aflu numele dumneavoastră prețios, tinere domn ? întrebă frumoasa.

— Nevrednicul meu nume este Xu Xuan. Sînt primul născut în familie.

— Și unde locuiți ?

— Umila mea casă se află pe ulicioara Perla Neagră de lîngă Podul Oștenilor. Sînt vînzător la o spițerie.

„De ce nu i-aș pune și eu o întrebare ?" se gîndi Xu.

— Îndrăznesc să vă întreb : dumneavoastră cum vă numiți și unde locuiți ? rosti el ridicîndu-se respectuos de la locul său.

— Pe mine mă cheamă Bai [1] și sînt sora lui Bai care slujește la palat. Am fost dată în căsătorie domnului Zhang, dar, din păcate, soțul meu s-a prăpădit și a fost înmormîntat aici, lîngă Muntele Tunetului. Am venit cu slujnica să-i curățăm mormîntul. Doar se apropie sărbătoarea pomenirii morților. Și iată ce ploaie s-a pornit ! Dacă n-ați fi fost dumneavoastră, nu știu ce ne-am fi făcut.

Și ea continuă să sporovăiască pînă cînd barca trase la țărm.

— Ah ! Am plecat în grabă și am uitat să luăm cu noi bani, își aduse aminte brusc tînăra văduvă. N-ați putea să mă împrumutați ca să-l plătesc pe vîslaș ? N-am să vă rămîn datoare.

— Nu vă neliniștiți, doamnă. Am să plătesc eu. E un fleac despre care nici nu merită să vorbim.

---

[1] Bai are sensul de „alb".

Şi Xu Xuan întinse cîrmaciului banii. Iar între timp ploaia cădea fără încetare. Xu Xuan ajută femeia să urce pe mal.

— Eu locuiesc pe Strada Ceainăriilor, de lîngă Podul Săgeţii, spuse frumoasa. Dacă nu mă dispreţuiţi, poftiţi în umila mea casă la o ceaşcă de ceai. Cu acest prilej v-aş înapoia şi datoria.

— O, doamnă, uitaţi de acest lucru ! exclamă tînărul. Cu plăcere voi trece pe la dumneavoastră altădată, dar astăzi este de acum prea tîrziu.

Xu Xuan trecu de Porţile Aurului Clocotitor şi, aţinîndu-se pe sub streşini ca să se ferească de ploaie, ajunse în Strada celor Trei Poduri, unde se afla spiţeria fratelui mai mic al stăpînului său. În uşă stătea însuşi spiţerul.

— De unde vii atît de tîrziu ? îl întrebă el pe Xu Xuan.

— Am fost la templu ca să aduc ofrande sufletelor străbunilor. Şi iată că m-a apucat ploaia. Nu mi-aţi putea împrumuta o umbrelă ?

— Ei, bătrîne Chen, strigă tînărul Li către vînzătorul său. Adu o umbrelă pentru domnul Xu !

După un timp apăru vînzătorul Chen.

— Domnule Xu, spuse el deschizînd umbrela. Umbrela asta a făcut-o vestitul meşter Shu. Are optzeci şi patru de spiţe şi un mîner din bambus vioriu. E în perfectă stare, aşa că aveţi grijă să n-o stricaţi. Fiţi cu băgare de seamă.

— Nu vă neliniştiţi, spuse Xu, şi, luîndu-şi rămas bun de la stăpînul casei şi de la vînzător, o porni mai departe. Cînd ajunse la intrarea în Strada Bazarului, se auzi strigat :

— Domnule Xu !

Tînărul se uită înapoi. La colţ, sub streaşina unei ceainării, stătea frumoasa Bai.

— O, doamnă Bai, cum aţi nimerit aici ?! strigă Xu.

— Plouă fără încetare şi mi s-au udat picioarele. Am trimis-o acasă pe Qingqing după alţi pantofi şi după o umbrelă. Şi iată că între timp s-a întunecat. Poate că mă însoţiţi cîţiva paşi.

Adăpostindu-se sub aceeaşi umbrelă, cei doi se apropiară de dig.

— Dumneavoastră încotro o luaţi, doamnă ? întrebă Xu.

— Spre Podul Săgeţii.

— Iar eu, spre Podul Oştenilor. De acolo pînă la mine acasă e o aruncătură de băţ. Puteţi lua umbrela. Voi veni mîine după ea.

— Vă mulţumesc mult pentru bunăvoinţa dumneavoastră. Adevărul e că nu sînt vrednică de ea.

Xu Xuan se îndreptă spre casă, lipindu-se de ziduri şi ferindu-se de ploaie sub cornişe. La poartă îl văzu pe servitorul Wang An. Cumnatul lui Xu îl trimisese în întîmpinarea acestuia cu o umbrelă şi cu ghete cu tălpi groase. Servitorul rătăcise multă vreme pe străzi, fără a-l fi întîlnit însă pe tînărul domn.

După ce cină, Xu se duse la culcare. Dar cît fu noaptea de lungă nu închise un ochi, răsucindu-se cînd pe o parte, cînd pe alta în aşternut. O avea tot timpul în faţă pe frumoasa femeie, aşa cum o văzuse în timpul zilei şi i se părea că ea îi împărtăşeşte adînca-i patimă. Dar au cîntat cocoşii, şi tînărul îşi veni în fire : acesta fusese doar un vis, asemănător cu cel al cîrmuitorului din Nanke [1].

[1] Eroul unei nuvele de Li Gongzuo (epoca Tang), pe nume Teng Quanyue, care aţipind, a nimerit într-o ţară mirifică a furnicilor, unde a dobîndit cinstire şi glorie. Această întîmplare este citată atunci cînd autorul se referă la vise ce nu se pot întrupa. Nuvela, extrem de interesantă, a apărut în limba română sub titlul *Cîrmuitorul Ramurii de miazări*, în volumul *Însemnări dinlăuntrul unei perne*, tipărit în Editura pentru literatura universală, Bucureşti, 1969, în traducerea lui B. Wehsler.

Într-adevăr :

Se zbate inima — maimuță vie,
Gînduri aleargă în galop nebun,
În fața ochilor, fluturi, o mie,
În cap, albine zumzăind se-adun,
Îți pare veghea-n noapte-o veșnicie
Cînd nu apuci un strop din somnul bun.

Cînd, în sfîrșit, se lumină de ziuă, Xu Xuan se spălă, se pieptănă, și după ce luă micul dejun, plecă la spițerie. Era cu totul răvășit și numai la negoț nu-i stătea gîndul. Veni și amiaza. „Cum să fac să iau înapoi umbrela ? se tot frămînta Xu. N-am ce face, trebuie să-i îndrug o minciună unchiului", hotărî el și se apropie sfios de stăpîn, care ședea lîngă tejghea.

— Cumnatul m-a rugat să mă întorc mai devreme. Trebuie să duc niște daruri unor prieteni. Rogu-vă, dați-mi drumul.

— Du-te, dar mîine să vii mai devreme ca de obicei, încuviință domnul Li.

Tînărul îi mulțumi și, fără să zăbovească, se îndreptă spre Strada Ceainăriilor de lîngă Podul Săgeții, unde locuia frumoasa. Însă nici un trecător nu știa unde e casa ei și nici unul nu auzise de vreo doamnă Bai.

Xu se opri nedumerit. Tocmai cînd bătea pasul pe loc, o zări pe slujnica Qingqing.

— Surioară ! o strigă el. Unde se află casa voastră ? Am venit să-mi iau înapoi umbrela.

— Alături, tinere domn. Urmați-mă, zise slujnica. Și, într-adevăr, după ce făcură cîțiva pași, Qingqing se opri.

— Iat-o ! spuse ea.

Xu Xuan privi în jur. Se afla în fața unor porți uriașe, dincolo de care se zărea o clădire impunătoare. Peste drum se înălța palatul prințului Xiuwang. Poarta avea o portiță,

iar portița o ferăstruică acoperită cu o perdea din voal roșu. Slujnica deschise portița, intră și îl pofti pe Xu Xuan în salonaș. Acolo erau cam o duzină de fotolii lăcuite în negru, iar pe pereți atîrnau patru minunate tablouri vechi înfățișînd munți și ape, ce purtau semnătura unor vestiți maeștri.

Slujnica se îndepărtă.

— Doamnă, a sosit domnul Xu, o auzi el spunînd cu jumătate de glas.

— Poftește-l în iatac și servește-l cu ceai, porunci stăpîna.

Slujnica trebui să repete de cîteva ori invitația pînă cînd Xu, care se zăpăcise cu totul, să se încumete să treacă pragul iatacului.

De fereastră atîrna o jaluzea din bambus, iar în spatele pologului din pînză albastră se afla un divan. Pe masă — un potir cu flori de obligeană[1] frumos mirositoare, ale căror petale aduceau cu mustățile tigrului. Pe pereți — patru tablouri înfățișînd femei încîntătoare și, al cincilea, înfățișînd un sfînt. În odaie era o măsuță pe care oaspetele observă un vas din bronz pentru ars mirodenii și o vază cu flori.

Cînd Xu Xuan apăru în ușă, gazda se ridică și îi făcu o plecăciune adîncă.

— Ieri ați fost atît de amabil cu mine, rosti ea. Nici nu știți cît de recunoscătoare vă sînt ! Cu atît mai mult cu cît ne-am văzut pentru prima dată.

— Lăsați, nici măcar nu merită să vorbim despre un asemenea fleac, spuse cu modestie Xu.

— Vă rog, luați loc, serviți ceaiul, îl pofti ea.

Ei goliră ceștile, și stăpîna casei propuse :

[1] *Acorus calamus.* Frunzele acestei plante se agață de pragul de sus al ușilor în a cincea zi a lunii a cincea, după calendarul lunar, în credința populară ele avînd puterea să alunge forțele necurate.

— Și acum beți, vă rog, un pahar de vin. Este foarte slab. Vreau să-mi arăt într-un fel recunoștința și simpatia pe care vi le port.

Xu goli potirul și era gata să se încline și să-și ia rămas bun, cînd pe masă apărură fructe, legume și tot felul de alte bucate. Îndemînateca slujnică punea pe masă un fel după altul.

— Vă mulțumesc foarte mult pentru ospățul îmbelșugat, dar îmi este neplăcut că v-am pricinuit atîta deranj, se scuză tînărul.

Mai goliră cîteva potire și în cele din urmă Xu se ridică.

— S-a făcut tîrziu, iar drumul e lung. Iertați-mă, trebuie să plec.

— Dar să știți că umbrela dumneavoastră a luat-o aseară o rudă de-a mea, își aminti deodată doamna Bai. Beți încă un păhărel, iar între timp am s-o trimit pe slujnică s-o aducă.

— Nu, este deja tîrziu, nu pot să mai rămîn.

— Dar măcar încă un păhărel !

— Nu, vă mulțumesc, am mîncat și am băut pe săturate. Pur și simplu nu mai încape în mine.

— Dar dacă vă grăbiți atît de tare, vă pot înapoia umbrela abia mîine. Fiți bun și treceți pe aici după ea.

Xu își luă rămas bun și plecă acasă. A doua zi, sub o pricină oarecare, își ceru din nou voie de la stăpîn, și, cam la aceeași oră ca și în ajun, se ivi în casa frumoasei. Doamna Bai îl primi din nou cu vin și cu tot felul de bunătăți.

— Nu doamnă, eu nu mai cutez să vă deranjez, refuză el. Înapoiați-mi vă rog umbrela și îngăduiți-mi să mă retrag.

— Dar poate că o să beți totuși un păhărel înainte de plecare. Doar masa e deja pusă, îl rugă ea.

Lui Xu nu-i mai rămase decît să accepte invitația. Tînăra văduvă turnă un pahar de vin și i-l întinse oaspetelui. Buzele ei roșii ca vișinele se întredeschiseră, străluciră

dinții albi ca sîmburii de rodie și toată fața i se aprinse de un simțămînt primăvăratic.

— Tinere domn rosti ea drăgăstos, și glasul ei susura ca apele unui izvor. Eu vă spun adevărul. În fața unui om cinstit și nobil nu trebuie să umbli cu șiretlicuri. Soțul meu a murit, cred eu, din pricină că, de la bun început, soarta mea era legată de a dumneavoastră. Ne-am îndrăgostit unul de celălalt din prima clipă. De vreme ce sîntem hărăziți unul altuia de însuși cerul, trimiteți, vă rog, o pețitoare și ne vom uni pentru totdeauna în dragoste și înțelegere.

Tînărul căzu pe gînduri. „Da, ar fi o logodnică minunată, una mai bună nici că s-ar găsi, își spuse el. Aș lua-o cu dragă inimă de nevastă. N-aș șovăi nici o clipă. Numai că e o singură oprelişte : starea mea umilă. N-am nici măcar un sălaș al meu. De dimineața pînă seara trebăluiesc la prăvălie, iar de dormit dorm în casa cumnatului. E adevărat, am ceva bani, dar abia îmi ajung să-mi iau haine pentru nuntă. De unde să fac rost de arginți pentru toate celelalte ?" Frămîntat de aceste gînduri, Xu stătea nemișcat, fără a scoate vreun cuvințel.

— De ce tăceți ? întrebă doamna Bai.

— Ca să vă spun drept, sînt adînc mișcat de dragostea cu care mă învredniciți, dar nu pot primi propunerea. Nu cutez a vă ascunde : fapt e că sînt foarte sărac.

— O, dar aceasta se poate aranja fără nici o greutate. Eu am bani cu ghiotura. Pot spune chiar că îmi prisosesc. Qingqing ! o strigă ea pe slujnică. Adu un lingou de argint !

Ținîndu-se bine de balustradă, Qingqing urcă la al doilea cat. După cîtva timp coborî și îi întinse stăpînei un pachet.

— Iată banii, cheltuiți-i după cum doriți. Cînd se termină, vă mai dau, rosti Bai, întinzîndu-i pachetul lui Xu.

Tînărul îl desfăcu și văzu un lingou de argint alb ca neaua, ce cîntărea cincizeci de *liang*. El puse lingoul în

mîneca halatului, se ridică și, înclinîndu-se, își luă rămas bun. Qingqing îi întinse umbrela. Întorcîndu-se acasă, Xu ascunse argintul într-un loc sigur.

A doua zi, el se duse pe Strada Dregătorilor și îi înapoie umbrela tînărului Li. Apoi cumpără o gîscă friptă, pește proaspăt, carne de porc, o găină fragedă și fructe. Toate acestea le dădu slujnicei și dădacei, rugîndu-le să pregătească diferite bucate. Bineînțeles că nu uitase să cumpere și un ulcior cu vin.

În acea zi cumnatul se afla acasă.

Cînd totul fu gata, Xu îi pofti în odaia sa pe soră-sa și pe cumnat ca să se ospăteze și să bea vin.

— Ce ți-a venit ? se miră cumnatul. De obicei nu ne prea răsfeți și uite cît bănet ai irosit azi ! Hotărît lucru, e ceva ciudat la mijloc !

Tustrei se așezară la masă, ocupîndu-și locul după vîrstă, și se apucară să mănînce. După vreo două-trei păhărele, stăpînul casei întrebă :

— Ia zi, cumnate, ce-ai pus la cale ? De ce-ai făcut atîtea cheltuieli și pregătiri ?

— Da de unde ! E un fleac, o nimica toată. Am să vă povestesc totul, numai să nu rîdeți de mine. Dumneavoastră și cu sora mea mi-ați purtat atîta vreme de grijă, încît vă rămîn îndatorat pentru toată viața. Dar se știe că un oaspete nu trebuie să deranjeze două gazde. Acum m-am făcut și eu bărbat în toată firea și iată ce mă neliniștește : cînd va veni bătrînețea voi rămîne singur și n-o să aibă cine să se îngrijească de mine. Vreau să mă sfătuiesc cu voi în legătură cu însurătoarea. Fie ca hotărîrea voastră înțeleaptă să-mi pecetluiască soarta de acum înainte.

Soții se priviră lung și tăcură mîlc.

„De obicei nu vezi de la el nici o para chioară și iată cîți bani a cheltuit astăzi ! Pesemne că vrea să-l însurăm noi pe spezele noastre“, își spuse cumnatul în sinea sa.

Masa se termină și Xu Xuan se întoarse la lucru.

Trecură două zile, apoi trei, și sora nu spunea nimic. Tînărul începu să se îngrijoreze. „Oare de ce nu-mi dă nici un răspuns“ ? se frămînta el și, în cele din urmă, se hotărî s-o întrebe deschis :

— Ai vorbit cu cumnatul în legătură cu însurătoarea mea ?

— Nu, n-am vorbit.

— De ce ?

— Asta e o treabă de cea mai mare însemnătate și nu poate fi făcută în pripă și de mîntuială. Pe deasupra, zilele astea bărbatul meu a cam fost întors pe dos, așa că n-am cutezat să-l bat la cap.

— Dar cum așa ? Ce te costă o întrebare ? Sau poate că te gîndești că am să-l pun pe soțul tău la cheltuială ?

Cu aceste vorbe Xu Xuan se ridică și se duse în odaia sa. El deschise caseta, scoase argintul pe care i-l dăruise doamna Bai și i-l arătă surorii.

— Ia-l ! Nu mă refuza. Nu vreau decît să-i spui un cuvințel cumnatului. Doar vezi că n-am nevoie de nimic altceva decît de încuviințarea lui.

— O, cît ai izbutit să agonisești de cînd lucrezi la spițeria unchiului ! se minună sora. Asta, pesemne, în vederea căsătoriei. Bine, acum du-te. Aranjez eu totul.

Curînd se întoarse și stăpînul casei.

— Bărbățele, grăi către el nevasta. Să știi că fratele a hotărît să se însoare nu cu mîinile goale. A adunat o mulțime de bănet și astăzi mi-a dat chiar niște argint pentru cheltuieli. Haide să-l ajutăm cu nunta.

— Ei, dacă așa stau lucrurile, e foarte bine. Ia arată-mi argintul ! ceru el.

Soția îi întinse lingoul. Bărbatul îl cercetă pe toate fețele și văzînd numărul gravat pe el, strigă :

— Nenorocire ! Sîntem pierduți cu toții !

— De ce te-ai speriat așa ? se neliniști soția.

— Acum cîteva zile din visteria *taifei*-ului Shao au dispărut cincizeci de lingouri de argint. Sigiliile și lacătele

de pe uși au rămas neatinse și nu s-a găsit nici o spărtură prin care s-ar fi putut strecura răufăcătorul. Șefii de la ocîrmuirea regiunii Lin'an au poruncit cu strășnicie ca să fie căutați peste tot jefuitorii și să fie înhățați în cel mai scurt timp. Pînă acuma nu s-a dat nici un fir, dar au fost reținuți o mulțime de oameni. În fața ocîrmuirii a apărut o înștiințare în care sînt însemnate numerele lingourilor. „Cine va pune mîna pe tîlhari, va fi răsplătit cu cincizeci de *liang*, dar cine îi va afla și îi va ascunde nedîndu-i în vileag, va fi pedepsit cu cea mai mare asprime, iar toată familia îi va fi surghiunită în ținuturile îndepărtate de graniță", așa sună porunca. Uită-te și tu la numărul lingoului pe care ți l-a dat fratele tău : este unul dintre cele însemnate în înștiințare, deci furat din tezaurul domnului Shao. Trebuie să încunoștințăm fără zăbavă autoritățile. Doar cunoști zicala : „Cînd izbucnește pîrjolul, salvează-te pe tine și uită de rude". Și dacă mîine adevărul iese la iveală, cum o să ne dezvinovățim ? Fie că i-a furat el însuși sau i-a împrumutat de la cineva, mai bine să tragă el ponoasele, decît să suferim noi pe nedrept. Trebuie să-l dăm pe mîna stăpînirii înainte ca să cadă asupra noastră năpasta.

Soția tăcu mîlc, de parcă și-ar fi înghițit limba. Stătea ca o stană de piatră și își holba ochii, fără a fi în stare să rostească vreun cuvințel. Iar soțul luă lingoul și o porni spre ocîrmuirea din Lin'an.

Auzind despre denunțul intendentului Li Ren, guvernatorul își pierdu liniștea și nu putu să doarmă toată noaptea.

Cum miji de ziuă, îl trimise pe șeful grupei de urmărire He Li cu oamenii lui și cu un întreg pîlc de străjeri aleși pe sprînceană, ca să-l ridice pe Xu Xuan. Ajungînd în Strada Dregătorilor unde se afla spițeria lui Li, străjerii pătrunseră înăuntru cu strigăte asurzitoare, îl legară pe tînăr, și cu lovituri în gonguri și bătăi în tobe îl tîrîră

la ocîrmuirea regiunii. Guvernatorul, domnul Han, începuse deja audiențele. Străjerii îl aduseră pe arestat în sala de judecată și îl aruncară în genunchi. Mai-marele regiunii porunci ca hoțul să fie bătut cu vergile.

— Nu mă bateți, înălțimea-voastră ! se rugă Xu. Eu nici măcar nu știu de ce sînt învinuit.

— Ticălosule ! Neobrăzatule ! tună guvernatorul. Mai cutezi să tăgăduiești ? ! Atunci ascultă : domnului *taiwei* Shao i-au fost furate cincizeci de lingouri de argint, cu toate că sigiliile și lacătele de pe uși au rămas neatinse. Unul dintre lingourile furate intendentul Li Ren l-a găsit la tine. Desigur că și pe celelalte patruzeci și nouă le-ai furat tot tu. De neînchipuit ! Sigiliile sînt întregi, iar argintul a dispărut ! N-oi fi vreun vîrcolac ? ! Stați ! porunci el străjerilor care mînuiau vergile cu mare zel. Acum vom pune la încercare sîngele lui necurat.

— Eu nu sînt vîrcolac ! se apără Xu, înțelegînd, în sfîrșit, despre ce este vorba. Vă voi povesti totul.

— Spune, de unde ai acest argint ?

Atunci Xu Xuan îi povesti, de-a fir-a-păr, despre umbrela împrumutată de la fratele stăpînului său pe care i-a dat-o femeii, precum și despre tot ce s-a petrecut pe urmă.

— Cine este această doamnă Bai și unde locuiește ? întrebă domnul Han.

— Este sora mai mică a curteanului Bai — așa zice ea. Locuiește lîngă Podul Săgeții pe Ulicioara Ceainăriilor, peste drum de palatul prințului Xiuwang.

Guvernatorul porunci pe dată șefului grupei de urmărire He Li să ia cu el străjeri și să aresteze femeia. Xu Xuan urma să le arate drumul. Șeful îi atrase atenția lui He Li că nu e nici o clipă de pierdut.

Supunîndu-se poruncii, He Li împreună cu străjerii se îndreptă imediat spre Ulicioara Ceainăriilor, unde se afla palatul lui Xiuwang. Pe porțile cu ferăstruică pe care Xu le cunoștea, era țintuită cruciș o prăjină de bambus, iar

treptele înalte din fața lor erau acoperite cu o grămadă de gunoi. He Li nu știa ce să mai creadă și hotărî să-i întrebe mai întîi pe vecini. Străjerii îi aduseră pe florarul Qiuda și pe pielarul Song. Dar, de spaimă, pe pielar îl apucă pîntecăraia și se prăvăli la pămînt, iar florarului îi pieri graiul. Între timp se adunară alți vecini.

— Niciodată n-a locuit aici o doamnă Bai, spuseră ei. Acum vreo cinci-șase ani această casă a închiriat-o împuternicitul militar al regiunii, domnul Mao, dar apoi el și toată familia au murit de boală. Și nu de mult aici s-a aciuit dracul. Uneori se ivește chiar și ziua, pesemne merge după cumpărături. În casa asta nu vrea să locuiască nimeni. E adevărat, nu de mult, am observat lîngă poartă un smintit. Părea că se salută cu cineva.

He Li porunci să fie scoasă prăjina și să se deschidă porțile. În curte era pustiu. Deodată se stîrni un vînticel care aduse cu el o duhoare îngrozitoare. Cu toții se dădură înapoi înspăimîntați. Xu înlemni și rămase fără grai. S-a găsit totuși printre străjeri unul viteaz, pe nume Wang. Din pricină că se dădea în vînt după băutură, fusese poreclit Wang-iubitorul-de-vin.

— Înainte ! După mine ! urlă el.

Încurajîndu-se fiecare pe sine și unii pe ceilalți, porniră cu toții după el.

În casă se păstraseră paravanele pliante și tot felul de obiecte casnice. Wang-iubitorul-de-vin începu să urce scara care ducea la catul de sus, iar ceilalți îl urmară. Balustrada și treptele erau acoperite cu un praf gros de trei degete. Străjerii se treziră în fața unei uși. Împinseră ușa și se uitară înăuntru. În odaie se afla un pat cu polog, iar în jurul lui o mulțime de cufere și cutii. Pe pat ședea o frumusețe de femeie, toată în alb, minunată ca o floare sau ca jaspul.

— Femeie, ce ești tu, duh ori diavol ? întrebă domnul He, nehotărîndu-se să treacă pragul. Guvernatorul regiunii Lin'an ne-a poruncit să te aducem la judecată în pricina Xu Xuan.

Femeia nu făcu nici o mișcare.

— Dar ce e cu voi ? Vă e teamă să vă apropiați de ea ? strigă Wang. Ia aduceți-mi un ulcior cu vin ! Îl dau gata și vă arăt eu de ce sînt în stare ! Pun eu mîna pe ea ! Ce mai ? O duc la judecată !

Cîțiva se repeziră jos după vin. Găsiră un ulcior și îl aduseră. Wang îl desfundă și îl bău pînă la fund.

— Ei bine, acum nimic nu mai îmi stă în cale ! tună el și aruncă cu ulciorul gol în polog.

De nu s-ar fi întîmplat aceasta, povestea noastră s-ar fi sfîrșit aici. Dar ulciorul fusese aruncat, și, de cum atinse pologul, răsună un zgomot puternic, de parcă cerul ar fi slobozit un tunet. De spaimă, slujbașii se prăvăliră cu toții la podea. Cînd își veniră în fire și ridicară privirea, frumoasa dispăruse, iar pe pat se afla o grămadă de lingouri de argint.

— Ce bine ! exclamară cu toții într-un singur glas și se apucară să numere lingourile. Erau taman patruzeci și nouă.

Luînd argintul, He Li se prezentă la guvernator și îi raportă despre cele întîmplate.

— Fără doar și poate că aceasta a fost o vrăjitorie, hotărî guvernatorul. Noroc că totul s-a terminat cu bine. Iar vecinii n-au nici o vină. Lăsați-i în pace.

Cele cincizeci de lingouri i-au fost trimise domnului Shao, căruia i s-a povestit amănunțit despre cele petrecute.

În ce-l privește pe Xu, el a fost iertat de bătaia cu vergi și de stigmatizare pe frunte, dar „puntru vina de a fi făptuit ceea ce nu era îngăduit“ a fost osîndit la surghiun și muncă silnică într-o garnizoană militară ce ținea de regiunea Suzhou. După ispășirea pedepsei, putea să se întoarcă în ținutul natal.

Acum, că Xu fusese osîndit, pe cumnatul său care îl pîrîse începu să-l mustre cugetul. De aceea, cei cincizeci de *liang* pe care îi primise de la ocîrmuire drept răsplată i le dădu tînărului ca să-i ușureze greutatea lungii călătorii. El îi mai dădu lui Xu două scrisori : una pentru mai-marele închisorii, Fan, și alta pentru domnul Wang, care ținea un han la Suzhou, lîngă Podul Fericirii. Plîngînd în hohote, Xu își luă rămas bun de la soră și cumnat. Apoi, însoțit de doi străjeri, ieși din oraș cu butucul pe gît, iar la Podul de Răsărit se urcă în luntre.

Au trecut multe zile pînă cînd luntrea ajunse la Suzhou. Primul lucru pe care îl făcu Xu fu să predea scrisorile supraveghetorului închisorii, Fan, și domnului Wang, stăpînul hanului. Wang izbuti să-i mituiască pe dregătorii localnici de la cei mai mari pînă la cei mai mărunți, așa că străjerilor care îl însoțiseră pe condamnat le-a fost înmînată neîntîrziat hîrtia ce adeverea că răufăcătorul a fost predat autorităților, și ei se întoarseră la Hangzhou.

După aceea, Fan și Wang făcură toate demersurile trebuincioase și tînărul fu slobozit pe chezășie. Astfel, în loc de închisoare, Xu se mută la Wang, într-o căsuță lîngă poarta hanului. Cu toate acestea, tristețea nu-l părăsea, și odată el scrise pe un perete din odaia sa astfel de versuri :

De pe un turn înalt privesc
În zare, înspre satul meu,
Raze piezișe însoresc
Din voal, perdeaua. Vai, ce greu
Mă puse soarta la-ncercare.
În van am sufletul curat,
Căci dat-am peste-o vrăjitoare.
Frumoasa-n care am crezut
Pe unde-o fi acuma oare ?
Cu slujnica a dispărut...

Acum pribeag sînt la Suzhou,
Rudele scumpe-am părăsit
Și dor de satul drag din nou
Sufletu-mi frînge pustiit.

Timpul zbura ca săgeata, zilele se depănau ca suveica. Trecuse deja jumătate de an de cînd Xu se afla în casa lui Wang. Era spre sfîrșitul ultimei săptămîni a lunii a noua. Odată, Wang ședea în fața hanului său și, neavînd nici o treabă, privea trecătorii.

Deodată, în depărtare, se arătă o litieră, urmată de o slujnică. Litiera se apropie de porți.

— Îngăduiți-mi să aflu : aceasta e casa domnului Wang ? întrebă slujnica.

— Întocmai, răspunse hangiul, dar pe cine căutați ?

— Îl căutăm pe domnul Xu din Lin'an.

— Așteptați puțin. Îl chem numaidecît.

Wang intră în casă.

— Frate Xu, întreabă cineva de tine ! strigă el.

Xu Xuan răspunse îndată la chemare și, urmîndu-l pe Wang, se grăbi spre porți. Și ce să vezi ? În fața sa se afla Qingqing, iar în litieră însăși frumoasa Bai.

— Netrebnică și haină ce ești ! se năpusti el asupra ei cu ocări. Ai furat argint din tezaur și mi l-ai dat mie. Din pricina asta am intrat la apă. Cîte necazuri ai atras asupră-mi ! Cîte jigniri și umilințe am îndurat fără să mă pot dezvinovăți ! Uite în ce hal m-ai adus ! Și acum de ce ai mai venit după mine ? Cum de nu ți-e rușine să mă privești în ochi ? !

— O, stăpîne, nu te supăra pe mine, rosti femeia. Eu am venit anume ca să-ți limpezesc totul. Dar să intrăm mai bine în casă. Acolo o să putem vorbi pe îndelete.

Și doamna Bai îi porunci slujnicei să coboare bagajele din litieră.

— Tu ești o vrăjitoare, un vîrcolac ! Să nu îndrăznești să intri în casă ! strigă Xu, îngrădindu-i calea.

— Ei, cum am să cutez să te mint ? E și stăpînul tău de față. Să judece și dînsul. Par eu a fi vîrcolac ? Rochia mea are cusături, iar cînd stau în bătaia soarelui mi se vede umbra. De cînd am rămas văduvă, cîte jigniri mi-a fost dat să îndur de la alții ! Iar în legătură cu necazurile tale, eu nu port nici o vină. Vinovat de toate e răposatul meu soț. Și uite unde am ajuns : să mă dojenești pe degeaba. Am venit aici anume pentru a-ți desluși totul, dar dacă nu dorești să mă asculți, plec.

— Nu, nu, doamnă, intrați. O să stăm de vorbă, o să lămurim lucrurile, se amestecă hangiul.

— Bine, să intrăm, spuse Bai. O să discutăm de față cu mama stăpînului.

Și ei intrară cu toții în casă. Mulțimea de gură-cască, ce apucase să se adune, se risipi.

— Din pricina ei am fost învinuit de furtul argintului din vistierie — spuse Xu către Wang și mama acestuia — și le povesti pățania în toate amănuntele. Pe mine m-au judecat, m-au osîndit și iată că ea se ivește din nou. Nu avem de ce s-o ascultăm, n-are ce spune în apărarea ei, zise el în încheiere.

— Dar acești bani mi-au rămas moștenire de la soț și ți i-am dat cu dragă inimă. Habar nu am de unde i-a luat ! se dezvinovăți doamna Bai.

— Și de ce străjerii au găsit în fața casei tale o grămadă de gunoi, ca și cum casa nu ar fi fost locuită ? Și de ce a tunat și tu te-ai făcut nevăzută ? n-o slăbi Xu.

— Cînd am aflat că ai fost arestat și că banii erau de furat, m-am speriat și mi-a fost teamă că mă vei trăda. Și dacă m-ar fi tîrît și pe mine la judecată, n-aș fi putut îndura o asemenea rușine. M-am gîndit ce m-am gîndit și pînă la urmă am hotărît să mă ascund la o mătușă ce locuiește lîngă templul Huacangse. Pe vecini i-am rugat să arunce în fața porților gunoi și să îndruge verzi și uscate slujbașilor. Și argintul pe pat tot vecinii l-au pus.

— Deci tu ai șters-o și m-ai lăsat pe mine de izbeliște.

— Eu credeam că n-ai să pățești nimic dacă se va găsi argintul. Cine putea să-și închipuie că are să iasă o asemenea dandana ? ! Cînd am aflat însă că te-au trimis în surghiun, am adunat bani de drum și am venit după tine. Ți-am spus tot ce aveam de spus, iar acuma plec. Se vede că nu ne e dat să devenim soț și soție.

— Cum ? Plecați chiar acum ? Doar ați făcut un drum atît de lung ! se amestecă în vorbă hangiul. Rămîneți la noi cîteva zile. Veți vedea că lucrurile se vor aranja.

— Într-adevăr, doamnă, vom sta o zi două dacă ne poftește stăpînul. Dar și domnului Xu nu-i sînteți străină. Oricum i-ați făgăduit să-l luați de bărbat, spuse slujnica Qingqing.

— Nerușinato ! Să nu mai pomenești de asta ! se răsti doamna Bai. Ce, crezi că n-are să se mai găsească un bărbat pentru mine ? Eu n-am venit pentru altceva decît pentru a lămuri lucrurile.

— Dar dacă sînteți logodiți, cu atît mai mult nu trebuie să-i dați zor cu plecatul. Nu, vă rog, mai rămîneți la noi un timp doamnă, stărui hangiul și dădu drumul litierei.

Au trecut cîteva zile. În tot acest timp, frumoasa Bai se străduia în fel și chip să le facă pe plac gazdelor. Pînă la urmă bătrîna își îndemnă fiul să-i pețească pe cei doi tineri. Pentru nuntă aleseră o zi norocoasă — ziua a unsprezecea a celei de-a unsprezecea luni — pentru ca soții să trăiască în dragoste și înțelegere pînă la adînci bătrînețe.

Timpul zbura ca săgeata și pe nesimțite veni și ziua fericită. Doamna Bai îi dădu hangiului bani, rugîndu-l să orînduiască ospățul de nuntă. După ospăț mirii se închinară cerului și pămîntului și se retraseră după polog. Noua căsătorită nu-și precupeți niciunul din farmece, se arătă nespus de drăgăstoasă și, învăluindu-l cu vorbe dulci și duioase, îl vrăji de-a dreptul pe soțul ei. Xu era în al nouălea cer de bucurie. I se părea că alături de el se află

nu o femeie din lumea pămînteană, ci o adevărată locuitoare a cerului și îi părea rău doar că nu se uniseră mai devreme. N-au apucat însă să se desfete prea mult unul cu celălalt, că a și cîntat cocoșul de trei ori și cerul a început să se lumineze la răsărit.

Pe drept cuvînt :

Atunci cînd te simți fericit,
Noaptea îți pare mult prea scurtă,
Dar pare-a nu avea sfîrșit,
Tristețea cînd te-apasă mută.

De atunci soții deveniră nedespărțiți ca peștișorii în apă. Erau atît de fericiți, de parcă ar fi fost pe altă lume. Trăiau doar unul pentru celălalt, cufundîndu-se în desfătări pătimașe și uitînd de toate.

Treceau zile după zile, luni după luni, și iată că se împlini jumătate de an de la căsătorie. Adia un vînticel blînd de primăvară și totul în jur se înveșmîntă cu brocartul florilor. Drumul era înțesat de căruțe, iar pe străzi și în piețe domnea o forfotă de nedescris.

— Ce-i cu zgomotul ăsta ? Încotro se grăbesc cu toții ? îl întrebă Xu pe hangiu.

— Azi e mijlocul celei de-a doua luni și toți doresc să-l vadă pe Buddha-cel-adormit. Ar trebui să te duci și tu să vizitezi templul Chengtianse.

— Da, ai dreptate, dar trebuie s-o vestesc mai întîi pe soție.

Și Xu urcă la al doilea cat.

— Azi e mijlocul celei de-a doua luni și toată lumea se duce să-l vadă pe Buddha-cel-adormit. Nici eu n-aș vrea să pierd prilejul. Dacă întreabă cineva de mine, trimite vorbă că nu-s acasă, dar tu să nu te arăți pentru nimic în lume, îi porunci el soției.

— Ce treabă ți-ai mai găsit ! Ce e de văzut acolo ? ! Oare nu ți-e bine cu mine acasă ? se bosumflă ea.

— Ce e rău în asta ? Mă duc și eu să fac o scurtă plimbare. Nu zăbovesc. Mă întorc de îndată.

Ieșind din han, Xu se întîlni cu niște cunoscuți și împreună o porniră spre templu. Ajuns acolo, Xu trecu prin niște galerii, stătu puțin în templu și se îndreptă spre ieșire. La poartă stătea un călugăr daoist, îmbrăcat într-un halat încins cu un șnur galben de mătase. Pe cap purta o legătură de pînză și era încălțat cu papuci împletiți din cînepă. Monahul vindea ierburi tămăduitoare și talismane, împărtășindu-le oamenilor mijloacele vrăjite de alungare a duhurilor necurate. Xu se opri ca să-l asculte.

— Eu sînt un călugăr sărac din Munții de Miazăzi, grăi monahul. Rătăcesc din loc în loc aidoma norului călător și vînd talismane și apă sfințită ca să-i scap pe oameni de boli, de foamete sau de alte necazuri. Veniți la mine toți cei ce sînteți nefericiți și vă aflați sub povara suferinții ! striga el.

Deodată privirea i se opri asupra unui tînăr din mulțime. Acesta era Xu Xuan. Călugărul observase un abur negru plutind deasupra capului lui.

— Ei, tinere, apropie-te ! strigă el. Tu ești legat prin farmece de o putere vrăjitorească. Mare vătămare îți pricinuiește ea ! Iată două talismane făcătoare de minuni. Ele te vor salva de la pieire. Pe unul să-l arzi la a treia strajă, iar pe celălalt să-l ascunzi în păr.

Xu luă talismanele și se înclină cu recunoștință călugărului. „Și eu bănuiam că nevastă-mea e vîrcolac, și iată că se dovedește a fi adevărat“, își spuse el cu tristețe în drumul spre casă.

Tîrziu, noaptea, cînd doamna Bai și Qingqing erau cufundate în somn, Xu se sculă din pat. „A bătut a treia strajă“, își zise el. Ascunzînd un talisman în păr, el se pregătea să ardă pe al doilea, cînd, deodată, auzi glasul soției.

— De atîta vreme sîntem împreună şi tu tot n-ai încredere în mine. Pleci urechea la toate clevetirile. Iată şi astăzi : ai de gînd să arzi hîrtioara asta ca să mă pierzi. N-ai decît. Fă-o şi ai să vezi ce o să iasă din asta.

Şi cu aceste vorbe, îi smulse talismanul şi îi dădu foc.

— Ei, cum e ? Şi pe mai departe ai să mă bănuieşti că aş fi vîrcolac ? spuse ea cînd amuleta se făcu scrum.

— Iartă-mă, eu nu sînt vinovat. În faţa templului lui Buddha-cel-adormit am întîlnit un monah pribeag şi el a zis că tu eşti vîrcolac, începu să se dezvinovăţească Xu.

— Nu-i nimic. Mîine mergem acolo împreună. Vreau să văd şi eu cum arată călugărul acela.

A doua zi, Bai se sculă cu noaptea-n cap. După ce se spălă şi îşi prinse părul în agrafe, îşi puse o rochie albă de doliu şi îşi împodobi mîinile cu brăţări. Slujnicei îi porunci să vadă de casă şi împreună cu soţul se îndreptă spre templul lui Buddha-cel-adormit. În jurul călugărului care vindea ierburi de leac şi amulete se înghesuise o mare mulţime.

— Nemernicule ! strigă Bai aţintindu-l cu o privire plină de venin. Cum de ai cutezat să-l minţi pe soţul meu şi să-i spui că eu aş fi vîrcolac ? ! Şi i-ai mai dat şi un talisman ca să mă nimicească !

— Eu stăpînesc mijlocul de a alunga duhurile rele cu „tunetul în palmă", ripostă călugărul. Nu se află nimic mai sigur pe lume decît descîntecele mele. Dacă un vîrcolac înghite talismanul meu, îşi recapătă adevărata înfăţişare.

— Bine, scrie-ţi descîntecul aici, de faţă cu toată lumea, şi dă-mi-l să-l înghit.

Monahul scrise ceva pe un petec de hîrtie. Bai i-l smulse din mînă şi îl înghiţi pe dată. Cei de faţă aşteptau cu sufletul la gură, dar nu se întîmplă nimic.

— Ea este o femeie obişnuită. De ce o fi numit-o vîrcolac ? strigă cineva din mulţime. Şi pe dată asupra călugărului se revărsă o ploaie de ocări şi blesteme.

Monahul rămase înlemnit. De spaimă îşi holba ochii şi tăcea mîlc, de parcă şi-ar fi înghiţit limba.

— Aţi văzut şi voi că n-a putut să-mi facă nimic, spuse doamna Bai triumfătoare. Acum e rîndul meu. Încă din copilărie mă pricep cît de cît la vrăji. Ia să-l pun eu la încercare pe netrebnicul ăsta !

Bai îngînă nişte vorbe neînţelese de nimeni şi deodată călugărul se zgribuli de parcă l-ar fi apucat cineva de guler, se strînse ghem şi se ridică în înălţimi. Mulţimea amuţi de uimire, iar Xu se pierdu cu totul.

— Dacă n-aţi fi dumneavoastră, stimaţi domni, el ar atîrna în văzduh un an întreg, zise Bai şi suflă asupra monahului. Acesta atinse din nou pămîntul şi o rupse la fugă, încercînd doar păreri de rău că părinţii nu-l dăruiseră cu aripi ca să poată zbura.

Lumea se risipi şi soţii o porniră spre casă. Cu aceasta se termină totul.

Tinerii continuau să trăiască fericiţi, în deplină tihnă şi înţelegere. Dar trebuie să ştiţi că banii de cheltuială îi dădea întotdeauna frumoasa Bai. De fapt casa o ţinea ea.

Vremea zbura ca săgeata şi pe nesimţite veni şi ziua a opta a celei de a patra luni — sărbătoarea abluţiunii lui Buddha Sakyamuni [1]. Pe străzi oamenii purtau imagini ale lui Buddha în rame de chiparos, şi se dădeau cu dărnicie pomeni.

— Aici la voi e întocmai ca la Hangzhou, îi spuse Xu hangiului.

Aceste cuvinte le auzi un tînăr de prin vecini, poreclit Frunte-de-fier, şi imediat se băgă în vorbă.

— Domnule Xu, astăzi la templul Chengtianse are loc sărbătoarea băii rituale a lui Buddha. Nu vreţi să mergeţi şi dumneavoastră ?

[1] Fondatorul budismului.

Xu urcă la nevastă-sa și îi spuse că ar vrea să se ducă la templu.

— N-ai ce să vezi acolo ! i-o tăie femeia.

— Nu, totuși am să mă duc. Cel puțin să-mi mai alung și eu urîtul, se înverșună Xu.

— Ei, de vreme ce ai hotărît așa, trebuie să te îmbraci mai acătării. Tot ce e pe tine e vechi și ponosit.

La porunca doamnei Bai, Qingqing aduse o îmbrăcăminte nou-nouță, ca scoasă din cutie. Halatul de atlaz de culoare albastră îi venea lui Xu Xuan ca turnat. Pe cap își puse o pălărie de mătase neagră, cu două inele de jasp prinse la ceafă. Îmbrăcămintea era completată cu un evantai cu o lucrătură foarte fină, pe care erau pictate niște frumuseți. De mîner atîrna o podoabă de coral. Astfel înveșmîntat, Xu Xuan era de-a dreptul fermecător.

— Întoarce-te mai devreme ca să nu mă neliniștesc, îi spuse soția, gîngurind ca o porumbiță.

Xu îl strigă pe tînărul din vecini și ei porniră spre templu. Văzîndu-l pe Xu atît de dichisit, oamenii nu-și puteau stăpîni strigătele de admirație. „Ce tînăr încîntător !“ îl lăudau ei care mai de care.

La un moment dat Xu auzi de la trecători că bogătașului Zhou i-au dispărut patru sau cinci mii de legături de monede, giuvaieruri de aur, perle și alte lucruri de preț.

— Astăzi Zhou a făcut plîngere la ocîrmuire și a dat și o descriere a celor furate. Au început cercetările, dar deocamdată nimic, povesteau trecătorii.

Xu nu dădu nici o atenție acestor vorbe. Împreună cu tovarășul său de drum intră în templu. Aici era multă lume și domnea o mare însuflețire. Sute de pelerini se perindau într-un continuu du-te-vino și aprindeau bețișoare aromate în fața sfinților.

— Soția m-a rugat să mă întorc mai devreme. E timpul să mergem acasă, îi spuse Xu lui Frunte-de-fier.

Nimeni nu răspunse și, răsucindu-se, Xu văzu că vecinul său dispăruse pe undeva. El hotărî să nu piardă vremea și se îndreptă spre ieșire. La poartă stăteau vreo șase străjeri. De brîu le atîrnau insignele de serviciu. Observîndu-l pe Xu, unul dintre ei strigă către ceilalți :

— Ia uitați-vă la ăsta ! E îmbrăcat întocmai cum e înfățișat în hîrtia noastră. Dar și evantaiul pare a fi același.

— Domnule Xu, spuse alt străjer care îl cunoștea pe tînăr. Îmi dați voie să mă uit și eu la evantai ?

Nebănuind nimic, Xu îi întinse evantaiul.

— Dar iată și podoaba atîrnată de mîner ! E aidoma cu cea descrisă în lista păgubașului ! Umflați-l ! strigară străjerii, și pe dată Xu fu legat fedeleș.

Ca ulii asupra rîndunicii
S-au năpustit asupra sa,
Ca niște tigri-nfometați
Nevolnic miel, el, biet, era.

— E o greșeală, n-am nici o vină ! striga Xu deznădăjduit.

— Vinovat sau nevinovat, asta o să lămurim mai tîrziu. Deocamdată te ducem la ocîrmuire. Să vadă Zhou însuși. Lui i-au dispărut din prăvălie cinci mii de legături de monede, aur, perle și tot felul de alte obiecte de preț. Printre lucrurile furate erau și două inele de jasp, precum și un evantai cu o lucrătură foarte fină și cu o podoabă de coral. Și tu îi tot dai întruna cu „Nu sînt vinovat“, „Nu sînt vinovat“. Ești un tîlhar și pe deasupra și un neobrăzat. Și mai cutezi să-ți bați joc de noi, să te uiți la noi ca la un nimic ! Ce mai tura-vura ! N-avem ce discuta. Privește : tot ce e pe tine, din cap pînă-n picioare, e de furat. Ia te uită ce mai viteaz ! S-a gătit, s-a dichisit și a pornit-o ! Vorba ceea : nici usturoi n-a mîncat, nici gura nu-i miroase !

Xu privea pierdut la străjeri și tăcea. În cele din urmă, își veni în fire și prinse glas :

— Iată despre ce e vorba... Lucrurile s-au petrecut așa și așa... Dar nu-i nimic, știu eu cine e hoțul.

— Ce s-o mai lungim ? Mergem la ocîrmuire și acolo ne-om lămuri noi.

A doua zi, de cum guvernatorul din Suzhou începu audiențele, fu adus Xu.

— Unde sînt aurul, perlele și toate celelalte lucruri de preț pe care le-ai furat de la Zhou ? îl luă la întrebări guvernatorul. Dacă mărturisești de bună voie, scapi de cazne.

— Înălțimea-voastră, începu Xu. Tot ce e pe mine am primit din mîinile soției mele, doamna Bai. De unde le-a luat, asta nu știu. Dar cu mintea dumneavoastră înțeleaptă, fără îndoială că veți face lumină, veți afla tot adevărul.

— Și unde se află soția ta ?

— O găsiți în casa lui Wang, lîngă Podul Fericirii.

Atunci guvernatorul porunci șefului grupei de urmărire Yuan Ziming să meargă acolo cu învinuitul și să pună mîna pe femeie. Dregătorului i se atrase atenția că nu e nici o clipă de pierdut.

Văzîndu-l pe Xu însoțit de polițai, hangiul se sperie, nu glumă.

— Ce s-a întîmplat ? strigă el.

— Soția e sus ? întrebă Xu în loc de răspuns.

— Curînd după ce ai plecat cu Frunte-de-fier, doamna Bai mi-a spus : „Soțul meu a pornit-o în plimbare la templu, iar mie și slujnicei ne-a poruncit să vedem de casă. Pînă acum nu s-a întors, așa încît eu și Qingqing îi vom ieși în întîmpinare. Vă rog să aveți grijă și de odaia noastră". Așa a spus ea, dar iată că de aseară lipsește. Mi-am zis chiar că pesemne v-ați dus pe la rude.

Văzînd că femeia a dispărut și că nu poate fi găsită, șeful grupei de urmărire îl înhăță pe Wang și îl duse la guvernator.

Hangiul repetă povestea în toate amănuntele.

— Ea este vîrcolac. Credeți-mă pe cuvînt ! spuse el în încheiere.

După ce termină interogatoriul, guvernatorul porunci ca, pînă una-alta, Xu să fie aruncat în temniță. Dar hangiul dădu o fugă pînă acasă, aduse bani, îi mitui pe dregători și obținu ca învinuitul să fie slobozit pe chezășie.

Chiar în acest timp bogătașul Zhou se afla într-o ceainărie peste drum de ocîrmuire. Deodată veni la el în fugă un servitor :

— Stăpîne ! S-au găsit giuvaierurile și toate celelalte ! Erau într-un cufăr gol, în magazie ! spuse el abia trăgîndu-și sufletul.

Zhou alergă acasă. Se uită : într-adevăr toate erau la locul lor. Lipseau doar pălăria cu inelele de jasp și evantaiul cu podoaba de coral.

— Vai mie ! strigă Zhou. E limpede că Xu Xuan e nevinovat. Ce-am făcut ? L-am nenorocit pe bietul om !

Și el hotărî să meargă la *Yamen* și să roage ca Xu Xuan să fie iertat măcar de o parte din vină.

Cam în acele zile *taiwei*-ul Shao îl trimise pe intendentul Li Ren, cumnatul lui Xu, la Suzhou cu o oarecare însărcinare. El poposi la hanul lui Wang, și acesta îi povesti de-a fir-a-păr tot ce pătimise Xu Xuan de cînd venise aici.

„Oricum, mi-e rudă, nu pot să stau cu mîinile încrucișate cînd el e la ananghie. Trebuie să-l ajut cumva", își zise Li Ren. El schimbă cîte o vorbuliță cu unul și altul dintre dregători, iar pe unii îi îmbună cu bani.

Sosi și ziua judecății. Ținînd seama de mărturiile acuzatului, guvernatorul o declară vinovată de furt și tîlhărie pe Bai, dar și Xu se făcuse vinovat pentru că nu dezvăluise autorităților vrăjitoriile vîrcolacului, și, drept ur-

mare, fu osîndit la o sută de lovituri de ciomag și la surghiun și muncă silnică în regiunea Zhenjiang, ce se afla la trei sute șaizeci de *li* de Suzhou.

— Bine că e în regiunea Zhenjiang, îi spuse cumnatul lui Xu auzind sentința. Acolo am un unchi adoptiv, pe nume Li Keyong. Ține o spițerie lîngă Podul Acului. Am să-i scriu o scrisoare și are să te ajute. Te poți bizui întru totul pe el.

Și cu aceste vorbe, scoase bani și i-i dădu osînditului pentru cheltuielile de drum. Parte din ei Xu a trebuit să-i cheltuiască pentru a le face cinste străjerilor.

Cînd a venit vremea ca să-și ia rămas bun, Xu se înclină cu recunoștință în fața cumnatului și domnului Wang, își adună calabalîcul și o porni spre Zhenjiang. Cumnatul și hangiul îl petrecură o bucată de drum și apoi se întoarseră.

Călătoria se dovedi foarte anevoioasă. Mîncau doar atunci cînd erau lihniți de foame și beau doar atunci cînd nu mai puteau de sete. Se opreau pentru înnoptat cînd se lăsa întunericul, și, de cum mijea de ziuă, o și porneau mai departe. Au trecut multe zile pînă să ajungă la Zhenjiang. Primul lucru pe care-l făcu Xu a fost să-l caute pe Li Keyong. Însoțit de cei doi paznici, el se îndreptă direct spre Podul Acului. În fața spițeriei se afla o tarabă pe care erau înșirate ierburi tămăduitoare. La rugămintea lui Xu, vînzătorul îl chemă pe stăpîn. Cînd acesta se ivi în prag, paznicii și Xu se grăbiră să-l salute, făcîndu-i o plecăciune adîncă.

— Eu sînt cumnatul intendentului Li Ren din Hangzhou. Aveți o scrisoare de la el, spuse Xu.

Vînzătorul luă scrisoarea și i-o înmînă stăpînului. Acesta o deschise și o citi.

— Dumneavoastră sînteți Xu Xuan ?

— Da, nevrednicul de mine, eu sînt.

Keyong îi pofti la masă pe Xu și pe cei doi străjeri, iar după prînz îi porunci vînzătorului să-i petreacă pînă la ocîrmuire.

Paznicii predară hîrtia pe care o aduseseră de la Suzhou, iar vînzătorul, în numele stăpînului său, plăti banii trebuincioși și îl luă pe osîndit pe chezășie. Străjerii, primind hîrtia care adeverea că îl predaseră pe condamnat, plecară la Suzhou. Xu și vînzătorul se întoarseră acasă. Xu îi mulțumi călduros spițerului și apoi se înfățișă bătrînei mame a acestuia.

— Reiese că tu ai fost vînzător la o spițerie, spuse Keyong recitind scrisoarea.

Și el îl luă pe Xu în slujba sa și îi găsi și o gazdă : la negustorul de brînză de soia, Wang, de pe Ulicioara celor cinci Ramuri.

Xu își îndeplinea îndatoririle cu deosebită sîrguință, și stăpînul era foarte mulțumit de el. Keyong mai ținea doi vînzători : unul, Zhao, un om cinstit și bun la suflet, iar celălalt, Zhang, un om hain și viclean, care îi obijduia pe toți cei ce erau mai tineri ca el. Apariția lui Xu, se înțelege, nu l-a bucurat. Temîndu-se ca noul angajat să nu-i ia locul și ros de pizmă, începu să umble cu tot felul de clevetiri și uneltiri.

— Cum e noul vînzător ? îl întrebă odată stăpînul.

„Aha, iată că mi-a căzut în plasă !“ se bucură Zhang în sinea sa, dar cu voce tare spuse :

— De bun e bun, numai că...

— Ce este ? Vorbește deschis !

— El se arată foarte îndatoritor numai cu mușteriii care cumpără cu ridicata, dar celor care cumpără cu amănuntul nu știe cum să le facă mai repede vînt. Oamenii sînt nemulțumiți. Eu l-am povățuit de cîteva ori că nu e bine așa, dar el nu mă ascultă.

— Asta nu-i nici o nenorocire. Am să vorbesc eu însumi cu el. Și să încerce numai să-mi iasă din cuvînt ! spuse Keyong.

Toată această discuţie a auzit-o celălalt vînzător — Zhao. Cînd stăpînul se depărtă, Zhao îl trase la o parte pe Zhang.

— Noi nu trebuie să ne duşmănim între noi, îi atrase el atenţia. Xu e nou-venit şi se cuvine să-l ajutăm. Chiar dacă uneori greşeşte, trebuie să i-o spunem în faţă, nu să-l bîrfim pe la spate. Ar putea să creadă că-l pizmuim.

— Că mult mai înţelegeţi voi, mucoşilor ! se răsti Zhang.

Seara, după ce închiseră prăvălia, vînzătorii se despărţiră şi Zhao se duse la Xu în Ulicioara celor trei Ramuri.

— Vezi că Zhang te încondeiază în faţa stăpînului, îl preveni el. Fii cu mare băgare de seamă. Arată-te la fel de binevoitor cu toţi muşteriii, indiferent de cîtă marfă cumpără.

— Îţi mulţumesc mult pentru sfatul cel bun. Nu vrei să bem cîte o cană cu vin ? îi propuse Xu.

Şi ei se duseră la o crîşmă. Crîşmarul le aduse vin şi gustări şi cei doi se puseră pe băut.

— Stăpînul nostru e un om aspru, nu rabdă să i se încontreze cineva. Fă negoţ aşa cum porunceşte el, îl povăţui Zhao pe Xu.

— Îţi mulţumesc pentru grija ta, frate. Îţi rămîn îndatorat.

Ei mai băură cîteva căni. Între timp afară se întunecase de-a binelea.

— Într-o asemenea întunecime nici drumul nu-l găseşti. Hai, la revedere, pe mîine, îşi luă rămas bun Zhao.

Xu plăti, şi ei porniră către casele lor. Xu era destul de ameţit şi, temîndu-se să nu se ciocnească de vreun trecător, hotărî să se aţină cît mai aproape de ziduri. El înainta încet, cu pas şovăitor, cînd, deodată, la o casă se deschise la al doilea cat o fereastră. Cineva se apucase să scuture fierul de călcat şi toată cenuşa se revărsă pe capul chefliului.

— Cine îşi îngăduie o asemenea obrăznicie ! Ce, nu cumva aveţi orbul găinilor ?! ocărî el.

Din casă veni în fugă o femeie.

— O, domnule, eu sînt vinovată. Iertaţi-mă !

Glasul îi păru lui Xu cunoscut. Ridică privirea de mahmur, şi, ce să vezi ? În faţa lui se afla doamna Bai. Un val de furie îl potopi pe Xu. Simţea pur şi simplu că turbează de mînie şi, dîndu-şi frîu liber, tăbărî asupra ei cu ocări :

— Ah ! Hoaţă afurisită ! Vîrcolacule ! Cîte am avut de îndurat din pricina ta ! De două ori am fost tîrît la judecată, am fost osîndit ! ţipă el.

Adevărat grăieşte zicala : „Acela care nu se mînie, nu este un adevărat bărbat". Şi există şi asemenea versuri :

Acel ce te-a jignit de s-a ascuns,
Nu e deloc uşor să-l dibuieşti,
Chiar încălţări de fier dacă toceşti.
De izbuteşti să-l prinzi, te-i răzbuna,
Plăteşte-i pentru tot, nu pregeta !

— Cum de ai ajuns aici ? Nu e limpede ? Eşti o vrăjitoare rea, un vîrcolac ! nu se mai potolea Xu.

El se aruncă asupra soţiei şi o apucă de guler :

— Cum vrei, să ne judece cei de la stăpînire sau să mă răfuiesc eu cu tine ?

— Bărbăţele, aminteşte-ţi zicala : „O singură noapte a nunţii aduce după sine fericirea pentru toată viaţa", rosti ea surîzînd, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. Parcă le poţi povesti pe toate ? Aş vrea doar să ştii un lucru. Hainele acelea mi-au rămas de la răposatul meu soţ. Eu ţi le-am dăruit ca semn al celei mai adînci iubiri, şi iată ce a ieşit de aici : dragostea mea mi-o plăteşti cu ură. Am ajuns ca împărăţiile Wu şi Yue [1].

---

[1] Principate care au purtat lupte necontenite în frămîntata epocă a „Principatelor în luptă" (secolele V—III î.e.n.). *Wu* şi *Yue* au devenit sinonime cu „duşmănie adîncă", „vrăjmăşie".

— În acea zi te-am căutat, dar ai dispărut fără urmă. Hangiul mi-a spus că tu şi cu Qingqing aţi plecat în întîmpinarea mea. Dacă-i aşa, cum de-ai nimerit aici ?

— Cînd am ajuns la templu, am aflat că pe tine te-au luat străjerii. Am trimis-o pe Qingqing să afle ce şi cum, dar n-a aflat mare lucru. Ba cineva a mai şi minţit-o zicîndu-i că, pasămite, tu ai fugit de sub strajă. M-am temut să nu mă înhaţe şi pe mine şi i-am poruncit slujnicei să închirieze de îndată o luntre pînă la Jiankang. Acolo locuieşte un unchi de-al meu după mamă. Aici am sosit abia ieri. E adevărat, te-am făcut să ajungi de două ori în faţa judecăţii, te-am băgat în belea şi mi-e chiar ruşine să te privesc în ochi. Dar să mă dojeneşti nu ajută la nimic. Vezi, eu îmi recunosc vinovăţia şi îţi cer iertare. Am trăit atît de fericiţi, ne-am împăcat atît de bine ! De ce să ne despărţim ? Dragostea mea pentru tine e tot atît de înaltă ca muntele Taishan [1], iar devotamentul meu tot atît de adînc precum Marea de Răsărit. Jur să trăiesc şi să mor alături de tine. Nu mă goni şi ne vom petrece toată viaţa pînă la adînci bătrîneţe în bună înţelegere, precum doi soţi iubitori.

Xu muşcă din nou din momeală şi pe loc mînia i se prefăcu în bucurie. O patimă de nestăvilit îi cotropi toată făptura şi el nu se mai duse acasă, ci rămase peste noapte la soţie.

Dis-de-dimineaţă Xu se ivi la gazda sa, neguţătorul Wang.

— Din Suzhou au sosit soţia mea şi slujnica. Aş vrea să le aduc aici ca să locuim împreună, îl vesti el pe Wang.

— Şi ce ? E foarte bine, se învoi gazda.

În aceeaşi zi Xu le aduse pe cele două femei în casa negustorului de brînză de soia. A doua zi îi pofti pe vecini la o ceaşcă de ceai, iar după încă o zi vecinii dădură o masă pentru cei doi soţi. După chef se răspîndiră

[1] Unul dintre cei mai înalţi şi vestiţi munţi din China.

cu toţii pe la casele lor, dar aceasta nu mai are legătură cu povestirea noastră.

A venit şi a patra zi după reîntîlnirea lui Xu cu doamna Bai. Dimineaţa, după ce se spălă şi se pieptănă, Xu îi spuse soţiei.

— Trec pe la vecini să le mulţumesc pentru ospătare, iar apoi plec la spiţerie. E timpul să mă apuc de treabă. Iar tu cu Qingqing aveţi grijă de casă, nu plecaţi nicăieri, îi porunci el cu străşnicie.

Şi cu aceste vorbe se îndepărtă.

Zilele se scurgeau unele după altele, fără să se întîmple nimic deosebit. Xu pleca devreme şi se întorcea tîrziu. Astfel, pe nesimţite, trecu o lună.

Odată, Xu îi spuse soţiei că s-ar cuveni să-i facă o vizită spiţerului Keyong.

— Desigur, eşti în slujba lui, trebuie neapărat să mergem la el. Aceasta va fi în folosul tău, îl susţinu doamna Bai.

A doua zi dimineaţa Xu închirie o litieră pentru soţie, iar pe gazda sa o rugă să ducă coşul cu dulciuri. În urma litierei păşea slujnica. Cînd litiera se opri în faţa casei spiţerului, doamna Bai coborî şi musafirii se îndreptară spre porţi. În întîmpinare le ieşi Keyong însuşi. Doamna Bai îi făcu două plecăciuni pînă la pămînt şi îi ură bunăstare. Apoi oaspeţii i se închinară adînc şi bătrînei doamne, mama lui Keyong, şi se salutară şi cu restul rudelor.

Trebuie spus că, deşi era în vîrstă, Keyong avea o mare slăbiciune pentru femei. Văzînd-o pe doamna Bai, „a cărei frumuseţe putea preface în pulbere o întreagă împărăţie", cum zice zicala, se simţi atît de răvăşit, încît ziceai că sufletul lui e gata-gata să se despartă de trup.

Pe masă apărură tot felul de bucate şi vinuri alese.

— O, ce mîndreţe de femeie, îi şopti lui Keyong mama. Ce frumoasă e ! Şi, pe deasupra, atît de blajină şi prietenoasă ! Şi cu cîtă demnitate se poartă !

— Se vede imediat că e din Hangzhou, acolo toate sînt aşa, zise fiul.

Cheful se termină şi musafirii începură să-şi ia rămas bun.

„Cum să fac să petrec o noapte cu această femeie ?“ se tot frămînta Keyong. El îşi încreţi fruntea, cumpăni ce cumpăni şi deodată îi veni o idee : „Pe treisprezece a celei de-a şasea luni e ziua mea de naştere. O să-i poftesc la mine. Dar cel mai de seamă lucru e să nu mă pripesc, şi ea singură are să-mi cadă în mîini“.

Vremea zbura ca o cioară [1], fugea ca un iepure [2] iute de picior, şi iată că veni şi sărbătoarea *Duanwu* [3].

La începutul celei de-a şasea luni, Keyong îi spuse mamei :

— Măicuţă, pe treisprezece e ziua mea de naştere. Aş vrea să dăm un ospăţ, să poftim rudele şi prietenii. Să se veselească şi ei în această zi de sărbătoare. Şi chiar în aceeaşi zi el trimise invitaţii rudelor, prietenilor şi vînzătorilor, iar a doua zi primi daruri de la toţi — lumînări, tăiţei, legături de cap şi altele.

În ziua de treisprezece se adunară bărbaţii, şi petrecerea se prelungi pînă seara. A doua zi dimineaţa veniră cu felicitări femeile, printre care şi frumoasa Bai. Ea era îmbrăcată deosebit de elegant : într-o bluză albastră cusută cu fire de aur şi într-o fustă de mătase purpurie. Pletele îi erau împodobite cu şiruri de perle, cu pene de pescăruş şi cu agrafe de aur şi argint. Doamna Bai o adusese şi pe Qingqing. Amîndouă li se înclinară adînc gazdei şi bătrînei lui mame. În odaia de răsărit era aşternută masa, pe care se aflau tot felul de bunătăţi.

---

[1], [2] Potrivit unor mituri antice chineze, în soare trăieşte o cioară de aur cu trei labe, iar în lună un iepure de jad, care bate tot timpul în piuă leacul nemuririi. Cioara de aur şi iepurele de jad sînt simbolurile soarelui şi lunii.

[3] Este vorba de sărbătoarea de la mijlocul verii, care are loc pe 5 mai, după calendarul lunar.

Din fire, Keyong era de o zgîrcenie nemaipomenită ; după cum se spune, îşi mînca de sub unghii. Dar acum, orbit de patimă şi hotărît să-şi atingă ţelul, îşi desfăcuse larg chimirul şi nu precupeţise nimic pentru ca oaspeţii să se poată bucura de bucatele şi vinurile cele mai alese.

El îi turna tot timpul vin musafirei, şi doamna Bai se ameţi. Se ridică de la masă şi ieşi din încăpere să se uşureze. Prevăzînd totul, Keyong o prevenise încă din ajun pe dădacă :

— Cînd doamna Bai are să iasă din salon, du-o într-o odaie dosnică din spate.

El urma să se strecoare acolo nevăzut de nimeni şi să aştepte.

Ce-şi spunea el ? Spre-a prinde-o pe frumoasă,
Nu-mi trebuie vreo viclenie-aleasă :
Să intru prin spărturi, să sar vreun zid,
Ci simplu, uşa doar să o deschid !

Totul a decurs precum fusese plănuit. Doamna Bai ieşi şi dădaca o conduse într-o încăpere retrasă din spatele casei. Keyong, care era cuprins de o patimă de nestăvilit, se luă după ea, dar nu cuteză să dea buzna în odaie, ci hotărî să se uite mai întîi pe gaura cheii. De n-ar fi făcut aceasta, poate că povestirea noastră s-ar fi terminat aici. Dar ceea ce văzu îl umplu de groază. Cutremurat, se dădu înapoi şi se prăvăli la pămînt cît era de lat.

Ce se întîmplase de fapt ? Keyong văzuse nu o femeie frumoasă ca jaspul sau ca floarea, ci o şerpoaică albă, groasă cît o căldare, care se tîra prin încăpere unduindu-se. Ochii ei ardeau ca două felinare, împrăştiind raze aurii. Keyong era cît pe aci să-şi dea duhul de spaimă : faţa i se învineţi, buzele i se albiră. Şi cînd dăduse să fugă, se poticni şi căzu la pămînt mai mult mort decît viu. Din fericire, slujitoarele l-au observat pe stăpîn şi, sprijinindu-l de subsuori, îl ajutară să se ridice. Atunci

sosiră în fugă servitorii cu leacuri liniştitoare, şi încetul cu încetul el îşi veni în fire.

— Ce s-a întîmplat? Ce te-a speriat aşa? se nelinişti mama.

— Nu e nimic, numai că în ultimele zile m-am obosit peste măsură, iar astăzi m-am sculat cînd abia se luminase de ziuă. M-a luat cu ameţeală şi am leşinat, minţi fiul.

Pe stăpîn l-au întins pe pat, iar între timp musafirii s-au adunat din nou în jurul mesei sărbătoreşti şi au mai golit cîteva potire. Apoi au mulţumit gazdei şi s-au împrăştiat.

Întorcîndu-se acasă, doamna Bai se gîndi că s-ar putea chiar ca a doua zi Keyong să-i povestească soţului ei ceea ce văzuse şi că trebuia cu orice preţ să împiedice acest lucru. În mintea ei încolţi un plan viclean. În timp ce se dezbrăca, ea tot ofta şi suspina.

— Doar astăzi ai fost în ospeţie, ai băut, te-ai veselit. Ce pricină de supărare ai, dară, de oftezi atît de adînc? se miră Xu.

— Oh, bărbăţele, mai bine nu întreba! Acest domn Keyong mi-a pus de la bun început gînd rău. Toată povestea asta cu sărbătorirea zilei de naştere a fost doar un pretext ca să mă poată pofti la dînsul. Cînd am ieşit să-mi fac nevoile, s-a luat după mine şi a încercat să mă necinstească. A tras de pe mine fusta şi pantalonii — aproape că m-a trîntit pe podea. Întîi am dat să strig după ajutor, dar n-am vrut să fac vîlvă, doar în casă se aflau atîţia oaspeţi. Atunci l-am îmbrîncit şi a căzut. Dar el i-a minţit pe toţi zicînd că, pasămite, a leşinat. Pesemne că i-a fost ruşine de fapta sa. Am tras o asemenea sperietură şi mă simt atît de jignită, încît nici nu ştiu cum să-mi vărs năduful.

— N-ai ce face, trebuie să rabzi. El e stăpînul meu, şi unde mai pui că nenorocirea nu s-a întîmplat. Uită de asta, şi gata.

— Ah! Care va să zică aşa stau lucrurile! izbucni Bai. După ce că nu-mi sari în apărare, îi mai şi dai dreptate!

— Vino-ţi în fire, ce tot vorbeşti? Cumnatul meu mi-a dat o scrisoare către Keyong şi, spre norocul meu, el m-a primit foarte bine şi m-a luat chiar în slujba lui. Unde mai pui că, de n-ar fi fost el, aş fi putrezit în temniţă. Şi acum spune: cum ar trebui să procedez după părerea ta?

— Halal bărbat! N-am ce zice! se dezlănţui Bai. El era aproape să mă necinstească, iar tu eşti gata să-l slujeşti mai departe!

— Dar încotro s-o apuc? Din ce-o să trăim?

— Slujba ta de vînzător e o slujbă umilă. Mai bine ţi-ai deschide o spiţerie proprie.

— Ţie ţi-e uşor să dai sfaturi. Da' de unde bani?

— Nu-ţi face griji. Las' pe mine. Chiar mîine capeţi banii. Ceea ce îţi rămîne de făcut e doar să închiriezi o casă potrivită.

Adevărat grăieşte zicala: aşa cum este obiceiul din bătrîni, aşa a rămas şi astăzi. Întotdeauna se găsesc oameni buni şi săritori, gata să te ajute la nevoie.

Nu departe de cei doi soţi locuia un oarecare Jiang He. Nimic nu-l mulţumea mai mult decît să facă servicii altora. A doua zi, primind banii de la soţie, Xu îl rugă să se ducă la cheiul de la vadul Zhenjiang şi să închirieze o casă în apropiere. Apoi făcu rost de tejghele şi cumpără leacuri. În cea de a zecea lună totul era gata, şi, alegînd o zi prielnică, Xu îşi deschise prăvălia. Negoţul era din zi în zi mai înfloritor, iar cîştigurile creşteau. Pe la Keyong Xu nu a mai trecut, iar acesta, înfricoşat, nu a trimis pe nimeni după el.

Odată, aşezîndu-se cu marfa în faţa casei, Xu observă un călugăr budist ce ţinea în mînă o carte de danii.

— Eu sînt de la mănăstirea Munţilor de Aur, grăi monahul, salutîndu-l pe Xu. În ziua a şaptea a celei de a

şaptea luni, urmează să prăznuim ziua de naştere a lui Longwang [1]. Nădăjduiesc că veţi veni la templu să aprindeţi tămîie. Dar poate că acum binevoiţi să daţi şi dumneavoastră ceva obol pentru lumînări aromate.

— Eu am aromele cele mai bune şi le jertfesc cu dragă inimă templului vostru. Nu e nevoie să-mi treceţi numele în catastif.

Şi cu aceste vorbe, Xu scoase din sertar nişte lumînări aromate şi i le întinse călugărului.

— Nădăjduiesc că veţi veni la templu, îi reînnoi rugămintea monahul şi, după ce mulţumi, se îndepărtă.

Toată această convorbire o auzise doamna Bai.

— Prostule ! îşi luă ea la rost soţul. Să-i dai acestui tîlhar pleşuv asemenea lumînări minunate ! Negreşit că le va schimba pe carne şi pe vin.

— Eu am adus o ofrandă cu inima curată, şi dacă el are să schimbe pioasa danie pe vin — ăsta are să fie păcatul lui, i-o tăie Xu Xuan.

Doamna Bai nu mai spuse nimic.

Veni şi cea de-a şaptea zi a lunii a şaptea. Deschizînd prăvălia, Xu văzu pe stradă o mulţime de lume ce se perinda într-un continuu du-te-vino. Domnea o mare însufleţire, ca în orice zi de sărbătoare. Curînd se ivi şi Jiang He.

— Domnule, i se adresă el lui Xu. Nu de mult aţi făcut o danie templului Munţilor de Aur. N-aţi vrea să daţi azi o raită pe acolo ?

— Aşteaptă puţin să-mi string marfa şi mergem împreună.

— Cu cea mai mare plăcere am să vă ţin tovărăşie, zise Jiang He.

Xu îşi strînse marfa şi se duse la soţie.

— Eu mă duc la templul Munţilor de Aur să aprind tămîie, o înştiinţă el, iar tu rămîi aici şi vezi de casă.

[1] Regele dragonilor, zeul ploii şi al apelor.

— Ce să cauţi acolo ? Numai aşa, ca să te afli în treabă ? îl luă ea la rost.

— În primul rînd eu n-am fost niciodată la acest lăcaş şi vreau să-l văd. Iar apoi am făcut o danie şi trebuie neapărat să aprind lumînări.

— Ei, dacă ţii atîta să te duci, eu nu te pot opri. Numai că te rog să-mi împlineşti trei rugăminţi.

— Despre ce e vorba ?

— Prima e să nu calci în chilia stareţului, a doua — să nu intri în vorbă cu călugării, iar, în sfîrşit, ultima — să te întorci cît mai curînd. Dacă întîrzii, vin după tine.

— Bine, voi face întocmai cum doreşti tu, făgădui Xu.

El îşi puse veşmînt de sărbătoare, băgă în mîneca halatului o cutie cu lumînări şi, însoţit de Jiang He, porni spre vad. Se aşezară în luntre şi se îndreptară spre templu. După ce aprinseră tămîie în sala Regelui dragonilor, începură să se plimbe prin lăcaşul sfînt şi paşii îi purtară spre chilia stareţului.

— Soţia mi-a poruncit să nu intru aici, îşi aminti Xu şi se opri.

— Şi ce e cu asta ? Doar ea nu ne vede. Îi veţi spune că n-aţi intrat, şi cu asta basta ! începu să-l îndemne Jiang He.

Cei doi intrară în chilie, aruncară o privire şi o luară spre ieşire.

Dar în chilie, pe jilţul stareţului, şedea un călugăr. Pe cap avea o tichie rotundă şi era îmbrăcat într-un halat cu croială dreaptă. Privirea îi strălucea de agerime şi, după trăsăturile fine, spiritualizate, ale feţii, se vedea că e un om plin de virtute, un adevărat sfînt. Văzînd că Xu se îndepărtează, îi porunci unui slujitor :

— Aleargă după tînărul acela şi adu-l înapoi ! Dar mai repejor !

Slujitorul o zbughi pe dată, dar în jur forfoteau sute de credincioşi şi pe deasupra el nici nu băgase de seamă

cum arăta acel tînăr. Aşa că nu-i mai rămase decît să se întoarcă tot singur.

— Nu l-am găsit, îi spuse el călugărului.

Atunci monahul îşi luă toiagul şi ieşi din chilie. Îşi roti privirile în jur. Xu nu era de văzut nicăieri. O porni spre rîu. Pe mal se înghesuia o mare de oameni. Toţi aşteptau să se domolească vîntul, dar vîntul nu se liniştea, iar valurile creşteau.

— E cu neputinţă să plecăm, îşi spuneau unul altuia pelerinii.

Deodată, în mijlocul apei apăru o mică luntre ce se îndrepta spre ţărm cu iuţeala unei săgeţi slobozite din arc.

— Ciudat ! Ce repede pluteşte această bărcuţă. Pe un astfel de vînt şi cu asemenea valuri, nici o barcă mare n-o poţi struni, spuse Xu către Jiang He.

În acest timp luntrea trase la ţărm şi pe mal coborîră două femei : una într-o rochie albă, alta într-una albastră. Xu le privi cu luare-aminte : nu erau altele decît soţia sa şi slujnica Qingqing. Bai se apropie de soţul ei, care era foarte speriat.

— Ei, ce mai stai ? Urcă iute în luntre ! îl zori ea.

Xu era gata să se supună, cînd din spate răsună un strigăt :

— Ce cauţi aici, blestemato !

Xu se răsuci într-o clipită.

— A venit dascălul Fa Hai ! răsunară voci.

— Piază rea ! Te ţii din nou de blestemăţii şi mai ai şi neobrăzarea să te iveşti aici ca să duci la pieire un suflet viu ! continuă să ocărască monahul. Află că am venit aici anume pentru tine.

De cum îl zări pe călugăr, Bai îndepărtă luntrea de mal, dar bărcuţa se răsturnă şi cele două femei dispărură în valuri.

— Preacinstite dascăl, se prosternă Xu, salvaţi-l pe nevrednicul de mine, imploră el.

— Cum te-ai întîlnit cu această femeie ? întrebă Fa Hai.

Xu îi istorisi de-a fir-a-păr toată povestea.

— Asta nu-i o făptură omenească, ci un vîrcolac, spuse monahul. Străduieşte-te să te întorci cît mai grabnic la Hangzhou, iar dacă ea încearcă să te prindă din nou în mreje, caută-mă. Mă găseşti la templul Milei Curate ce se află pe malul de miazăzi al lacului Xihu.

Într-adevăr :

Sub chip de-o frumuseţe îngerească,
Se-ascunde o făptură diavolească,
Pe malul lacului albastru cată
Bărbat însingurat — o bună pradă.
Să-l ducă la pieire aproape-a reuşit.
Vai, tînăr suflet fără vină, pur, cinstit,
Dar de-o mai îndrăzni să se ivească,
Călugărul, în faţa tuturor
Va izbuti pe drept s-o pedepsească.

Între timp furtuna se potolise. Xu îi mulţumi călugărului, se sui cu Jiang He într-o luntre şi, trecînd pe celălalt mal, se întoarse acasă. Acolo nici urmă de Bai şi de slujnică. Acum el era pe deplin încredinţat că soţia sa e vîrcolac.

Veni seara, şi Xu îl rugă pe Jiang He să rămînă cu el peste noapte. Jiang îi împlini dorinţa, dar cu toate astea, cît fu noaptea de lungă Xu nu putu închide un ochi, într-atît tristeţea îi apăsa inima. În zori se dădu jos din aşternut şi, lăsîndu-l pe Jiang să vadă de casă, o porni spre Podul Acului, la Li Keyong. Cînd se destăinui spiţerului, acesta spuse :

— Iată ce s-a petrecut de ziua mea de naştere : ea a ieşit din odaie, iar eu după dînsa. Şi deodată am văzut o asemenea grozăvie, încît era să-mi dau duhul de spaimă. Eu nu m-am încumetat să-ţi dezvălui toate acestea pentru

că pur şi simplu îmi era frică. Dar acum, cînd ai aflat adevărul, să nu mai rămîi nici o clipă în casa aceea. Mută-te la mine. Om vedea noi ce e de făcut pe mai departe.

Xu îi mulţumi fostului său stăpîn şi se mută la el.

Au trecut pe nesimţite mai bine de două luni.

Odată, stînd la poartă, Xu îl văzu pe staroste care umbla din casă în casă să adune flori, petarde şi lumînări aromate pentru a întîmpina sărbătoarea de cinstire a marei iertări a păcatelor. Tocmai atunci, hotărînd să-i cedeze tronul lui Xiaozong, împăratul Gaozong a declarat o amnistie în întreaga împărăţie. Toţi condamnaţii, în afară de cei ce se făcuseră vinovaţi de omor, fură slobozişi şi căpătară dreptul de a se întoarce la casele lor.

Bucuria lui Xu Xuan era nemărginită, şi în minte îi veniră de la sine stihurile :

Mulţumesc suveranului ce-n mila lui cerească
M-a iertat de nedreapta şi crunta mea pedeapsă.
Acum că-s iarăşi slobod, parcă renasc din nou,
Mă voi întoarce iarăşi voios în satul meu,
Nu voi fi după moarte un duh rătăcitor.
Oh, crudă soart-avut-am, ce chin mistuitor !
Cînd oare-am să mă scutur de vrajba blestemată ?
Iertarea pămîntească am dobîndit-o toată,
A cerului iertare asupră-mi cînd se lasă ?
Poate că-n templu-n rugă, cînd o să fiu acasă,
Şi lumînări, tămîie, de-o să aprind cumva,
Pînă la urmă cerul de mine s-o-ndura.

Spiţerul Li Keyong îi îmbună pe slujbaşii de la ocîrmuire cu bani şi daruri, şi aceştia îi înlesniră lui Xu să se vadă cu guvernatorul regiunii. Curînd Xu primi hîrtia în care i se îngăduia să se întoarcă la Hangzhou. A sosit în sfîrşit şi ziua fericită cînd el a făcut plecăciunile de rămas bun lui Keyong, mamei acestuia şi tuturor celor ai casei, neuitîndu-i bineînţeles nici pe cei doi vînzători. La rugămintea sa, serviabilul Jiang He îi cumpără tot felul de flecuşteţe — amintiri din Zhenjiang —, destinate rudelor şi prietenilor din Hangzhou.

Astfel Xu se întoarse în ţinutul natal. Fireşte că primul lucru pe care l-a făcut a fost să se ducă să-şi salute sora şi cumnatul.

Văzîndu-l pe Xu, cumnatul nu s-a arătat bucuros, ci dimpotrivă, mîniat.

— Ce e cu tine ? îl luă el în primire. Eu te-am ajutat de două ori, am scris chiar şi scrisori de recomandare. Şi care ţi-a fost recunoştinţa ? Ţi-ai găsit pe ascuns o nevastă şi nici măcar n-ai catadicsit să mă înştiinţezi. Halal de tine ! N-am ce zice ! N-ai pic de omenie ! Asta e !

— Dar eu nu m-am însurat, se apără Xu făcînd ochii mari.

— Cum aşa ? Acum trei zile a sosit la noi cu slujnica o femeie care a spus că e soţia ta. Mai zicea că în ziua a şaptea a lunii a şaptea te-ai dus la templul Munţilor de Aur şi nu te-ai mai întors. Te-a căutat peste tot, dar n-a dat de tine. Însă în urmă cu cîteva zile a aflat că te întorci la Hangzhou şi a pornit la drum împreună cu slujnica. Iată, sînt de acum două zile de cînd te aşteaptă aici.

Cumnatul îi porunci unui servitor să le cheme pe cele două femei. Şi în faţa lui Xu apărură din nou soţia sa, doamna Bai, şi slujnica Qingqing. De spaimă, Xu rămase ca înlemnit. Îşi holbă ochii şi limba i se lipi de cerul gurii. Dar oricît de adîncă îi era indignarea, nu se putu hotărî să povestească rudelor întîmplările ciudate şi neobişnuite ce se petrecuseră şi cît avusese de pătimit de pe urma femeii.

Cumnatul le dădu soţilor o odaie în care să se odihnească de pe drum.

A venit seara. Teama şi neliniştea lui Xu atinseră culmea. El căzu în genunchi în faţa lui Bai şi începu s-o implore :

— Orice ai fi, duh bun sau rău, ai milă de mine, cruţă-mi viaţa !

— Cum poți vorbi astfel ? Ce nedreptate ! se indignă doamna Bai. Oare te-am năpăstuit măcar o singură dată de cînd sîntem împreună ? Astea nu-s vorbe pe care se cuvine să le rostească un adevărat bărbat.

— M-ai năpăstuit, și încă cum. De cînd ne cunoaștem m-ai băgat de două ori în belea. De două ori am fost judecat și cînd am fost surghiunit la Zhenjiang, ai venit după mine. Iar atunci cînd m-am dus la templul Munților de Aur și am zăbovit acolo un pic, tu cu Qingqing a ta te-ai ivit din nou să mă cauți. Dar pe mal l-ai zărit pe călugăr și atunci ai sărit în apă și ai dispărut. Mi-am zis că te-ai înecat, și cînd colo ești vie și mă mai și aștepți aici. Fie-ți milă de mine ! Nu te mai ține de capul meu !

— Eu ți-am făcut întotdeauna numai bine și iată cu ce ură mă răsplătești, rosti Bai, și ochii ei ciudați se rotunjiră. Doar nu sîntem doi străini, ne-am culcat pe aceeași pernă și ne-am învelit cu aceeași plapumă. Între noi a înflorit dragostea și înțelegerea. Însă tu ți-ai plecat urechea la tot felul de clevetiri și vrei să desfaci legătura noastră. Dar îți spun deschis : dacă mă vei asculta, totul are să-ți meargă în plin, dar dacă vrei să te lepezi de mine, păzește-te ! Voi potopi tot orașul cu șiroaie de sînge. Degeaba o să vă zbateți, pînă la urmă veți pieri cu toții în valurile duhnitoare.

Xu se cutremură de groază și multă vreme nu fu în stare să rostească nici un cuvințel.

— Domnule, arătați foarte bine, sînteți foarte chipeș și stăpîna mea v-a îndrăgit pentru frumusețea și bunătatea dumneavoastră, se băgă în vorbă Qingqing. Ascultați-mă pe mine : trăiți în pace și liniște cu ea și lăsați la o parte toate gîndurile rele.

Dar Xu, care plătise pînă acum de două ori amarnic pentru naivitatea sa, se învățase minte și gîndul că va trebui din nou să trăiască alături de vîrcolac îl cutremură.

— Nenorocire ! Ajutor ! slobozi el un țipăt ca din gură de șarpe.

Acest strigăt l-a auzit sora lui, care la acea oră ședea în curte bucurîndu-se de răcoarea serii. Crezînd că soții s-au luat la ceartă, veni în fugă în odaia acestora și își scoase de acolo fratele.

Bai zăvorî ușa și se culcă.

Xu nu mai putu să tacă și îi povesti surorii toate chinurile prin care trecuse. Între timp se apropie cumnatul și întrebă ce s-a întîmplat.

— Nimic deosebit. S-au luat și ei la sfadă, îl minți soția. Du-te mai bine de te uită ce face doamna Bai. A adormit sau e încă trează ?

Li Ren se apropie de fereastră. Nu se auzi nici un zgomot. Atunci el făcu o gaură în hîrtia ce ținea loc de geam și își lipi ochiul de ea. Dacă nu ar fi făcut acest lucru, poate că povestea noastră s-ar fi terminat curînd. Dar el a privit, și ce i-a fost dat să vadă ? Pe pat, cu capul spre fereastra de unde adia un vînticel răcoros, era întins un șarpe gros cît o găleată. Solzii șarpelui erau atît de scînteietori, încît răspîndeau o lumină ca în fapt de zi. Înspăimîntat, Li se dădu înapoi.

— Pesemne că doarme. Nu se aude nimic, abia îngăimă el, necutezînd să pomenească despre ceea ce văzuse.

Xu se ascunse în odaia surorii și nu mai îndrăzni să iasă de acolo.

Dimineața, cumnatul îl chemă și îl duse într-un colțișor îndepărtat.

— Unde ai găsit-o pe femeia asta ? Povestește-mi totul sincer, nu-mi ascunde nimic. Ieri, cînd m-am uitat în odaia voastră, în locul ei am văzut un uriaș șarpe alb. Nu m-am încumetat să dezvălui asta de față cu soră-ta. M-am temut că ea o să se sperie de moarte.

Atunci Xu îi povesti cumnatului toată istoria de la început pînă la sfîrșit.

— De vreme ce așa stau lucrurile, îi venim noi de hac, îl liniști pe nefericit cumnatul. În fața templului Calului

Alb îl găsim pe vrăjitorul Dai. E nemaipomenit de iscusit în vînarea şerpilor. Am să te duc la el.

Şi fără să mai piardă nici o clipă, cei doi se îndreptară spre acel templu. Vrăjitorul Dai stătea lîngă porţi.

— Am venit la dumneavoastră cu o mare rugăminte, dascăle, spuseră ei, înclinîndu-se adînc.

— Despre ce e vorba ?

— În casa noastră s-a aciuit un şarpe uriaş şi am dori să-l izgoniţi, spuse Xu.

— Unde locuiţi ?

— În ulicioara Perla Neagră, lîngă Podul Oştenilor. Casa intendentului Li.

Cu aceste vorbe, Xu îi întinse vrăjitorului un *liang* de argint.

— Primiţi deocamdată aceşti bani, dascăle. Dacă izbutiţi să puneţi mîna pe şarpe, vă voi răsplăti cu dărnicie.

— Întoarceţi-vă acasă. Vin şi eu numaidecît, spuse vrăjitorul, ascunzînd banii în mîneca halatului.

Xu şi cumnatul se îndreptară spre casă, iar vrăjitorul, luînd cu sine o sticlă de realgin [1], o porni spre Podul Oştenilor . La intrarea în ulicioara Perla Neagră, se interesă unde locuieşte intendentul Li şi trecătorii îi arătară casa.

Vrăjitorul se apropie de uşă, dădu la o parte acoperitoarea din bambus şi tuşi. Nu se arătă nimeni. Atunci el ciocăni în uşă. Trecu destulă vreme pînă cînd ieşi o femeie tînără. Era doamna Bai.

— Pe cine căutaţi ?

— Aici locuieşte domnul Li ?

— Aici.

— Mi s-a spus că la dumneavoastră s-a ivit un şarpe. Azi-dimineaţă au venit la mine doi domni care m-au rugat să-l gonesc.

— Ce şarpe ?! Tu pesemne că încurci lucrurile ! exclamă femeia.

[1] Sulfură naturală de arsen.

— Ei mi-au dat chiar un *liang* de argint şi mi-au făgăduit o mare răsplată dacă izgonesc jivina.

— Prostii ! Pe tine pur şi simplu te-au dus de nas !

— De ce m-ar fi păcălit ? nu se lăsă vrăjitorul.

Oricît se strădui ea să-i facă vînt, Dai nici gînd să se clintească din loc. În cele din urmă femeia îşi ieşi din fire.

— Te lauzi că te pricepi să goneşti şerpii. Ai grijă să nu te faci de rîs !

— Ei cum crezi că o să mă fac de rîs ?! Toţi strămoşii mei pînă la a şaptea sau a opta spiţă s-au îndeletnicit cu asta. Şi eu să nu fiu în stare să-i vin de hac unui şarpe ?!

— Iar eu îţi repet : fereşte-te ! Teamă mi-e că atunci cînd ai să-l vezi, ai s-o iei la sănătoasa.

— N-am să fug ! N-am să fug ! se înfierbîntă călugărul. Şi dacă am să fug, am să mă recunosc înfrînt şi am să-ţi dăruiesc lingoul de argint.

— Atunci urmează-mă !

Ea îl conduse pe vrăjitor în curte, iar apoi intră în casă. Vrăjitorul puse sticla cu leac pe pămînt. Deodată se stîrni un vînt rece, şi în acel loc în care vîntul măturase praful, apăru un şarpe imens, gros cît o găleată, care se căţără pe trupul vrăjitorului.

Într-adevăr :

Îşi face vînătorul printre desişuri drum,
Fără să-i dea prin minte că tigru-l urmăreşte.
Ca umbra fără zgomot alunecă-ncet fiara,
Atacul sîngeros îl pregăteşte

Vrăjitorul, aproape mort de frică, se dădu înapoi, dar se poticni, căzu la pămînt şi sticla cu leac se sparse. Şarpele îşi căscă botul roşu ca sîngele în care străluceau două şiruri de dinţi albi ca zăpada şi dădu să-l muşte pe vrăjitor, dar acesta se ridică la iuţeală şi, înciudat pe părinţi că l-au dăruit doar cu două picioare, o zbughi din curte. Alergă într-un suflet pînă la pod, şi aici dădu nas în nas cu Xu şi cumnatul acestuia.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Xu.

— Îndată vă lămuresc totul.

Şi vrăjitorul le povesti toată tărăşenia. Apoi scoase lingoul de argint şi i-l înapoie lui Xu.

— Dacă n-aş fi avut picioarele sprintene, aş fi fost acum pe lumea cealaltă. Căutaţi pe altcineva, stimaţi domni, încheie el şi o luă iute din loc.

— Şi acum ce să mă fac, cumnate ? se văicări Xu.

— Acum e limpede ca lumina zilei că ea e vîrcolac. Uite ce faci : în portul Chishan locuieşte datornicul meu Zhang Cheng. I-am împrumutat cîndva o mie de monede. Te duci acolo şi închiriezi la el o odaie. Locul este îndepărtat, singuratic, iar cînd vîrcolacul va vedea că nu mai locuieşti la noi, fără doar şi poate că va pleca.

Nu era o altă cale de ieşire, aşa încît Xu se învoi.

Luîndu-şi toate măsurile de prevedere, el se strecură tiptil, împreună cu cumnatul, în casă. Acesta scrise o scrisoare de recomandare, la care alătură şi înscrisul de datorie. Xu dădu să plece, cînd, deodată, se auzi vocea lui Bai. Îşi striga soţul.

— Că tare viteaz mai eşti ! izbucni ea. Ai chemat un vrăjitor ca să pună mîna pe şarpe. Dar îţi repet încă o dată şi ţine bine minte vorbele mele : dacă te hotărăşti să trăieşti în bună înţelegere cu mine, îţi voi arăta toată bunăvoinţa. De nu, voi abate năpasta asupra întregului oraş, veţi pieri cu toţii pînă la unul !

Lui Xu i se făcu părul măciucă şi îi pieri graiul. În cele din urmă, venindu-şi în fire, luă scrisoarea de la cumnatul său şi, cătrănit din cale-afară, o porni spre port. Acolo îl găsi pe Zhang Cheng, dar cînd să scoată din mînecă răvaşul, ia-l de unde nu-i ! Gîndindu-se că l-a pierdut pe drum, făcu cale-întoarsă, dar căutările sale rămaseră zadarnice. Pe tînăr îl cuprinse deznădejdea. Şi atunci, ridicînd privirea, văzu că se afla în faţa templului Milei Curate. Îşi aduse aminte de dascălul Fa Hai, pe care îl cunoscuse la templul Munţilor de Aur, şi în urechi îi

răsunară vorbele acestuia : „Dacă ea va încerca din nou să te prindă în mreje, caută-mă. Mă găseşti la templul Milei Curate".

„Trebuie să-l caut pe dascăl. Nu mai pot zăbovi nici o clipă", îşi spuse Xu şi se grăbi spre templu.

— E aici dascălul Fa Hai ? îl întrebă el pe portar.

— Nu, încă nu s-a întors.

Răspunsul portarului spori deznădejdea lui Xu. „Adevărat grăieşte zicala : «Cu soarta să nu te pui». La ce bun să mai trăiesc ?" îşi zise el şi se îndreptă spre lac. Stătea pe pod şi era hotărît să se arunce în apă. Dar omul nu poate să moară cînd vrea el.

Pe drept cuvînt :

Al iadului stăpîn poate să poruncească
Cine şi cînd şi cum să i se-nfăţişeze.
Pe cei ce vin nainte de soroc
Aspru şi fără milă-i pedepseşte.

Şi astfel, tocmai cînd Xu dădu să se arunce în lac, în spatele său răsună deodată un glas :

— Tinere, de ce nu preţuieşti viaţa şi alergi după moarte ? Dacă ai vreun necaz, de ce nu mi te adresezi mie ?

Xu întoarse capul. Alături se afla însuşi dascălul Fa Hai. Pe umăr îi atîrna o rasă îndoită într-o legăturică în care era o cupă a milelor. Numai ce se apropiase. Se vede că lui Xu nu-i era dat să moară. Dacă Fa Hai s-ar fi ivit o clipă mai tîrziu, Xu ar fi fost acum pe lumea cealaltă.

— Mîntuiţi-mă, părinte, se rugă Xu, căzînd în genunchi la picioarele călugărului.

— Unde se află acum vîrcolacul ?

Xu îi spuse locul.

— Eu am venit azi la templu anume să vă rog să mă izbăviţi de năpastă, adăugă el.

Fa Hai scoase din boccea cupa milelor şi i-o întinse lui Xu cu vorbele :

— Cînd te vei întoarce acasă, fă în aşa fel ca femeia

să nu te simtă. Apropie-te tiptil de ea şi îndeasă-i cupa pe cap. Dar fă-o cu toată puterea şi nu-i da drumul ! Şi acum du-te.

Înclinîndu-se şi mulţumindu-i monahului, Xu o porni spre casă. Bai îl aştepta în prag.

— Aş dori să ştiu cine îl zădărăşte pe soţul meu împotriva mea ! se dezlănţui ea. Numai să aflu, că mă răfuiesc eu cu el !

Dar bine grăiesc oamenii : dacă planul e întocmit, nu mai rămîne decît de ales clipa potrivită. Fără a rosti vreun cuvinţel, Xu se strecură în spatele lui Bai şi îi îndesă pe cap cupa. O apăsă cu toate puterile, fără s-o slăbească, pînă cînd femeia dispăru cu totul în ea.

— O, crudule ! Cîţi ani am trăit împreună ! Slăbeşte măcar un pic strînsoarea ! Lasă-mă să-mi întind măcar o mînă ! se auzi rugămintea.

Xu nu apucă să răspundă, cînd răsună vocea cumnatului :

— Întreabă de tine un călugăr. Zice că a venit să prindă vîrcolacul.

Xu îl rugă pe cumnat să-l conducă pe oaspete cît mai grabnic în odaie. Călugărul intră.

— Ajutaţi-mă, dascăle ! Izbăviţi-mă ! murmură Xu, văzîndu-l pe Fa Hai.

Monahul şopti ceva şi ridică puţin cupa milelor. Frumoasa Bai se făcuse toată un mic ghemotoc, aidoma unei păpuşi. Această păpuşică lungă de şapte-opt *cuni* zăcea pe podea cu ochii închişi.

— Ia spune, ce fel de vîrcolac eşti şi cum de cutezi să prinzi în mreje oameni ? ! Dar bagă de seamă, nu ascunde nimic ! o ameninţă Fa Hai.

— O, părinte, eu sînt de fapt o şerpoaică. Odată, vîntul şi valurile ne-au purtat pe mine şi pe Qingqing pe malul lacului Xihu. Atunci l-am întîlnit pe neaşteptate pe Xu Xuan, şi pe mine a pus stăpînire o patimă de nestăvilit.

Nu m-am putut înfrîna şi am încălcat legile cerului. Dar n-am omorît pe nimeni. Înduraţi-vă de mine, părinte !

— Şi cine e Qingqing ?

— Ea este un peşte albastru oblet. O mie de ani a lîncezit ea într-o bulboană sub al treilea pod al lacului, pînă să poată deveni vîrcolac. Eu am întîlnit-o şi mi-am făcut-o prietenă. În toată viaţa ei n-a avut o zi bună. Fie-vă milă şi de ea, dascăle !

— Iată hotărîrea mea, rosti monahul : o mie de ani de acum înainte să trăieşti în schimnicie. Eu te las în viaţă, dar trebuie să-ţi reiei adevăratul chip.

Cu toate acestea, Bai nu voia să se împace cu hotărîrea călugărului. Atunci el, scos din fire de mînie, şopti cu o jumătate de glas nişte vorbe tainice, iar apoi strigă cu glas tare :

— O, tu, Cel-ce-arată-adevărul, fă în aşa fel să se împlinească voia mea ! Înapoiază-le adevărata înfăţişare vîrcolacilor — şarpelui alb şi peştişorului albastru !

Nu apucă să-şi sfîrşească vorba, că în odaie se stîrni un vifor, răsună o trosnitură asurzitoare şi de undeva, de sub tavan, căzu un peşte albastru, lung de mai bine de un *zhang*. Întîi el se zbătu, făcu cîteva sărituri, dar deodată se prefăcu într-un peştişor foarte mic — ceva mai lung de un *chi*. Frumoasa Bai îşi reluă şi ea adevărata înfăţişare : ea se preschimbă într-un şarpe lung de trei *chi*. Şarpele îşi ridică ochii şi privea ţintă la Xu Xuan. Fa Hei băgă amîndouă aceste făpturi în cupa milelor, o acoperi cu rasa şi se îndreptă spre templul Piscului Tunetului. Acolo el puse cupa pe pămînt şi porunci să se clădească pe ea o pagodă. Supunîndu-se poruncii acestuia, oamenii aduseră acolo cărămizi şi pietre şi înălţară pagoda. Mai tîrziu, cu bani adunaţi din pomeni, Xu Xuan clădi acolo un turn cu şapte caturi denumit Leifengta [1], sub care au fost închise pentru totdeauna şerpoaica albă şi peştişorul albastru.

[1] Literal : Pagoda Piscul Tunetului.

Pedepsind vîrcolacii, Fa Hai rosti următorul descîntec:

Cînd apele lacului vor seca,
Numai atunci şerpoaica albă
Libertatea şi-o va afla,
Doar cînd se va vedea fundul rîului,
Şi cînd se va nărui pagoda Leifengta.

După această prorocire, el mai rosti nişte versuri, care să slujească drept povaţă urmaşilor:

Fereşte de-a iubirii distrugătoare mreajă,
Cînd patima te-ncearcă, nu te mai smulgi din vrajă.
Numai acel ce are un suflet ne-ntinat
De astă grea urgie mai poate fi scăpat.
Numai acela care spre calea dreaptă cată
Poate să se ferească de forţa necurată.
Priviţi la patima lui Xu Xuan — năpastă
Atrase-asupră-i crîncena nevastă!
Nevrednicul de mine, eu doar l-am mîntuit,
De nu, şerpoaica albă de tot l-ar fi-nghiţit.

Iată ce versuri a rostit Fu Hai în faţa mulţimii, iar după ce oamenii l-au ascultat, s-au întors la casele lor.

Xu Xuan a hotărît să se despartă pentru totdeauna de deşertăciunea lumească. El l-a înduplecat pe Fa Hai să-l i-a ca învăţăcel şi s-a călugărit la templul Piscului Tunetului. Mulţi ani a trudit el întru desăvîrşirea de sine, iar după ce s-a stins din viaţă călugării l-au incinerat şi în amintirea lui au înălţat un mic turn.

Înainte de sfîrşitul său, Xu Xuan a scris versuri care să-i ducă pe calea cea bună pe strămoşii noştri apropiaţi şi îndepărtaţi:

Un mare dascăl, doar el m-a salvat,
De colbul roşu[1] el m-a scuturat.
În astă biată lume trecătoare
Se-nvîrte Roata vieţii[2] mereu, fără-ncetare,
Şi după moarte, viaţa iar rîndul şi-l împarte,

Iar după viaţă, iarăşi, urmează la fel moarte...
De vrei, nefericite, să afli ce-i iubirea,
Învaţă mai nainte care-i deosebirea
Între ce vezi cu ochiul şi ce nu se arată.
Numai de-nţelepciunea o vei cuprinde toată,
Doar atunci ţi-i da seama că-i patima doar vid,
Deşertăciuni în care deşertăciuni se-nchid.

GAFELE POETULUI

De broasca-n fund de puţ trăind
Şi-a rîs ţestoasa cu sălaş în mare,
La rîndul lui, condoru-a luat-o-n rîs,
Căci aripi desfăcînd, spre larga zare,
În lung şi-n lat pămîntu-a străbătut.
De eşti puternic, nu fi încrezut,
Nu te făli, e altul şi mai tare.

Aceste versuri îi povăţuiesc pe oameni să-şi cunoască cusururile, să nu-i dispreţuiască pe semenii lor şi să nu se desfete cu mulţumirea de sine.

Pe drept spuneau cei din vechime: „Mulţumirea de sine atrage nenorocirea, pe cînd modestia aduce foloase". Iar în popor circulă zicala despre patru lucruri care au şi ele o graniţă şi de care trebuie să te foloseşti cu măsură şi cu chibzuinţă.

Nu-ţi folosi întreaga ta putere,
Nu te făli dacă eşti fericit,
Nu alerga mereu după avere,

[1] Termen budist pentru lumea trecătoare, păcătoasă.
[2] Una din categoriile fundamentale ale budismului, la baza căreia stă ideea metempsihozei.

Nimic nu-i veșnic, toate au sfîrșit,
Cu-nțelepciunea nu te grozăvi,
Căci atotștiutor oricum nu poți să fii.

În adînca antichitate au domnit doi împărați : Jie, din dinastia Xia [1], și Zhou Xin, din dinastia Shang [2]. Amîndoi au terminat-o rău : unul a fugit și s-a ascuns la Nanchao, dar a fost prins și omorît, iar celălalt a fost descăpățînat și capul i-a fost agățat de bățul unui steag. Care a fost, dară, vina lor ? Socotindu-se mai presus de toți, ei nu dădeau doi bani pe alții și, bizuindu-se pe puterea lor, îi obijduiau și își băteau joc de cei slabi. Pe scurt, toate nelegiuirile pe care le săvîrșeau se trăgeau de la faptul că nu cunoșteau nici o măsură în ce privește folosirea puterii lor. Dacă ar fi fost oameni de rînd, ar fi putut ei să pricinuiască atîta rău ? Iată de ce se spune că puterea are și ea o limită peste care nu se poate trece.

Și de ce nu trebuie să te fălești cu fericirea ta ? Adeseori se spune : „Păstrează-ți cu grijă hainele și vei fi întotdeauna îmbrăcat ; drămuiește-ți mîncarea și vei fi întotdeauna sătul". Și se mai spune : „Dacă nu ți-e dat să trăiești, mori de tînăr ; fericirea care e pe sfîrșite n-o poți întoarce".

În vremea dinastiei Jin, a trăit demnitarul Shi Chong. Nimic nu-i plăcea mai mult decît să se fălească cu bogăția sa și să se ia la întrecere în această privință cu Wang Kai, rubedenia împăratului. În casa lui Shi, oalele de bucătărie erau spălate cu vin, iar în loc de vreascuri se aprindeau în vatră lumînări din ceară de fagure. El avea

[1], [2] Dinastia Xia (secolele XXIII—XVIII î.e.n.) și dinastia Shang (secolele XVIII—XII î.e.n.), cele mai vechi dinastii semilegendare din China. Jie și Zhou Xin, ultimii împărați ai acestor dinastii, au rămas în istorie ca doi tirani vestiți prin cruzimea lor fără margini și prin viața deșănțată pe care au dus-o.

o apărătoare [1] din atlaz lungă de cincizeci de *li*, și pînă și latrinele din casa lui erau îmbrăcate în mătase și stropite cu miresmele cele mai fine. Vestoanele pe care le purtau slujitorii erau făcute din țesătură de asbest și fiecare asemenea veston costa o mie de *liang*. Odată, Shi Chong și-a cumpărat o țiitoare pe care a plătit zece *hu*-[2]-uri de perle dintre cele mai prețioase. Dar i-a venit și lui sorocul și a pierit de mîna lui Zhao Wanguln, iar capul și trupul i-au fost îngropate în locuri diferite. Și toate acestea drept pedeapsă pentru că Shi Chong se fălea prea mult cu bogăția sa, uitînd că nici ea nu este veșnică.

Și de ce ne povățuiește zicala să nu alergăm veșnic după foloase ? Închipuiți-vă că un negustor s-a înșelat la socoteală și v-a dat cîteva monede în plus. Nu mai puteți de bucurie, dar gîndiți-vă mai bine la paguba pe care a suferit-o acest negustor mărunt. Mai știi ? Poate că ai rupt chiar de la gura nevestei și a copiilor săi ? Ai fost ispitit de un cîștig neînsemnat, dar ce folos ai avut de pe urma lui ? În vechime s-au compus chiar versuri despre cei ce aleargă să se pricopsească pe socoteala altuia :

De sînt pătruns de frig,
Cu plapuma-ți m-acopăr,
Bani dacă-mi trebuie,
Îi iau pe-ai tăi,
Chimiru-mi găurit în schimb să-l iei.
Dacă urcăm pe-un povîrniș de munte,
Mîna mi-o-ntinzi și mă ajuți să-l sui,
La coborîre iarăși, nici o grijă,
M-oi sprijini tot de umărul lui.
Cînd fiul meu va crește, ia-l la tine,

[1] Cînd înalții demnitari ieșeau la plimbare sau cu alte treburi, de-a lungul drumului, pe ambele trotuare, erau uneori întinse și prinse de țăruși lungi fîșii de pînză, menite să-i apere pe demnitari de praf și de ochii celor din gloată.
[2] Unitate de măsură pentru capacități, egală cu 51 de litri.

Ginere-n casa ta să stea.
Fiicei tale am să-i țin tovărășie
În așternut, va deveni a mea.
Tu mi-ai jurat că nu poți fără mine,
Măcar o zi să mai trăiești n-ai vrea.
Și eu la rîndu-mi nu-mi calc jurămîntul,
Cum aș muri eu înaintea ta ?

Desigur, nu toți oamenii gîndesc astfel. Altminteri, în lumea întreagă s-ar găsi vreun prost care să se arate gata să-l ajute pe altul ? Dar, din păcate, sînt mulți aceia care nu vor să înțeleagă că, alergînd după un cîștig mărunt, își pot distruge fericirea și chiar să-și scurteze viața. Iată de ce învățăceii lui Buddha îi povățuiesc pe muritori : într-o mică pagubă este cuprinsă o nemărginită fericire. În această privință nu va fi de prisos să amintim versurile :

Cel ce-i obișnuit doar să cîștige
Se crede că e veșnic fericit,
Dar cînd o dată pierde, e prăpăd,
Îl vezi de-amărăciune copleșit.
Cel ce n-aleargă după mari foloase
Nu-i nici în pierdere, nici în cîștig,
Îl ocolesc necaz și bucurie
Trăiește viața-n tihnă, liniștit.

Bine, bine, povestitorule, veți spune dumneavoastră, stimați cititori. Tu ne-ai prevenit asupra a trei lucruri din patru. Dar ce se întîmplă cu deșteptăciunea ? De ce spui că oamenii nu trebuie să se împăuneze cu ea în văzul tuturor ? Pentru că nimeni nu poate fi atotștiutor : toate cîte se petrec pe lume nu le poți afla, toate cărțile de pe pămînt nu apuci să le citești, iar toate legile universului nu izbutești să le pătrunzi. E mai bine ca omul cunoscător să se arate neștiutor, decît ca ignorantul s-o facă pe atotcunoscătorul.

Acum vă voi povesti despre un om care îi întrecea în inteligență pînă și pe înțelepții din vechime. Toți îl socoteau o făclie de știință de carte, dar iată că s-a întîmplat ca în anumite împrejurări să se dovedească și el a fi ignorant. El a lăsat urmașilor opere minunate, nepieritoare. Cine a fost, dară, acest înțelept ? Înainte de a vi-l prezenta, ascultați mai întîi versurile :

Cît flutură penelul, poemu-ndată-l gată,
Toți îl numesc maestru și stimă îi arată,
Cu cîte-o glumă hîtră pe toți îi cucerește,
Plină de duh și miez e vorba ce-o rostește.
Dacă nu e chiar Kongzi[1] aici reîncarnat,
E cel puțin Yanzi[2] reînviat.

Se povestește că în dinastia Song, în anii în care pe tron se afla împăratul Shenzong, trăia vestitul cărturar Su Shi[3]. Al doilea nume al său era Dongpo, iar porecla — Zizhan.

Su Dongpo era de obîrșie din așezarea Meishan, ținutul Heizhou, provincia Sichuan. În urma izbînzii sale la examene, a căpătat mare faimă și titlul de cărturar al Academiei Hanlin de pe lîngă curtea imperială. El era înzestrat cu haruri uimitoare. Citea în fugă o carte și o și ținea minte pe de rost, deschidea buzele — și gata o întreagă poezie ! Prin rafinament și prin firea sa liberă și nestînjenită nu era mai prejos ca Li Daibo[4], iar prin agerime de minte, îl întrecea pe Cao Zhi[5].

---

[1] Confucius.
[2] Unul dintre cei mai înzestrați discipoli ai lui Confucius.
[3] Este vorba de Su Dongpo, cunoscut și sub numele de Su Shi, remarcabil poet și eseist și totodată om politic. A trăit între anii 1036—1101.
[4] Este vorba de poetul Li Bai.
[5] *Cao Zhi* (192—232), renumit poet, maestru al improvizației. În istoria literaturii chineze s-au păstrat și numele tatălui său, Cao Cao, renumit poet și conducător de oști, și al fratelui său Cao Pi.

Su Dongpo era discipolul cancelarului Wang Anshi [1]. Cancelarul prețuia foarte mult talentele învățăcelului, dar Su Dangpo, fălindu-se cu inteligența sa, nu arareori își rîdea de dascălul său.

Wang Anshi a scris cartea *Tîlcuirea hieroglifelor*, în care s-a străduit să lămurească înțelesul fiecărui semn. Odată, el a tîlcuit hieroglifa *Po*, ce făcea parte din numele poetului.

— Acest semn este alcătuit din componentele „pămînt" și „coajă", așa că, la obîrșie el a însemnat „coaja pămîntului" [2].

— Dacă ne călăuzim după raționamentele dumneavoastră, hieroglifa *hua* — „alunecos" [3] — trebuie să însemne „osul apei", rîse Su Dongpo.

Altă dată cancelarul vorbi despre hieroglifa *ni* — „pește mărunt" „plevușcă" — și zise că sensul ei inițial era „copilul peștelui", întrucît părțile ei componente erau „pește" și „copil".

— Da, scrierea creată în vechime e plină de un tîlc adînc, spuse cancelarul. Iată, de pildă, hieroglifele „patru" și „cal" : s-au unit într-una singură — „atelaj cu patru cai", iar hieroglifele „cer" și „insectă" în „vierme de mătase".

[1] *Wang Anshi* (1021—1086), om de stat, remarcabil cărturar și literat. A rămas cunoscut în istoria Chinei prin reformele sale în ce privește cîrmuirea statului.

[2] În marea lor majoritate, hieroglifele chineze sînt alcătuite dintr-un „radical" sau „cheie", care indică apartenența la o anumită categorie semantică și o „parte fonetică", ce indică pronunția. Însă în urma schimbărilor fonetice și semantice petrecute de-a lungul veacurilor, s-a ajuns ca un număr considerabil de hieroglife să nu mai aibă nici o legătură de sens cu „radicalul", pronunția lor fiind și ea total diferită de cea indicată de „partea fonetică". Etimologiile lui Wang Anshi au un caracter fantezist, întrucît el atribuie un înțeles și părții fonetice a hieroglifei, încercînd să explice sensul întregului semn ca o sumă a celor două componente.

[3] Hieroglifa *hua* conține componentele „apă" și „os".

— O, acum mi-e limpede de ce hieroglifa „turturică" este alcătuită din părțile „nouă" și „pasăre" ! exclamă Su Dongpo, încrucișîndu-și cu respect mîinile pe piept.

Cancelarul o luă drept bună și, neașteptîndu-se la o farsă, îl rugă pe poet să explice ce are în vedere.

— Vă amintiți, în *Odele Mao* din *Cartea cîntecelor* [1] se spune : „Pe dud turturica șade, șapte pui hrănește ea". Șapte pui, la care dacă se adaugă tatăl și mama, ies la socoteală nouă păsări.

Cancelarului nu-i plăcu această glumă răutăcioasă, dar tăcu.

Peste o vreme Su Dongpo a fost coborît în rang și numit cîrmuitor al ținutului Huzhou. Nu în zadar se spune :

Dacă ești prea slobod la gură,
Necazuri vin peste măsură.

Su Dongpo cîrmui la Huzhou vreme de trei ani și, cînd i se încheie sorocul slujbei, veni în capitală pentru a i se înfățișa împăratului. În capitală el trase la templul Daxiangguo. Poetul știa foarte bine că pricina coborîrii sale în rang era jignirea pe care i-o adusese lui Wang Anshi și, aducîndu-și aminte de pravila „Înainte de a te înfățișa Fiului Cerului, vizitează-l mai întîi pe cancelar", porunci slujitorilor să pregătească statul de serviciu și cartea sa de vizită. Luîndu-le cu sine, încălecă pe un cal falnic și o porni spre reședința lui Wang Anshi.

La porți se înghesuiau o mulțime de dregători care așteptau poruncile și dispozițiile cancelarului.

— Stimați domni, li se adresă Su Dongpo, și ridică mîna în semn de salut. Știți cumva ? Preacinstitul dascăl e acasă ori ba ?

Atunci se apropie de el străjerul care stătea de pază.

[1] Cea mai veche antologie poetică din China, una dintre comorile cele mai de preț ale literaturii chineze.

— Înălţimea-sa îşi face somnul de după-amiază. Încă nu s-a sculat. Dacă vreţi, aşteptaţi deocamdată aici, în căsuţa de lîngă porţi.

Slujitorul lui Su Dongpo îi puse stăpînului un scaun şi, după ce acesta se aşeză, se îndepărtă, trăgînd uşa în urma sa. Peste un timp, din clădire ieşi un tînăr de vreo douăzeci de ani, ce purta o tichie înaltă şi un halat cu croială dreaptă din mătase albastră. În ţinuta şi mersul său nu era nici urmă de stinghereală. La vederea tînărului, dregătorii care stăteau lîngă porţi îi făcură o plecăciune respectuoasă. Su Dongpo îşi trimise slujitorul să afle cine este acel om. Slujitorul raportă că acela era Xu, secretarul lui Wang Anshi. Poetul îşi aminti pe dată de favoritul cancelarului : Xu Lun. Cu trei ani în urmă era un adolescent şi nu purta încă şapcă.

— Aleargă iute după acest Xu şi adu-l înapoi, îi porunci Su Dongpo slujitorului.

Acesta o porni în fugă după tînăr şi într-o clipă îl ajunse din urmă, dar neculezînd să-l strige din spate, o luă pe de lături şi, depăşindu-l, se opri la capătul cărării şi făcu o plecăciune adîncă.

— Nevrednicul de mine mă aflu în slujba domnului Su din Huzhou. Stăpînul meu vă roagă să veniţi pînă la el. Se află în căsuţa de lîngă porţi şi vrea să vă vorbească.

— Domnul Su ? Cel cu mustăţi lungi ? întrebă Xu Lun.

— Întocmai, întări slujitorul.

Auzind că e vorba de învăţatul Su Shi, Xu Lun zîmbi cu bucurie şi se întoarse înapoi. Trebuie spus că in anii trecuţi, poetul, care din fire era foarte binevoitor, se purta deosebit de duios cu băiatul şi adesea îi scria pe evantaie cu dedicaţie versuri din propria-i operă. La rîndul său, băiatul a nutrit întotdeauna cele mai bune simţăminte pentru Su, cel atît de înzestrat şi amabil.

Slujitorul o porni înainte pentru a raporta stăpînului, iar în urma lui se ivi Xu Lun. Tînărul dădu să se lase în genunchi, dar poetul îl opri. Doar Xu Lun era secretarul

cancelarului dacă vreun şef de judeţ sau ţinut venea în capitală ca să fie primit de Wang Anshi, în primul rînd i se înfăţişa lui Xu şi îi înmîna cartea sa de vizită şi daruri pentru mai-marele lui. De ce, dară, secretarul era gata să îngenuncheze în faţa lui Su ? Fapt este că atunci cînd poetul îl frecventa pe cancelar, Xu Lun, care răspundea de cabinet, le turna ceai şi era deprins să-l servească pe Dongpo ca pe propriul său stăpîn. Şi iată că acum, în prezenţa poetului, toată trufia lui se risipi ca un fum.

— Lasă curtenia, Xu Lun rosti poetul, oprindu-l să îngenuncheze. El nu voia să ştirbească demnitatea secretarului.

— Căsuţa de lîngă porţi nu e un loc potrivit pentru dumneavoastră, domnule Su. Vă rog să poftiţi în Cabinetul de Răsărit şi să serviţi un ceai, îl invită Xu Lun.

Cabinetul de Răsărit se afla într-o aripă separată, la marginea clădirii principale. Acolo Wang Anshi îşi primea de obicei învăţăceii sau prietenii apropiaţi. Tînărul Xu îl conduse pe oaspete înăuntru, îl rugă să ia loc şi porunci unui băietan-servitor să toarne ceaiul.

— Domnule Su, din păcate eu nu pot să rămîn acum cu dumneavoastră, să vă servesc eu însumi, se scuză Xu. Înălţimea-sa m-a trimis la farmacia imperială după nişte leacuri. Nici nu ştiu ce să fac.

— Du-te de-ţi îndeplineşte însărcinarea, spuse oaspetele, şi secretarul se îndepărtă.

Poetul se uită de jur-împrejur. De-a lungul pereţilor se întindeau dulapuri cu cărţi, puse sub cheie. Pe măsuţă nu se afla altceva decît o pensulă şi o tuşieră. Dongpo scoase capacul şi se uită la piatră. Era neobişnuit de frumoasă, netedă şi cu o sclipire verzuie. Tuşul de pe piatră încă nici nu apucase să se usuce. Dongpo era gata să acopere tuşiera, cînd observă că sub ea se iţea un colţişor de hîrtie albă. Oaspetele ridică tuşiera şi văzu o foaie de hîrtie simplă, îndoită în două. Pe ea — patru versuri ale unei poezii neterminate. Dongpo recunoscu

pe dată scrisul lui Wang Anshi. Poezia era intitulată *Laudă crizantemei.*

„Da, nu în zadar se spune «Doar trei zile durează despărțirea noastră și trebuie să ne privim cu alți ochi» își zise poetul. În anii trecuți cînd am slujit în capitală, bătrînul, fără a sta mult pe gînduri, așternea pe hîrtie mii de cuvinte în șir. Trebuia doar să pună mîna pe pensulă. Au trecut trei ani și văd că acum nu e în stare să termine nici măcar o poezie. Da, într-adevăr, talentul lui Jiang Yan[1] a secat la bătrînețe".

Citind ce era scris, Dongpo exclamă :

— Ia te uită ! Chiar în aceste versuri neterminate, el a izbutit să încurce totul.

Cum sunau aceste versuri ?

Noaptea trecut-avut-am un oaspete-nsemnat —
Vîntul de apus mi-a bîntuit grădina,
Flori galbene, petale de tot le-a scuturat,
Cu scump covor de aur i-acoperită tina.

De ce a hotărît oare Dongpo că în poezie cancelarul a încurcat lucrurile ? Este cunoscut faptul că fiecare anotimp al anului își are vîntul său. Primăvara bate vîntul Moale, vara cel Cald, toamna îl schimbă pe acesta cu vîntul Auriu, iar iarna bîntuie cel Rece. „În versurile cancelarului este amintit vîntul de apus, iar apusul stă sub semnul metalului[2]. Prin urmare este vorba de vîntul care bate toamna, adică de vîntul Auriu[3], își spuse Dongpo. De cum se stîrnește, se învîrtejesc frunzele de platan, iar o mulțime de flori își scutură petalele. Dar în stihuri este vorba de «flori galbene», adică de crizanteme. Crizantema este o floare foarte rezistentă, fiindcă stă sub semnul focului. Ea înflorește toamna tîrziu și înfruntă pînă și crunta promoroacă. Ea poate să se veștejească sau să se usuce, dar petalele ei nu se scutură. În aceste versuri, Wang Anshi a făcut o greșeală vădită".

[1] *Jiang Yan* (444—505), literat ce s-a distins în tinerețe printr-un uimitor har poetic.

[2] Potrivit metafizicii Chinei antice, natura reprezintă o combinație a cinci elemente primordiale : focul, apa, metalul, copacul și pămîntul. Fiecare fenomen al naturii intră într-una din aceste cinci categorii.

[3] Acest cuvînt are două sensuri : „aur" și „metal".

Su Dongpo nu se putu stăpîni, puse mîna pe penel, îl înmuie în tuș și pe dată se iviră versurile de încheiere :

Își scutură petala, ca flori de primăvară,
Pe timp de toamnă crizantema-n floare ?
Ai grijă dar de tîlcul lor, poete,
De stihurile-ți vrei nemuritoare.

Scriind aceste versuri, Dongpo simți pe dată o mustrare de cuget. „Nu se cade ca un om tînăr să-i jignească în demnitatea sa pe cei mai vîrstnici. Dacă dascălul o să vadă asta, o să mă dojenească. Ce-ar fi să ascund hîrtia în mînecă și să șterg toate urmele ?" își zise poetul, dar pe dată se răzgîndi : „Nu, așa nu se poate. Cancelarul va observa lipsa foii cu stihurile sale și o va păți Xu Lun". Judecînd astfel, lui Dongpo nu-i mai rămase decît să împăturească din nou hîrtia și s-o pună înapoi sub tușieră. Apoi ieși din cabinet, se îndreptă spre porți și îi predă străjerului care stătea de pază statul de serviciu și cartea sa de vizită.

— Cînd domnul cancelar se va trezi, înștiințați-l că Su l-a așteptat aici multă vreme. Eu numai ce am sosit în capitală și încă n-am izbutit să-mi întocmesc raportul către tron. Mîine trebuie să mă înfățișez la curte. Predau raportul și pe urmă vin din nou la înălțimea-sa, spuse Dongpo.

Și cu aceste vorbe, încălecă pe cal și o porni spre locul în care poposise.

Peste un timp oarecare ieși Wang Anshi. Însă străjerul nici măcar nu se gîndi să împlinească rugămintea lui Su Dongpo : doar poetul nu avusese grijă să-i înmoaie inima cu vreun plocon. El îi dădu cancelarului doar statele

de serviciu și lista vizitatorilor, dar Wang le considera treburi de rutină și nici măcar nu-și aruncă ochii peste aceste hîrtii. De altfel, toate gîndurile îi erau absorbite de poezia despre crizanteme ce rămăsese neterminată.

În acest timp, de la farmacia imperială se întoarse Xu Lun cu leacurile, și cancelarul îi porunci să-l urmeze în cabinetul de Răsărit. Wang Anshi se așeză la masă și scoase de sub tușieră foaia cu versurile.

— Cine a intrat aici ? îl întrebă el pe secretar.

— Pe dumneavoastră v-a așteptat aici domnul Su din Huzhou, raportă tînărul îngenunchind.

Privind la versurile adăugate la ale sale, cancelarul recunoscu pe dată scrisul lui Dongpo. „Netrebnicul de Su Shi ! Cîte neplăceri a avut și totuși nu s-a lăsat de apucăturile sale. A rămas același zeflemist neobrăzat ! se indignă Wang Anshi. Cunoștințele îi sînt lipsite de temeinicie, talentul mărunt, dar cutează să-și rîdă de cei mai vîrstnici. Lasă că-i arăt eu ! Mîine am să vorbesc despre el la curte. Să fie scos din slujbă și trecut în tagma oamenilor de rînd !“ După o scurtă gîndire însă, cancelarul hotărî că aceasta ar fi o pedeapsă prea aspră. „Nu trebuie învinuit : doar el nu știe că crizantemele din Huangzhou își scutură toamna petalele !“

Judecînd astfel, cancelarul îi porunci secretarului să-i dea lista posturilor vacante din Huguang. În ținutul Huangzhou rămăsese liberă o singură dregătorie : aceea de ajutor al inspectorului militar. Wang Anshi își întipări în minte aceasta. Foaia cu versuri îi porunci lui Xu Lun s-o lipească pe una din coloanele cabinetului.

În dimineața următoare, în timpul primirii la împărat, cancelarul îi dădu a înțelege că Su Shi nu este destul de înzestrat și de aceea ar trebui coborît în rang și numit ajutor al inspectorului militar din Huangzhou.

Dregătorii care veniseră în capitală din toate colțurile împărăției cu dări de seamă și rapoarte priveau înălțarea în rang, coborîrea sau scoaterea din slujbă ca pe un semn al sorții și. desigur, cei nenorocoși primeau vestea cu resemnare. Unul singur, Su Shi, nu se putea împăca cu această hotărîre nedreaptă. El pricepu că la mijloc e mîna lui Wang Anshi, care, făcînd abuz de puterea lui, se răzbună pe el din cauza versurilor cu pricina. Dar nu era în stare să întreprindă nimic, așa că nu-i mai rămase decît să mulțumească adînc pentru favoarea care i se făcuse. Su Shi ieși din sala tronului ca să-și scoată îmbrăcămintea de gală, cînd auzi un strigăt :

— Domnul cancelar a părăsit sala !

Dongpo se repezi afară pentru a-l saluta pe dascăl. Cancelarul ședea deja în litiera sa. Văzîndu-l pe poet, ridică mîna și spuse :

— După-amiază vă invit la mine, la prînz.

Dongpo se întoarse la templul în care poposise și se apucă de scris. Avea de întocmit hîrtiile trebuincioase pentru cei de la ocîrmuirea din Huzhou ce-l însoțiseră în capitală și urmau să se întoarcă acasă și, totodată, trebuia s-o încunoștințeze pe soție despre schimbările petrecute, pentru ca ea s-o pornească spre noul său loc de numire.

La amiază își puse un halat modest cu ornamente simple, iar pe cartea de vizită scrise denumirea noului său cin : „Ajutorul inspectorului militar din Huangzhou“. Apoi încălecă pe cal și o porni spre reședința cancelarului.

Străjerii raportară stăpînului despre sosirea lui, și Wang Anshi poruncind ca poetul să fie condus în sala de oaspeți, îl primi așa cum un dascăl își primește un vechi învățăcel.

Slujitorii turnară ceaiul.

— Zizhan [1], pe dumneavoastră v-au coborît în rang și v-au numit la Huangzhou, începu Wang. Cu toată dragostea pe care v-o port, mi-a fost cu neputință să vă ajut. Nădăjduiesc să nu vă supărați pe mine.

---

[1] Amintim că aceasta era porecla lui Su Dongpo.

— Cum aş cuteza să mă supăr pe preacinstitul dascăl ! Doar mă cunosc şi ştiu bine că talentele mele sînt modeste şi neînsemnate.

— Nu sînt de fel modeste ! zîmbi Wang Anshi. Dumneavoastră, Zizhan, sînteţi înzestrat cu haruri neobişnuite. Dar cînd veţi ajunge la Huangzhou, citiţi mai mult, pentru a vă adînci cunoştinţele.

În viaţa sa poetul citise nenumărate cărţi şi prin erudiţie îi întrecea pe majoritatea oamenilor. Şi acum era sfătuit să citească mai mult şi să-şi adîncească cunoştinţele !

— Cu respect vă mulţumesc pentru sfatul cel bun, rosti el cu o smerenie prefăcută, dar în adîncul inimii vrajba pe care i-o purta cancelarului spori cu o forţă nouă.

Wang Anshi s-a distins întotdeauna prin cumpătare şi simţ gospodăresc. Şi de această dată oaspetele trebui să se mulţumească doar cu patru feluri de gustări, un singur bol de orez şi cu trei pocale de vin. După masă el îşi luă rămas bun, şi gazda îl conduse pînă în prag. Înainte de despărţire, cancelarul îl luă de mînă şi îi spuse :

— În tinereţe eu am stat vreme de zece ani în faţa lămpii la geam[1], şi în cele din urmă mi-am zdruncinat sănătatea. Acum, la bătrîneţe, boala se face simţită tot mai des. După cum au stabilit doctorii de la curte, sufăr de flegmă. Iau tot felul de leacuri, dar să smulg rădăcinile bolii e foarte greu. Se spune că de ea te poate izbăvi ceaiul din Yangxian. Zilele acestea un asemenea ceai i-a fost trimis împăratului din Jingxi, iar fiul Cerului mi l-a dăruit mie. Eu i-am întrebat pe vraci cum să-l fierb şi ei mi-au răspuns că pentru asta e nevoie de apă din defileul de mijloc Qutang. Dar acest defileu e în provincia Sichuan. De cîteva ori am vrut să trimit pe cineva acolo, dar nu mi s-a ivit un prilej prielnic. De altfel e îndoielnic

[1] Sensul acestei expresii este : „A învăţa cu osîrdie în anii tinereţii".

ca nişte străini să-şi dea osteneala cuvenită. Eu ştiu că sînteţi de baştină din acele locuri. Poate că cineva din ai dumneavoastră, călătorind pe acolo, ar putea să obţină pentru mine o damigeană cu apă din defileul de mijloc Qutang şi cu prima ocazie să mi-o trimiteţi. În felul acesta aţi prelungi viaţa unui bătrîn neputincios.

Făgăduind că îi va împlini rugămintea, Dongpo se întoarse la templul Daxiangguo şi a doua zi în zori părăsi capitala. Cînd se apropie de locul în care fusese numit, dregătorii de la ocîrmuirea din Hangzhou ieşiră dincolo de porţile oraşului pentru a-l întîmpina pe poetul vestit în întreaga împărăţie şi care avea totodată şi titlul de cărturar al Academiei Hanlin de pe lîngă curtea imperială. Alegînd o zi prielnică, Dongpo purcese la îndatoririle sale şi cam peste o lună veni la el şi familia.

La Huangzhou poetul se împrieteni îndeaproape cu un consătean de-al său, pe nume Chen Jichang. Noii prieteni hoinăreau adesea în munţi, îşi desfătau privirea cu priveliştea rîurilor repezi, beau vin şi izvodeau stihuri. De treburile militare Dongpo nu se ocupa defel şi rămînea cu desăvîrşire surd la orice jalbă.

Vremea zbura repede şi pe nesimţite se scurse un an. Sosi sărbătoarea de la mijlocul toamnei[1] şi se dezlănţuiră vînturi turbate. Odată Dongpo şedea de unul singur în cabinetul său. Vîntul care bătuse fără întrerupere cîteva zile în şir se domolise. Deodată poetul îşi aduse aminte că stareţul templului Carităţii statornice îi dăruise cîţiva altoi de crizanteme galbene şi el îi sădise în fundul grădinii. „De ce nu m-aş duce acum să mă uit la ele ?" îşi zise el. Nici n-apucă să se ridice de la locul său, cînd se ivi Cheng Jichang. Gazda se bucură foarte mult şi îşi conduse oaspetele în grădină pentru a-şi bucura ochii cu crizantemele. Dar ajungînd la îngrăditura de nuiele, ei

[1] Este vorba de sărbătoarea *Chongyang* sau *Chongjiu* („dublu nouă") ce are loc la nouă septembrie după calendarul lunar, sărbătoare foarte populară în China.

văzură că pe tulpini nu mai rămăsese nici o petală și întregul răzor era parcă presărat cu aur.

Dongpo făcu ochii mari și rămase mut de uimire.

— Zhizhan, de ce te uimesc atîta aceste crizanteme scuturate ? întrebă Chen.

— O, dacă ai ști ! Întotdeauna am crezut că crizantemele se pot ofili sau usca, dar că niciodată nu se scutură. Cu un an în urmă, în casa cancelarului Wang Anshi am citit o poezie — *Laudă crizantemei.* A alcătuit-o însuși stăpînul.

Noaptea trecut-avut-am un oaspete-nsemnat —
Vîntul de apus mi-a bîntuit grădina,
Flori galbene, petale de tot le-a scuturat,
Cu scump covor de aur i-acoperită tina.

Eu am fost încredințat că bătrînul a greșit, și am adăugat pe aceeași foaie următoarele versuri :

Își scutură petala, ca flori de primăvară,
Pe timp de toamnă crizantema-n floare ?
Ai grijă dar de tîlcul lor, poete,
De stihurile-ți vrei nemuritoare.

Nici nu-mi puteam închipui că petalele crizantemelor din Huangzhou se scutură cu adevărat ! continuă poetul. După asta cancelarul m-a coborît în rang și m-a trimis să slujesc în aceste locuri. Acum totul e limpede : a vrut ca eu să văd cu proprii mei ochi aceste crizanteme.

Chen Jichang izbucni în rîs.

— Nu în zadar se spune încă din vechime : „Multe de știi, nu dezvălui, ci în fața interlocutorului doar din cap să dai“.

— Eu am socotit că Wang Anshi s-a răzbunat pe mine pentru că i-am dat la iveală greșeala. Cine și-ar fi putut închipui că nu el a greșit, ci eu ! Și, pe deasupra, mi-am mai și rîs de el și l-am jignit fără nici un temei. Pe drept cuvînt se spune : „Pînă și cel mai mare cunoscător se poate înșela. Darămite cineva mai puțin înzestrat !“ Ade-

vărul este că toți tinerii trebuie să ia aminte să nu-i ia în derîdere cu ușurătate pe alții, oricine ar fi ei. Dar tot atît de adevărat este și faptul că, pînă nu greșești, nu-ți vine mintea la cap.

Dongpo porunci slujitorilor să aducă vin și bucate. Ei așternură masa chiar pe pămîntul presărat cu petalele scuturate, iar poetul cu oaspetele său se apucară să bea. În toiul chefului, intră în grădină un slujitor.

— A venit în vizită domnul Ma, cîrmuitorul ținutului, raportă el.

— Spune-i că nu sînt acasă, porunci Dongpo, și prietenii continuară să-și umple unul celuilalt pocalele. Așa petrecură și tăifăsuiră ei și abia la căderea serii se despărțiră.

A doua zi Dongpo se duse în vizită la cîrmuitorul Ma. Gazda îi ieși în întîmpinare și îl conduse în sala din spatele casei. În acel timp odăi speciale pentru primirea oaspeților încă nu erau. Ei se așezară la masă, iar slujitorul îi servi cu ceai. Oaspetele îi povesti cîrmuitorului cum cu un an în urmă îl jignise pe nedrept pe cancelar cu versurile sale.

— Cînd am venit pentru prima dată în aceste locuri, nici eu nu cunoșteam însușirile crizantemelor de aici, spuse zîmbind gazda. Pînă n-am văzut cu ochii mei, n-am crezut nici eu că se află și soiuri de crizanteme care își leapădă petalele. După cum se vede, erudiția stimatului nostru cancelar cuprinde în ea și cerul, și pămîntul. Dumneavoastră ați făcut o gafă și v-ați dovedit a fi ignorant. De ce nu v-ați duce în capitală să-i cereți iertare preacinstitului dascăl ? Fără îndoială că își va preschimba mînia în bunăvoință.

— De dus, aș vrea să mă duc, dar pentru asta ar trebui să am un prilej potrivit.

— Prilej ar fi, dar e prea neînsemnat, iar eu nu mă încumet să vă împovărez cu un asemenea fleac. După un vechi obicei, în ziua solstițiului de iarnă, se cuvine să se trimită în capitală un sol cu felicitări. Pentru aceasta

este folosit de obicei cineva dintre dregătorii mărunţi. Dacă nu veţi socoti o asemenea însărcinare ca pe o ofensă, puteţi pleca în capitală.

— Plec cu plăcere ! Vă sînt recunoscător pentru bunătate şi grijă ! exclamă Dongpo.

— Numai că va trebui să folosiţi penelul dumneavoastră măiestrit pentru a da o şi mai mare strălucire felicitărilor noastre.

Dongpo făgădui că va face întocmai şi, luîndu-şi rămas bun de la domnul Ma, se îndreptă spre *Yamen*-ul său. Şi deodată îşi aduse aminte de însărcinarea pe care i-o dăduse cancelarul : apă din defileul de mijloc Qutang ! Pornit cum era împotriva lui Wang Anshi, îi şi ieşise cu totul din minte rugămintea acestuia. Dar acum hotărî să nu-şi precupeţească strădaniile şi să i-o îndeplinească negreşit, dacă nu pentru altceva, măcar pentru a dobîndi iertarea pentru necuviinţa sa. Această treabă însă n-o putea încredinţa altora : trebuia s-o facă el însuşi.

Tocmai atunci soţia lui Dongpo se îmbolnăvi şi îşi arătă dorinţa de a se întoarce în ţinutul natal. Poetul trebuia să se folosească de bunăvoinţa cîrmuitorului Ma şi să-l roage să-i dea o învoire ca să-şi ducă el singur soţia în ţinutul de baştină. „Atunci voi lua şi apă din defileul de mijloc Qutang şi voi face dintr-o dată două treburi“, hotărî Dongpo.

De la Huangzhou la Meizhou, unde urma să ajungă poetul, erau mai bine de patru mii de *li*. În drum se aflau cele trei defileuri Qutang : cel de sus, numit Trecătoarea Coloanelor de Apus, se afla la răsărit de Kuizhou. Urma Trecătoarea Vrăjitoarelor şi, în sfîrşit, cea de jos — Guixia — Trecătoarea Reîntoarcerii. Ele începeau de lîngă stîncile Yanyu, care parcă slujeau drept porţi pentru aceste cheiuri, iar în lungime măsurau mai bine de şapte sute de *li*. Pereţii defileurilor erau atît de înalţi şi povîrniţi, încît ascundeau de privirile trecătorilor lumina soarelui. Aici nu bătea nici vîntul dinspre miazăzi, nici cel dinspre miazănoapte, ci doar un vînt de sus în jos. Oraşul Kuizhou se afla la jumătatea drumului dintre Huangzhou şi Meizhou — ţinutul natal al lui Dongpo. „Dacă o conduc pe soţie pînă la Meizhou, va trebui să străbat dus şi întors aproape zece mii de *li* şi nu voi izbuti să duc la timp felicitările în capitală. Am s-o conduc doar pînă la Kuizhou. Mai departe va merge singură, iar eu voi lua apă din defileul de mijloc Qutang, mă voi întoarce la Huangzhou şi de îndată voi pleca în capitală“.

Judecînd astfel, poetul o înştiinţă pe soţie despre hotărîrea sa şi, strîngîndu-şi lucrurile, îşi luă rămas bun de la cîrmuitorul Ma. Pe porţile *Yamen*-ului fu atîrnată o plăcuţă despre plecarea şefului. Dongpo tocmi o căruţă, alese o zi prielnică şi, însoţit de slujitori, o porni la drum împreună cu familia. Pe drum nu s-a întîmplat nimic, aşa că nu vom povesti despre această călătorie.

La Kuizhou Dongpo îşi luă rămas bun de la soţie. El îl însărcină pe cel mai de nădejde dintre slujitori s-o conducă pe doamna pînă în satul natal şi să-i poarte de grijă în toate privinţele. Apoi tocmi o luntre şi o porni în josul rîului.

Stînca Yanyu, despre care am mai pomenit, era o piatră uriaşă care se înălţa singuratică chiar în mijlocul vîrtejului. Vara era acoperită în întregime de ape, dar în lunile de iarnă ieşea în afară. Cînd apele se umflau şi o ascundeau de privirile oamnilor, nu era uşor să alegi drumul, şi din această pricină ea a mai fost denumită Piatra-piedică. Despre ea s-au compus chiar versuri :

Piatra-piedică se-nalţă,
Ca un elefant te-opreşte
Să pluteşti în susul apei.
Ca un cal cabrat sub cer,
Drumu-n jos îl stăvileşte.

Dongpo plecase la drum după sărbătoarea de la mijlocul toamnei, cînd se apropia deja iarna. Dar era un an bisect, așa încît schimbarea anotimpurilor întîrziase cu o lună întreagă iar nivelul apelor era încă foarte ridicat. Pe cursul superior, luntrele pluteau încet, dar în jos zburau ca vîntul. De teamă să nu întîrzie cu felicitările în capitală, Dongpo, care călătorise pînă la Kuizhou pe uscat, hotărî ca, la înapoiere, să ia calea apei și acum zbura în luntre, lăsînd în urmă o sută de *li* după alta. De o parte și de alta a defileului se ridicau stînci povîrnite înalte de o mie de *xun*[1], iar dincolo de bord clocoteau valurile. Inspirat de această priveliște, poetul hotărî să scrie o odă despre cele trei defileuri, dar nicicum nu putea să găsească un început potrivit. Cufundîndu-se în gînduri, se propti cu coatele de masă și ațipi. Mersul călare de mai multe zile în șir îl istovise. Pe de altă parte, uitase să-l roage pe vîslaș să-i atragă atenția cînd vor ajunge la defileul din mijloc. Cînd se trezi, defileul Vrăjitoarei rămăsese deja în urmă, iar acum luntrea plutea pe defileul inferior, situat la gura unui rîu.

— Mie îmi trebuie apă din defileul din mijloc, spuse Dongpo către vîslaș. Întoarce repede înapoi.

— Domnule, cele trei trecători sînt unite între ele, apele se rostogolesc ca o cascadă, iar luntrea zboară ca o săgeată. Să ne întoarcem înapoi înseamnă să plutim împotriva curentului și aceasta este aproape cu neputință. Chiar dacă ne sleim puterile, mai mult de cîțiva *li* nu putem străbate pe zi.

Dongpo oftă adînc.

— Dar să tragi la mal poți ?

— În primele două trecători, de tras la mal nu se poate — acolo sînt stînci povîrnite. Dar în trecătoarea de jos, nici vîrtejul nu mai este atît de puternic, și nici malul atît de rîpos. În apropiere se află o așezare și poteci ce duc spre ea.

[1] Veche unitate de măsură pentru lungimi, egală cu 2,76 metri.

Dongpo porunci cîrmaciului să acosteze și îi spuse slujitorului :

— Du-te și adu-mi vreun localnic mai vîrstnic și mai cunoscător. Numai nu striga, nu speria oamenii.

După un oarecare timp slujitorul se întoarse cu un bătrîn, care îi făcu poetului o plecăciune adîncă.

— Eu sînt un dregător în trecere și cei de aici nu-mi sînt supuși, rosti Dongpo cu un glas blînd pentru a-l liniști pe bătrîn. Vreau să aflu de la tine un singur lucru : în care din aceste trei defileuri apa e mai bună.

— Toate cele trei cheiuri sînt unite și nici un fel de zăgazuri nu se află între ele. Apa din cheiul de sus se varsă în cel de mijloc, iar cea din cheiul de mijloc — în cel de jos. Așa se întîmplă zi și noapte fără întrerupere. Apa este pretutindeni la fel, de altminteri nici n-o poți deosebi, răspunse bătrînul.

„Iar a luat-o razna cancelarul nostru, își zise Dongpo. Zor nevoie să-i aduc apă din defileul de mijloc. De ce, mă rog, dacă toate cele trei defileuri sînt legate între ele și în toate apa e la fel ?“

El porunci slujitorului să cumpere de la vreun localnic o damigeană curată din porțelan, iar apoi stătu la provă și urmări cu atenție cum cîrmaciul umple damigeana. Gîtul vasului fu lipit cu o hîrtie groasă, iar Dongpo însuși îl pecetlui și își scrise pe hîrtie numele. De cum isprăvi cu treaba aceasta, luntrea o porni la drum.

Înapoindu-se la Huangzhou, Dongpo îl vizită chiar în aceeași zi pe cîrmuitorul Ma. Încă de cu noapte alcătuise o felicitare de iarnă pentru împărat. Citind-o domnul Ma îl acoperi cu laude pe Dongpo pentru marele său har și fără zăbavă semnă felicitarea cu numele poetului. Sosi o zi prielnică și Dongpo o porni din nou la drum. Ajungînd la Dongjing[1], el poposi ca și data trecută la templul Daxiangguo. Era încă devreme și poetul hotărî să se ducă

[1] Literal : „Capitala de Răsărit“.

de îndată la cancelar. În urma sa venea slujitorul cu damigeana de apă.

Wang Anshi era liber. Stătea acasă fără nici o treabă. Cînd slujitorul îi raportă că roagă să fie primit domnul Su, ajutorul inspectorului militar din Huangzhou, el spuse cu un zîmbet :

— Ce repede a trecut un an ! Condu-l în cabinetul de Răsărit, dar nu te grăbi prea tare, îi porunci el străjerului ce stătea de pază la porţi, după care se îndreptă spre cabinet.

Pe coloană atîrna ca şi mai înainte poezia lipită cu un an în urmă, dar foaia se acoperise cu un strat gros de praf şi hieroglifele era aproape de nedesluşit. Cancelarul luă un pămătuf asemănător cu o coadă de coţofană şi scutură praful. Foaia deveni ca nouă. După aceea Wang Anshi luă loc în aşteptarea oaspetelui.

Sub diferite motive, străjerul îl ţinu destulă vreme pe Dongpo lîngă porţi, şi în cele din urmă îl lăsă să intre, vestindu-l că Wang Anshi îl va primi în cabinetul de Răsărit. Faţa oaspetelui se îmbujoră de ruşine. El îşi aduse aminte de locul în care făcuse adăugirea nefastă la versurile gazdei. Încercînd un simţămînt de stînjeneală, trecu pragul cabinetului şi, văzîndu-l pe cancelar, îi făcu o plecăciune pînă la pămînt.

— Lăsaţi la o parte curtenia, îl opri bătrînul dascăl. Doar noi nu ne întîlnim în sala de primire. Pe deasupra sînteţi istovit de drumul lung şi greu.

Cancelarul porunci băietanului-servitor să-l aşeze pe oaspete. Dongpo luă loc şi aruncă o privire furişă la foaia cu versurile care atîrna pe coloană, tocmai în faţa sa.

— Zizhan, ce repede trece timpul. S-a şi scurs un an de cînd au fost scrise aceste stihuri, rosti Wang Anshi arătînd cu mîna spre foaia de hîrtie.

Dongpo se ridică de la locul său şi căzu în genunchi.

— Ce e cu dumneavoastră ? întrebă gazda ajutîndu-i să se ridice.

— Nevrednicul dumneavoastră învăţăcel îşi recunoaşte vina.

— Înseamnă că aţi văzut cum se scutură crizantemele din Huangzhou.

— Da, am văzut.

— Eu nu vă învinovăţesc. Doar înainte nu văzuserăţi acest soi de flori.

— Umilul dumneavoastră învăţăcel recunoaşte că e lipsit de haruri, iar cunoştinţele îi sînt neînsemnate. Eu mă plec în faţa învăţăturii domniei-voastre, nemărginită precum marea.

Gazda porunci să se servească ceaiul.

— Vă aduceţi aminte ? Anul trecut mi-am îngăduit să vă împovărez cu o rugăminte : să-mi aduceţi apă din defileul de mijloc Qutang. N-aţi uitat ? întrebă cancelarul.

— Desigur că nu. Damigeana se află la slujitor, iar acesta aşteaptă lîngă porţi.

Cancelarul porunci atunci unui om de-al său să aducă vasul în cabinet. Wang Anshi şterse praful de pe el şi rupse hîrtia cu care era pecetluit. Slujitorii primiră dispoziţie să fiarbă apa într-un ibric de argint. Cancelarul luă o ceaşcă de Dingzhou[1] şi aruncă în ea o priză de ceai de Yangxian. Cînd apa dădu în fiert şi se ridicară băşicuţe asemănătoare cu nişte ochi de crab, el o turnă iute în ceaşcă. După aceea urmări atent şi îndelung culoarea infuziei.

— De unde aţi luat această apă ? întrebă el în cele din urmă.

— Din defileul Vrăjitoarei.

— Înseamnă că din cel de mijloc ?

— Întocmai.

— Din nou îl înşelaţi pe bătrînul dascăl, izbucni în rîs Wang Anshi. Apa asta este defileul inferior, iar dumneavoastră spuneţi că e din cel mijlociu !

[1] Foarte renumit centru de porţelanuri din dinastia Song, ale cărui produse se deosebeau prin fineţe şi transluciditate.

Uluit, Dongpo îi repetă cancelarului spusele bătrînului.

— Pe mine m-au încredințat că în toate trei defileurile apa este aceeași. Umilul dumneavoastră învățăcel a dat crezare acestor spuse și a luat apă din defileul inferior. Dar cum v-ați dat seama, preacinstite dascăl ?

— Un adevărat învățat trebuie să pătrundă în miezul lucrurilor și nu să alunece cu ușurătate la suprafața lor. Dacă eu însumi nu aș fi fost la Huangzhou și n-aș fi văzut cu ochii mei crizantemele din părțile acelea, cum aș fi scris aiurea în versurile mele că florile galbene se scutură toamna ? În ceea ce privește apa din Qutang, despre însușirile ei se poate citi în „*Cartea apelor“ cu comentarii*. În defileul superior curentul este prea repede, iar în cel inferior — prea încet. Doar în cel mijlociu el este tocmai potrivit : nici prea rapid, nici prea lent. Se știe că vracii de la curte sînt cei mai renumiți din împărăție. Ei știu că boala mea s-a încuibat în bronhii și ea poate fi vindecată numai cu apă din defileul mijlociu. În tratatul pe care vi l-am amintit se arată că, fierbînd ceaiul de Yangxian în apă din defileul superior, se obține o băutură prea tare, apa din defileul inferior o face prea slabă, și numai cea din defileul mijlociu o face tocmai potrivită : nici prea tare, nici prea slabă. Acum m-am uitat cu atenție la culoarea infuziei și am ajuns la concluzia că apa a fost luată din defileul inferior.

Dongpo sări din nou de la locul său și prinse să-și ceară iertare pentru greșeala sa.

— Vina nu este chiar așa de mare, observă cancelarul. Totul se trage însă de la faptul că dumneavoastră vă socotiți prea deștept pentru ca să găsiți de cuviință a-i mai asculta și pe alții. Eu sînt foarte bucuros, Zizhan, că m-ați onorat cu vizita dumneavoastră astăzi cînd nu am treburi. În întîlnirile noastre din trecut nu am avut prilejul să-mi dau seama cît de temeinice vă sînt cunoștințele. Acum însă, las la o parte modestia și îmi iau curajul să le verific.

— Dați-mi o temă, dascăle, se învoi cu bucurie Dongpo.

— Nu, așteptați ! îl opri cancelarul. Dacă eu aș începe să pun întrebări primul, s-ar putea spune că mă folosesc de faptul că odinioară mi-ați fost învățăcel. Așa că e mai bine să facem așa : mai întîi puneți-mă la încercare dumneavoastră, Zizhan, iar apoi va veni rîndul meu.

— Dar cum o să mă încumet ?! exclamă poetul, făcînd o plecăciune adîncă.

— Așa nu se poate, spuse cancelarul. Dacă dumneavoastră refuzați să începeți, are să-mi fie foarte neplăcut să vă sîcîi cu întrebările mele. Fie ca Xu Lun să deschidă toate dulapurile cu cărți. Sînt douăzeci și patru, și toate pline. Luați orice carte și citiți din ea orice frază doriți. Dacă nu am să răspund cu fraza următoare, mă puteți socoti un ignorant.

„Ce rupt de viață e bătrînul ăsta ! Oare pot fi știute pe de rost toate aceste cărți ? Și totuși mi-e neplăcut să-l supun unui examen“, se gîndi poetul în sinea sa, dar cu voce tare rosti :

— Umilul dumneavoastră învățăcel chiar că nu se încumetă...

— Ei, cum se poate ? Doar știți cum se spune : „A te supune poruncii este întotdeauna mai bine decît a arăta o stimă exagerată“.

Dongpo hotărî să umble cu șiretlicuri. El alese un dulap unde se depusese mai mult praf, zicîndu-și că de acolo nu au mai fost luate de mult cărți, și, prin urmare, sînt și greu de ținut minte. Scoțînd la nimereală un volum oarecare și fără a se uita la titlul lui, îl deschise la jumătate și citi : „E în bună sănătate domnul Ruyi [1] ?“

— „Eu l-am mîncat“, rosti pe dată cancelarul fraza următoare. Așa e, Zizhan ?

— Întocmai, adeveri poetul.

— Dar ce înseamnă aceste cuvinte ? întrebă Wang Anshi luîndu-i cartea din mînă.

Dongpo, care nu avusese grijă să se uite la titlu, se gîndi : „În vremurile de de mult supuşii împărătesei Wu Zitian [2], luînd-o în derîdere, îl numeau pe ibovnicul ei Xue Aocai „Domnul-cel-dorit“. Ar trebui presupus că împărăteasa trimisese la el un sol care i-a pus această întrebare. Numai că răspunsul nu se brodeşte deloc cu întrebarea. Dongpo oftă adînc. „Nu-l voi înşela pe bătrîn, hotărî el. Doar pe drept se spune «Mai bine să spui o singură dată adevărul decît să minţi de o mie de ori»“.

— Eu nu ştiu ce înţeles au, recunoscu el.

— Nu ştiţi ? Doar asta nu e vreo carte rară, ci o culegere de legende străvechi. La sfîrşitul dinastiei Han, în vremea domniei împăratului Lingdi [3], pe muntele Wugangshan din regiunea Changsha se afla o peşteră adîncă de cîţiva *zhang*. În ea trăiau două vulpi cu nouă cozi. Ele erau meştere în a se preschimba, şi cel mai adesea îşi luau înfăţişare unor femei de o rară frumuseţe. Dacă pe alături trecea un bărbat, îl ademeneau în peşteră şi se desfătau cu dragostea. Dar era de ajuns ca măcar o singură dată să nu le mulţumească, pentru ca să-l taie în bucăţi şi să-l mănînce.

Cîndva, un oarecare Liu Xi s-a dus în munţi să culeagă ierburi tămăduitoare şi a nimerit în labele acestor două vulpi-vîrcolaci. Noaptea împărţeau culcuşul cu el şi amîndouă erau foarte mulţumite. De aceea îl şi numeau pe ibovnicul lor „Domnul-cel-dorit“. Dimineaţa cea mai mare se ducea în munţi după pradă, iar cea mai mică rămînea să păzească peştera.

Zilele se preschimbau în luni, iar Liu Xi nu bănuia nimic. Dar iată că, odată, vulpile s-au îmbătat cu vin şi

[1] Literal : „dorit“, „binevenit“, „drag“, „scump“.

[2] Împărăteasă inteligentă şi energică, ce a cîrmuit ţara în vremea dinastiei Tang, mulţi ani după moartea soţului ei. După cum au menţionat mulţi istorici din vechime, ea s-a distins prin pasiunea ei pentru aventuri amoroase.

[3] Anii domniei : 168—190.

şi-au luat adevărata lor înfăţişare. Liu Xi a tras o spaimă soră cu moartea, iar în afară de asta era sleit de puteri. Şi iată că, în curînd, cînd vulpea cea vîrstnică se duse în munţi şi cea tînără începu să stăruie cu drăgostitul, Liu Xi nu a fost în stare să-i potolească poftele. Atunci, ieşindu-şi din fire de mînie, vîrcolacul îl sfîşie în bucăţi. S-a întors cea vîrstnică şi a întrebat : „E în bună sănătate Domnul-cel-dorit“ ? „L-am mîncat“, răspunse cea mai tînără.

Vulpile se luară la ceartă, se încăierară, şi munţii din jur răsunară de ţipetele lor ascuţite. Zarva a fost auzită de tăietorii de lemne, de la care s-a şi aflat această istorie. Mai tîrziu ea a fost inclusă în *Culegerea de povestiri de la sfîrşitul dinastiei Han*. Zizhan, chiar nu vă este cunoscută această carte ?! Cum e cu putinţă ?

— Erudiţia dumneavoastră, dascăle, este atît de adîncă şi vastă, încît eu, cu cunoştinţele mele lipsite de temeinicie, nu voi atinge niciodată asemenea profunzimi !

— Atunci putem socoti că eu am trecut cu bine examenul, zîmbi Wang Anshi. Acum e rîndul dumneavoastră, iar eu voi lua din nou locul dascălului. Numai să nu vă arătaţi prea modest, nu vă ascundeţi cunoştinţele.

— Fiţi bun şi daţi-mi o temă mai simplă, dascăle, se rugă Dongpo.

— Nu vă neliniştiţi. Dacă vă voi întreba ceva prea complicat, puteţi gîndi pe deplin temei că vă fac înadins greutăţi. Am auzit că sînteţi un mare maestru în versurile paralele. Iată deci : anul acesta e un an bisect — în el sînt două luni a opta şi, de aceea, primăvara soseşte de două ori — în luna a întîia şi în luna a douăsprezecea. Se poate spune că anul acesta au fost două primăveri. Eu vă voi da primele stihuri, urmînd ca dumneavoastră să potriviţi încheierea, pentru ca să vă pot preţui talentul neobişnuit.

Cancelarul porunci slujitorului să aducă hîrtie şi pensulă şi aşternu prima jumătate a versurilor paralele :

De două ori pe an soseşte primăvara,
De două ori străluce-a opta lună,

E ca şi cum de două ori pe an
Iernii sfîrşit îi pune vremea bună.

Harul lui Dongpo era într-adevăr uimitor, dar noutatea temei îl puse într-o asemenea încurcătură, încît nu fu în stare să compună versurile de încheiere. De tulburare şi ruşine se îmbujoră tot la faţă.

— Zizhan, dumneavoastră aţi călătorit de la Huzhou la Huangzhou şi desigur că în drum aţi trecut prin Suzhou şi Runzhou, spuse cancelarul.

— Da, acesta-i drumul cel mai lesnicios, răspunse Dongpo.

— Deci aşa ! În Suzhou drumul de la Porţile de aur la Colina Tigrului este numit Shantang — Lanţ de munţi — şi măsoară cam şapte *li*. Locul de la jumătatea drumului se numeşte Bantang — jumătate de lanţ de munţi. Oraşul Runzhou se află pe malul fluviului Yangzi. În vechime el era denumit Tieweng — Ulciorul de fier. În apropiere de el se înalţă trei munţi : cel de Aur, cel de Argint şi cel de Jad. Pe munţi sînt durate temple budiste cu chilii pentru monahi. Pesemne că aţi fost în plimbare prin acele locuri ?

— Da, am fost, răspunse poetul.

— Atunci eu voi alcătui primele versuri în legătură cu cele două oraşe, iar dumneavoastră veţi compune încheierea. Iată, despre Suzhou :

Sînt şapte li *cu totul în drumul spre Shantang,*
Faci doar trei li *jumate şi-ai şi atins Bantang.*

Şi acum despre Runzhou :

La apus de Tieweng se-nalţă trei comori :
Muntele de Aur, muntele de Argint şi muntele de Jad
Se-mplîntă drept în nori.

Dongpo se gîndi multă vreme, dar nu-i venea nimic în minte. Recunoscîndu-şi înfrîngerea, nu-i mai rămase decît să-şi ceară iertare şi să plece. Cancelarul înţelese că

poetul a fost puternic atins în amorul său propriu şi în cele din urmă îşi schimbă gîndul.

Dînd o înaltă preţuire talentului lui, chiar a doua zi îl rugă pe împărat să-i redea lui Dongpo înaltul cin de cărturar al Academiei Hanlin de pe lîngă curte.

Cei din generaţiile următoare, aflînd despre aceste întîmplări, spuneau : „Oricîte haruri a avut Su Dongpo, Wang Anshi l-a pus de trei ori în încurcătură. Ce să mai vorbim despre cei mult mai puţin înzestraţi ca Dongpo !".

Şi iată stihuri compuse spre a sluji drept învăţătură urmaşilor :

Kongzi îl numi dascăl pe micul Xiangtuo [1],
Dar Wang Anshi pe drept îşi rîse de Dongpo.
Fii reţinut mai bine, arată modestie,
Oricît de strălucită crezi că ar putea să-ţi fie
Învăţătura ta, căci nu cuprinde
În taine necuprinsul.
Şi-ţi este dat în viaţă mereu să-mbogăţeşti
A minţii tale zestre, mereu tu s-o sporeşti.

RĂZBUNAREA VULPILOR

Tot ce sub cer se mişcă-n astă lume
La fel ca omu-n piept un suflet are,
Aceeaşi soartă leagă a lor nume,
De-i om sau de-i vreo altă vieţuitoare.
Fiinţa ce te-ajută la nevoie,
Deci nu uita s-o răsplăteşti cumva :
Aşa cum în povestea ce urmează

[1] Cînd Xiangtuo avea doar opt ani, între el şi Confucius a avut loc o dispută. Recunoscîndu-şi greşeala, marele filozof l-a numit pe băiat dascălul său.

Drept preț plătit pentru bunăvoință,
De jad, inele-aduse pasărea.

Aceste stihuri se referă la *xiucai*-ul Yang Bao din Huaxi. El a trăit în vremea dinastiei Han [1], și încă în anii tinereții îi întrecea pe alții prin harurile sale și prin adînca-i știință de carte. Odată, în ziua sărbătorii de la mijlocul toamnei, Yang Bao a ieșit din oraș să se plimbe. Ostenit de drum, s-a așezat să se odihnească în pădure. În frunzișul des ciripeau pe diferite voci păsărele, încîntîndu-ți auzul. Deodată răsună o lovitură surdă și chiar la picioarele lui căzu o păsăruică : se zbătea pe pămînt, neavînd putere să se mai ridice în zbor.

— Ce-i asta ?! se întrebă nedumerit Yang. Ce s-a întîmplat cu ea ?

Se aplecă și luă pasărea în mîini. Era un grangur. Fusese rănit în aripă și țipa atît de jalnic, încît pe Yang îl cuprinse mila. „Am să-l iau acasă, am să-i oblojesc rana și pe urmă am să-i dau drumul în libertate", hotărî el.

Dar iată că din spate se apropie un tînăr înarmat cu o arbaletă.

— *Xiucai !* spuse necunoscutul, nădăjduiesc că ai să-mi înapoiezi pasărea. Doar eu am doborît-o.

— De bună seamă că e a ta, zise Yang. Dar, spune-mi, cum te-a răbdat inima să-i pricinuiești vătămare ? Firește, pasărea nu-i om, dar și în ea sălășluiește un suflet. Și încă ceva : chiar de-ai ucide o sută de asemenea păsări, oricum nu ți-ar ajunge pentru un prînz, chiar de ai vinde la piață zece mii, oricum nu te-ai îmbogăți. Găsește-ți mai bine o altă îndeletnicire. Iar în ceea ce privește acest grangur, vreau să-l cumpăr și să-i salvez viața.

Rostind aceste cuvinte, Yang Bao scoase banii.

— Am tras în ea nu din lăcomie și nici pentru a mă alege cu vreun folos, ci de dragul distracției : am vrut

[1] Dinastia Han : 206 î.e.n. — 220 e.n.

să-mi încerc măiestria, spuse necunoscutul. Dar dacă o vrei, ți-o dăruiesc.

— Ai voit să te distrezi, înțeleg, dar prin ce s-a făcut vinovată pasărea față de tine ? se indignă Yang.

— Da, ai dreptate, am greșit, recunoscu tînărul și, aruncînd arbaleta, se îndepărtă.

Yang Bao aduse grangurul acasă și îl puse într-o colivie. În fiece zi îl hrănea cu petale de crizantemă, pînă cînd aripa i se vindecă. Trecură o sută de zile și pasărea putea din nou să zboare. Ea se înălța în tării și de fiecare dată se înapoia, dar se întîmplă ca o dată să nu mai revină, spre marea mîhnire a lui Yang Bao care se legase foarte mult de ea.

Într-o bună zi, în casa lui Yang Bao intră un tînăr necunoscut, cu sprîncene subțiri și ochi inguști, îmbrăcat într-un halat galben. Văzîndu-l pe stăpîn, necunoscutul căzu în genunchi la picioarele lui. Yang Bao se repezi să-l ridice. Tînărul scoase două inele de jad și i le întinse lui Yang.

— Mi-ați salvat viața, rosti el. Rogu-vă, primiți acest dar modest. Nu am ceva mai de preț cu care să-mi arăt recunoștința pentru bunătatea dumneavoastră. Dar cu ajutorul acestor inele, urmașii dumneavoastră pînă la a treia generație vor dobîndi înalte cinuri la curte.

— Dar noi nu ne-am văzut niciodată. De ce, dară, spuneți că v-am salvat viața ? se miră Yang.

— Nu cumva ați uitat ? zîmbi tînărul. Trebuie că vă aduceți aminte : am fost rănit în pădure, iar dumneavoastră m-ați pus într-o colivie și m-ați hrănit cu petale de crizantemă.

Și cu aceste vorbe, tînărul se preschimbă dintr-o dată într-un grangur și își luă zborul.

Mai tîrziu prezicerile sale s-au adeverit : fiul lui Yang Bao, Zhen, deveni ajutorul ministrului de război la curtea împăratului Mingdi, nepotul său, Bing, deținu aceeași funcție la curtea împăratului Hedi, iar strănepotul său, Si,

înaltul cin de ministrul al Camerei ceremonialelor la curtea împăratului Andi. În ceea ce-l privește pe stră-strănepotul lui Yang, fiul lui Si, acesta moșteni cinul tatălui său. Astfel, urmașii lui Yang Bao dobîndiră într-adevăr înalte demnități în decursul a trei generații.

Drept mărturie stau stihurile :

Din dragoste și milă păsăruica
El o hrăni cu flori de crizantemă,
Dar nici o clipă gîndul la răsplată,
Sau la cîștig, deloc nu l-a-ncercat,
Și-ai lui urmași în viorii halate
Cu cingători de aur ei s-au înveșmîntat [1].
Să fii bun și omenos e mai de preț,
Decît comori din orișice palat.

Povestitorule, voi fi întrebat, de ce pierzi în zadar vremea repovestind întîmplarea cunoscută de fiecare despre grangurul care a adus salvatorului său două inele de jad ? Ei bine, stimate cititor, am făcut-o pentru că astăzi vreau să-ți vorbesc despre alt tînăr care a tras și el într-o făptură vie, dar, spre deosebire de cel ce a tras în grangur, nu a încercat mustrări de cuget, în schimb a făcut un talmeș-balmeș din toate rosturile gospodăriei sale și, pe deasupra, s-a mai și făcut de basme. Iar de povestirea despre grangurul salvat am avut nevoie doar drept cuvînt înainte pentru întîmplarea pe care urmează să v-o istorisesc mai jos. Dar înainte de toate, stimați cititori, îmi îngădui să vă dau o povață : urmați pilda de bunătate și omenie a lui Yang Bao și nu vă luați după tînărul despre care va fi vorba, pentru a nu vă atrage asupra dumneavoastră tot felul de necazuri și năpaste.

Se povestește că în vremea cîrmuirii împăratului Xuanzong [1] din dinastia Tang, în capitala imperiului

[1] În China veche, veșmîntul de ceremonie al unui demnitar de vază era alcătuit dintr-un halat vioriu, o cingătoare de aur și o tichie de mătase fină. La acestea se mai adăuga și o plăcuță de fildeș.

Chang'an trăia un tînăr pe nume Wang Chen. El citea cu anevoie cărțile din vechime și nici la scris nu era meșter. În schimb îi plăcea foarte mult să bea. Era un foarte bun spadasin, călărea de minune și avea o deosebită iscusință în trasul cu arbaleta. De mic își pierduse tatăl și rămăsese doar cu mama. Cînd a venit vremea, s-a însurat cu o fată din neamul Yu. Wang Chen avea un frate holtei, pe nume Wang Zai, care slujea în garda personală a împăratului. Wang Zai se distingea printr-o uimitoare forță fizică și era neîntrecut în artele marțiale. Familia lui Wang Chen trăia în îndestulare, iar casa era plină de slugi. Viața lor tihnită s-ar fi prelungit mulți ani dacă nu ar fi izbucnit răzmerița lui An Lushan. După căderea fortăreței Tongguan [2], suveranul și-a căutat refugiul la apus. Wang Zai l-a urmat, făcînd parte din escorta imperială.

Dîndu-și seama că primejdia se apropie, Wang Chen adună lucrurile cele mai de preț și lăsînd în părăsire pămîntul și tot avutul, împreună cu mama, soția și slujitorii, fugi la miazăzi de fluviul Yangzi [3] și se statornici la Xiaoshuiwàn, în apropiere de orașul Hangzhou. Acolo cumpără pămînt și își încropi o gospodărie.

După cîtva timp s-a primit vestea că Chang'an-ul a fost eliberat de sub răzvrătiți și că pe drumuri s-a înstăpînit liniștea. Wang Chen se hotărî să se întoarcă în capitală, să-și caute rudele și cunoscuții, să-și pună casa și avutul în rînduială, iar apoi să-și aducă înapoi și familia. El îi împărtăși mamei planul său și o porni la drum însoțit doar de un singur slujitor, pe nume Wang Fu. Luînd calea apei, ajunse pînă la cheiul orașului Yangzhou, din zona fluviilor Yangzi și Huaihe, care în vremea dinastiei Sui era denumit Jiangdu — Capitala fluvială. Yangzhou se afla la răscrucea de drumuri care unea partea de miază-

[1] A domnit între anii 712—756.
[2] Punct strategic foarte important, situat pe cursul mijlociu al Fluviului Galben.
[3] Fluviul Albastru.

noapte cu cea de miazăzi a împărăției. Neîntrerupt acostau acolo și se depărtau de mal luntrele și erau atît de multe, încît catargele și vîslele păreau un tufiș de cînepă. Orașul era într-adevăr un loc înfloritor. Pe malurile rîului se înșirau una după alta prăvălii și tarabe și era atîta norod, încît cu greu puteai răzbi prin mulțime.

Ieșind pe mal, Wang Chen angajă mai întîi hamali, se schimbă în haine militare și plecă fără zăbavă mai departe. Ziua călătorea admirînd minunata priveliște a munților și rîurilor, iar noaptea poposea pe la hanuri. De cum se lumina de ziuă o pornea din nou la drum. După cîteva zile ajunse la satul Fanchuan, care în vremea dinastiei Han fusese domeniul demnitarului Fan Kuai, primit de la împărat drept răsplată pentru că l-a slujit cu credință. Satul acesta nu era prea departe de capitală. Acum, ca urmare a răzmeriței, fusese trecut prin foc și sabie și rămase pustiu. Toți locuitorii porniseră în băjenie în ținuturi îndepărtate. Deasupra acoperișurilor nu se înălța nici un fumuleț și arareori întîlneai vreun drumeț.

Iată cum sînt înfățișate în stihuri acele locuri :

Oriunde te întorci jur-împrejur
Lanțuri de munți se-nalță stînd de strajă,
Păduri umbroase, ce îneacă totul,
Fantastică priveliște de vrajă.
Piscuri abrupte pînă-n nori albaștri,
Coame dințate ce străpung tăria,
În două despicînd Calea Lactee,
Impunători și ne-nfricați pilaști.
Pădurile și cerul nesfîrșind
În depărtare par să se unească,
Cascade tumultuoase cu-al lor ropot
Rostogolesc torente reci de-argint
Liane atîrnînde împletesc
O panglică lucind ca de mătasă.
Tăcute înălțimi ascunse-n nori
Nici zgomot și nici foșnete nu lasă.

Sînt satele din jur pustii și rar
De întîlnești pas de drumeț în cale,
Doar flori de munte te mai veselesc
În vreo poiană ce răzbate-n soare.
Și ciripit de păsări cîntătoare
Auzul îl încîntă — divină desfătare.

Admirînd munții sălbatici, Wang Chen slăbi frîul și o luă agale înainte. Pe nesimțite se lăsă amurgul. Deodată, din adîncul pădurii răsunară niște glasuri omenești. Wang se adînci în desișul din care răzbăteau vocile, dar nu văzu oameni, ci două vulpi, ce ședeau pe pămînt, rezemate de tulpina unui copac bătrîn. Una din ele ținea în labe o carte. Vulpile sporovăiau și rîdeau, de parcă ar fi citit în carte ceva foarte hazliu.

„Ia te uită la lighioanele astea ticăloase ! Se țin de drăcii ! Ia să le servesc eu cu cîte o biluță“ ! hotărî Wang Chen și se opri.

El ridică arbaleta împodobită cu plăcuțe din corn șlefuite sub jeț de apă, scoase din săculeț o bilă, o puse în jgheab și, întinzînd tare arcul, dădu drumul coardei. Bila zbură cu iuțeala stelelor căzătoare.

— Am nimerit ! strigă încîntat Wang Chen.

Și, într-adevăr, vulpile, care discutau cu însuflețire, nu știau că cineva le privește pe furiș. Abia cînd țiui coarda, înălțară capetele. Dar era prea tîrziu : proiectilul nimerise drept în ochiul stîng al celei ce ținea cartea. Vulpea o scăpă din labe și, urlînd de durere, o luă la goană. Cealaltă se apleca spre a ridica cartea, dar a doua bilă a lui Wang o răni în falcă, și ea o luă la sănătoasa, făcînd să răsune pădurea de țipetele ei jalnice.

Wang Chen struni calul și se duse și mai aproape.

— Wang Fu, porunci el slujitorului, adu-mi cartea !

Cartea era scrisă cu semne ce aduceau a mormoloci [1],

[1] Stil caligrafic străvechi, greu accesibil, denumit „scriere cu mormoloci“, întrucît partea de sus a semnelor fiind mai îngroșată, ele aduc a mormoloci.

pe care Wang nu le știa desluși. „Trebuie întrebat un cunoscător“, își spuse el și, băgînd cartea în mînecă, dădu bici calului. Curînd stăpînul și slujitorul ajunseseră pe drumul larg care ducea spre capitală.

În acest timp, An Lushan murise, dar fiul său, An Qingxu, mai era încă destul de puternic. Pe deasupra, își ridicase capul un al doilea răzvrătit — Shi Siming. Se răsculaseră împotriva puterii imperiale trupele din așezările îndepărtate. Temîndu-se ca nu cumva să pătrundă în capitală iscoade, autoritățile ordonaseră ca porțile orășenești să fie păzite cu străşnicie și ca toți călătorii să fie cercetați cu cea mai mare severitate. De cum cădea seara, porțile se închideau. Cînd Wang Chen ajunse lîngă zidul orășenesc, era întuneric. Văzînd că porțile sînt închise, el o luă îndărăt ca să caute un loc de înnoptat. Ajungînd la primul han ce i se ivi în cale, sări de pe cal și intră.

La vederea oaspetelui îmbrăcat în haine militare, cu arbaletă și sabie la cingătoare, hangiul îi ieși grabnic în întîmpinare și rosti respectuos :

— Bine ați venit, domnule comandant ! Luați loc.

În timp ce stăpînul dădea poruncă să i se servească oaspetelui ceai, slujitorul Wang Fu deshămă calul, luă bagajele în spinare și le aduse înăuntru.

— Gospodarule ! strigă Wang Chen, dă-mi o odaie mai curățică și mai liniștită !

— Odăi pentru oaspeți am multe. Domnul comandant poate să și-o aleagă pe cea care-i place cel mai mult.

Și cu aceste vorbe, hangiul aprinse felinarul și îi lumină calea lui Wang Chen. Acesta își alese o odaie mai curată, ceru să i se aducă acolo lucrurile și totodată să i se dea hrană calului.

Între timp se ivi un băietan-servitor.

— Domnule șef, grăi el către Wang Chen, nu ați dori să beți niște vin ?

— Dacă e bun, adă două ceainice. Și o farfurie de mîncare din carne de vacă. Același lucru dă-i și omului meu.

Băietanul se îndepărtă.

Wang Chen ieși și el din odaie.

— Domnule comandant, i se înfățișă din nou băietanul, aducînd vin și o mîncare cu carne. Porunciți s-o duc în odaia dumneavoastră, sau mîncați aici ?

— Las-o aici !

Servitorul puse pe masă vinul și gustarea. Wang se așeză. Wang Fu se apucă să-i toarne stăpînului său vin. Wang golise deja vreo trei pocale, cînd se arătă din nou hangiul.

— De unde ați binevoit să sosiți, domnule șef ? întrebă el.

— Din ținuturile de la miazăzi, din Yangzi.

— Dar după grai nu păreți a fi din ținuturile de miazăzi.

— Da, așa e. Înainte am locuit în capitală, dar cînd a izbucnit răzmerița lui An Lushan și împăratul nostru s-a refugiat în provincia Sichuan, am fost nevoit să fug cu familia la miazăzi. Acum am aflat însă că tîlharii au fost înfrînți, iar Fiul Cerului s-a înapoiat în capitală, așa încît am hotărît să mă întorc și eu la casa mea, să-mi pun în rînduială gospodăria și apoi să-mi aduc și familia. Am îmbrăcat haina militară ca să-mi fie mai lesnicios pe drum. Oricum, te pîndesc încă destule primejdii.

— Prin urmare sînteți de-al nostru, se bucură hangiul. Și eu în tot acest timp m-am ascuns într-un sat. Nu-i nici un an de cînd m-am întors.

Fiind de baștină din aceleași locuri, gazda și oaspetele se simțiră dintr-o dată foarte apropiați unul de celălalt și fiecare dintre ei începu să povestească despre necazurile de care avusese parte în peregrinările sale.

Într-adevăr :

Albaștrii munți se-nalță la fel ca altă dată
Și rîuri curg la fel cu vesel murmur,
Dar cei care-au pierit în astă vreme

De cruntă soartă, nu-i poţi şti la număr...
Treci abătut acuma prin satele pustii.

În vreme ce erau adînciţi în discuţie, se auzi o voce :

— Gospodarule, ai vreo odaie liberă ?

— Odăi am o mulţime, dar cîţi sînteţi ?

— Sînt singur.

— Iartă-mă, dar dacă eşti singur, nu pot să te primesc, rosti stăpînul văzînd că necunoscutul nu are nici măcar o desagă.

— Păi de ce ? Ţi-e teamă cumva că n-am să-ţi plătesc ? se supără străinul.

— Nu, nu de asta. Comandantul garnizoanei din capitală, domnul Guo, a dat un ordin ca în nici un han de mai departe sau mai aproape de cetatea de scaun să nu fie primit vreun necunoscut spre găzduire. Cine va acoperi sau va ascunde vreun tîlhar, pe acela îl aşteaptă o pedeapsă grea. La noi lucrurile s-au înăsprit mai cu seamă după ce Shi Siming a stîrnit o nouă răzmeriţă. Tu nu ai nimic cu tine, pe deasupra nu te cunosc, aşa că nu te pot primi.

— A ! Care va să zică nu mă cunoşti ! Păi eu sînt chiar un slujitor al domnului Guo, mă cheamă Hu'er. Am plecat cu o treabă la Fanchuan şi n-am apucat să mă întorc pe lumină, iar acum îţi cer un adăpost pentru o noapte. Iată de ce n-am nici o boccea. Dacă te îndoieşti, să mergem mîine la porţile orăşeneşti şi ai să-i întrebi pe străjeri. Toţi mă cunosc !

De cum necunoscutul pomeni de domnul Guo, toate bănuielile hangiului se risipiră.

— Nu te supăra, preacinstite domn, eu nu ştiam că eşti în slujba domnului Guo. Să mergem. Am să-ţi arăt odaia ca să te poţi odihni.

— Aşteaptă ! Sînt tare înfometat. Adu-mi mai întîi vin şi o gustare, dar fără carne, că acum sînt în post.

Comandînd cina, necunoscutul se apropie de masa la care şedea Wang Chen şi se aşeză faţă în faţă cu el. Băietanul-servitor aduse vinul şi gustarea. Wang Chen băgă de seamă că necunoscutul îşi ţinea tot timpul ochiul stîng acoperit cu mîneca halatului şi avea faţa schimonosită, de parcă l-ar fi încercat o durere crîncenă.

— Mie mi s-a întîmplat o nenorocire, gospodarule, spuse Hu'er. Am întîlnit două lighioane şi mi-am vătămat un ochi.

— Cum aşa ? întrebă hangiul.

— Pe drumul de întoarcere de la Fanchuan am văzut în pădure două vulpi. Ele se tăvăleau şi răcneau de mama focului. M-am apropiat ca să le înhaţ, dar m-am poticnit şi am căzut. Vulpile au fugit, iar eu, în cădere, mi-am vătămat ochiul.

— Acum se înţelege de ce ţi-l acoperi cu mîneca, spuse hangiul.

— Şi eu am întîlnit azi două vulpi pe cînd treceam prin Fanchuan, se amestecă în vorbă Wang Chen.

— Ei, şi le-ai prins ? întrebă zorit Hu'er.

— Ele şedeau în pădure şi citeau o carte. Am ochit în cea care ţinea cartea şi am nimerit-o în ochiul stîng. Ea a aruncat cartea şi a luat-o la goană. Cealaltă s-a aplecat ca s-o ridice. Am tras şi în ea şi am nimerit-o în falcă. Fireşte că şi ea a luat-o la sănătoasa, aşa încît nu am izbutit să le prind, dar în schimb am pus mîna pe carte.

— Uimitor ! exclamă hangiul şi Hu'er într-un singur glas. Cine şi-ar fi putut închipui că şi vulpile ştiu să citească !

— Ce o fi scriind în acea carte ? Îmi daţi voie să mă uit ? ceru Hu'er.

— N-am putut pricepe nimic. Sînt nişte semne vechi, neobişnuite.

Roştind aceste vorbe, Wang Chen puse jos pocalul şi începu să scotocească în mîneca halatului. Povestirea noastră se desfăşoară încet, dar în fapt totul s-a petrecut

cu iuțeala fulgerului. Wang Chen încă nu izbutise să scoată cartea, cînd, deodată, se auzi vocea nepotului hangiului — un băiețel de vreo cinci-șase anișori.

— Bunicuțule, de ce stă pisica asta mare împreună cu voi ? De ce n-o alungați ?

Numai ce intrase în odaie băiețelul, că și văzuse vulpea, numai că el nu știa cum se numește această viețuitoare.

Abia acum Wang Chen își dădu seama că în fața sa se afla vulpea pe care o rănise dimineața în ochi. Își trase la iuțeală sabia și dădu s-o lovească în moalele capului, dar vulpea se dădu îndărăt, făcu o tumbă și o zbughi în stradă. Cu sabia în mînă, Wang Chen se luă după ea. Trecînd de vreo zece case, vulpea se hîrșîi pe undeva pe sub un zid și se făcu nevăzută. S-o caute pe întuneric n-avea niciun rost, așa că lui Wang Chen nu-i mai rămase decît să se întoarcă. În întîmpinarea lui veneau cu felinarele hangiul și Wang Fu.

— Cruțați-i totuși viața, îl rugă stăpînul hanului.

— De n-ar fi fost nepotul dumneavoastră, ticăloasa asta mi-ar fi șterpelit cartea, spuse Wang.

— Da, vulpile sînt niște jivine tare șirete și dibace, observă hangiul. Teamă mi-e că or să născocească altceva ca să pună mîna pe ce e a lor.

— De-acum încolo am să fiu cu și mai mare băgare de seamă. Dacă cineva are să încerce să mă atragă în cursă, înseamnă că-i o vulpe. Atunci am s-o spintec cu sabia, hotărî Wang Chen.

Și ei intrară în han. Auzind despre această întîmplare uluitoare, ceilalți călători care poposiseră acolo ieșiră din încăperile lor și îl potopiră pe Wang Chen cu întrebări. Și atîta vorbiră despre asta, pînă cînd li se uscară gîtlejurile.

Terminîndu-și cina, Wang Chen se duse la el în odaie. „Fără doar și poate, această carte are ceva vrăjit, de vreme ce vulpea aleargă atîta după ea, în pofida durerii pe care o încearcă“, își zise el și începu s-o socotească un lucru de mare preț. La a treia strajă [1], se auzi mai întîi o ciocănitură în poartă, iar apoi un strigăt puternic :

— Înapoiază-ne numaidecît cartea și o să te răsplătim din belșug. Altminteri o să ai parte de multe nenorociri și o să te căiești !

Wang Chen își ieși din fire de mînie. Își trase pe el halatul, înșfăcă sabia și, pentru a nu-i trezi pe ceilalți, ieși tiptil din han. Pe pipăite găsi porțile, dar hangiul le închisese cu lacătul.

„Pînă o să-l scol din somn pe stăpîn, jivinele astea or să apuce să se facă nevăzute, iar eu n-am să izbutesc decît să-i trezesc și să-i supăr pe toți ceilalți, își spuse Wang Chen. Nu, mai bine să-mi țin firea și să aștept zorile. Atunci o să născocesc eu ceva“. Chibzuind astfel, el se duse la culcare, dar vulpile mai lărmuiră o bună bucată de vreme lîngă porți. Urletele lor fură auzite și de restul locatarilor din han. Dimineața ei veniră la Wang Chen și îl sfătuiră prietenește să le înapoieze vulpilor cartea :

— La ce vă folosește ? Tot nu înțelegeți nici o iotă din ea ? îi spuse cineva. Mai bine dați-le-o înapoi. Altminteri or să arunce asupra dumneavoastră năpasta și atunci o să vă căiți, dar va fi prea tîrziu.

De-ar fi avut Wang Chen destulă minte, de bună seamă că ar fi primit acest sfat și cu asta totul s-ar fi sfîrșit. Dar el era nesăbuit și încăpățînat, și din pricină că nu a dat ascultare bunelor povețe, după cum veți afla mai tîrziu, vulpile au făcut harcea-parcea din avutul său, ducîndu-l la ruină.

Pe drept cuvînt :

Povața înțeleaptă de-o vei disprețui,
Tu viața-ntreagă-apoi te vei căi.

După micul dejun, Wang Chen plăti pentru găzduire, își strînse lucrurile și, încălecînd pe cal, o porni spre capi-

[1] Între orele 11—1 noaptea.

tală. Pe tot drumul zăceau case în ruine și ulițele erau aproape pustii. Din vechea strălucire a orașului nu mai rămăsese nici urmă. Ajungînd în locul unde pe vremuri se aflase casa lui, Wang Chen văzu doar un morman de olane și moloz și simți că inima i se despică de durere. Așadar, ajunsese un pribeag și primul lucru pe care trebuia să-l facă era să-și găsească un sălaș în care să-și poată lăsa deocamdată lucrurile. Terminînd cumva cu treaba aceasta, el porni în căutarea rudelor. În capitală rămăseseră foarte puține dintre ele. Cu toții povestiră despre chinurile prin care trecuseră și lacrimile le șiroiau pe obraji ca niște perle.

— Cu ce nădejde m-am întors în ținutul natal și uite că mi-am găsit casa distrusă și acum n-am nici unde să-mi pun capul ! rosti Wang Chen cu adîncă mîhnire.

— Da, de cînd cu răzmerița, asupra multora s-a abătut urgia, spuseră rudele. Părinții au ajuns la miazăzi, copiii la miazănoapte, unii au căzut prizonieri, alții au fost uciși. De altfel și noi, cu chiu cu vai am apucat ziua de astăzi. Tot timpul am fost pe muchie de cuțit. Tu ai avut însă un mare noroc : toți ai tăi sînt teferi și nevătămați. Ai pierdut doar casa, dar pămîntul, datorită grijii noastre, a rămas neatins. Dacă ai de gînd să-ți aduci familia, trebuie să-ți pui doar în orînduială avutul și ai să recapeți bogăția de pe vremuri.

Wang mulțumi neamurilor și își luă rămas bun de la ele. Curînd cumpără o casă și toate cele trebuincioase într-o gospodărie, iar pămîntul îl dădu pe mîna unui administrator de nădejde.

Trecură vreo două luni. Odată, ieșind din casă, Wang Chen văzu un om îmbrăcat din cap pînă-n picioare în haine de cînepă [1]. Pe umăr îi atîrna o desagă. Mergea uimitor de repede, de parcă ar fi zburat în văzduh. Cînd se apropie de Wang Chen, acestuia îi zvîcni inima în piept : acela nu era altcineva decît slujitorul său, Wang Liu'er.

[1] Haine de doliu.

— Wang Liu'er ! strigă el cuprins de neliniște. De unde vii și de ce porți astfel de haine ?

— Ia te uită unde locuiți, stăpîne ! Mi se învîrte capul de cînd vă tot caut.

— Lasă asta ! Spune-mi mai întîi de ce ești în doliu.

— Iată o scrisoare, citiți-o și o să aflați totul.

Cei doi intrară în casă. Slujitorul scoase scrisoarea din desagă și i-o înmînă stăpînului. Wang Chen o dezlipi și recunoscu scrisul mamei :

„Fiule, după ce ne-am despărțit, au ajuns pînă la noi zvonurile despre noua răzmeriță a lui Shi Siming. Zi și noapte eram cu gîndul la tine și îngrijorarea m-a doborît : m-am îmbolnăvit greu de tot. Nici leacurile, nici rugăciunile n-au ajutat la minic. În orice clipă pot trece în lumea cealaltă : doar am peste șaizeci de ani, nu mai sînt tînără. Dar nu asta mă mîhnește și mă tulbură. Mi se rupe sufletul că la bătrînețe am apucat asemenea vremuri și că am să mor departe de satul natal, iar fiii mei n-or să mă petreacă pe ultimul drum. Doar sîntem de obîrșie din provincia Shenxi, și nu vreau să fiu îngropată în ținuturi străine. Totuși tîlharii de răzvrătiți sînt încă puternici. S-ar putea ca acum cetatea de scaun să nu poată fi apărată, așa cum s-a mai întîmplat odinioară, de aceea a rămîne la Chang'an e primejdios. Am chizbuit multe zile în șir și iată ce-am hotărît : cel mai bine ar fi să vinzi rămășițele avutului nostru ruinat din capitală și, cu banii ăștia, să-mi faci înmormîntarea. După ce rămășițele mele pămîntești se vor întoarce în țărînă, înapoiază-te la miazăzi. Aici pămînturile sînt mănoase, iar oamenii buni și săritori. Din păcate orice început e cît se poate de greu, așa că trebuie să te înarmezi cu răbdare. Nici să nu te gîndești la întoarcerea în capitală decît după ce s-or sfîrși tulburările. Aceasta e ultima mea dorință și, dacă nu mi-o vei îndeplini și vei cădea în mîinile răsculaților, are să ni se stingă stirpea, iar eu am să mă lepăd de tine cînd ne-om întîlni lîngă Izvoarele Galbene".

Citind scrisoarea, Wang Chen căzu la pămînt și izbucni în hohote de plîns.

După ce se mai liniști puțin spuse :

— M-am gîndit să mă reîntorc în capitală ca să-mi rostuiesc treburile, iar după aceea să-mi aduc aici și familia. Nu mi-aș fi putut închipui nicicum că neliniștea cu privire la mine are s-o ducă pe mama în mormînt ! Dacă aș fi știut mai curînd, nu aș fi venit aici, aș fi rămas cu ea. Acum mă căiesc, dar, vai, e prea tîrziu.

Și pe Wang Chen îl podidi din nou plînsul.

— Ce a mai spus mama înainte de moarte ? îl întrebă el pe Wang Liu'er printre suspine.

— Nimic altceva. A poruncit doar să nu mai rămîneți nici o clipă în capitală. Oricum avutul dumneavoastră e ruinat și chiar de-l refaceți, negreșit îl veți pierde : din pricina lui Shi Siming, capitala are să cadă din nou. Bătrîna doamnă spunea că trebuie să isprăviți cît mai grabnic treburile pe care le aveți aici și să vă ocupați de înmormîntarea ei. Iar după aceea, musai să vă întoarceți la Hangzhou ca să vă puneți la adăpost. Zicea că de nu-i veți îndeplini dorința, va muri cu ochii deschiși.

— Pot eu oare să încalc ultima dorință a mamei ! exclamă Wang Chen. Cu atît mai mult cu cît a chibzuit cu deplin temei : la miazănoapte războiul nu s-a sfîrșit, pe cînd la miazăzi viața este mult mai liniștită.

Wang Chen își comandă de îndată o haină de doliu, așeză în casă o tăbliță de pomenire [1] și trimise oameni să facă rînduială în cimitirul familiei. Pe de altă parte, rugă pe cineva să se ocupe imediat de vînzarea pămîntului și a casei sale.

Trecură două zile și Wang Liu'er îi spuse stăpînului :

[1] O tăbliță din lemn sau din lac pe care sînt trecute numele răposatului sau răposatei, precum și data nașterii și morții sale. În fața tăbliței, care este așezată la altar, se aduc ofrande și se fac rugăciuni pentru pomenirea celui sau celei ce a trecut în lumea de apoi.

— Domnule, pentru înălțarea mormîntului are să fie nevoie de cel puțin o lună, ori ai dumneavoastră au să fie îngrijorați. Poate că ar fi mai bine să plec eu înainte ca să-i liniștesc.

— La asta m-am gîndit și eu, spune Wang Chen. Și pe dată scrise o scrisoare către ai săi și îi dădu slujitorului bani de drum.

— Cu toate că plec, stăpîne, spuse Wang Liu'er, trebuie să isprăviți cît mai repede treburile, să nu mai zăboviți aici.

— Las'că știu eu singur ce am de făcut, zise Wang Chen. O, de ce nu am aripi ca să-mi iau zborul și să ajung numaidecît acasă !

Wang Liu'er porni liniștit la drum.

Cînd rudele lui Wang Chen aflară trista veste, veniră la el cu condoleanțe. Cu toții îl sfătuiră să nu se grăbească cu vînzarea, dar el, ținînd seama numai de porunca mamei, nu le ascultă sfaturile, ci vîndu minunatul pămînt la jumătate de preț. După încă vreo douăzeci de zile, cînd mormîntul de la cimitirul străbunilor era gata și sfîrșite toate pregătirile, Wang Chen își strînse lucrurile și porni la drum împreună cu slujitorul său Wang Fu. Vai, cum să nu-l compătimești !

Cu sufletul cernit lasă Chang'an-ul,
Fugind de tulburări și de război
Și aidoma torentului năvalnic
Zorește înspre miazăzi apoi ;
Dar n-o să-și mîngîie bătrîna mamă,
Căci groaznic vis în noapte se ivi.
Rămase dar să-și plîngă-nstrăinarea,
Amare lacrimi, pîn' le-o istovi.

Să-l lăsăm deocamdată pe Wang Chen și să ne întoarcem la familia sa. Aflînd de noua răzmeriță de la miazănoapte, mama și soția lui fură cuprinse de îngrijorare. Zi și noapte stăteau cu gîndul la el și le părea rău că îl

lăsaseră să plece. Trecuseră trei luni și, într-o bună zi, slujitorii le vestiră că din capitală a sosit Wang Fu cu o scrisoare. El se înfățișă de îndată stăpînei și, făcîndu-i o plecăciune adîncă, îi înmînă scrisoarea. Lui Wang Fu îi lipsea ochiul stîng, dar femeile nu-l întrebară cum de s-a vătămat. Numai de asta nu le ardea.. Ele desfăcură repede scrisoarea și citiră următoarele :

„Despărțindu-mă de dumneavoastră, am străbătut cu bine tot drumul și am sosit în capitală. Din fericire, avutul nostru a rămas întreg și am pus în rînduială gospodăria, așa încît arată ca în trecut. Dar și mai mult m-a bucurat întîlnirea cu un vechi prieten, judecătorul Hu, care m-a prezentat ministrului Yuan. Înălțimea-sa ministrul mi-a arătat multă compătimire și, înduioșat de tinerețea mea, mi-a dat o funcție la miazănoapte. Înscrisul l-am și primit și trebuie să plec în cel mai scurt timp la locul numirii. De aceea vi-l trimit în mod special pe Wang Fu ca să vă aducă la mine. Vă rog să vindeți pămîntul și tot avutul și s-o porniți numaidecît spre capitală. Nu vă tocmiți, lucrul cel mai de seamă este să nu pierdeți vremea, pentru ca să-mi iau în primire funcția la sorocul stabilit. Așadar termin, dar în curînd o să ne revedem. Cu cea mai adîncă plecăciune, al dumneavoastră fiu, Chen".

Citind scrisoarea femeile nu mai putură de bucurie. În cele din urmă bătrîna doamnă își aduse aminte de slujitor.

— Da' ce-i cu ochiul tău, Wang Fu ? vru să știe ea.

— Vai, doamnă, mai bine nu mă mai întrebați ! Mergeam călări, am ațipit și am căzut de pe cal. Și iată că mi-am pierdut un ochi.

— Ei, dar ce-i în capitală ? Cum arată orașul ? Rudele sînt toate în viață ?

— Orașul e de nerecunoscut, e aproape tot în ruine. Dintre neamurile dumneavoastră au scăpat doar cîteva familii. Unii au fost uciși, ații au căzut prizonieri, iar cîte cineva a mai apucat să fugă. Mulți au fost prădați, casele le-au fost pîrjolite, iar pămînturile luate cu japca. Numai casa și pămînturile dumneavoastră au rămas întregi.

Auzind această veste, femeile se bucurară și mai mult.

— Ce fericire ! își spuneau una alteia. Tot avutul nostru a rămas întreg, iar pe deasupra Chen a căpătat o dregătorie. Pe noi ne ocrotesc Marele cer și străbunii. Nemărginită e recunoștința noastră față de ei. Înainte de plecare va trebui să orînduim o slujbă și să ne rugăm pentru fericire și prosperitate pe viitor.

— Dar cine-i acest judecător Hu ? întrebă mama.

— Este un vechi prieten al domnului nostru, răspunse Wang Fu.

— Cum se face că niciodată nu mi-a pomenit de el ?

— S-ar putea să fie unul dintre noii prieteni, își dădu cu părere soția lui Wang Chen.

— Ei da, s-au cunoscut nu de mult, întări Wang Fu.

Ei mai stătură de vorbă și apoi bătrîna doamnă spuse :

— Wang Fu, de bună seamă că ești ostenit de drum. Du-te de mănîncă și apoi, la culcare !

A doua zi, Wang Fu se înfățișă din nou bătrînei doamne.

— Doamnă ! spuse el. Ca să sfîrșiți toate treburile vă trebuie cîteva zile, ori domnul este singur în capitală și n-are cine să aibă grijă de el. Poate că ar fi mai bine să plec eu înainte. Am să pregătesc casa în vederea primirii dumneavoastră, iar de cum veți sosi, veți porni cu toții spre locul noului serviciu al domnului.

— Ai dreptate, Wang Fu, încuviință bătrîna.

Ea scrise o scrisoare, îi dădu slujitorului bani de drum, și Wang Fu plecă. După plecarea lui, doamna Wang vîndu pămîntul, casa și chiar mobilele și vesela, păstrîndu-și doar veșmintele și lucrurile de preț. Temîndu-se ca fiul să nu întîrzie, ea nu se tîrgui, ci dădu totul la jumătate de preț. După aceea pofti un călugăr să facă slujba, apoi închirie o joncă de la stăpînire și, alegînd o zi prielnică,

o porni la drum cu nora și cu toată argățimea. Vecinele cu care se avea bine veniră în păr s-o petreacă.

Părăsind Hangzhou-ul, călătorii lăsară în urmă ținuturile Jiahe, Suzhou și Changzhou și ajunseră pe întinsurile fluviului Yangzi. Slujitorii erau încîntați că stăpînul lor dobîndise o slujbă înaltă și doar că nu dansau de bucurie :

Să se salveze grabnic de urgie
Fugiseră spre miazăzi, trecînd
Prin multe încercări și pribegie,
Dar solu-aduse veste fericită :
I-așteaptă-nalte onoruri, bogăție.
Spre casa lor zoresc în bucurie
Și slujitorii-s veseli și chiuie avan,
Căci cin înalt și-avere
Pe-al lor stăpîn, vezi bine,
L-așteaptă la Chang'an.

Să ne întoarcem acum la Wang Chen. Părăsind capitala, el porni spre miazăzi și curînd se apropie de cheiul din Yangzhou. Acolo porunci ca lucrurile să-i fie duse la han, iar caii, de care nu mai avea nevoie, să fie vînduți. După cină îl trimise pe Wang Fu să coboare pe mal și să închirieze o luntre, iar el rămase lîngă porțile hanului supraveghindu-și lucrurile și uitîndu-se la luntrele ce treceau pe acolo. Printre altele el observă o joncă ce plutea în susul rîului. La proră stăteau vreo patru-cinci oameni. De pe punte răzbăteau rîsete și cîntece răsunătoare și era o veselie nemaipomenită. Cînd însă jonca începu să se apropie de mal, Wang Chen recunoscu în acești oameni pe argații săi. „Cum de se află pe jonca asta în loc să stea acasă și să-și vadă de treburi ? se miră el. Pesemne că după moartea măicuței au intrat în slujba altor stăpîni". În timp ce se pierdea în presupuneri, perdeaua de la ușa unei cabine fu dată la o parte. De acolo privea o fată, în care Wan Chen o recunoscu pe o slujnică a sa.

— Ciudat ! Foarte ciudat ! exclamă el și ar fi voit s-o strige pe fată, dar tocmai atunci fu observat de cei de pe joncă.

— Stăpîne, cum de ați nimerit aici ? strigară slugile. Și de ce sînteți în doliu ? Și pe dată cerură cîrmaciului să tragă la mal. Auzind larma, bătrîna doamnă și noră-sa dădură la o parte perdeaua cabinei să se uite.

Văzînd că maică-sa e vie și nevătămată, Wan Chen se grăbi să-și scoată haina de doliu și să se schimbe. De îndată ce jonca acostă, slugile alergară spre stăpîn. El le porunci să-i ducă lucrurile pe joncă și se urcă pe vas. Văzîndu-l pe Wang Liu'er la provă, fără a sta pe gînduri, Wang Chen îl înșfăcă și prinse să-l bușească.

— De ce îl bați ? strigă mama, ieșind din cabină. Doar nu s-a făcut vinovat cu nimic.

Wang Chen îl lăsă în pace pe slujitor și se grăbi să-i facă o plecăciune mamei.

— Cum nu-i vinovat ?! strigă el. Cîinele ăsta mi-a adus în capitală scrisoarea dumneavoastră și m-a mințit spunîndu-mi că n-ați mai fi în viață. Din pricina lui am încălcat respectul filial.

— Cum asta ? Doar el a fost tot timpul cu noi. Cum ar fi putut să-ți aducă vreo scrisoare în capitală ? se mirară amîndouă femeile.

— Acum o lună mi-a adus un răvaș în care mi se vestea încetarea din viață a măicuței. Și Wang Chen repovesti conținutul scrisorii pe care o primise din mîinile lui Wang Liu'er. După două zile l-am trimis înapoi ca să vă liniștească în privința mea, continuă el. Apoi am vîndut casa, pămîntul și restul avutului și am pornit la drum fără zăbavă. Cum de puteți spune că n-a fost în capitală ?

— Ce ciudățenie ! Nu cumva mai există un al doilea Wang Liu'er ?! exclamară toți, într-o mare nedumerire.

Wang Liu'er se porni pe rîs :

— Asta-i bună ! Eu, și în capitală ! Nici în vis nu m-am văzut vreodată acolo !

— Ei, haide, arată-mi scrisoarea, ceru mama. Am să mă uit dacă-i scrisul meu.

— Dacă nu ar fi fost al dumneavoastră, nu aş fi dat crezare celor scrise, spuse Wang Chen scoţînd răvaşul din boccea. Dar pe foaia de hîrtie nici urmă de hieroglifă... Wang Chen înmărmuri de uimire. Privea cu ochii holbaţi fără a putea rosti vreun cuvinţel şi doar întorcea pe o parte şi pe alta hîrtia.

— Ei, unde-i scrisoarea ? Arat-o, ceru din nou mama.

— Ei, drăcie ! A fost o scrisoare foarte lungă, iar acum — o coală de hîrtie fără nici un semn pe ea !

— Ce tot vorbeşti ? ! se arătă neîncrezătoare bătrîna doamnă. După plecarea ta nu ţi-am scris niciodată şi doar zilele astea, cînd Wang Fu a adus scrisoarea de la tine, în care ne rugai să venim în capitală, l-am trimis înapoi cu răspunsul. Ori tu vorbeşti despre un fals Wang Liu'er care, pasămite, ţi-ar fi adus o scrisoare plăsmuită şi te-a minţit. Şi mai susţii că din răvaş nu ar fi rămas decît o coală albă de hîrtie. De unde ai învăţat să minţi în halul ăsta ?

— Wang Fu a fost tot timpul cu mine în capitală şi a sosit aici împreună cu mine. Nu l-am trimis la dumneavoastră, măicuţă, cu nici o scrisoare şi nici nu v-am rugat să veniţi la mine.

— Asta-i chiar nemaipomenit ! strigă mama. Acum o lună Wang Fu mi-a adus o scrisoare de la tine în care ne înştiinţai că avutul nostru din capitală e întreg, că ai întîlnit pe un oarecare judecător Hu care te-a prezentat ministrului Yuan, prin proteguirea căruia ai dobîndit o dregătorie la miazănoapte. Ne cereai să vindem pămîntul şi casa din miazăzi şi s-o pornim numaidecît spre capitală, pentru ca apoi, împreună cu tine, să plecăm la locul numirii tale. Ţi-am îndeplinit de îndată porunca, am închiriat o joncă şi am pornit-o spre Chang'an. Cum dară spui că Wang Fu a fost tot timpul cu tine ?

— Ei drăcia dracului ! Ce judecător Hu ? Ce ministru Yuan ? Ce dregătorie ? Nici prin gînd nu mi-a trecut să vă poftesc în capitală.

— Prin urmare nici Wang Fu nu a fost cel adevărat, spuse mama şi ceru să fie chemat slujitorul.

— Wang Fu s-a dus să închirieze o luntre şi se întoarce curînd, zise fiul.

Servitorii se adunară la provă şi-l văzură curînd din depărtare pe Wang Fu, îmbrăcat într-o haină de doliu. Ei îi făcură semne cu mîinile, începură să strige.

„Cum de au nimerit aici ?" se întrebă cu mirare Wang Fu, recunoscîndu-şi prietenii.

Cînd veni mai aproape, toţi se încredinţară că acesta nu-i acel Wang Fu care sosise în urmă cu o lună. Acel Wang Fu avea un ochi scos, pe cînd acesta îi avea pe amîndoi teferi şi străluceau ca nişte clopoţei de bronz.

— Wang Fu ! strigară cu toţii într-un singur glas. Cînd ai venit la noi erai chior de un ochi. Cum se face că acum ai amîndoi ochii întregi ?

— Ptiu, drace ! stupi Wang Fu. Voi înşivă se pare sînteţi orbi ! Cînd am venit eu la voi ? Asta e, vreţi să mă deochiaţi pentru ca, într-adevăr, să chiorăsc !

Toţi izbucniră în rîs.

— S-a petrecut o istorie uluitoare. Du-te mai repede în cabină. Te aşteaptă bătrîna doamnă. Numai să nu uiţi să-ţi scoţi haina de doliu.

— Bătrîna doamnă ? rămase cu gura căscată Wang Fu. Da' ce, mai este în viaţă ?

— Cum să nu ?

Wang Fu nu le dădu crezare şi, fără a-şi schimba îmbrăcămintea, intră în cabină.

— Dobitocule ! se puse cu gura pe el Wang Chen. De ce-ai intrat în haine de doliu ? Doar stăpîna ta e în viaţă !

Wang Fu alergă pe punte, îşi schimbă îmbrăcămintea, se întoarse în cabină şi începu să bată mătănii.

— Ciudat ! Din cale-afară de ciudat ! exclamă bătrîna doamnă frecîndu-şi ochii slăbiţi de bătrîneţe şi uitîndu-se la el cu luare-aminte. Acel Wang Fu era chior de ochiul stîng, pe cînd acesta îi are pe amîndoi teferi. Înseamnă că cel ce a venit atunci nu era Wang Fu !

Bătrîna scoase în grabă scrisoarea, dar pe ea — nici urmă de hieroglife. O coală albă de hîrtie şi atît. Cei ai casei erau de-a dreptul buimăciţi : nu puteau să priceapă cine s-a dat drept Wang Liu'er şi cine drept Wang Fu şi din ce pricină au fost minţiţi şi mama, şi fiul, ca să le aducă gospodăriile la ruină. Ei presimţeau de acum noi necazuri şi fură cuprinşi de teamă şi nelinişte.

Multă vreme stătu Wang Chen cufundat în gînduri şi ros de bănuieli. Şi deodată, amintindu-şi că falsul Wang Fu era chior de ochiul stîng, se lumină :

— Am înţeles ! Am înţeles ! strigă el. Acele lighioane ticăloase s-au prechimbat în oameni şi mi-au jucat o festă urîtă !

Ca răspuns la întrebările nedumerite ale mamei, el povesti cum a întîlnit două vulpi la Fanchuan, cum le-a luat cartea, cum, după aceea, una din vulpi şi-a luat la han înfăţişare de om şi a încercat s-o recapete de la el prin viclenie şi cum noaptea s-au ivit din nou şi au ciocănit în porţi.

— Eu credeam însă că ele sînt în stare doar de o înşelătorie nesupărătoare, pentru a-şi recăpăta bunul lor, dar nu mi-aş fi putut închipui că sînt atît de afurisite şi viclene, îşi încheie el povestirea.

Ascultîndu-l, de mirare toţi îşi muşcară limba şi clătinară din cap.

— Da, vulpile-vîrcolaci sînt din cale-afară de făţarnice şi pline de cruzime ! spuse cineva. Gîndiţi-vă numai cîtă viclenie : s-au ivit dintr-o dată în două locuri, şi încă atît de îndepărtate unul de altul ! Au imitat şi scrisul şi şi-au luat şi înfăţişare de om, jucîndu-i pe degete şi pe stăpîn,

şi pe bătrîna doamnă. De-aţi fi ştiut dinainte ce va ieşi din asta, de bună seamă că le-aţi fi înapoiat cartea.

— Da' de unde ! S-au purtat cu atîta neobrăzare, încît sînt şi mai hotărît să nu le-o înapoiez. Nu, de la mine n-au s-o mai vadă niciodată ! Iar dacă or să se mai ţină de capul meu şi or să-mi mai pricinuiască neplăceri, am s-o pun pe foc : să se facă scrum mîzgăleala asta a lor !

În vorbă se amestecă soţia lui Wang Chen :

— Toate astea sînt vorbe de clacă. Haideţi mai bine să chibzuim la treburile noastre. Căci nu sîntem nici în căruţă, nici în teleguţă.

— Da, am vîndut toate bunurile noastre din capitală şi acum nu mai avem nici unde să punem capul, spuse Wang Chen. Spre miazănoapte e cale lungă, aşa că sînt de părere să ne întoarcem la miazăzi.

— Dar acolo unde o să locuim ? întrebă bătrîna doamnă. Doar nouă nici la miazăzi nu ne-a mai rămas nici pămînt, nici casă.

— Deocamdată găsim noi cumva un sălaş, şi pe urmă om chibzui la ce avem de făcut pe mai departe, spuse fiul.

Jonca se întoarse îndărăt şi porni spre miazăzi. Starea de spirit a tuturora se schimbă. Pînă nu de mult slugile ardeau ca para, dar acum parcă se prefăcuseră în nişte sloiuri de gheaţă. Semănau cu nişte marionete cărora li se tăiaseră sforile. Mîinile şi picioarele parcă le erau lovite de dambla şi de pe limbă nu li se desprindea nici un cuvinţel. Întocmai ca în zicala : „Au plecat neîncăpîndu-şi în piele de bucurie şi s-au întors cu buzele umflate".

De îndată ce ajunseră la Hangzhou, Wang Chen împreună cu slugile coborîră pe mal. Închiriară o casă nu departe de fosta lor locuinţă şi cumpărară toate cele trebuincioase gospodăriei. După aceea, servitorii descărcară lucrurile din joncă, iar Wang Chen îşi aduse mama şi soţia. Începură să socotească pagubele şi constatară că pierduseră jumătate din avuţie. Erau cu toţii atît de cătrăniţi

că nu le ardea nici să iasă în stradă. Lîncezeau zile întregi în casă plini de năduf.

Întoarcerea familiei Wang i-a mirat foarte mult pe vecini și ei îl potopiră pe Wang Chen cu întrebări. Cînd Wang Chen le povesti toate peripețiile familiei sale, această întîmplare neobișnuită începu să fie transmisă din gură în gură și curînd despre ea aflară aproape jumătate din locuitorii Hangzhou-lui.

Odată, Wang Chen ședea acasă și își supraveghea slujitorii care dereticau prin odăi. Deodată intră în curte un necunoscut cu o înfățișare impunătoare, îmbrăcat în veșminte alese.

Pe cap — o pălărie de mătase,
Verde de-atlaz halatul și cingătoare liliachie.
Jaspul, verigi strălucitoare, podoabe verzi atîrnă.
Ciorapii albi de nea, și încălțări sînt roșii.
Semeață-nfățișare.
Nu-i ins de rînd ca alții,
Nemuritor ne pare.
Trufaș îi este chipul,
Orice poate să-nfrunte,
Dacă nu-i zeu din ceruri,
E-un demnitar de frunte.

Străinul intră în casă. Wang Chen se uită la el cu luare-aminte: acesta nu era altul decît fratele său mai mic, Wang Zai. Wang Zai se apropie de el și îi făcu o plecăciune adîncă.

— Te afli în bună sănătate de atunci de cînd ne-am despărțit? întrebă el.

Wang Chen îi făcu o plecăciune de răspuns.

— Cum de ne-ai găsit? întrebă el la rîndul său.

— Am fost în capitală și, în locul vechii noastre case, am găsit un loc deșert. Gîndul că toți ai mei au pierit în vîltoarea luptelor m-a adus la deznădejde. Dar pe urmă am căutat neamurile noastre și de la ele am aflat că v-ați

salvat de la nenorocire fugind în miazăzi. Mi s-a mai povestit că nu de mult ai sosit în capitală ca să pui în rînduială ceea ce a mai rămas din avutul nostru, dar că în curînd ai aflat vestea despre moartea măicuței și ai plecat numaidecît înapoi. Auzind aceasta, am pornit la drum în aceeași noapte. Mai întîi m-am dus la vechea noastră locuință, dar vecinii mi-au spus că v-ați mutat și m-au îndrumat încoace. Tot de la ei am aflat că măicuța e vie și sănătoasă, așa că m-am întors de îndată pe luntre ca să-mi scot haina de doliu, și acum iată-mă aici! Dar unde-i măicuța? Și de ce v-ați mutat în dărăpănătura asta?

— E mult de povestit, frate. Du-te de o salută pe măicuța și pe urmă am să-ți lămuresc totul.

Wang Chen își conduse fratele în partea din spate a casei. Bătrîna doamnă fusese deja înștiințată despre sosirea mezinului. Apariția lui neașteptată o bucură mult și ea se grăbi să-i iasă în întîmpinare. Wang Zai îi făcu o plecăciune pînă la pămînt.

— Fiule! spuse mama, în toți acești ani am stat zi și noapte cu gîndul la tine. Eram tare neliniștită de soarta ta. Dar, ia spune-mi, ești sănătos? N-ai pățit nimic?

— Îți mulțumesc, măicuță, pentru grija pe care mi-ai purtat-o. Am să-ți povestesc totul, numai că mai întîi trebuie să mă duc s-o salut pe cumnată.

Între timp apăru soția lui Wang Chen cu slujitoarele. După ceremonia plecăciunilor și saluturilor, Wang Zai își luă fratele de braț și amîndoi intrară în salon. În urma lor venea bătrîna mamă.

— Frate, spuse Wang Zai după ce se așezară. Începe tu. Ce, dară, s-a întîmplat cu voi că ați ajuns în halul ăsta?

Wang Chen îi povesti de-a fir-a-păr cum le-a rănit pe cele două vulpi la Fanchuan și cum ele l-au hărțuit și s-au răzbunat pe el.

— Care va să zică așa stau lucrurile, spuse Wang Zai. Ei, dar ele nu au nici o vină. Vinovat ești tu însuți, doar tu ai fost acela care le-ai luat cartea. Și de ce a fost nevoie

să tragi în ele ? Ele șed în pădure și citesc, iar tu treci întîmplător pe acolo — fiecare cu treaba lui, nimeni nu-l împiedică pe celălalt. Dar tu, în loc să le lași în pace, tragi în ele și, pe deasupra, le mai iei și cartea. Iar apoi acea întîmplare de la han : în pofida durerii care o chinuie, vulpea vine să-și ia cartea. Înseamnă că avea mare nevoie de ea. Dar tu, în loc să-i dai înapoi ce e al ei, înșfaci sabia și te iei după ea s-o răpui. Noaptea ești din nou rugat stăruitor cu binișorul să le-o înapoiezi, dar tu nici gînd. Și apoi la ce-ți trebuie ? Doar nu înțelegi nici o iotă din semnele acelea. Și acum iată urmările încăpățînării tale ! Asta e, cu mîna ta ți-ai făcut-o !

— Și eu i-am spus același lucru, rosti mama. Ce ne trebuie cartea asta ? Numai necazuri de pe urma ei !

Wang Chen asculta tăcut dojenile fratelui și ale mamei și simți cum îl cuprinde tulburarea.

— Măcar e o carte groasă ? Și cu ce semne e scrisă ? întrebă Wang Zai.

— E o cărticică subțire, iar caligrafia îmi este necunoscută. Nu am deslușit nici un semn.

— Arată-mi-o !

— Da, da, spuse mama, arată-i cartea fratelui. Poate că el are să deslușească ce scrie în ea.

— Ei, dacă e vorba de un stil caligrafic străvechi, e îndoielnic că am să pricep ceva. Vreau pur și simplu să mă uit și eu la această ciudățenie.

Wang Chen ieși și curînd se întoarse cu cărțulia.

— Da, însemnele astea sînt într-adevăr rare, rosti Wang Zai, răsfoind-o de la un capăt la celălalt.

Și cu aceste spuse, se ridică de la locul său și, fugind în mijlocul salonului, strigă :

— Ascultă cu atenție, Wang Chen ! Acel Wang Liu'er care a venit la tine, ăsta am fost eu. Acum cartea cerească s-a întors la noi și n-o să te mai necăjim. Fii pe pace !

Și cu aceste vorbe o zbughi în stradă.

— Stai ! Stai ! Lighioană afurisită ! strigă Wang clocotind de mînie și, luîndu-se după vîrcolac, izbuti să-l apuce de halat, trăgînd cu putere : se auzi o plesnitură și în mîinile lui Wang Chen rămase o fîșie destul de mare. Vîrcolacul se răsuci, își aruncă de pe el hainele și, reluîndu-și adevărata înfățișare, o luă la sănătoasa ca o săgeată slobozită din arc. Wang Chen împreună cu slujitorii se luă după vulpe, dar ea se făcuse nevăzută. De trei ori îl înșelaseră vîrcolacii pe Wang Chen. Ele l-au dus la ruină, și-au bătut joc cu cruzime de el și în cele din urmă i-au răpit cartea.

Wang Chen scrîșnea din dinți de furie. Se tot uita în stînga și-n dreapta, doar-doar o vedea-o pe vulpe și o pune mîna pe ea. Deodată zări un călugăr daoist orb. Monahul ședea sub streașina casei de peste drum.

— N-ai văzut cumva o vulpe ? Încotro a luat-o ?

— Spre răsărit, răspunse orbul arătînd cu mîna.

Wang Chen și slujitorii o luară spre răsărit, dar nu depășiră nici cinci case, cînd din spate se auzi un strigăt.

— Ei, Wang Chen, strigă monahul cel orb, acel Wang Fu care a venit la maică-ta sînt eu. Și surata mea e cu mine !

Toată ceata se întoarse și se aruncă în urmărirea vulpilor. Dar ele, țopăind și fluturînd cartea, ca să-i facă lui Wang Chen în sîc, nu mai zăboviră, ci o luară la fugă mîncînd pămîntul. Ajungînd lîngă casa sa, Wang Chen auzi vorbele mamei :

— Ce rost are să fugi după ele ? S-a terminat cu pricina necazurilor noastre și e foarte bine, sînt foarte bucuroasă. Vino acasă !

Wang Chen nu cuteză să nu-și asculte mama și, stăpînindu-și mînia, își chemă oamenii.

Dar sub ochii îi căzu îmbrăcămintea vulpii. El se aplecă, ridică hainele și atunci cu ele se petrecură niște schimbări nespus de ciudate :

În loc de halat din atlaz —
Doar coji de banane.
Din tivuri bogate —
Încîlcituri de frunze de smochin.
Pălăria de mătase —
O veştedă frunză de lotus,
Podoabele de japs verde — nuiele de salcie-mpletită,
Ciorapii albi în coli de hîrtie s-au transformat,
Iar roşii conduri —
În scoarţă de pin putrezită
Deodat' s-au preschimbat.

— Da, puterea vulpilor-vîrcolaci este într-adevăr nemărginită ! strigară cu uimire şi teamă toţi cei ce văzură această privelişte. Dar unde este acum tînărul domn ? Şi de ce s-a preschimbat în halul ăsta ?

Din pricina acestor hărţuieli, Wang Chen se îmbolnăvi de inimă rea şi căzu la pat. Se subînţelege, bătrîna doamnă chemă la el un vraci.

După cîteva zile, în casă intră un om oarecare. Se uitară la el şi îl recunoscură pe Wang Zai. Era îmbrăcat întocmai cum fusese nu de mult vîrcolacul care se dăduse drept el : purta un halat de atlaz şi pe cap avea o pălărie neagră de mătase.

— Iarăşi vulpea ! ţipară servitorii, crezînd că s-a ivit din nou vîrcolacul.

Şi înşfăcînd care o bîtă, care un băţ, se năpustiră asupra lui lovindu-l care unde nimerea.

— Mitocanilor ! tună Wang Zai. Cum de cutezaţi să vă purtaţi cu o asemenea neobrăzare ?! Înştiinţaţi-o numaidecît pe mama !

Dar nimeni nu-l luă în seamă. Loviturile cădeau asupra lui ca grindina. Văzînd că slugile nu se potolesc, Wang Zai smulse o bîtă de la unul care se năpustise asupra sa şi începu să dea în stînga şi în dreapta cu atîta sete, încît slugile se traseră înapoi.

— Ei, lighioană ticăloasă ! blestemau ele neîndrăznind să se apropie. Doar ţi-ai luat cartea ! Ce mai vrei ? De ce ai mai venit ?

Wang Zai nu pricepu despre ce e vorba şi, ieşindu-şi din fire de mînie, se năpusti din nou asupra slugilor, dar ele o luară la sănătoasa, învălmăşindu-se, şi se grăbiră să se ascundă în fundul casei. Ţipetele servitorilor ajunseră de mult la auzul bătrînei doamne, care ieşi din odaia ei.

— Ce-i larma asta ? Ce s-a întîmplat ? întrebă ea.

— Din nou vulpea ! Şi-a luat înfăţişarea tînărului domn şi caută să intre cu forţa.

— E nemaipomenit ! exclamă bătrîna, dar atunci apăru Wang Zai.

Văzînd-o pe maică-sa, aruncă bîta şi căzu în genunchi.

— Măicuţă ! Mitocanii ăştia s-au aruncat asupra mea cu ciomegele şi au început să mă blesteme numindu-mă „vulpe-vîrcolac" ! Ce se petrece aici ? Nu pricep nimic !

— Aşadar, tu eşti, fiule.

— Desigur, măicuţă, cine altul dacă nu eu !

Atunci intrară în casă vreo opt hamali cu bagajele. Servitorii înţeleseră că în faţa lor se află într-adevăr tînărul lor stăpîn şi începură să bată mătănii cerîndu-şi iertare. Wang Zai voi întîi să afle pricina purtării lor ciudate şi mama îi povesti de-a fir-a-păr toată tărăşenia cu vulpile.

— De supărare, fratele tău s-a îmbolnăvit şi nici pînă acum nu s-a făcut bine, îşi încheie ea povestirea.

— Înseamnă că Wang Fu care mi-a adus scrisoarea la Sichuan a fost de asemenea vulpe ! strigă îngrozit Wang Zai.

— Dar ce scria în acea scrisoare ? întrebă mama.

— Doar ştiţi că am fost în escorta împăratului şi l-am însoţit pînă la Sichuan. Acolo am slujit sub comanda lui Yan Wu, cîrmuitorul ţinutului Jiannan, şi curînd am devenit mîna lui dreaptă. De aceea, cînd Fiul Cerului s-a înapoiat în capitală, eu am rămas la Sichuan. Dar iată că acum vreo două luni a venit la mine Wang Fu cu o scri-

soare de la Chen. Fratele mă înștiința că toată familia a fugit la miazăzi ca să se salveze de răsculați, că dumneavoastră, măicuță, v-ați stins din viață și că el mă roagă să vin numaidecît să-l ajut să ducă sicriul în ținutul natal. Wang Fu mi-a mai spus că trebuie să plece în capitală, ca să pună în rînduială cimitirul familiei, și a doua zi a și plecat. Atunci mi-am părăsit postul, am lăsat în voia soartei tot felul de bunuri și am pornit-o la drum în mare grabă. Foștii voștri vecini m-au îndrumat încoace și tot ei mi-au spus că dumneavoastră, măicuță, sînteți vie și nevătămată. Atunci m-am întors pe luntre ca să-mi scot veșmîntul de doliu. Tocmai voiam să-l întreb pe Chen de ce m-a mințit trimițîndu-mi o veste atît de proastă. Dar că s-a petrecut o asemenea întîmplare de necrezut cu vîrcolacii, la asta nici că m-am așteptat.

Wang Zai scoase scrisoarea, dar pe foaia de hîrtie nici urmă de vreo hieroglifă. Mama și fiul nu știau dacă să rîdă sau să plîngă. Apoi Wang Zai și bătrîna doamnă se duseră la soția lui Wang Chen și apoi la bolnav.

Cînd Wang Zai îi povesti fratelui pățania sa, Wang Chen simți că îl ia cu amețeală de supărare.

— Da, deși sînt neobrăzate, vulpile l-au adus acasă pe Wang Zai și, datorită lor, sîntem din nou împreună. Prin asta și-au răscumpărat vina, așa că să nu le mai blestemăm, spuse mama.

Wang Chen mai zăcu în pat două luni, după care se înzdrăveni. Apoi se hotărî să se statornicească definitiv la Hangzhou.

Iată de ce, în provinciile Jiangsu și Zhejiang, pînă în zilele noastre, cei ce dobîndesc ceva prin viclenie sînt numiți „Sămînță de vulpe-vîrcolac".

Drept dovadă stau și stihurile de mai jos:

Șarpele se tîrăște, tigrul se furișează,
Fiecare merge pe-a sa cale.
Vulpea stăpînește o carte cerească,
Mai bine nu rîvni divina înzestrare.

S-a ruinat Wang Chen cercînd să și-o însușească,
Dar în zadar, căci tot n-a dobîndit-o,
Și după-un veac tot o să-l rîdă lumea
Pe îndărătnicul ce-a jinduit-o.

PENTRU UN SINGUR BĂNUȚ DE ARAMĂ

Și bogății și slavă cu totul sînt deșarte,
Nu merită ca omul de grijă să le poarte,
Dar adevăru-acesta cîți pot să-l înțeleagă?
Mai bine-n desfătare golește cupa-ntreagă
Și-nveselit pe dată și amețit de vin,
Poeme vechi rostește cu sufletul preaplin.
Plimbăte-n zorii zilei cu-al dimineții astru,
Drept soț să-ți fie doar cîte un nor sihastru,
Cînd o să vină vremea să îți închei sorocul,
Drept nou lăcaș în ceruri îți va sorti norocul,
Desprins de-ai lumii semeni, nevolnici trecători,
Te vei nălța deasupra purtat de-un car de nori.

Versurile acestea au fost scrise de daoistul Hui — „Reîntoarcerea". Cine era, dară, acest daoist ? Numele său era Lü, prenumele Yan, iar cel de al doilea nume — Dongbin. În timpul dinastiei Tang, în anii domniei sub deviza Xiantun [1], cînd Lü Dongbin [2] a venit în capitală — orașul Chang'an — ca să susțină examenele pentru tilul de *jinshi*,

[1] Deviza sub care a domnit împăratul Yizong, între anii 860—874.

[2] Același cu Lü Yan, Lüzu sau patriarhul Lü, una din cele mai populare divinități, în credința populară făcînd parte din cei „opt nemuritori". Potrivit legendei, el a fost un învățat din secolul VIII, care a atins esența magiei daoiste și nemurirea. De numele său sînt legate numeroase legende.

el l-a întîlnit la han pe Zhongli Quan [1], poreclit Shengyang Zi. Şi atunci cînd Zhongli Quan, cu ajutorul visului „pe cînd meiul nu apucase încă să dea în fiert" [2], l-a dus pe Lü Dongbin pe calea înseninării minţii, acesta a înţeles că nu merită să tinzi spre o carieră dregătorească şi a început să se roage de Zhongli Quan să-l iniţieze în tainele desăvîrşirii de sine şi ale nemuririi. Temîndu-se de nestatornicia hotărîrii lui Lü Dongbin, Zhongli Quan l-a pus de zece ori la încercare, pînă cînd s-a încredinţat că de fapt credinţa învăţăcelului său este nestrămutată. Dascălul se pregătea înainte de toate să-şi iniţieze elevul în arta „galbenului şi albului" [3], pentru ca el să poată doar cu un singur semn al degetului să prefacă chiar pietrele în aur şi să-i ajute pe oameni la nevoie. Sorocul binefacerilor lui Lü Dongbin avea să ia sfîrşit după trei mii de ani, după care s-ar fi scurs încă opt sute de ani în care el urma să atingă desăvîrşirea de sine.

— Dar aurul făurit de mine nu se va preface apoi în altceva ? întrebă Lü Dongbin.

— Numai după trei mii de ani se va preschimba din nou în ceea ce a fost înainte, răspunse Zhongli Quan.

---

[1] Unul din cei „opt nemuritori" din panteonul daoist. Este considerat persoană istorică ce a trăit în secolele VIII—IX. Potrivit legendei, s-a depărtat de lume şi s-a statornicit în peştera Zhengyang, unde s-a consacrat autodesăvîrşirii. De aici şi porecla : Zhengyang Zi, care înseamnă „înţeleptul din Zhengyang".

[2] Este vorba de o legendă, potrivit căreia, un oarecare călugăr daoist, cunoscător al tainei nemuririi, l-a adus pe calea revelaţiei pe un om pe care îl întîlnise întîmplător la un han. Acel om a adormit tocmai cînd se punea la fiert meiul. În vis şi-a trăit întreaga viaţă — a căpătat mare faimă, a dobîndit tot ce voia. Dar trezindu-se, a constatat că se află la acelaşi han, iar meiul încă nu apucase să dea în fiert. Atunci el a înţeles deşertăciunea dorinţelor şi patimilor lumeşti şi şi-a schimbat felul de viaţă. Această legendă a slujit drept temă pentru nuvela *Însemnări dinlăuntrul unei perne* de Shen Jiji, tradusă în limba română de B. Weschsler, în volumul cu acelaşi titlu, apărut în Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1969.

[3] Este vorba de alchimie.

— Atunci nu vreau să-mi însuşesc o asemenea iscusinţă, rosti cu tristeţe Dongbin. La ce bun să dobîndesc aur cît doresc, dacă peste trei mii de ani oamenii nu vor avea parte de el ?

Zhongli Quan izbucni în hohote de rîs.

— Într-o asemenea inimă bună este deja sădită întreaga desăvîrşire care poate fi dobîndită în răstimp de trei mii opt sute de ani. Cîndva, Kuzhu Zhenjun [1] mi-a prezis că, dacă întîlnesc în lume un om cu două guri, acela va fi discipolul meu. Pămîntul întreg l-am colindat, însă un asemenea ins nu am întîlnit niciodată. Dar iată că numele tău de familie este Lü [2] şi înseamnă că pesemne tu eşti acel om.

Şi Zhongli Quan l-a iniţiat pe Dongbin în tainele unirii şi despărţirii principiilor *Yin* [3] şi *Yang* [4]. Cînd Dongbin a dobîndit piatra filozofală, el a jurat că se va înălţa în lăcaşul ceresc numai atunci cînd îi va duce pe calea desăvîrşirii pe toţi oamenii din lume. De atunci a început să trăiască printre oameni ca un monah de rînd şi şi-a dat numele de daoistul „Reîntoarcerea". Iar cuvîntul „reîntoarcere", ca şi numele de familie a lui Dongbin — Lü — este şi el alcătuit din două semne ce au înţeles de „gură".

Odată, în pribegiile sale, Lü Dongbin a nimerit în oraşul Changsha. Ţinînd în mînă un mic ulcior, el se plimba prin piaţă, cerînd obol.

— Eu posed taina nemuririi ! striga Lü cu glas tare. Acela care se învoieşte să bage în acest ulcior atîtea monede cît să încapă în el, aceluia am să-i împărtăşesc mijlocul de a dobîndi viaţă veşnică.

---

[1] Literal : „Kuzhu care a atins adevărul" ; potrivit legendei, al doilea dascăl al lui Lü Dongbin, care şi-a învăţat discipolul cum să învingă forţele necurate şi duhurile rele.

[2] Hieroglifa *Lü* este formată din două semne cu sens de „gură", suprapuse şi unite printr-o linie scurtă.

[3], [4] *Yin* = principiu tenebros feminin ; *yang* = principiu luminos masculin : categorii fundamentale ale metafizicii Chinei antice.

„Cîte monede pot să încapă într-un ulcioraș“ ? își spuseră oamenii și începură care mai de care să arunce în el bănuți de aramă. Dar, spre marea lor nedumerire, ulciorașul nu se umplea. În acest timp se apropie un călugăr care împingea o roabă plină cu băncuțe de aramă.

— Oamenii spun că eu aș avea aici o mie de legături de monede, grăi el către Dongbin, și adăugă în glumă : Ce zici, încap în ulciorașul tău ?

— Nu numai bănuții tăi, dar și roaba încap acolo, răspunse daoistul.

„Minte, se gîndi monahul. Cît de mare e gîtul acestui ulcioraș, pentru ca roaba să se poată strecura prin el ?“

Văzînd că monahul șovăie, daoistul spuse :

— Teamă mi-e că nu te înduri să dai obol. Dar e de ajuns să spui că te învoiești, pentru ca roaba ta să se vîre în ulcioraș.

Între timp se adunase o mare mulțime. Nimeni dintre cei din gloată nu putea desigur să creadă în cuvintele daoistului și cu toții începură să-l îmboldească pe călugăr. Monahul socotea și el că nu se poate întîmpla ceea ce îl încredința pe el daoistul.

— Ei bine, mă învoiesc, spuse el în cele din urmă. Vreau și eu să văd de ce ești în stare.

Atunci daoistul puse ulciorașul pe pămînt la trei pași de roabă și îl culcă pe o parte, cu gîtul spre ea.

— Ei, acum te hotărăști să repeți de trei ori „Mă învoiesc ?“ se adresă el călugărului.

— Mă învoiesc ! Mă învoiesc ! Mă învoiesc ! strigă acesta.

Cu fiecare strigăt al său, roaba se apropia cu un pas de ulcioraș, și, după cel de al treilea strigăt, ea se rostogoli în gîtul vasului, de parcă ar fi fost trasă de cineva ce s-ar fi aflat înăuntru.

Într-o clipă cei de față începură să vadă tulbure în fața ochilor. „Minune ! Minune !“ răsunară glasurile din mulțime, iar oamenii se repeziră care mai de care să privească în gîtul ulciorului, dar acolo era întuneric beznă, nu se vedea nimic.

Călugărul era, firește, nemulțumit.

— Ce ești tu, vreun sfînt, vreun nemuritor sau pur și simplu un scamator ? îl întrebă el pe daoist.

Drept răspuns, acesta scandă :

Nu sînt nici sfînt și nici nemuritor,
Iluzionist nu sînt, nici scamator,
Pămînt și cer nemărginite sînt,
Schimbare-n lume toate-s veșnicind,
Azi nu mai sînt ce fost-au trupuri ieri,
De ce-am tînji atunci după averi ?
Dacă nu vii să te-nsoțești cu mine,
De-al pribegiei dor de nu ești prins,
Călare pe-o balenă, dispar în necuprins.

Monahul îl bănui pe acel daoist a fi vreun vrăjitor și se pregătea să-i roage pe oameni să-l înhațe și să-l ducă la ocîrmuire. Dar atunci se auzi glasul daoistului :

— Ce, nu cumva te-au copleșit părerile de rău ? Se vede că nu te înduri să te desparți de roaba ta cu monede. Dacă-i așa, ți-o înapoiez, spuse el în încheiere și rugă să i se aducă hîrtie și penel. Scriind un oarecare descîntec, aruncă hîrtia în ulcioraș și porunci cu glas tunător : „Ieși ! Ieși !“.

Sute de ochi erau acum ațintiți spre gîtul ulciorașului. Dar, zadarnic — nici urmă nici de roabă, nici de monede.

— Se vede că ulciorașul meu a devenit lacom de bani și nu vrea să ți-i dea înapoi, grăi daoistul către monah. Ei, ce-i de făcut ? Am să mă duc eu însumi după ei. Și cu aceste vorbe, făcu un salt în direcția ulciorașului și dispăru fără urmă în gîtul acestuia, ca într-o prăpastie fără fund.

— O! Întoarce-te daoistule! Întoarce-te pe dată! strigă călugărul.

Dar din ulcioraş nu răzbătea nici un sunet. Monahul turba de furie. Apucînd ulciorul îl trînti de pămînt. Vasul se făcu cioburi-cioburi, dar nici daoistul, nici roaba şi nici măcar un singur bănuţ de aramă, nici chiar din cei pe care îi aruncaseră înainte oamenii, nu erau de văzut. Totul dispăruse naiba ştie unde. Tocmai atunci cei de faţă observară o foiţă de hîrtie ce se rostogolea pe pămînt. O ridicară şi citiră pe ea stihurile:

De cauţi adevărul, să-l recunoşti pe dat',
L-ai întîlnit şi nu te-ai luminat.
Am rîs şi gata, ne-om mai revedea,
Pe strada Dongpinglu[1] *găsi-vei roaba ta.*

Oamenii se uitau la foiţă, trecînd-o dintr-o mînă în alta. Dar deodată semnele începură să pălească şi se şterseră cu totul, şi peste o clipă dispăru chiar şi hîrtioara. Abia atunci se încredinţară că în faţa lor se aflase un nemuritor. Mulţimea se împrăştie. În piaţă rămase doar călugărul, din cale-afară de mîhnit de pierderea roabei pline cu monede. Dar deodată îşi aminti de ultimele versuri ale poezioarei:

Am rîs şi gata, ne vom revedea,
Pe strada Dongpinglu găsi-vei roaba ta.

şi se repezi într-acolo. Roaba cu monede se afla într-adevăr în acel loc. Banii erau neatinşi, nu lipsea nici o legăturică. Alături de tărăboanţă stătea daoistul.

— De mult aştept, spuse el ridicînd mîna în semn de salut şi zîmbind. Iată, ia-ţi roaba şi banii! Vai! oftă el, dacă un om ce s-a depărtat de lume preţuieşte într-atîta

[1] Literal: Strada Păcii (Tihnei) Răsăritene.

banii, ce să mai vorbim de simplii mireni?! Nu, în lumea întreagă nu se află un singur ins pe care să-l poţi duce pe calea desăvîrşirii. Păcat! Mare păcat! Şi cu aceste vorbe, daoistul sări pe un nor ce se ivise la picioarele lui şi se înălţă în văzduh.

Monahul înlemni de uimire şi multă vreme nu fu în stare să se urnească din loc. În cele din urmă se apropie de roabă şi văzu că pe roată era însemnat semnul alcătuit din două guri, adică Lü, numele de familie al daoistului. Atunci el înţelese că acela fusese Lü Dongbin şi începu să-i pară rău că a scăpat un asemenea prilej[1], dar era prea tîrziu.

Într-adevăr:

Se pare că în lume-i mai uşor
Să întîlneşti chiar un nemuritor,
Decît un om gata oricînd cu bucurie
Să se despartă de-a sa bogăţie.

Fapt este că monahul a pierdut prilejul la întîlnirea cu un adevărat nemuritor pentru că nu s-a îndurat să se despartă de roaba sa cu monede. Dar unii socotesc că nici a-l învinui pe călugăr nu se cade. Doar o roabă plină cu bani e o sumă frumuşică, iar pe lume se găsesc şi oameni cărora le pare rău chiar şi pentru o singură monedă.

După modesta mea părere, ca să nu-ţi pară rău să te desparţi de o roabă de monede, trebuie să porneşti de la gîndul că dai un bănuţ, apoi altul, şi aşa mai departe. Însă cel ce nu se îndură să dea nici măcar un bănuţ îşi face şi el socoteala că şi o tărăboanţă e alcătuită şi ea tot din monede, una lîngă alta. Fapt este că omul nu trebuie să se poarte în chip diferit faţă de o sumă de bani, fie ea mare sau mică.

[1] Prilej de a se iniţia în tainele magiei, de a primi de la un nemuritor poveţe folositoare, leacuri miraculoase etc.

Ei, şi acum vă voi istorisi o poveste tocmai despre un bănuţ de aramă. Da, stimaţi cititori, cu toţii trebuie să ne străduim să veghem asupra purtării noastre, căci cel ce vrea să dobîndească desăvîrşirea de sine trebuie să se înfrîneze de la mînie şi de la orice fel de patimi. Altminteri, fără nici o trudă, nu poate birui deşertăciunea lumească şi să atingă *Calea*. Pe deasupra, acestea sînt adevăruri pe care, dacă nu le respecţi, nu poţi întreţine buna-cuviinţă în familie.

Lăsaţi de-o parte certuri, jigniri pentru un fleac,
Găsiţi-i lăcomiei, zgîrceniei bun leac.
De-i jertfa făr-a strînge averi, se înţelege,
Doar bine ai răsplată. A bogăţiei lege
De-o-ndepărtezi, nelinişti, nici griji n-or să te-apese.
Nemuritor devine doar cel ce-i hotărît
De necaz, gînduri negre, de toate să nu-i pese.

Şi acum începem povestirea.

În provincia Jiangxi, ţinutul Raozhoufu, judeţul Fuliangxian, se afla oraşul Jingdezhen, care era şi port fluvial. Locuitorii acestui oraş se îndeletniceau cu fabricarea porţelanurilor. Negustori din toate colţurile ţării veneau la Jingdezhen [1], de unde cumpărau porţelanuri, pe care le desfăceau apoi la Hangzhou, Suzhou şi în alte părţi, alegîndu-se cu cîştiguri destul de mari.

Povestea noastră se referă la unul dintre locuitorii oraşului, pe nume Qiu Yda, meşter la un atelier de porţelanuri. El confecţiona obiectele, iar soţia sa, născută Yang, foarte iscusită în reproducerea desenelor, le picta cu imagini de ierburi, flori şi altele. Munceau amîndoi şi nu se putea spune că vreunul dintre ei mînca pîinea de pomană.

---

[1] Pînă în zilele noastre acest oraş a rămas unul dintre cele mai vestite centre din China de fabricare a unor porţelanuri de mare fineţe şi frumuseţe a formelor, desenelor şi coloritului.

Locuiau într-o ulicioară liniştită şi retrasă şi trăiau în îndestulare.

Yang era o femeie de treizeci şi şase de ani, destul de arătoasă. Ea nu se dădea în lături de la vreo legătură cu vreun ibovnic, dar, cunoscînd firea aspră a soţului, nu cuteza să-şi dea frîu liber, ci, din cînd în cînd, îşi mai îngăduia şi ea cîte ceva pe ascuns.

Yida avea un fiu, pe nume Chang'er. Cam slab la minte, cu toate că împlinise paisprezece ani, Chang'er încă nu lucra, ci, cît era ziulica de mare, o tot ţinea într-o tîndăleală.

Odată, pe Yang o apucă durerea de burtă şi se gîndi că o supă cu ghimber i-ar face bine. Drept care îi dădu fiului un bănuţ de aramă ca să se ducă la piaţă şi să cumpere mirodenia.

Chang'er luă bănuţul şi, numai ce ieşi pe poartă, că se şi întîlni cu Zaiwang, un băiat din vecini, fiul lui Liu Sanwang, şi acesta meşter la atelierul de porţelanuri. Zaiwang împlinise treisprezece ani, dar era mult mai ager la minte decît Chang'er. Cea mai mare plăcere a sa era să dea cu banul. Cum se joacă acest joc ? Se joacă cu opt sau şase monede şi uneori cu şapte sau cinci. Se aruncă monedele pe pămînt şi dacă ele cad toate cu partea gravată cu hieroglife sau cu partea de pe dos, netedă, fără hieroglife [1], aceasta se cheamă caró. Dacă însă jumătate din numărul monedelor cade cu partea gravată cu hieroglife, iar cealaltă jumătate cu cea netedă, aceasta se cheamă „de-a valma".

De obicei cînd Zaiwang şi Chang'er aveau bani, jucau acest joc într-un colţişor de pe treptele de la intrarea în ulicioară. Şi iată că acum, întîlnindu-se, ei ajunseră îm-

---

[1] Pentru a facilita lectura, vom numi partea gravată cu hieroglife „cap", iar cea netedă, fără hieroglife — „pajură".

preună la locul în care jucau de obicei, şi Zaiwang îi propuse lui Chang'er să joace.

— Astăzi n-am bani, zise Chang'er.

— Dar unde te duci ? întrebă Zaiwang.

— Pe mama a apucat-o durerea de burtă şi m-a trimis după ghimber ca să-şi fiarbă o supă.

— De vreme ce mergi după ghimber, înseamnă că ai bani.

— Ei, mai nimic, doar un singur bănuţ.

— Merge şi cu unul. Dau şi eu un bănuţ şi jucăm de-a „pajura". Cine va avea două „pajure" cîştigă şi ia monedele. Dacă-i cad însă amîndouă „cap", pierde. Iar dacă una e „cap" şi alta „pajură", nu se ia în socoteală.

— Dar bănuţul îl am pentru ghimber, zise Chang'er. Dacă îl pierd, înseamnă să mă întorc acasă cu mîinile goale.

— Nu face nimic, asta nu ne împiedică să jucăm. Dacă cîştigi, înseamnă că ţi-a mers, iar dacă pierzi, ţi-l dau pe datorie şi mi-l înapoiezi data viitoare.

Chang'er nu putu rezista ispitei şi aruncă moneda pe pămînt. Zaiwang băgă mîna în buzunărelul de la brîu, scoase o băncuţă şi o aruncă şi el pe pămînt. Lui Chang'er îi căzuse „pajură", iar lui Zaiwang „cap". Trebuie spus că în acest joc există o anumită rînduială : începe acela căruia îi cade „pajură". Prin urmare, Chang'er ridică amîndouă monedele, le puse pe degetul arătător şi le sprijini cu degetul cel mare. Aplecîndu-se puţin de mijloc, cu strigătul „pajură" ! le aruncă pe pămînt. Căzură într-adevăr două „pajure". Atunci el ridică o monedă, şi pe cealaltă o lăsă pe pămînt. Între timp Zaiwang scoase din buzunăraş o altă băncuţă, o ridică şi pe cea de pe jos şi, aşa cum făcuse şi Chang'er, le puse pe amîndouă pe degetul arătător şi le sprijini cu cel mare. Aplecîndu-se puţin de

mijloc, cu strigătul „pajură" ! le aruncă pe pămînt. Dar amîndouă erau „cap". Zaiwang pieduse din nou.

Chang'er luă cele două monede. Împreună cu a sa avea acum trei. Văzînd că norocul îi surîde, i se deşteptă patima.

— Mai ai monede ? îl întrebă el pe Zaiwang.

— Monede am cu duiumul, dar teamă mi-e că n-o să ai baftă să le cîştigi.

Cu aceste vorbe, băgă mîna în buzunăraş şi scoase de acolo zece bănuţi strălucitori.

— Ce mai monede ! se lăudă Zaiwang, învîrtindu-le în mîini. Ei, să vedem, te încumeţi să mai joci ? îl zădără el pe Chang'er.

Chang'er nu se putu stăpîni şi continuă jocul. De data asta îi căzură iarăşi două „pajure". În a patra partidă aruncă Zaiwang, dar din nou pierdu. Aşa jucară ei de zece ori. Chang'er cîştiga de fiecare dată şi ajunsese să adune douăsprezece monede. O adevărată comoară ! Strălucind de bucurie, el ridică bănuţii şi dădu să plece, dar Zaiwang îi îngrădi drumul.

— Încotro ? Asta după ce ai cîştigat atîta de la mine ? !

— Doar mama e bolnavă, aşteaptă ghimberul. Acuma plec, dar de îndată ce termin treaba, mă înapoiez.

— Dar eu mai am bani, nu se lăsă Zaiwang. Dacă îi cîştigi, merg cu tine, te conduc.

Chang'er o ţinea pe-a lui şi spunea doar că zor-nevoie trebuie să plece. Atunci Zaiwang îşi ieşi din fire.

— Dacă nu vrei să mai joci, dă-mi înapoi monedele mele ! strigă el. Ia te uită ! Cu băncuţa lui a stors de la mine atîţia bani şi acum vrea să plece !

— Dar nu ţi i-am luat cu japca, i-am cîştigat, se apără Chang'er.

Atunci Zaiwang scoase din buzunăraş toate monedele care îi mai rămăseseră.

Erau vreo douăzeci-treizeci. Punîndu-le grămadă pe jos, spuse :

— Cînd am să pierd toţi banii ăştia, atunci am să te las să pleci.

Chang'er mai era încă un băieţandru şi cîte putea el înţelege cu mintea-i mărginită ? Văzînd în faţa sa o asemenea grămadă de bani, se trezi în el lăcomia. Dar şi Zaiwang atîta se ţinea de capul lui, că nu era chip să scape. Aşa încît continuară jocul. Dar, după cum se spune, „Vîntul nu este întotdeauna prielnic, bătăliile nu sînt întotdeauna biruitoare". Acum norocul îi surîse lui Zaiwang. Se întrecură ei aproape de douăzeci de ori. Şi deşi uneori mai cîştiga şi Chang'er, de cea mai mare parte din cîştiguri avea parte Zaiwang, şi în cele din urmă toţi cei doisprezece bănuţi pe care îi pierduse trecură din nou la el. Lui Chang'er îi rămăsese doar o singură monedă — aceea care i se dăduse pentru ghimber.

Încă din vechime este cunoscut faptul că izbînda atrage după sine o stare de avînt sufletesc. La început, cînd Chang'er a cîştigat o monedă după alta, a prins curaj. Dar acestea au fost cîştiguri întîmplătoare, după ele urmînd o serie de înfrîngeri. Pe de altă parte, acum se apucase să joace împotriva voinţei sale şi era orbit de lăcomie. De aceea mîinile îi tremurau şi nu mai aveau siguranţa dinainte. Iar după ce pierdu cîteva monede la rînd, se descurajă cu totul. Cu fiecare bănuţ pierdut îi părea rău de următorul. În schimb, Zaiwang juca cu patimă şi îndîrjire şi era mai hotărît decît Chang'er, aşa încît, fireşte, cîştiga.

De obicei un om cu stare este deprins să trăiască în îndestulare, dar şi un calic se poate împăca cu sărăcia sa.

Cel mai greu este însă cînd din sărac devii bogat. Astfel, Chang'er, după ce cîştigase una după alta douăsprezece monede pe care nu le puteai strînge nici în pumn, ar fi trebuit neapărat să se oprească şi să se întoarcă acasă. Dar, din păcate, el nu se uita la aceste monede ca la nişte bani ce i-au picat întîmplător în mînă, ci ca la un bun al său. De aceea, era din care-afară de înciudat şi voia musai să-i recîştige, hotărîndu-se să pună la bătaie ultima monedă ce-i mai rămăsese. „Şi de ce nu ? Doar Zaiwang a făgăduit să-mi dea cu împrumut bănuţul dacă îl pierd", judecă el. Era rîndul său să arunce. Cu inima bătîndu-i să-i spargă coşul pieptului, aruncă monedele. Şi de data aceasta amîndouă erau „cap".

În zăpăceală, Chang'er se aplecă cu gîndul de a pune mîna pe monede, dar Zaiwang i-o luă înainte, le ridică pe amîndouă şi le puse în buzunăraş.

— De ce ai luat amîndouă monedele ? se indignă Chang'er. Eu doar am avut un singur bănuţ pentru ghimber, iar tu mi-ai făgăduit să mi-l dai cu împrumut dacă îl pierd.

Dar Zaiwang era înciudat pe Chang'er că voise să plece de îndată ce cîştigase de la el cele douăsprezece monede şi acum i se ivise un prilej tocmai nimerit de a-şi vărsa năduful. Doar după cum se spune : „Pentru a se răzbuna, un om deştept aşteaptă cu răbdare trei ani, pe cînd unul sărac cu duhul se avîntă să se răzbune pe loc". Aşa încît Zaiwang nici gînd să-i dea cu împrumut tovarăşului său de joacă bănuţul făgăduit. El îl îmbrînci cu amîndouă mîinile pe Chang'er şi, ca să-i facă în sîc, fugi pe ulicioară sărind şi ţopăind cu voioşie.

Plîngînd şi tînguindu-se, Chang'er alergă după el şi îl înhăţă, cerindu-i bănuţul. Băieţii se încăierară şi începură să dea cu sete unul în celălalt.

Cine va cîştiga dintre cei doi strategi,
Sun Bin[1] sau Pan Juan[2]?
Cine va fi în luptă învingător,
Principatul Chu[3] sau principatul Han[4]?

Între timp Yang aştepta ca Chang'er să-i aducă ghimberul ca să-l pună la fiert. Dar băiatul nu se întorcea. Simţind că durerea a mai lăsat-o, femeia ieşi în uliţă ca să vadă dacă nu i s-a întîmplat ceva fiului ei şi îi văzu pe Chang'er şi pe Zaiwang bătîndu-se.

— Puşlama ! strigă ea. Te-am trimis după ghimber şi tu te iei la bătaie. Fă bine şi încetează !

Auzind ocările lui Yang, băieţii se despărţiră, şi Zaiwang o zbughi din loc, oprindu-se ceva mai la o parte.

— Unde-i ghimberul ? îşi întrebă Yang fiul.

— Zaiwang mi-a luat cu de-a sila bănuţul pe care mi l-ai dat pentru ghimber, răspunse băiatul cu lacrimi în ochi.

— Nu-i adevărat, nu i l-am luat. L-am cîştigat la joc, se oţărî Zaiwang.

Yang ar fi trebuit, fireşte, să-l ocărască doar pe fiul ei pentru că a jucat pe bani şi să nu-l invinuiască pe Zaiwang, cu atît mai mult cu cît la mijloc nu era vorba decît de un prizărit de bănuţ de aramă. Unde mai pui că fusese deja pierdut, aşa încît ar fi trebuit s-o lase baltă. Dar din pricină că Yang nu s-a arătat îndeajuns de înţeleaptă, s-a întîmplat o nenorocire cumplită, ce a atras după sine alte nenorociri, de pe urma cărora s-au pierdut o mulţime de vieţi omeneşti.

Pe drept cuvînt :

'Nainte de trei ori să chibzuieşti,
Abia pe urmă fapta s-o-mplineşti,
Altminteri rău ajungi să te căieşti.
Ci cumpătat de izbuteşti a fi
Necaz şi griji de tot te-or ocoli.

Yang, care şi aşa era pornită pentru că fiul ei întîrziase atîta, şi neavînd pe cine să-şi verse focul inimii, de cum află că Zaiwang a cîştigat de la băiatul ei bănuţul, se năpusti asupra lui cu ocări :

— Ah, tu, corcitură blestemată ! ţipă ea. Dacă ai nevoie de bani, de ce nu-i ceri maică-ţi să-şi facă rost de ibovnici ? De ce îl ademeneşti pe băieţelul meu să joace pe bani ? !

Cu aceste vorbe, se aruncă asupra lui Zaiwang, îl apucă de brîu şi începu să dea în el. Alegîndu-se cu două cucuie, Zaiwang se smuci din toate puterile şi o luă la sănătoasa. De pe urma smuciturii, însă, i se rupseră legăturile brîului. Brîul căzu la pămînt şi din buzunăraş se rostogoliră zornăind o mulţime de monede.

— Dă-mi înapoi doar bănuţul, şi cu asta basta ! strigă Yang.

Dar Chang'er, judecînd după tonul cu care vorbise maică-sa, în loc de un bănuţ înşfăcă un pumn întreg de monede şi se repezi în casă. Zaiwang se puse pe ţipat, plîngîndu-se de nedreptatea ce i se făcuse. Yang alergă în grabă după băiatul ei şi îi strigă să dea banii.

Neavînd încotro, Chang'er azvîrli monedele în stradă. Plîngînd şi înjurînd, Zaiwang se apucă să le culeagă de pe jos şi, cînd le numără, descoperi că îi lipsesc şase sau şapte monede. El înţelese că Chang'er le-a ascuns şi de aceea veni la porţi şi se porni pe sudălmi, cerînd să i se înapoieze ce era a lui.

[1], [2] Două căpetenii de oşti rivale, care au trăit în secolele VI—V î.e.n.
[3], [4] Două pricipate existente în secolul III e.n., între care s-au purtat războaie crîncene.

— Ia te uită cum s-a dezlănțuit corcitura asta, sămînța asta de tîlhar ! se indignă Yang și trase ușa după ea.

Zaiwang continua să bată în porți și să suduie, dar în cele din urmă, plîngînd o porni spre casă. Cînd ajunse acasă, maică-sa, născută Sun, tocmai făcea focul în vatră. La întrebările ei, Zaiwang, hohotind de plîns, răspunse :

— Chang'er mi-a luat cu japca monedele. Maică-sa nu l-a dojenit, dar în schimb a început să te înjure pe tine. A zis că ai ibovnici, pe mine m-a făcut corcitură și a adăugat că, cică, dacă am nevoie de bani, de ce nu-ți cer ție, măicuță, să-ți faci rost și de alți ibovnici ?

De n-ar fi auzit Sun toate acestea, povestea noastră s-ar fi terminat aici. Dar cînd ea auzi aceste vorbe care ar fi putut zgîria urechea oricui, mînia i se aprinse în piept, iar în inimă îi încolți răul.

Trebuie spus că Sun își rîzgîia peste măsură fiul și, fie că avea dreptate sau nu, ea îi lua întotdeauna apărarea. Fire artăgoasă și iute la mînie, atît de bună de gură încît pe dată găsea răspuns la orice, Sun era o scandalagioaică printre scandalagii. Dacă începea să ocărască, o putea ține întruna așa zece zile la rînd și tot nu i se usca gîtlejul. De aceea i se și dăduse porecla de „Gură-lată".

De casa lui Yida o despărțeau doar alte două case. Sun știa că Yang mai calcă pe de lături, dar întrucît pînă acum nu i se ivise prilejul să se certe cu ea, nu avea nici o pricină s-o dea în vileag. Acum, însă, în tîmplele lui Sun parcă se aprinsese o flacără, simțea că îi plesnește capul, nu alta. Stînd proțăpită pe ulicioară, se puse pe ocărît cum îi venea la gură :

— Cățeaua dracului ! Scorpie ! Tîrfă ! Îți înșeli bărbatul pe ascuns și te înhăitezi cu alții. Dar în treburile tale

nu m-aș fi amestecat, aș fi tăcut, dar tu, în loc să-ți vezi lungul nasului, te iei de alții, îi defăimezi. Oricum aș fi eu, bătrînelul meu n-are de ce să roșească din pricina mea. Pe ușa din față nu intră la mine băbuțe-codoașe, iar pe cea din dos nu se strecoară haimanale de călugări. Eu nu fac lucruri de care să-mi fie rușine să mă uit în ochii oamenilor. Nu sînt ca tine, tîrfă, cățea. Arăți a om, dar în fapt ești o știoalfă, nu faci doi bani. Te ții mîndră, dar marfa ți-e ieftină. Îi pui bătrînelului tău coarne. Barem de te-ai rușina, dar nu, mai ai obraz ca în plină stradă să-i acoperi pe alții cu sudălmi. Iar băiețașul meu e un copil — nu ți-ar putea umple ceasurile de singurătate. Așa că nu te lega de el. Cînd te apucă căldurile, caută-i pe vechii tăi ibovnici. Și cu cît mai des ai să-i cauți, cu atît mai multe corcituri ai să plodești. Or să crească și or să plodească și ei tot dintr-ăștia.

Ploua cu strigăte de „cățea", „scorpie" și „tîrfă". Strada se goli. Temîndu-se de bărbat, Yang nu cuteză să stîrnească gîlceavă. Nici ca să-și verse mînia nu avea pe cine. Nu-i mai rămase decît să se năpustească asupra lui Chang'er.

— Astea toate-s numai din pricina ta, pușlama ce ești. În loc să-ți vezi de treabă, te iei la bătaie. Cu isprăvile tale ai făcut-o pe cumătra asta să-și dea drumul la gură.

Și luînd o bucată de lemn de foc care îi căzu sub mînă, îl lovi cu ea în cap de Chang'er. Țîșni sîngele. Băiatul se porni pe urlat.

Toate astea s-au petrecut tocmai atunci cînd Yida se întorcea acasă de la lucru. Încă de departe ajunseră la el țipetele și sudălmile lui Sun. Ciulind urechile, Yida auzi limpede fiecare cuvînt al ei. „A cui o fi această nevestică nechibzuită care i-a atîrnat o firmă bătrînelului ei, de-a făcut-o pe Gură-lată s-o facă cu ou și cu oțet ?" se întrebă

el. Cînd însă intră în casă, îl găsi pe Chang'er plîngînd şi, întrebînd ce s-a întîmplat, află că cea bălăcărită nu era alta decît propria sa soţie.

Yida era un om care ţinea la demnitatea sa şi nu voia ca lumea să-şi rîdă de el. De aceea, nerostind nici un cuvinţel, dar plin de mînie, se aşeză la masă. De departe încă mai răzbăteau ţipetele şi înjurăturile lui Sun, care se potoli numai atunci cînd se lăsă amurgul.

Bînd cîteva căni de vin şi aşteptînd pînă în miez de noapte, Yida îşi chemă nevasta.

— Ce învîrţi ticăloaso în spatele meu ? Cu cine te-ai încurcat ? Cine sînt ? Cum îi cheamă ? o luă el la rost. Mărturiseşte cu frumosul şi mă voi duce eu însumi să vorbesc cu ei.

Îndeobşte Yang îi ştia de frică bărbatului, şi cînd auzi aşa ceva, se simţi parcă lovită de trăsnet. Tremura toată, necutezînd să deschidă gura.

— Scîrbă ce eşti ! Să-ţi faci rost de ibovnici, la asta te pricepi, dar să recunoşti nu ştii, nu se potolea Yida. Doar ştii cum se spune : „Dacă vrei ca alţii să nu afle, rămîne doar să nu făptuieşti“. Pe mine poţi să mă duci de nas, dar de vecini nu te poţi ascunde. Cum să mă mai uit în ochii oamenilor ? Vorbeşte măcar acum, barem să mă lămuresc şi eu.

— Dar nimic din toate astea nu s-a întîmplat. Pe cine să numesc, dară ? bîigui femeia.

— Spui adevărul ? Într-adevăr nu te-ai încurcat cu nimeni ?

— Cu nimeni, se jură ea.

— Dacă aşa stau lucrurile, de ce se vorbeşte astfel pe seama ta ? Iar tu de ce îngădui să se îndruge verzi şi uscate şi te laşi bălăcărită fără să spui şi tu vreo vorbă ? Înseamnă că ai ceva pe cuget şi ţi s-a muiat limba — n-ai ce să le răspunzi oamenilor. Dar dacă într-adevăr nimic

de felul acesta nu s-a întîmplat şi pe tine te-au ponegrit, du-te chiar în noaptea asta şi spînzură-te la porţile lor [1]. Cu aceasta îţi vei dovedi nevinovăţia şi, totodată, ai să mă speli şi pe mine de ruşine. Atunci mîine am să pot eu sta de vorbă cu ei aşa cum se cuvine.

Yang stătea încremenită şi doar lacrimi îi curgeau pe obraji. Arzîndu-i două palme, bărbatul o îmbrînci în stradă şi, aruncîndu-i o frînghie, strigă :

— Ce mai aştepţi ? Termină cu tine de îndată ! Dacă n-o faci, înseamnă că ţi-e milă de ibovnici.

Cu aceste vorbe, zăvorî poarta şi intră în casă. Chang'er ar fi vrut să meargă s-o descuie, dar Yida îi dădu cîteva scatoalce şi îl lovi atît de rău, încît băiatul se porni pe urlat şi bocit şi nu se linişti pînă cînd nu adormi.

Yida, căruia vinul i se urcase la cap, se culcă şi el. Numai nefericita de Yang stătea dincolo de porţi şi nu ştia încotro s-o apuce. Ea înţelegea că oricine ar fi fost de vină şi indiferent ce s-a întîmplat, înainte de toate era vinovată ea însăşi. În afară de moarte, nimic mai bun nu-i venea în minte. Ea boci îndelung şi, în cele din urmă, temîndu-se că începe să se lumineze de ziuă, apucă în grabă frînghia şi se îndreptă spre porţile casei lui Liu Sanwang.

Dar oare e de mirare ca omul, înainte de a-şi pune capăt zilelor, să-şi piardă capul ? Casa lui Sanwang era a treia spre răsărit de casa lui Yida, dar Yang o porni spre apus, trecu de şase case şi se opri în faţa celei de a şaptea, ale cărei porţi aduceau cu acelea ale lui Sanwang. Strîngînd în grabă cîteva cărămizi să şi le pună sub picioare, Yang atîrnă frînghia de streaşină, apoi o trecu peste grumaz şi îşi curmă zilele.

[1] În China feudală erau destule cazuri de sinucidere a unor oameni jigniţi pe nedrept, care socoteau că astfel îşi dovedesc nevinovăţia. Cel ce era ponegrit obişnuia să-şi curme viaţa la porţile prigonitorului său. După o credinţă populară, sufletul sinucigaşului nu se putea înălţa la cer, ci rămînea în casa celui ce l-a umilit, făcîndu-i acestuia viaţa amară.

Vai ! O femeie atît de isteaţă şi iscusită să-şi piardă viaţa dintr-o gîlceavă fără rost pentru un singur bănuţ de aramă !

Într-adevăr :

Împărăţia subpămînteană s-a mai îmbogăţit
Cu un suflet dintre muritori,
Iar lumea noastră a pierdut
O iscusită desenatoare de flori.

În această a şaptea casă de cea a lui Yida, locuia un meşter fierar, poreclit Baitie-Tinichea. Întotdeauna se scula cu noaptea-n cap şi îşi începea munca încă de la a patra strajă. Şi iată că în noaptea asta, cînd ieşi să se uşureze, îl luă cu frig şi chiar îl trecură fiorii. Era întuneric, dar, uitîndu-se cu luare-aminte, se sperie de moarte: sub streaşină atîrna ceva.

Ori duhul înfricoşător [1]
Din jocul de păpuşi
Se clătina parcă pe sfoară,
Ori părea că se dădea în scrînciob
O preafrumoasă fecioară.

Era înspăimîntător, dar, cu toate acestea, fierarul îşi zise că i s-a năzărit. Fugind înapoi în casă, aprinse felinarul şi, cînd se întoarse, văzu la lumina lui că de streaşină atîrna o femeie. Răsuflarea i se tăiase de mult şi era limpede că nu mai putea fi salvată. La început fierarul vru să lase totul aşa, să nu se atingă de cadavru, dar deodată îşi luă seama. „Şi ce mă fac dimineaţa cînd slujbaşii de la ocîrmuire o să-l descopere ? Începe o întreagă tevatură şi nu mai descîlceşti în vecii vecilor această treabă care ţi-a picat pe cap din senin“, chibzui el şi hotărî : „O să-l

[1] Personaj înfricoşător de la teatrul de marionete din epoca Song, care întruchipa demonul.

duc undeva în altă parte, şi atunci n-am să fiu împricinat nicicum“.

Cu o spaimă ce-i dădea fiori, el începu să dezlege frînghia. Fierarul era un bărbat destul de voinic, aşa încît luă cu uşurinţă cadavrul şi, săltîndu-l în spinare, îl duse pe uliţa principală. Era atît de tulburat şi răvăşit, încît nu se mai gîndi la ce face. Aruncă leşul la întîmplare, lîngă prima casă care-i căzu sub ochi, neştiind măcar a cui este şi, fără a privi îndărăt, fugi înapoi mîncînd pămîntul. În acea dimineaţă el nu fu în stare să se apuce de lucru, ci se băgă în aşternut. În urma spaimei pe care o trăsese, începuse să fie scuturat de friguri. Dar să-l lăsăm deocamdată pe fierar.

În dimineaţa aceea, Yida se sculă devreme, descuie poarta şi ieşi să vadă ce s-a întîmplat cu nevastă-sa. El se duse pînă la casa lui Sanwang, dar nici urmă de soţie. Atunci o luă înainte şi ajunse în capătul ulicioarei, însă nici acolo nu descoperi nimic. Nu-i mai rămase decît să se întoarcă acasă.

„Nu cumva ticăloasa asta a şters-o ?“ se gîndi el, dar pe dată îşi luă seama : „Îndeobşte ea iese rar din casă şi, pe deasupra, unde să meargă pe o asemenea întunecime ? Dar dacă nu s-a spînzurat, înseamnă că frînghia trebuia să fi rămas aici“, îi veni lui în minte în cele din urmă.

El ieşi din nou din casă, se uită cu atenţie de jur-împrejur, dar frînghia nu era de văzut. „Înseamnă că şi-a curmat viaţa lîngă casa lui Liu Sanwang, iar ei au ascuns leşul şi se prefac că nu ştiu nimic. Da, însă ieri Sanwang nu s-a întors acasă — îşi aduse aminte Yida — înseamnă că erau doar Sun cu băieţaşul. Ei n-ar fi avut putere să care cadavrul. Dar, după cum se spune, pînă şi o furnică are cîteva lăbuţe. Pesemne că i-a ajutat cineva. Trebuie să aştept pînă cînd se scoală şi deschid porţile, să văd cum arată la faţă, cum se poartă, şi atunci o să se limpezească lucrurile, hotărî Yida şi se puse pe aşteptat.

În cele din urmă porțile se deschiseră și din casă ieși Zaiwang. Cu banii în mînă, el se ducea ca de obicei la tarabă să cumpere pîinișoare pentru micul dejun. Băiatul nu arăta deloc speriat sau tulburat.

Yida nu mai știa ce să creadă. Străbătu din nou ulița de la un capăt la altul, se uită cu luare-aminte, dar nu descoperi nimic deosebit.

Înapoindu-se acasă, îl văzu în așternut pe Chang'er, care mai dormea încă. Băiatul sforăia puternic. Yida se înfurie, trase de pe el plapuma și îl lovi de cîteva ori peste picioare. Cu un țipăt, băiatul sări din așternut.

— Alde Liu au împins-o pe maică-ta la moarte, iar tu tragi la aghioase, în loc să te duci să ceri ce e al tău !

Yida voia ca Chang'er să facă scandal și apoi să vadă ce se va întîmpla.

Auzind că maică-sa a murit, Chang'er se porni pe urlat, își puse la repezeală hainele și pe dată fugi spre casa lui Liu Sanwang.

— Tîrfă ! Cățea ! Înapoiază-mi mama ! striga el plîngînd cu sughițuri.

Sun, firește, nu putea să rabde să fie împroșcată cu noroi chiar lîngă porțile casei, așa că ieși val-vîrtej pe uliță.

— Ah, tu, corcitură ! Cum de cutezi să vii aici și să mă jignești ! țipă ea.

Apucîndu-l pe Chang'er de ciuf, se pregătea să-l ia la bușit, dar îndată îl observă pe Yida care venea spre ei și-l lăsă pe băiat în pace. Iar Chang'er, tropăind din picioare și bătîndu-se cu pumnii în piept zbiera cît îl ținea gura și ocăra pe toată ulița, cerînd să i se dea înapoi mama.

Nemaiputîndu-se, stăpîni, Yida își dădu și el drumul la gură. Dar lui Sun nici prin gînd nu-i trecea să lase să treacă de la dînsa, mai cu seamă că Zaiwang îi sări în

ajutor. Începu o gîlceavă aprigă și multă vreme cele două părți se sfădiră de mama focului, dar pînă la urmă îi despărțiră vecinii.

Yida îl lăsă pe Chang'er să vadă de casă, iar el plecă să caute pe cineva care să-i întocmească o jalbă. Cînd treaba fu făcută, el se îndreptă spre orașul reședință a județului Fuliangxian și predă plîngerea în care învinuia de omor pe Liu Sanwang și pe nevasta acestuia, Sun. Cîrmuitorul județului primi jalba și porunci să fie aduși la *Yamen* pentru cercetări, atît învinuiții cît și vecinii și martorii.

Trebuie spus că Sun, care era vestită pentru limba ei ascuțită, obișnuia adeseori să-i jignească pe oameni. De aceea, vecinii n-o iubeau și în mărturiile lor înclinau să-i dea dreptate lui Yida. Adăugînd de la sine, ei înfățișară gîlceava dintre Sun și Yang ca pe o adevărată grozăvie, dînd a înțelege că Sun era vinovată de moartea lui Yang.

Văzînd că toți vecinii susțin aproape același lucru, mai-marele județului socoti că, pentru a scăpa de răspundere, Liu Sanwang a ascuns cadavrul la el acasă și trimise străjeri să scotocească peste tot. Dar întrucît nu găsiră nimic, deși întorseseră casa cu josul în sus și pînă și pămîntul îl răscoliseră, nu putea fi alcătuit actul de acuzare. Cîrmuitorul județului hotărî ca deocamdată să nu recurgă la cazne, dar porunci ca Sun să fie arestată, iar slujitorilor să-l ia pe Liu Sanwnag sub strajă și, împreună cu el, să se ducă să caute cadavrul lui Yang. Yida fu slobozit pe chezășie. Da, era într-adevăr o pricină a naibii de încurcată !

Dar să lăsăm deocamdată toate acestea și să ne întoarcem la fierar. În acea noapte el aruncase leșul în fața unei cîrciumi. Cîrciuma o ținea un oarecare Wang, în vîrstă de peste șaizeci de ani, și din asta trăia împreună cu bătrînica sa.

În acea noapte, la cea de a cincea strajă, cînd Wang încă dormea, el auzi ciocănituri în poartă. Deschise ochii și ciuli urechile : era liniște. Dar numai ce închise ochii, că se auziră din nou loviturile. Nedumerit, se sculă, își puse hainele și își trezi sluga. Apoi se duseră amîndoi și deschiseră porțile : chiar în fața lor, de-a curmezișul străzii, zăcea un om. Wang își zise că o fi vreun bețiv.

— Uită-te la el mai de-aproape, îi spuse el slugii. E un străin sau unul de pe aici ? Dacă e vreunul din împrejurimi, trezește-i pe ai lui ca să vină să-l ia.

Sluga se apropie de cel ce zăcea, numai că, la lumina stelelor, era greu să-i deslușească chipul. Observînd alături de corp o frînghie, o luă drept bici.

— Nu, ăsta nu-i de pe aici, îi spuse el stăpînului. Pare-se că e un rîndaș.

— De ce crezi asta ? îl întrebă cîrciumarul.

— Pentru că lîngă el se află o biciușcă.

— Ei, de vreme ce nu e vreun localnic, să-l lăsăm în plata Domnului ! hotărî Wang.

Sluga rîvnea însă la bici și ar fi vrut să-l ia. Trase de frînghie, dar fără folos : parcă era ceva ce o ținea în loc. Sluga se gîndi că omul care zăcea acolo apăsa cu trupul său biciul și încercă din nou. Trase de funie cu toate puterile, astfel încît corpul aproape că se ridică în picioare drept în fața sa. Slobozind un țipăt de spaimă, sluga scăpă din mînă funia, și trupul se prăvăli cu o bufnitură la pămînt.

— Ce s-a întîmplat ? se îngrijoră bătrînul.

— Eu m-am gîndit că e un bici și am vrut să-l iau. Dar nu, e o funie pe grumazul unui spînzurat.

Bătrînul se sperie de moarte.

— Cum o s-o scot la capăt cu o asemenea treabă ? Începe o întreagă halima și atunci ține-te, încearcă să te

dezvinovățești în fața stăpînirii, dacă poți. Ce-i de făcut ? se tînguia el.

— Nimic mai simplu, spuse sluga. Ne descotorosim de el, și cu asta basta.

— Ai dreptate. Dar unde să-l ducem ?

— La rîu. Îl aruncăm în apă.

Zis și făcut. Apucînd amîndoi cadavrul, îl cărară la rîu, dar tocmai atunci zăriră în depărtare un om care se îndrepta spre ei, luminîndu-și calea cu un felinar. Temîndu-se să nu fie văzuți, cei doi, fără a mai sta pe gînduri, aruncară cadavrul pe mal și o luară la sănătoasa.

Dar cine era cel ce mergea de-a lungul malului cu felinarul ? Era un bogătaș de prin partea locului, pe nume Zhu Chang. Nemaipomenit de viclean și meșter în ticăloșii și în tot felul de treburi murdare, era cunoscut ca un cal breaz, ca fiind unul căruia cel mai mult îi plăcea să umble cu circota. La acel ceas din zori, el se îndrepta să cosească orezul [1] pe un lot din județul învecinat pentru care era în litigiu cu un oarecare Zhao. În acest scop luase cu el vreo zece argați, cu cobilițe, frînghii și seceri. Ei se îndreptau spre chei ca să plece cu jonca. Cel care deschidea drumul cu felinarul văzu că, chiar la buza rîului, zăcea un om și îl luă drept bețiv.

— Drace, ia te uită cum s-a îmbătat ! E de ajuns să se răsucească puțin ca să se rostogolească în apă și s-a zis cu el !

Printre argații lui Zhu Chang era unul Bu Cai, mîna lui dreaptă. Gîndindu-se că bețivul ar putea avea la el ceva bani, Bu Cai se ghemui pe vine și întinse mîna spre cingătoarea acestuia, dar imediat și-o trase înapoi, atingîndu-se de trupul rece ca gheața.

— E un mort ! strigă el.

[1] Este vorba de semănături neirigate.

Auzind aceste vorbe, lui Zhu Chang îi încolţi pe dată în minte un gînd rău.

— Linişte ! porunci el. Ia aduceţi felinarul. Faceţi lumină să vedem : e tînăr ori bătrîn.

Cu toţii se adunară şi, la lumina felinarului, văzură că era o femeie tînără care se spînzurase.

— Scoateţi-i funia de pe grumaz şi aruncaţi-o, iar leşul duceţi-l în joncă şi ascundeţi-l ! porunci Zhu Chang.

— Stăpîne, s-ar putea ca pe femeia asta s-o fi sugrumat cineva, spuseră argaţii. Cine ştie în ce belea ne băgăm.

— Nu-i treaba voastră, eu am socotelile mele ! le-o tăie Zhu Chang.

Oamenii se supuseră. Scoaseră funia, îl treziră pe cîrmaci, duseră leşul în joncă şi îl ascunseră la pupă, acoperindu-l cu nişte scînduri.

— Bu Cai ! Întoarce-te şi adu nişte femei, vreo cinci-şase ! porunci după aceea Zhu Chang.

— Sînt cu totul de cosit vreo douăzeci-treizeci de *mu*. Pentru ce avem nevoie de atîţia oameni ? se arată nedumerit Bu Cai.

— Tu adu-le şi în rest las'pe mine, spuse Zhu Chang.

Lui Bu Cai nici prin gînd nu-i trecu că stăpînul său pune ceva la cale, aşa încît luă felinarul şi plecă. Peste puţin se întoarse cu femeile.

Cu toţii se aşezară în joncă şi se desprinseră de ţărm. Vîsleau doi, aşa încît curînd se depărtară de oraş.

— De ce ducem cu noi mortăciunea asta, stăpîne ? îl întrebară oamenii pe Zhu Chang.

— Noi mergem acum să cosim orezul, începu Zhu. Dar fără doar şi poate că oamenii lui Zhao or să încerce să ne împiedice. E îndoielnic că o s-o scoatem la capăt fără păruială, şi asta se va termina cu o jalbă la judeţ. Acuma, cînd Cel de sus mi-a trimis această femeie, n-are

să mai fie nevoie de judecată şi, pe deasupra, o să ne alegem şi cu un mare folos, încheie el.

Argaţii se arătară nedumeriţi.

— De vreme ce avem un cadavru, trebuie... Şi Zhu Chang le spuse ce aveau de făcut. Doar e limpede că după asta n-are să mai fie nevoie de judecată, şi, başca, are să vă pice şi vouă cîte ceva, adăugă el. Şi dacă alde Zhao nu se vor arăta destul de isteţi şi se vor plînge la stăpînire, fără doar şi poate că noi o să ieşim biruitori. Ce mai ?

— Minunat plan ! se bucurară argaţii. Nevrednicilor de noi nici nu ne-ar fi dat prin cap aşa ceva !

Da, într-adevăr :

Planul e bun şi totu-i ticluit,
Uneltitorul este plin de sine,
Căci cursa a întins-o el prea bine,
Să-i vateme pe alţii-i pregătit.

Argaţii lui Zhu Chang erau nişte oameni neciopliţi dintr-o fundătură de ţară şi, fireşte, nu-şi puteau închipui ce nenorociri s-ar fi putut abate din pricina unui lucru ce părea a fi un fleac. Cînd aflară că o să le pice şi lor cîte ceva, se însufleţiră, mai cu seamă că a dobîndi aceşti bani era foarte simplu, nu mai greu decît să bagi mîna în cazan şi să scoţi de acolo o broască ţestoasă. Ardeau de nerăbdare să dea ochii cu oamneii lui Zhao şi să înceapă odată încăierarea. Se şi vedeau cu arginţii în mînă şi cu procesul cîştigat. De aceea jonca zbura de parcă ar fi avut aripi şi curînd ajunseră la ţintă.

Zhu Chang porunci ca jonca să fie dusă într-un loc pustiu, la o oarecare depărtare de cîmpul cu orez. Cînd urcară cu toţii pe mal, luară o frînghie putredă, legară cu ea jonca de stufăriş şi lăsară acolo un om s-o păzească. Ceilalţi se îndreptară spre cîmp ca să se apuce de treabă.

Numai Zhu Chang rămase pe mal, de unde putea să urmărească tot ce se petrece.

Locul acela se numea Liyuqiao, şi de Jingdezhen îl despărţeau doar zece *li*. Mai departe, cam la un *li*, se afla satul Taibocun. El făcea parte din judeţul Wuyuanxian, care ţinea de ţinutul Huizhou, provincia Jiangnan. Dar întrucît aceasta era o zonă la graniţa a două provincii, se întîmpla adeseori ca oamenii să trăiască într-un judeţ, iar pămîntul să-l aibă în altul.

Cel ce era în litigiu cu Zhu Chang pentru acea parcelă semănată cu orez se numea Zhao Wan şi era şi el dintre marii bogătaşi. El se număra printre locuitorii judeţului Fuliangxian, dar trăia în judeţul Wuyuanxian, iar terenurile agricole le avea şi într-unul şi în celălalt din aceste judeţe. Parcela din pricina căreia s-a iscat cearta avea cu totul treizeci de *mu* şi îi aparţinuse lui Zhao Ning, un neam de-al lui Zhao Wan. La vremea sa, Zhao Ning luase pentru acest lot bani de la Zhu Chang, dar, pe de altă parte, i-l vînduse lui Zhao Wan, înşelîndu-i astfel pe amîndoi. Temîndu-se de neplăceri, el luă parcela în arendă. Sfada dintre Zhao Wan şi Zhu Chang pentru acest petec de pămînt dura de patru ani. Dar nu de mult, Zhao Ning murise şi cele două părţi ajunseră din nou la certuri şi ciocniri aprige. Însă orezul pe care se pregătea să-l cosească Zhu Chang fusese semănat încă de Zhao Ning.

Dar această parcelă se afla lîngă casa lui Zhao Wan. Se poate spune chiar că aproape de streaşina lui. De ce, dară, nu a cosit el mai întîi orezul de pe acest lot şi l-a lăsat pentru Zhu Chang ? se vor întreba cititorii.

Fapt este că şi Zhao Wan făcea parte din tagma celor neobrăzaţi şi înfipţi care socotesc că totul li se cuvine. Plin de înfumurare, socotea că de vreme ce pămîntul l-a cumpărat de la ruda sa cu acte în regulă, că se afla chiar în apropierea conacului său, Zhu Chang, fiind locuitor al provinciei învecinate, nu s-ar fi încumetat să dea năvală peste el. De aceea, Zhao Wan era liniştit şi nu-şi făcea nici un fel de griji.

Dar Zhu Chang era dintre aceia care, după cum se spune „nu se tem să-şi dureze cuib în fruntea tigrului şi să înghită de viu pînă şi un drac". De aceea venise intr-adins ca să-şi înfrunte vrăjmaşul.

Zhao Wan fu încunoştinţat pe dată că oamenii lui Zhu Chang se află pe cîmp şi că s-au apucat de cosit.

— Ia te uită ce curaj a prins tîlharul ăsta ! se înfurie Zhao Wan. Cutează să vină aici anume ca să mă zădărască. Pesemne că i s-a urît cu viaţa !

— Tată ! Încă din vechime se spune că „Acela care vine nu se teme, iar cel ce se teme nu cutează să vină", zise la aceasta fiul lui Zhao Wan, Zhao Shou. Aşa că ia-ţi gîndul că te vei descotorosi de el cu una cu două.

— Cîţi sînt ? îl întrebă Zhao Wan pe omul care îl încunoştinţase despre venirea lui Zhu Chang.

— Cu totul vreo zece bărbaţi şi şase-şapte femei.

— Dacă e aşa, trebuie să trimitem şi noi femei, declară Zhao Wan. Bărbaţii contra bărbaţilor şi femeile contra femeilor. Să fie înhăţaţi toţi şi aduşi aici. O să le rup picioarele ! Iar jonca să fie trasă pe uscat. O să vadă ei ce înseamnă să aibă de-a face cu mine !

Şi Zhao Wan chemă numaidecît vreo douăzeci de bărbaţi vînjoşi şi zece femei voinice. Cu mîinile goale şi cu pumnii strînşi, aceştia se năpustiră înainte ca o vijelie. Zhao Wan şi fiul său Zhao Shou veneau din urmă.

— Staţi ! Nici o mişcare, tîlharilor ! strigară oamenii lui Zhao încă de departe celor ce se aflau pe cîmp.

Văzînd că de la conacul lui Zhao vine în goană mulţimea, argaţii lui Zhu Chang lăsară pe dată cositul şi o luară la fugă spre rîu.

— Repede ! Dezbrăcarea ! le strigă Zhu Chang, care îi aştepta pe mal.

Cu toţii îşi scoaseră hainele de pe deasupra, le aruncară claie peste grămadă, poruncirǎ uneia dintre femei să le păzească şi porniră în întîmpinarea mulţimii care venea în goană.

— Haideţi ! Haideţi ! Dacă nu vă biruim înseamnă că nu sîntem adevăraţi bărbaţi ! strigară ei.

Printre oamenii lui Zhao Wan era un argat pe nume Tian Niu'er, un flăcău zdravăn care făcea cît doi bărbaţi laolaltă. Croindu-şi drum, ţîşni înainte şi se năpusti ca un vifor asupra duşmanului. Văzînd aceasta, oamenii lui Zhu Chang se dădură la o parte şi apoi îl împresurară pe viteaz.

— Ce mai staţi ? Apropiaţi-vă ! strigă Tian Niu'er provocator şi, ridicîndu-şi pumnul uriaş, se aruncă asupra unuia dintre cei mai voinici flăcăi ai lui Zhu Chang. El avea de gînd să-l doboare mai întîi pe cel mai puternic, iar apoi să se răfuiască cu ceilalţi, care în ochii lui nu erau decît nişte butuci găunoşi. Numai că acela, isteţ, ţîşni din loc şi pumnul lui Tian Niu'er nimeri în gol, iar în acest timp Tian Niu'er se trezi prins ca într-un cleşte. Ridicînd mîna stîngă încercă din nou să lovească, dar ceilalţi îl apucară de amîndouă mîinile şi îl imobilizară. Nu-l bătură, dar, înghiontindu-l şi tîrîndu-l, îl duseră mai mult pe sus pe joncă.

De îndată ce argaţii lui Zhu Chang se urcară pe joncă, frînghia putredă cu care era ea legată de stufăriş se rupse. În timp ce vîslaşul reţinea jonca cu cangea, îl tîrîră pe Tian Niu'er în cabină şi care mai de care începu să dea în el unde nimerea. Flăcăul încasă o bătaie soră cu moartea.

Cînd oamenii lui Zhao, printre care şi femeile, văzură că Tian Niu'er a fost înhăţat şi dus pe joncă, se repeziră ca un roi de albine în ajutorul lui. Femeile lui Zhu Chang, care rămăseseră pe mal, se dădură înadins la o parte, lăsîndu-i să urce pe vas. Era tocmai ceea ce aştepta vîslaşul. Împingînd cu toate puterile cangea, se depărtă de mal, iar jonca porni săgeată spre mijlocul rîului. În joncă se adunaseră o mulţime de oameni, iar pe deasupra era mică şi destul de uşoară, aşa că a fost de ajuns să se clatine de cîteva ori pentru ca să se răstoarne. Cu toţii, şi oamenii lui Zhao Wan şi cei ai lui Zhu Chang — cu totul vreo patruzeci — se treziră în apă. Luptîndu-se cu valurile şi zbătîndu-se, femeile izbutiră să se caţere pe mal, iar bărbaţii se încăierară şi începură să se bată ca chiorii. O ploaie de stropi se ridică deasupra rîului, de ziceai că-i o rupere de nori, nu alta. Cei ce se adunaseră pe ţărm vedeau tulbure în faţa ochilor.

— Încetaţi odată ! Urcaţi-vă pe mal să vorbiţi cu frumosul ! o tot ţineau ei într-un ţipăt.

Dar vrăjmaşii nici gînd să se despartă.

În vreme ce se petreceau toate acestea, folosindu-se de îmbulzeală, Ba Cai, mîna dreaptă a lui Zhu Chang, împinse cadavrul femeii spre cei ce se băteau.

— Ajutor ! strigă el. Oamenii lui Zhao Wan au omorît pe unul de-ai noştri !

Zhu Chang şi femeile care stăteau cu el pe mal se porniră şi ei pe ţipat, de ziceai că se cutremură cerul şi pămîntul. Auzind aceasta, femeile lui Zhao Wan, aşa cum erau, cu hainele îmbibate de apă, o luară la goană. Dar şi bărbaţii se speriară, nu glumă. Doar într-o asemenea învălmăşeală, poftim de află cine a făcut moarte de om ! De bătaie le mai ardea lor ? Nu mai ştiau cum s-o şteargă mai repede de acolo şi o porniră înot spre mal. Profitînd de ocazie, oamenii lui Zhu Chang se luară după ei şi începură să-i buşească. Cu chiu cu vai, cei urmăriţi izbutiră să se caţere pe mal şi o luară la sănătoasa, încercînd doar păreri de rău că părinţii nu-i înzestraseră decît cu două picioare.

Oamenii lui Zhu Chang ar fi vrut să se repeadă după ei, dar stăpînul lor îi opri.

— Acum nu mai e vorba de pumni. Alta-i treaba. Pescuiţi leşul. Îl ducem în casa lui Zhao Wan, şi acolo om vedea noi ce e de făcut.

Cînd aduseră cadavrul pe mal, Bu Cai, pus la cale de Zhu Cheng, prinse să plîngă în hohote şi să se tînguie, prefăcîndu-se că recunoaşte în cea moartă pe soţia sa. Zhu Chang mai porunci să se ia din joncă vîslele, cangele şi altele şi să se ducă totul la unul dintre arendaşii săi care locuia în apropiere. Apoi el se adresă mulţimii de gură-cască ce apucase să se adune între timp :

— Stimaţi vecini, voi aţi văzut singuri, cu proprii voştri ochi, cum a fost omorît un om. Departe de mine gîndul de a-l ponegri pe Zhao Wan. Şi dacă treaba ajunge la judecată, va trebui să vă deranjăm să depuneţi mărturie. Totul e să spuneţi adevărul.

Zhu Chang spusese toate acestea făcîndu-şi socoteala că cineva se va oferi să mijlocească între cele două părţi şi să le împace. Iar dacă printre cei de faţă s-ar fi aflat un om cu scaun la cap care l-ar fi oprit să ducă leşul în casa lui Zhao Wan, nu s-ar fi ajuns la atîtea jertfe omeneşti. Dar toţi ştiau că Zhao Wan şi fiul său nu sînt oameni de înţeles, că a vorbi cu ei e ca şi cum ai vorbi la pereţi, aşa că se temea că, dacă se amestecă, se mai trezesc cu cine ştie ce belea pe cap. Totodată, n-aveau habar ce are în minte Zhu Chang, aşa încît nu se găsi nimeni care să-i facă jocul.

Văzînd că nimeni nu se arată dornic de a o face pe mijlocitorul, Zhu Chang porunci oamenilor săi să învelească leşul într-o rogojină şi să lege rogojina cu o frînghie. Şi iată că Zhu Chang şi argaţii săi se îndreptară cu acest leş spre conacul lui Zhao Wan. În urma lor venea mulţimea de gură-cască, doritori să vadă cum o să se isprăvească treaba.

Pe drept cuvînt :

Pentr-un lighean murdar de-aramă
Tot se găseşte o perie de fier,
Pentru un ticălos de seamă
S-o găsi unul mai ticălos ca el.

Zhao Wan şi fiul său, urmărindu-i de departe pe oamenii lor şi văzîndu-i cum i-au alungat spre rîu pe cei ai lui Zhu Chang, erau foarte mulţumiţi. Dar cînd se apropiară de mal, le săriră în ochi femeile lor, ude leoarcă şi arătînd ca nişte găini care numai ce fuseseră pescuite din supă. Văzîndu-le fugind care încotro, Zhao Wan se miră :

— Doar ai noştri erau mulţi ! Cum de au fost împinşi în apă ?!

În acest timp, spre Zhao Wan şi fiul său începură să vină în goană bărbaţii.

— Stăpîne, e de rău ! Haideţi repede acasă ! strigau ei.

— Da' ce e cu voi ? Cum se face că i-aţi lăsat să vă cotonogească în halul ăsta ?

— Că ne-au tras o chelfăneală, asta-i floare la ureche. Alta-i treaba. Se pare că am omorît pe unul de-al lor.

Pe Zhao Wan îl trecură toate răcorile şi rămase ţintuit locului. Picioarele parcă îi erau pironite cu cuie în pămînt. Fiul său şi Tian Niu'er îl apucară de subsuori şi îl duseră acasă.

— Cum de s-a ajuns la omor ? întrebă el cînd îşi veni în fire.

Atunci oamenii lui îi povestiră amănunţit cum a început încăierarea, cum jonca s-a răsturnat şi ce s-a întîmplat după aceea.

— Dar noi nici măcar nu ne-am atins de femei, aşa că nu ştim cum a pierit ea. Pesemne că s-a înecat, spuseră ei în încheiere.

— Ce-i de făcut ? Ce-i de făcut ? se văita întruna Zhao Wan, neştiind ce să întreprindă.

În acest timp, toți ai casei, de la mic la mare, se adunară laolaltă. De spaimă, tremurau ca varga. Și iată că, deodată, cineva vesti că spre conac se îndreaptă Zhu Chang cu oamenii săi care duc cadavrul.

Speriat de moarte, Zhao Wan stătea nemișcat ca un călugăr cufundat în meditație. Dar, după cum se spune, ajungînd la limită, lucrurile se transformă în contrariul lor, iar atunci cînd ești la ananghie, găsești pe loc o cale de ieșire.

— Nu te nelinişti, tată, ştiu eu cum să le vin de hac, spuse deodată Zhao Shou. Apoi către ceilalți : plecați cu toții de aici și lăsați-i să intre. Iar cînd veți auzi semnalul meu — lovituri în gong — puneți cîțiva oameni de pază la porți, iar voi ceilalți înhățați-i pe oamenii lui Zhu Chang. Băgați de seamă : să nu vă scape nici unul. Îi ducem la *Yamen*. Doar ei sînt aceia care au tăbărît peste noi ziua în amiaza mare cu scopul de a ne jefui. Și atunci cei de la stăpînire nu ne vor da o pedeapsă atît de grea pentru uciderea unui om.

Temîndu-se să nu fie schilodit careva dintre potrivnici, Zhao Wan își preveni oamenii :

— Băgați de seamă : înhățați-i, dar nu cumva să-i bateți.

Aceștia dădură din cap în semn că au înțeles și ieșiră ca din pușcă.

Fiul lui Zhao Wan, Zhao Shou, îl opri doar pe Zhao Yilang, nepotul adoptiv al tatălui său, în care avea o deosebită încredere, iar tuturor femeilor și copiilor le porunci să se ducă în încăperile interioare și să nu cuteze să iasă de acolo.

— Omorul e o crimă grea, îi zise Zhao Wan fiului său, și, chiar dacă o să-i învinuim că au tăbărît asupra noastră cu gîndul de a ne prăda, teamă mi-e că n-o să ne putem dezvinovăți.

— Iată ce trebuie făcut... spuse Zhao Shou și, apropiindu-se de taică-său, începu să-i șoptească ceva la ureche.

Zhao Wan se însufleți.

— În acest caz, rîse el, trebuie acționat fără zăbavă.

Atunci Zhao Shou zăvorî pe dată toate intrările și ieșirile către odăile interioare, aduse un topor, o bîtă și două canaturi de ușă și îi porunci lui Yilang să se ducă la bucătărie și să-l cheme pe bătrîn.

Bătrînul, pe nume Ding Wen, se apropia de șaptezeci de ani și era o rudă îndepărtată a lui Zhao Wan. Suferea de gălbinare și, după cum se spune, putea doar să mănînce, dar de muncit nu era în stare. El nu avea nici soție, nici copii, locuia la Zhao Wan și singura lui sarcină era să facă focul la bucătărie.

— Tu m-ai chemat ? întrebă el apropiindu-se de Zhao Wan.

Acesta nu răspunse nimic, iar Zhao Shou se repezi ca fulgerul la bătrîn și îl lovi cu bîta drept în tîmplă. Acela slobozi un țipăt și se prăbuși la pămînt. Zhao Shou îl mai lovi o dată și termină cu el. Ucigașul era încredințat că în afară de Yilang nimeni nu văzuse aceasta. Dar s-a întîmplat ca la urechile mamei lui Tian Niu'er, care locuia în partea din spate a conacului, să ajungă vestea că în timpul încăierării a fost omorît un om. Temîndu-se ca în treaba aceasta să nu fie amestecat fiul ei, venise să afle amănunte. Ea intră tocmai cînd Zhao Shou îl lovea pe bătrîn.

— O, Doamne ! Ziua în amiaza mare ! Cum se poate așa ceva ! bîngui ea înspăimîntată și căzu la pămînt.

Zhao Wan se uită la ea și îi aruncă fiului o privire plină de subînțeles. Acela pricepu gîndul tatălui, alergă la bătrînă și cu o lovitură de bîtă îi zdrobi țeasta. Apoi, ca să fie mai sigur, el o mai lovi de cîteva ori cu piciorul în coaste. Acum era limpede că bătrîna trecuse pe lumea cealaltă.

Și iată că din pricina unui singur bănuț de aramă, s-au mai pierdut două vieți.
Pe drept cuvînt :

Folos ai totdeauna dacă-ți stăpînești firea,
Frîu liber dacă-ți dai, atragi nenorocirea.

Trebuie spus că atunci cînd Yilang s-a dus să-l cheme pe Ding Wen, el nu știa că Zhao Shou a pus la cale o asemenea mîrșăvie. De aceea, atunci cînd ucigașul îl răpuse pe bătrîn, el se strînse ghem ca un arici și se piti într-un ungher. Și cînd după Ding Wen a venit și rîndul bătrînei, îl cuprinse teama ca nu cumva bîta să nu se abată și asupra capului său și dădu să fugă, dar picioarele nu i se mișcau din loc, de parcă erau apăsate de niște pietroaie grele de o sută de *jini*.

— Yilang, ia fă-te încoace ! Dă-mi o mînă de ajutor !

Numai atunci cînd se auzi strigat, lui Yilang i se luă o piatră de pe inimă. Se urni din loc și se grăbi să-i vină în ajutor lui Zhao Shou. Ei tîrîră cele două leșuri dincolo de peretele despărțitor, în sala din spate, și le acoperiră cu canaturile ușii pregătite dinainte. Apoi smulseră din temelie peretele despărțitor și îl sprijiniră doar așa, fără să-l întărească.

— Ai grijă să-ți ții gura, îl preveni Zhao Shou pe Yilang. Și atunci cînd totul se va sfîrși, o să-ți dau o parte din avutul nostru.

— Ei, cum o să cutez să vorbesc, stăpîne ! Doar aici, la dumneavoastră, îmi cîștig pîinea !

De cum isprăviră treaba, de afară răzbătu o larmă asurzitoare. Apăruse Zhu Chang cu oamenii săi, care zbierau cît îi ținea gura. Atunci Zhao Wan împreună cu fiul și cu Yilang se duseră într-o odaie alăturată și traseră zăvorul.

Zhu Chang și tot alaiul său intrară în sala principală. Văzînd că acolo nu e nimeni și că peste tot ușile sînt încuiate, Zhu Chang porunci :

— Puneți leșul în mijlocul sălii și duceți-vă de-l căutați pe Zhao Wan. O să-l legăm pe ticălos de piciorul celei ucise.

Cu toții se repeziră la peretele despărțitor și începură să bată în el și să-l împingă. Peretele era însă deja smuls din temelii și de îndată se răsturnă peste cadavrele celor doi bătrîni răpuși de Zhao Shou. Dar oamenii lui Zhu Chang nu urmăreau decît un singur lucru : să ajungă cît mai repede în odăile interioare. De unde aveau să știe ce se află sub peretele despărțitor ? Tocmai atunci Zhao Shou se porni să bată în gong, și pe dată oamenii săi năvăliră cu mare zarvă în sală. Auzind loviturile în gong, Zhu Chang își spuse că alde Zhao au hotărît să fure și să dosească leșul și o luă înapoi spre sala principală. Dar oamenii lui Zhao Wan apucaseră deja să intre și între ei și ai lui Zhu Chang se încinse o asemenea încăierare, încît totul se învălmăși. Era o harababură de nedescris.

— Tian Niu'er ! Nu-i lăsa să-ți scape ! se auziră strigătele lui Zhao Wan și ale lui Zhao Shou. Doar ei ți-au ucis măicuța !

Tian Niu'er alergă la Zhao Wan.

— Dar cum a nimerit maică-mea aici ?

— A venit împreună cu Ding Wen să mă întrebe ce s-a întîmplat. În timpul ăsta oamenii lui Zhu Chang au răsturnat peretele despărțitor și i-au strivit pe amîndoi. Eu am sărit într-o parte. Dacă mai întîrziam o clipă, cine știe ce s-ar fi întîmplat și cu mine !

Tian Niu'er și Yilang se repeziră să dea la o parte canaturile prăbușite și descoperiră cele două leșuri. Văzînd că maică-sa zace într-un lac de sînge cu capul spart, Tian Niu'er izbucni în hohote de plîns.

Zhu Chang își zise că astea-s scorneli și alergă să se uite — într-adevăr acolo zăceau două cadavre. Speriat de moarte, o luă la goană. Văzînd că stăpînul o șterge, oamenii săi, printre care și femeile, se repeziră spre porți.

Dar aici îi aşteptau oamenii lui Zhao Wan, aşa încît nimeni nu izbuti să iasă şi cu toţii fură înhăţaţi.

— Numai să nu schilodiţi pe careva ! îi preveni Zhao Wan pe ai săi.

Supunîndu-se poruncii, ei nu se atinseră de cei prinşi, ci doar aduseră frînghii şi lanţuri şi îi legară pe toţi fedeleş.

Tian Niu'er, care plîngea în hohote aplecat peste trupul mamei, se repezi, cuprins de mînie, la Zhu Chang.

— Îl omor pe ticălosul ăsta, aşa cum a ucis-o el pe maică-mea ! strigă el.

— Nu ! Nu face asta ! îl opri Zhao Wan. Îl dăm pe mîna stăpînirii şi o să primească el ceea ce i se cuvine. Nu cîştigi nimic dacă îl omori.

Între timp, atraşi de larmă, şi cei ce locuiau în apropiere, şi cei din locuri mai îndepărtate se adunară la porţile lui Zhao Wan în chip de gură-cască. Stăpînul îi pofti pe toţi în casă, pregăti o gustare şi vin şi îi rugă să alcătuiască o plîngere despre jaf şi omor ziua în amiaza mare. Cei ce se adunaseră îi erau fie vecini, fie neamuri, fie arendaşi, şi fireşte că se învoiră. Zhao Wan scrise jalba, ceilalţi alcătuiră şi ei o hîrtie cu mărturiile lor şi cu toţii se îndreptară spre oraşul reşedinţă a judeţului Wuyuanxian. Ajungînd la *Yamen*, începură să bată în tobă şi să-şi strige păsul.

Într-adevăr :

Puternicu-ntîlnit-a pe unul mai puternic
Şi ticălosu-ndură pe-un altul mai nemernic.

Cîrmuitorul acestui judeţ, pe nume Li Zheng şi pe al doilea nume Guocai, era de baştină din judeţul Lichengxian, provincia Shandong. Avea titlul de *jinshi* şi era un om foarte luminat şi drept. Îi dădea în vileag pe ticăloşi şi îi apăra pe cei năpăstuiţi. Totodată, era curat ca lacrima :

nu lua de la nimeni nici măcar o băncuţă. Auzind că se bate în tobă [1], Li Zheng se ivi de îndată în sala de judecată şi porunci slujitorilor să fie aduşi Zhao Wan şi ceilalţi împricinaţi. Cu toţii căzură în genunchi chiar în faţa treptelor podiumului.

— Ce nedreptate vi s-a făcut ? Raportaţi, dar nu vă abateţi de la adevăr, le atrase atenţia şeful.

Fluturînd jalba, Zhao Wan strigă doar :

— Ajutaţi-ne, salvaţi-ne, înălţimea-voastră !

Li Zheng porunci slujitorilor să ia plîngerea, o citi şi văzu că e vorba de un omor.

— Dar voi cine sînteţi ? îi întrebă el pe ceilalţi.

— Noi sîntem vecinii lui Zhao Wan, spuseră aceia. Cu ochii noştri am văzut cum Zhu Chang a ucis oameni în casa lui Zhao Wan. Era de datoria noastră să venim ca să depunem mărturie. Şi pe loc îi întinseră hîrtia alcătuită de de ei.

Citind-o şi pe aceasta, cîrmuitorul judeţului porunci să i se aducă o litieră şi, împreună cu medicul legist [2] şi cu alţi slujbaşi de la ocîrmuire, se îndreptă spre conacul lui Zhao. În casa acestuia erau deja pregătite un jilţ şi o masă de lucru pentru şef. Îi ieşiră în întîmpinare şi, după ce se aşeză, îi porunci specialistului să cerceteze toate trei cadavrele.

Acela cercetă mai întîi pe Ding Wen şi pe bătrîna Tian şi raportă :

— Aceştia doi au răni pe craniu.

Apoi, uitîndu-se la leşul femeii aduse de Zhu Chang, adăugă :

---

[1] Cu bătăi în tobă, oamenii care făceau o plîngere îl chemau pe şef la ocîrmuire. Toba se afla în faţa porţilor sau în curtea *Yamen*-ului.

[2] Practica expertizei judiciare prin cercetarea cadavrelor există în China încă din vremuri străvechi. Primul tratat în acest domeniu datează din 1247 şi este cea mai veche lucrare în domeniul medicinei legale.

— Pe trupul acestei femei nu sînt semne de lovituri sau răni, dar pe grumaz se vede o urmă stacojie, care arată că a fost sugrumată.

— E într-adevăr așa ? întrebă capul județului.

— Ei, cum o să cutez să vă mint ! spuse medicul legist.

„Dacă amîndouă părțile s-au încăierat, de ce pe cadavrul acestei femei nu sînt nici un fel de urme de lovituri ?" era nedumerit șeful și porunci să i se înfățișeze Zhu Chang.

— Ce legătură este între tine și această femeie ? îl întrebă el.

— Asta e nevasta slugii mele Bu Cai, răspunse Zhu Chang.

Atunci șeful vorbi către Bu Cai :

— Nevastă-ta a fost ucisă ieri în timpul încăierării ?

— Da, întocmai, adeveri acesta.

Atunci șeful examină și el cadavrele și, încredințîndu-se că specialistul nu s-a înșelat, doar repeta uimit : „Ciudat... tare ciudat !" El porunci ca sicriile să fie închise și trimise la județ pentru noi cercetări. Pe drumul de întoarcere cîrmuitorul suci lucrurile pe toate fețele și în cele din urmă totul îi deveni limpede.

Ajungînd la județ, le porunci tuturora să rămînă dincolo de porțile *Yamen*-ului, iar în sala de judecată îl chemă doar pe Zhu Chang.

— Tu nu numai că ai ucis doi oameni ai lui Zhao, dar ai omorît-o și pe această tînără femeie, spuse șeful. Așa că fă bine și recunoaște cinstit !

— Femeia asta, născută Yu, este nevasta slugii mele, Bu Cai. În timpul încăierării ce a avut loc în rîu, oamenii lui Zhao au lovit-o cu atîta putere, încît ea și-a dat duhul. Asta au văzut-o toți cei de prin împrejurimi. Nu înțeleg de ce mi se pune mie în cîrcă moartea ei.

— Minți ! țipă șeful. Bu Cai e omul tău, și eu știu asta ! Și mai cutezi să încerci a mă prosti ! Să fie strîns în menghină !

Slujbașii tăbărîră asupra învinuitului, îi scoaseră pantofii și ciorapii și îi strînseră în menghină degetele de la picioare.

Zhu Chang, care toată viața trăise în bogăție și huzur, deși adeseori umbla cu cîrcota și îi tîra pe alții pe la judecată, nu încercase niciodată asemenea cazne. Neputînd îndura schingiuirile, recunoscu :

— Cadavrul femeii l-am găsit pe malul rîului Fuliang, dar cine l-a aruncat acolo, asta nu știu.

Cîrmuitorul însemnă mărturia lui Zhu Chang și îi porunci să stea în genunchi lîngă treptele podiumului. Apoi porunci să fie adus Bu Cai.

— Răposata a fost, într-adevăr, nevastă-ta ? îl întrebă mai-marele județului.

— Întocmai, înălțimea-voastră, răspunse Bu Cai.

— Dacă era nevastă-ta, de ce ai sugrumat-o și arunci vina pe Zhao Wan ?

— Înălțimea-voastră, ieri oamenii lui Zhao Wan au lovit-o în apă și ea s-a săvîrșit din viață. Toți localnicii pot să adeverească asta.

Mîniat, cîrmuitorul lovi de cîteva ori cu bara [1] în masă.

— Nemernicule ! Ticălosule ! tună el. Cine e femeia asta pe care o dai drept nevastă-ta și mai și arunci vina pe alții ? Stăpînul tău a mărturisit deja totul. Iar tu încerci să umbli cu șiretlicuri. De omorît ai omorît-o tu ! Să fie strîns în menghină !

Auzind loviturile de bară și strigătele șefului, Bu Cai se sperie de moarte și inima i se făcu cît un purice. Totodată, aflînd că stăpînul său recunoscuse totul, hotărî să spună adevărul.

— Stăpînul meu mi-a poruncit s-o dau drept nevastă-mea, dar eu nu am nici un amestec în treaba asta.

---

[1] Bară de lemn cu care șeful bătea în masă atunci cînd voia să se facă liniște în sala de judecată sau să-l sperie pe cel interogat.

— Hai, vorbeşte ! Spune cum s-a întîmplat totul. Nu lăsa la o parte nici un amănunt !

Atunci Bu Cai povesti cum, îndreptîndu-se spre rîu, găsiseră pe mal cadavrul femeii şi, totodată, cum au hotărît să-l folosească împotriva lui Zhao Wan pentru ca să-l înfunde pe acesta din urmă. Mărturia lui coincidea întru totul cu cea a lui Zhu Chang, şi şeful se lămuri.

— Să zicem că n-ai ucis-o pe femeia asta, dar tu n-ar fi trebuit să spui că e nevastă-ta şi să uneltești împotriva altora. Dar pe Ding Wen şi pe bătrînica Tian i-ai omorît tu împreună cu stăpînul tău. În privinţa asta n-avem ce vorbi.

— O, domnule ! strigă Bu Cai. Nu i-am omorît eu ! Să ştiu că sînt pus la cele mai grele cazne şi nici mort nu pot recunoaşte aşa ceva !

Cîrmuitorul judeţului îi porunci şi lui Bu Cai să stea în genunchi ceva mai la o parte şi ceru să fie chemaţi Zhao Wan şi vecinii martori.

Toţi susţineau că Zhu Chang a adus cadavrul femeii în casa lui Zhao Wan şi că acolo i-a ucis pe cei doi bătrîni.

Pornind de la faptul că Zhu Chang uneltise să-l înfunde pe Zhao Wan, cîrmuitorul hotărî că omorul celor doi este şi asta o ispravă a lui. Zhu Chang fu din nou pus la cazne. Neputînd îndura schingiurile, le recunoscu tot ce se punea pe seama sa.

În cele din urmă şeful porunci ca lui Zhu Chang şi Bu Cai să li se dea cîte patruzeci de lovituri de ciomag, îi condamnă pe amîndoi la moarte şi dădu poruncă să fie aruncaţi în temniţă, în aşteptarea executării sentinţei. Celorlalţi oameni ai lui Zhu Chang li se dădu fiecăruia cîte douăzeci de lovituri de ciomag. Trei dintre ei fură osîndiţi la surghiun, iar şapte la muncă silnică în ţinuturi îndepărtate. Toţi cei condamnaţi fură aruncaţi în închisoare. În ceea ce priveşte femeile, şase din ele fură lovite cu bastoanele şi trimise în ţinutul lor de baştină. Pămîntul în litigiu

i-a fost atribuit lui Zhao Wan, dar cu condiţia ca el să înapoieze banii pe care ruda sa Zhao Ning îi luase de la Zhu Chang drept zălog. Totodată, a fost trimisă o hîrtie de ocîrmuirea judeţului Fuliangxian, prin care se cerea să fie întreprinse cercetări în vederea stabilirii identităţii femeii sugrumate.

Zhu Chang îşi făcuse socoteala să se folosească de cadavru pentru a-l speria pe Zhao Wan, gîndind că acesta, temîndu-se să nu ajungă la judecată într-o pricină legată de omor, are să-i roage pe oameni să pună o vorbă bună pentru el ca să încheie treaba pe cale paşnică. În acest caz, acei treizeci de *mu* de pămînt fireşte că i-ar fi revenit lui, dar nu numai atît : ar fi putut să-l stoarcă pe Zhao Wan de o sumă frumuşică de bani. Dar Zhu nu şi-a închipuit nicicum că Zhao Shou va făptui o asemenea ticăloşie, că i-o va pune lui în cîrcă şi că el, Zhu Chang, care întinsese altora o capcană, va cădea el însuşi în ea. Se socotise foarte isteţ, dar acum îşi dădea seama că făcuse o prostie cît capul lui de mare. De aceea, stînd în temniţă, se căia amarnic. „De nu mi-ar fi picat cadavrul ăsta, n-aş fi ajuns să trag ponoasele", se tot gîndea el cu amărăciune.

Într-adevăr :

Abia acu-şi dă seama
Că n-a-nţeles defel
C-a dat peste-un potrivnic
Mai tare decît el
Şi se căieşte amarnic
De planul pus la cale,
Pricină-i uneltirea
Nenorocirii sale.

Zhu Chang se gîndi că e îndoilenic că va putea obţine revizuirea pricinii în acest judeţ şi îi spuse fiului său Zhu Tai cînd acesta veni la el, la închisoare :

— Presupun că toate cele trei sicrie sînt făcute din scînduri subţiri, aşa încît spre primăvară cadavrele or să

se descompună. Uite ce ai de făcut : pune-te în legătură cu medicul legist, dă-i un plocon și înduplecă-l ca, deocamdată, să nu trimită raportul mai sus. Iar pe femeile noastre previne-le să nu pălăvrăgească, să nu spună că leșul este al unei sugrumate. În același timp înaintează o jalbă, dar în provincia noastră, și, către luna a patra, cere cu stăruință revizuirea procesului. Atunci urmele de pe grumazul femeii vor fi dispărut, iar eu voi tăgădui că a fost strangulată sau spînzurată. Și dacă vom putea convinge autoritățile că nu sîntem vinovați de acest omor, toate celelalte capete de acuzare pe temeiul cărora am fost osîndit la moarte or să cadă de la sine.

Zhu Tai făcu precum îi poruncise tatăl.

Iar acum să ne reîntoarcem la bătrînul Wang, proprietarul cîrciumii din Jingdezhen. Sluga sa, care în acea noapte îl ajutase să se descotorosească de cadavrul lui Yang, se aștepta ca într-adevăr să-i pice ceva. Dar trecufă o zi, două, trei, iar Wang nu spunea nici o vorbă în privința aceasta. Sluga îi dădu a înțelege că așteaptă să i se dea ceea ce i se făgăduise, însă stăpînul se prefăcea că nu înțelege. Mai trecură cîteva zile și, văzînd că bătrînul nu dă nici un semn, sluga își ieși din fire și îi spuse pe șleau :

— Stăpîne, de cea care zăcea la porțile noastre în noaptea aceea te-ai descotorosit datorită mie. Dacă n-aș fi fost eu, dimineața cei de la stăpînire ar fi descoperit totul, te-ar fi luat la cercetări și nu te-ar fi cruțat. Și atunci măcar pentru vin sau ceai, și tot ar fi trebuit să-ți dezlegi punga. Și în afară de asta, teamă mi-e că chiar de ți-ai fi tocit limba, tot n-ai fi putut să te dezvinovățești. Eu ți-am făcut economie de o grămadă de bani, iar acum nici măcar o vorbă nu sufli despre răsplată.

Trebuie spus că cei cu fire de slugă sînt mici la suflet și mărginiți. Ajutînd pe cineva într-o treabă care întîmplător s-a încheiat cu bine, ei consideră că au săvîrșit cine

știe ce faptă de vitejie, că totul li se datorează lor și așteaptă să fie răsplătiți cu mărinimie. Și dacă ceva nu iese așa cum și-au făcut ei socoteala, atunci întorc foaia și din prieteni se prefac în dușmani. De altfel, cei ce fac greșeala de a se folosi de asemenea oameni rabdă și suferă adeseori de pe urma lor. Sluga îl ajutase pe Wang și voia să-și primească răsplata. Iar dacă stăpînul ar fi fost om cu judecată, i-ar fi dat măcar ceva bani și cu asta i-ar fi închis gura. Dar bătrînul era din cale-afară de cărpănos și se zgîrcea chiar și pentru o monedă.

Cînd cineva îi cerea bani, simțea că parcă acela se pregătea să-i taie o bucată din trup și se făcea stacojiu la față. Iar acum cînd sluga aduse vorba de răsplată, își ieși din fire de mînie.

— Hainule ! Neobrăzatule ! strigă el. După ce că te țin pe mîncare și pe băutură și îți mai dau și simbrie, pentru un fleac, pentru cîțiva pași pe care i-ai făcut mai ceri încă în plus !

Văzînd că stăpînul s-a dezlănțuit, sluga se puse și ea pe țipat.

— Care va să zică nu vrei să-mi dai nimic ! Atunci nu-mi trebuie. Dar de ce urli ? Ai nevoie de mine și de aceea îți mănînc pîinea. Iar banii îi agonisesc prin muncă, nu mi-i dai pe degeaba. Și mai trebuie să-ți spun că dacă mă plătești, asta e pentru muncă, niciodată n-a fost vorba între noi ca să car pentru tine un mort !

— Un sălbatic și un neobrăzat, asta mi-ești ! se amestecă în vorbă bătrîna Wang. Doar încă din vechime se spune : „Chiar cînd te tocmești pentru o pătlăgea vînătă, i se face rabat unuia mai vîrstnic". Iar tu n-ai pic de respect pentru un om bătrîn. Îți îngădui să i te încontrezi și să-l jignești.

— Măicuță, dacă n-aș fi făcut nimic pentru stăpîn, dar am făcut. Iar el nu numai că nu-mi dă ceea ce mi se cuvine, ci, dimpotrivă, zbiară la mine. Cum să nu fiu indignat !

— Ce, am făcut moarte de om ca să mă storci de bani ? urlă la el stăpînul.

— Chiar dacă n-ai făcut, ca să muți un leș dintr-un loc în altul cu de la sine putere, este și asta o crimă.

— Bine, du-te și plînge-te de mine! spune Wang.

— Să mă plîng nu e greu, dar teamă mi-e că treaba asta are să fie o povară prea grea pentru umerii tăi.

— Bine, ce mai aștepți ? Du-te și plînge-te ! Mie nu mi-e teamă ! țipă bătrînul și îi dădu brînci. Neașteptîndu-se la așa ceva, sluga își pierdu echilibrul și se rostogoli de-a berbeleacul în stradă. Se izbi de caldarîm și din ceafă îi țîșni sîngele.

— Ah, tu, vită bătrînă ! În loc să-mi mulțumești, dai în mine, zbieră sluga și, învingîndu-și durerea, ridică de pe jos un olan și îl aruncă în bătrîn. Și a trebui să se întîmple ca olanul să nu nimerească în altă ci drept în tîmpla lui Wang. Acesta căzu ca secerat și nu scoase nici măcar un geamăt. Nevastă-sa alergă să-l ridice, dar ochii îi erau deja sticloși și gura încleștată. Era limpede că își dăduse duhul. Deznădăjduită, bătrîna tropăia din picioare și plîngea în hohote. Și iată că pentru un singur bănuț de aramă s-a mai dus încă o viață.

Și-a pierdut viața
Căci n-a vrut să mai lase din avere.
Adevărul e că viața și bogăția
Sînt strîns legate între ele.

Văzînd că bătrînul a murit, sluga o luă la fugă. Dar bătrîna își chemă în ajutor vecinii, iar aceștia îl ajunseră din urmă pe ucigaș, puseră mîna pe el și îl legară de piciorul mortului.

— Din ce pricină s-a întîmplat asta ? o întrebară vecinii pe nevasta lui Wang.

Plîngînd cu sughițuri, ea le povesti totul și îi rugă s-o ajute să facă ce se cuvine într-o asemenea împrejurare.

— Ticălosul ! Ce mîrșav s-a dovedit a fi ! Lasă-l să încaseze mai întîi o porție și pe urmă l-om duce la *Yamen*.

Și pe dată cîțiva inși se aruncară asupra vinovatului și îi dădură o bătaie soră cu moartea. După aceea vecinii o sfătuiră pe văduvă să încuie casa și împreună cu ei să se ducă să facă plîngere la județ.

Vestea despre ceea ce se petrecuse la cîrciuma lui Wang se răspîndi în oraș cu iuțeala fulgerului și din toate părțile începură să se adune oamenii. Află despre asta și Qiu Yida, care nu încetase să caute cadavrul soției, dar, negăsindu-l, firește, nu putea încheia pricina la județ. De aceea umbla tot timpul abătut.

„Poate că leșul ăsta este chiar al soției mele“, se gîndi Yida cînd i se povesti din ce cauză aruncase sluga cu olanul în stăpînul său. El se grăbi spre cîrciumă și o găsi pe bătrînă tocmai încuind porțile și pregătindu-se să se ducă la stăpînire. Yida o descusu, socoti în ce zi cîrciumarul dusese cadavrul, și reieși că asta s-a întîmplat chiar în noaptea cînd nevastă-sa ieșise din casă.

— Iată de ce a dispărut așa de repede cadavrul nevestii-mi ! rosti Yida. Reiese că ale Liu l-au dus și l-au aruncat în fața cîrciumii. Acum sînt toate dovezile și Sun Gură-lată n-are să mai poată tăgădui. Și el se îndreptă, de asemenea, spre orașul reședință de județ. Apropiindu-se de *Yamen*, o văzut pe bătrîna Wang intrînd în clădire. Femeia plîngea în hohote.

Aflînd că e vorba de un omor, cîrmuitorul județului porunci să fie adusă sluga. El o interogă mai întîi pe văduvă, care povesti de-a fir-a-păr tărășenia. Înțelegînd că nu va putea scăpa de răspundere, slujga, nemaiașteptînd să fie supus la cazne, recunoscu totul pe dată. I se dădură treizeci de lovituri de ciomag, fu osîndit la moarte și aruncat în temniță.

În ceea ce îl privește pe Yida, el era încredințat că Liu Sanwang și soția acestuia, Sun, îi uciseseră nevasta, și

de bună seamă leşul l-a dus pînă în faţa cîrciumii însuşi Liu Sanwang. Socotind că există toate dovezile şi că ele sînt de netăgăduit, îl rugă pe cîrmuitor să ducă cercetarea pînă la capăt. Dar pînă atunci încă nu sosise hîrtia din judeţul Wuyuanxian, şi şeful consideră că atîta vreme cît cadavrul nu a fost găsit, nu avea probele necesare. El porunci doar ca să fie continuată căutarea cadavrului.

Cît despre slujitorul bătrînului Wang, mai întîi fusese bătut crunt de către vecini, apoi mai primise treizeci de lovituri de ciomag la ocîrmuire. Ajuns în închisoare, el nu avu bani să-i îmbuneze pe temniceri şi, fireşte, ei se purtară fără mănuşi cu el. Drept urmare, în trei zile îşi dădu duhul. Şi iată că din pricina unui singur bănuţ de aramă s-a mai pierdut încă o viaţă.

Da,

Pofta lui de-arginţi, de nestins
Spre Izvoarele Galbene l-a împins.

Întorcîndu-se de la judeţ şi trecînd pe lîngă casa fierarului, Yida auzi un plînset sfîşietor. Ce se întîmplase ? În acea noapte cînd, cuprins de spaimă, cărase cadavrul, fierarul răcise cobză. Înapoindu-se acasă, s-a băgat în aşternut şi a început să-l ia ba cu fierbinţeală, ba cu frig. Boli el vreo zece zile şi se sfîrşi. Iar acum nevastă-sa bocea şi se zbuciuma la căpătîiul lui. Şi iată că din pricina unui singur bănuţ de aramă s-a mai dus încă un suflet de om.

Meşterul tinichigiu a părăsit lumea,
Din spaimă mare s-a prefăcut în duh,
Ce nici pe celălalt tărîm nu-şi află liniştea.

„Era un bărbat atît de zdravăn, atît de voinic, şi iată că în numai cîteva zile l-a răpus boala. De unde se vede cît de lipsite de trăinicie sînt rădăcinile oamenilor pe pămînt", îşi spuse oftînd Yida.

Întorcîndu-se acasă, îl văzu pe băieţelul său Chang'er, care, ca un mic drăcuşor, se pitise într-un ungher. Fără

gospodină casa era pustie. Nici măcar o gură de apă fierbinte [1] n-aveai cui să-i ceri. Abia acum Yida începu să se căiască amarnic pentru că o împinsese pe nevastă-sa la un asemenea pas nechibzuit. Şi cîte treburi se adunaseră, că nici nu ştiai de ce să te apuci mai întîi ! Deznăduit, Yida încetă să se mai ducă la lucru şi zile întregi hoinărea în căutarea cadavrului soţiei.

Dar iată că se încheie anul, urmă altul şi pe nesimţite veni şi mijlocul lunii a cincea. Între timp, lui Zhu Tai, fiul lui Zhu Chang, i se primise jalba la judecătoria provinciei, care hotărî ca pricina să fie revizuită în judeţul Fuliangxian. Se trimise o hîrtie şi la judeţul Wuyuanxian, în care se cerea ca atît împricinaţii, cît şi coşciugele să fie trimise la ocîrmuirea judeţului Fuliangxian [2].

La început, cînd numai ce se luase hotărîrea de revizuire a procesului, Zhu Tai nu arătă nici o grabă, dar acum, în luna a cincea, socotind că leşurile au intrat în putrefacţie, fără a se zgîrci la bani, dădu plocoane peste plocoane slujitorilor de la *Yamen*-ul din Wuyuanxian, zorindu-i să nu tărăgăneze cu trimisul oamenilor şi sicrielor în judeţul Fuliangxian.

În ceea ce îi privea pe Zhao Wan şi pe fiul său Zhao Shou, ei îşi luaseră de o grijă : doar sentinţa pe care o dăduse încă de la bun început judecătoria din Wuyuanxian era în favoarea lor. Aşa încît, fără pic de teamă şi cu inima uşoară, strînseră hîrtiile trebuincioase şi se îndreptară spre judeţul Fuliangxian.

După ce oamenii şi coşciugele fură aduşi în Fuliangxian, cîrmuitorul judeţului porunci ca toţi împricinaţii să fie băgaţi la arest, iar cadavrele să fie duse la morgă. Pe

[1] Pînă în zilele noastre, în China apa se bea în general fierbinte sau răcită, însă numai după ce a fost fiartă.

[2] Amintim că oraşul Jingdezhen ţinea de acest judeţ şi la ocîrmuirea acestuia înaintase Qiu Yida jalba, în care îl învinuia pe Liu Sanwang şi pe soţia lui, Sun, de moartea nevestei sale.

slujbașii din Wuyuanxian îi trimise înapoi cu hîrtia doveditoare că își făcuseră datoria.

A doua zi, mai-marele județului îi chemă pe toți împricinații și se îndreptă spre morgă pentru cercetarea cadavrelor. Între timp, Zhu Tai îi cumpărase pe toți de la *Yamen*, de la mic la mare, doar-doar o să cîștige cauza. Cînd șeful ajunse în încăperea unde se aflau sicriele, Zhao Wan îi dădu o hîrtie pregătită dinainte. Citind-o, cîrmuitorul județului îi spuse lui Zhu Chang :

— Tu ai folosit cadavrul femeii pentru șantaj și pe deasupra ai mai ucis și doi oameni. Pricina asta a fost deja cercetată și încheiată. Atunci de ce mai înaintezi o nouă jalbă ?

— Înălțimea-voastră, oamenii lui Zhao au lovit-o pe această femeie în apă și atunci ea s-a prăpădit. Asta au văzut-o cu toții. Dar Zhao Wan i-a cumpărat și pe vecinii săi și pe medicul legist, și acesta a mințit raportînd că femeia a fost sugrumată.

Cît despre Ding Wen și bătrîna Tian, Zhao Wan și Zhao Shou, speriindu-se că vor trebui să dea socoteală pentru uciderea femeii, au aranjat totul în așa fel ca toată răspunderea să cadă asupra mea. Și dacă se mai ia în seamă că oamenii mei erau puțini, cum am fi putut noi face față unei asemenea cete și încă să mai omorîm doi oameni de-ai lor ? Și de ce i-am fi ales tocmai pe ei ? Doar și așa erau niște bătrîni cu un picior în groapă ? Rog pe înălțimea-voastră să țină seama de toate acestea și treaba se va limpezi.

— Dacă așa stau lucrurile, tu n-ar fi trebuit să-ți recunoști vina, spuse șeful.

— Doar la *Yamen* se obișnuiește să te pună la cele mai grele cazne, răspunse Zhu Chang, și dacă eu aș fi tăgăduit, n-aș mai fi apucat ziua de azi.

Însă Zhao Wan susținea contrariul.

— În acea zi, Zhu Chang și oamenii săi, învinuindu-ne pe nedrept de uciderea femeii, s-au năpustit în casă și

i-au snopit în bătăi pe toți cei ce i-au căzut sub mînă, spuse el. Ai noștri au luat-o la goană și s-au ascuns, dar Ding Wen și Tian erau prea bătrîni și n-au apucat să fugă, drept care au plătit cu viața. Pe de altă parte, urmele funiei de pe grumazul răposatei le-a văzut însuși cîrmuitorul județului, și medicul legist n-ar fi cutezat să raporteze ceea ce nu era de fapt. Dar de atunci a trecut atîta vreme încît cadavrul pesemne că a și intrat în putrefacție. Și acum Zhu Chang umbră cu vicleșuguri, încearcă cu vorbe meșteșugite să vă înșele, pentru ca el să scape de răspundere și să arunce vina pe alții. Rogu-vă să cercetați cu atenție mărturiile mele și adevărul va ieși la iveală.

— Să zicem că e așa, dar în acest caz nu ne putem bizui pe vorbe, zise șeful și porunci să se deschidă coșciugul.

Și iată ce lucruri uimitoare se pot petrece pe lume ! Trecuse atîta vreme, leșul ar fi trebuit să se descompună, dar, cînd deschiseră coșciugul, răposata zăcea în el ca vie, iar urma funiei pe grumaz devenise și mai clară. Medicul legist dădea din colț în colț : el primise deja de la Zhu Tai un plocon în bani, și, dacă leșul s-ar fi alterat, ar fi putut manevra în așa fel, ca Zhu Chang să fie slobozit și în locul lui să fie întemnițat Zhao Wan. Dar urma rămăsese, și dacă el ar fi mințit, șeful ar fi verificat singur. Dar cum să spună adevărul dacă luase deja mită ? !

Cîrmuitorul județului observă că medicul legist șovăie și se îndreptă el însuși spre cosciug. Atunci medicului legist nu-i mai rămase decît să spună adevărul.

Zhu Chang se uita cu groază la tot ce se petrecea. Șeful confruntă spusele specialistului cu mărturiile anterioare și văzu că totul se potrivește de minune.

— Crima ta a fost deja dovedită, spuse el către Zhu Chang. Așa că de ce ai cutezat să te plîngi pe degeaba și să duci de nas autoritățile ?

Zhu Chang începu din nou să se dezvinovăţească.
— Mai ai neobrăzarea să tăgăduieşti ! ţipă cîrmuitorul. Spune pe dată de unde s-a ivit femeia asta sugrumată ! Să fie strîns în menghină ! porunci el.
Zhu Chang nu putu să îndure caznele.
— În acea dimineaţă am găsit cadavrul ei pe malul rîului, dar de unde a apărut, asta nu ştiu, zise el.
Mai-marele judeţului avea o memorie bună şi el îşi aduse aminte : anul trecut un oarecare Qiu Yida înaintase o jalbă împotriva lui Liu Sanwang, învinuindu-l pe acesta că i-a omorît soţia, dar cadavrul nu fusese găsit. El îşi mai aminti şi de plîngerea nevestei cîrciumarului împotriva slugii ei. Sluga spusese şi ea că tocmai în acea zi, împreună cu stăpînul, dusese cadavrul şi îl aruncase pe malul rîului.
„Dar nici pînă acum nu a fost găsit cadavrul femeii. Poate că este acesta", se gîndi şeful, şi porunci ca lui Zhu Chang şi omului de încredere al acestuia, Bu Cai, să li se dea cîte treizeci de lovituri de ciomag. Osîndindu-i la moarte, ordonă să fie aruncaţi din nou în temniţă. Pe ceilalţi oameni ai lui Zhu Chang îi condamnă la muncă silnică, dar deocamdată îl slobozi pe chezăşie. Lui Zhao Wan şi oamenilor săi li se dădu drumul.
Apoi cîrmuitorul judeţului dădu dispoziţie să fie căutate şi aduse la el mărturiile lui Qiu Yida şi ale slugii cîrciumarului Wang. Confruntîndu-le, el constată că datele coincid. Atunci porunci să fie chemaţi Qiu Yida, Liu Sanwang şi martorii şi, de asemenea, să fie adusă din închisoare Sun Gură-lată pentru a identifhca leşul.
Era în călduroasa lună a cincea cînd în temniţă bîntuia molima. Sun numai ce se mai pusese pe picioare, mergea anevoie şi o aduseră sprijinind-o de subsuori bărbatul ei Liu Sanwang împreună cu fiul, Zaiwang.
Cînd fu deschis sicriul, Yida îşi recunoscu pe dată soţia.
— Asta e nevastă-mea ! strigă el, hohotind de plîns.

Vecinii recunoscură, de asemenea, că moarta era fosta soţie a lui Qiu Yida, născută Yang.
Atunci cîrmuitorul începu să întrebe amănunţit despre pricina morţii lui Yang. Yida stăruia că pe ea o jignisera cu grosolănie Liu Sanwang şi soţia acestuia.
— Ea n-a putut să îndure o asemenea ruşine şi s-a spînzurat, încheie el.
Liu Liu Sanwang şi nevastă-sa au tăgăduit cu îndîrjire, dar vecinii au declarat într-un singur glas că gîlceava a stîrnit-o Sun şi că bărbatul ei nu are nici un amestec.
Atunci mai-marele judeţului porunci ca lui Sun să i se strîngă degetele în menghină.
Sun, care era vlăguită de boală şi cu mare greutate izbutise să ajungă în sala de judecată, a mai trebuit acum să dea din gură la nesfîrşit ca să se dezvinovăţească. De aceea era cu totul schimbată la faţă. Şi cînd o mai şi strînseră în menghină, nu putu îndura cazna, se prăvăli la pămînt şi, vai ! nu se mai ridică.
Şi iată că din pricina unui singur bănuţ de aramă a mai murit un om.
Şi astfel :

Împărăţia de-apoi înc-un duh cu limbă ascuţită are,
Pe pămînt sînt mai puţin cu una, muieri gîlcevitoare.

Cîrmuitorul judeţului porunci pe loc să înceteze cazna.
Liu Sanwang ţipa, o striga pe nevastă-sa, nădăjduind să o readucă în simţire, dar în zadar. Băieţelul ei, Zaiwang, plîngea în hohote şi aşa se zbuciuma, că ţi se sfîşia inima.
Mai-marelui judeţului i se făcu milă de ei şi spuse către Yida :
— Soţia ta s-a certat cu Sun şi în cele din urmă şi-a pus capăt zilelor. Acum şi Sun însăşi s-a sfîrşit, aşa încît moartea soţiei tale este răzbunată. De acum înainte familiile voastre trebuie să trăiască în pace. Îngropaţi-vă

nevestele, şi pe viitor să nu mai aud de vreo jalbă. Iar dacă veţi cuteza să-mi încălcaţi hotărîrea, veţi fi pedepsiţi cu toată asprimea.

Bătînd mătănii în faţa şefului, Liu Sanwang şi Qiu Yida făgăduiră că se vor supune întru totul, şi luară cadavrele.

În ceea ce-i priveşte pe Zhu Chang şi Bu Cai, ei erau munciţi de gîndul că irosiseră o grămadă de bani şi, în ciuda acestui fapt, totul se întorsese împotriva lor. Gîndul acesta îi dobora. Între timp în închisoare începu să bîntuie din nou molima. Vlăguiţi şi de schingiuri, după ce boliră cîteva zile, îşi dădură duhul.

Şi iată că din pricina unei singure monede, au mai pierit încă două suflete.

N-au izbutit să se îmbogăţească
Ci să se nimicească doar pe ei
Înşelăciunea fu să le slujească.

Stai puţin, povestitorule, veţi spune dumneavoastră. Doar Zhu Chang nu s-a făcut vinovat decît prin faptul că a uneltit împotriva altora şi din pricina asta a pierit; pe cînd Zhao Wan şi fiul său Zhao Shou, care au ucis doi oameni nevinovaţi şi pe deasupra au mai dus la moarte încă doi, au rămas nepedepsiţi şi continuă să trăiască liniştiţi, în deplină îndestulare. Nu este oare aceasta o dovadă că nu întotdeauna Cerul dă după faptă şi răsplată ? Nu, stimaţi cititori, doar cunoaşteţi vechea zicală :

„Se răsplăteşte binele cu bine
Şi răul tot cu rău este plătit,
De n-ai primit ce-astfel ţi se cuvine,
Sorocu-nseamnă încă n-a venit".

Stăpînitorul ceresc, luînd în seamă faptele bune şi rele, le ţine minte pe toate. Din vechime şi pînă în zilele noastre n-a scăpat de pedeapsă nimeni care a meritat-o.

Iar dacă deocamdată Zhao Wan şi fiul său scăpaseră din plasa răzbunării şi se desfătau cu viaţa, asta s-a întîmplat în primul rînd pentru că sorocul fericirii lor nebune încă nu se încheiase, în al doilea rînd, pentru că timpul ispăşirii încă nu venise şi, în al treilea rînd, pentru că eu nu am decît o singură gură şi nu pot vorbi în acelaşi timp şi despre una, şi despre alta.

Să revenim dară la ei. După ce cîştigaseră de două ori procesul şi s-au întors acasă, rudele şi vecinii veniră să-i felicite şi ei o ţinută cîteva zile în şir într-un chef, bînd şi, veselindu-se. Şi încă peste cîteva zile, cînd aflară că Zhu Chang şi Bu Cai se sfîrşiseră, bucuria lor nu cunoscu margini.

Timpul zbura repede şi pe nesimţite trecu mai bine de un an.

Deşi era bătrîn, lui Zhao Wan îi mai plăcea să se drăgostească şi el avea o ţiitoare, pe nume Ai Da'er. Era o femeie destul de chipeşă, îl plăcea să se gătească şi să se sulemenească şi era tocmai la vîrsta tinereţii, cînd orice femeie, mai cu seamă focoasă cum era ea, simte nevoia să guste din plin desfătările dragostei. Deşi era desfrînat, Zhao Wan era totuşi un om bătrîn. Se ţinea el de ştrengării şi îşi făcea cu ea într-o oarecare măsură cheful, dar nu-i putea potoli pe deplin patima.

Între timp Ai Da'er îşi pusese ochii pe Zhao Yilang — nepotul adoptiv al lui Zhao Wan —, flăcău voinic şi încă holtei. Adeseori ea se ducea la bucătărie, îl atingea ca din întîmplare ba cu umărul, ba cu spatele, şi se punea cu el la taifas, vorbind şi glumind ba de una, ba de alta. Aşa că gîndiţi-vă singuri, stimaţi cititori : mulţi bărbaţi se află pe lume care să nu se lase ispitiţi cînd femeia li se aruncă ea însăşi în braţe ? Şi iată că, prin mişcarea sprîncenelor, prin privirile pline de subînţelesuri ei ajunseră la învoială şi peste puţin timp se întîmplă ceea ce doreau amîndoi. Yilang şi Ai Da'er erau

tineri, și de aceea, aidoma unor tigri flămînzi, nu cunoșteau sațiul. De cum avea o clipă liberă, femeia se strecura în odaia lui Yilang. Totodată, Yilang se arăta priceput în dragoste, așa încît la întîlnirile cu iubita sa, femeia se topea de plăcere și ajungea la o asemenea stare de extaz, încît simțea pur și simplu că sufletul e gata să i se despartă din trup. De aceea nu voia să se depărteze de el nici măcar pentru o clipă și era înciudată că nu pot fi tot timpul împreună. Astfel ei se întîlniră în taină mai bine de jumătate de an, pînă cînd, într-o bună zi, Ai Da'er îi spuse ibovnicului :

— Noi, desigur, am petrecut acest timp în bucurie, dar cu toate acestea trebuie să ne ferim de ochii altora, stăm tot timpul cu frica în sîn și nu ne putem desfăta pe deplin cu fericirea. Nu e mai bine să plecăm de aici și să ne trăim viața ca soț și soție ?

— De trăit ca soț și soție putem și aici, dacă ții într-adevăr la mine.

— Ce-s vorbele astea ? Doar știi că ai devenit omul inimii mele. Dar cum putem trăi ca soț și soție rămînînd aici ?

— Anul trecut stăpînul și fiul său i-au omorît pe bătrînul Ding Wen și pe bătrîna Tian, iar vina au aruncat-o asupra lui Zhu Chang, început să povestească Yilang. Ei mi-au poruncit să-i ajut să care cadavrele și mi-au făgăduit că, atunci cînd treaba se va încheia, îmi vor da o parte din avutul lor. Bîta cu care i-au răpus pe cei doi am pus-o bine. Dar în tot timpul ăsta m-ai învrednicit cu iubirea ta și n-am vrut să vorbesc cu stăpînul în privința răsplății. Însă dacă ai asemenea intenții serioase, o să stau de vorbă cu el. Îi zic că renunț la partea ce mi s-a făgăduit, mă statornicesc în alt loc și apoi rog pe cineva să-l înduplece să mi te dea de soție. Dacă însă nu vrea să se despartă de tine, atunci pleci pe furiș de la el. Va cuteza oare să spună măcar un cuvințel ? Dar dacă nu se

arată destul de înțelept, îi povesc lui Tian Niu'er cum i-a fost ucisă mama și mergem amîndoi să facem plîngere la ocîrmuire. Atunci nici viața nu și-o va putea salva.

— Dacă așa stau lucrurile, nu tărăgăna, spuse Ai Da'er, și, bucuroasă din cale-afară, fugi din odaia lui Yilang.

În ziua următoare, pe cînd Zhao Wan ședea singur în sală, Yilang se apropie de el și spuse :

— Odinioară mi-ați făgăduit că atunci cînd treaba s-o isprăvi, o să-mi dați o parte din avut. Acum cînd cu Zhu Chang s-a terminat de mult, v-aș ruga să vă țineți de cuvînt ca să-mi pot face și eu un rost și să am gospodăria mea.

— Înțeleg, răspunse la aceasta Zhao Wan.

Întîlnindu-se a doua zi cu ibovnica, Yilang o înștiință :

— Eu am vorbit cu bătrînul stăpîn. Să ai în vedere acesta și fii atentă, trage cu urechea ca să afli dacă se învoiește ori ba.

Ai Daer dădu din cap în semn că a înțeles și ei se despărțiră.

După discuția cu Yilang, Zhao Wan își chemă fiul, pe Zhao Shou, într-o încăpere lăturalnică și, după ce închise bine ușile, îi povesti despre pretențiile nepotului său adoptiv.

— Eu i-am răspuns în doi peri, adăugă Zhao Wan, dar ce-i de făcut acum ?

— Ei, am aruncat și eu atunci așa, o vorbă, dar iată că el a luat-o drept bună, zise Zhao Shou.

— N-ar fi trebuit să-i facem nici un fel de promisiuni, spuse Zhao Wan cu părere de rău. Acum, dacă nu-i dăm nimic, e îndoielnic că o s-o lase baltă.

Zhao Shou chibzui o clipă și din nou îi încolți în minte un gînd hain.

— Uite ce este tată, zise fiul. Dacă îi facem pe plac, are să să nărăvească, are să ne stoarcă de bani lună de lună, și asta se va preface într-un șantaj fără sfîrșit.

Despre treburile noastre știe însă doar el singur, așa că e mai bine să smulgem răul din rădăcină și să ne luăm de o grijă odată pentru totdeauna.

Dacă bătrînul ar fi fost un om bun din fire, l-ar fi sfătuit pe fiu să lase la o parte asemenea gînduri, i-ar fi dat lui Yilang cîte ceva și, cine știe, poate că aceasta n-ar fi atras după sine noi nenorociri. Dar a trebuit ca bătrînul, fără a cumpăni măcar o clipă, să răspundă :

— Și eu sînt de părerea ta, numai că nu știu cum să facem.

— Dar ce e greu în asta ? îl liniști Zhao Shou. Mîine cumpărăm niște șoricioaică,, o torn în vin, îl îmbătăm, și cu asta basta. Toată lumea știe că ne-am purtat întotdeauna bine cu el și nimeni n-are să intre la bănuieli.

În vreme ce tatăl și fiul puneau la cale ticăloșia, erau încredințați că nici zeii, nici diavolii nu vor prinde de veste. Nici prin gînd nu le trecea că Ai Da'er stă lipită de zid și trage cu urechea. Și deși nu auzise decît frînturi de vorbe, ghici că e vorba de Yilang. Temîndu-se ca vreunul din ei să nu iasă și s-o surprindă, o luă iute din loc. Ar fi vrut să-i povestească despre asta ibovnicului, dar întrucît nu auzise destul de deslușit, nu voia să-l alarmeze pe degeaba. Atunci recurse la un vicleșug.

Seara îl îmbătă în așa fel pe bătrîn, încît el se făcu criță. În așternut ea se arătă nespus de duioasă și, dîndu-și frîu liber îi șopti bătrînului asemenea vorbe deșucheate, încît acestuia i se tulburară gîndurile și, sub înrîurirea vinului, el, desigur, își îngădui tot felul de ștrengării.

Și iată că în toiul desfătării, femeia deschise vorba.

— Am avut de gînd să vă spun ceva, dar mi-a fost teamă că o să săriți în sus de mînie. Dar nici să țin în mine nu mai pot. Trebuie într-un fel să-mi vărs focul inimii.

Bătrînul, abia trăgîndu-și răsuflarea din pricina jocului iubirii, se opri o clipă și întrebă :

— Cine dară a cutezat să te jignească și să te aducă într-o asemenea stare de indignare ?

— Ăsta-i ticălosul de Yilang. Astăzi s-a legat de mine și mi-a aruncat asemenea vorbe nelalocul lor, încît am vrut să-l aduc de îndată la dumneavoastră, dar el mi-a spus : „Viața bătrînului și a tînărului domn e în mîinile mele și e îndoielnic să or să cuteze să-mi facă ceva". Eu nu știu ce a avut în vedere, dar dacă toate astea ar fi fost rostite de față cu niște străini, v-ar fi bănuit de cine știe ce nelegiuri, ceea ce v-ar fi știrbit bunul renume. Ar trebui să născociți ceva și să terminați cu un asemenea ticălos, pentru ca pe viitor să nu aveți neplăceri.

— Ia te uită pînă la ce lipsă de respect a ajuns nemernicul ăsta ! se indignă bătrînul. Ei, lasă, nu-i nimic. Mîine seară totul are să fie în ordine.

— Ce aveți în vedere ? întrebă Ai Da'er.

Se pare că nici bătrînului nu-i mai era hărăzit să trăiască și de aceea îi povesti țiitoarei amănunțit cum ei au hotărît să-l otrăvească pe Yilang.

Aflînd toate acestea, în dimineața următoare, prinzînd un moment prielnic, femeia alergă la ibovnic și îi spuse ce-l așteaptă.

Yilang se sperie, nu glumă. „Ce oameni prefăcuți și fără pic de inimă sînt ! se gîndi el. Au hotărît să termine cu mine. Cum, dară, pot să-i mai iert acum ?"

Încuind ușa odăii și luînd cu sine bîta, el alergă la Tian Niu'er și îi povesti cum i-a fost omorîtă mama. Turbat de furie, Tian Niu'er dădu s-o pornească spre stăpîni ca să se răfuiască cu ei, dar Yilang îl opri.

— Dacă ai să începi acum să faci scandal, ei or să apuce să-și ia toate măsurile. Așa că e mai bine să ne ducem fără întîrziere la *Yamen* și să discutăm acolo cu ei.

— Ai dreptate, încuviință Tian Niu'er. Dar în ce județ să mergem ?

— La început jalba a fost înaintată în județul Wuyuanxian. Cîrmuitorul a rămas același, așa că la el trebuie să ne ducem.

Satul Taibocun se afla doar la patruzeci de *li* de orașul reședință de județ. Cei doi o porniră în mare grabă și, ajunși acolo, se duseră direct la ocîrmuire.

Cîrmuitorul încă nu terminase audiențele de dimineață și cînd cei doi flăcăi bătură toba și își strigară păsul, porunci să fie aduși în sala de judecată. Tinerii căzută în genunchi în fața șefului. O jalbă scrisă nu aveau, așa încît i se adresară prin viu grai. Primul, plîngînd și tînguindu-se Tian Niu'er, iar apoi Yilang povesti cum Zhao Shou i-a ucis pe Ding Wen și pe bătrîna Tian, iar vina a aruncat-o asupra lui Zhu Chang și Bu Cai. Totodată, el îi dădu șefului bîta cu care fusese făptuit omorul. Cîrmuitorul o cercetă și văzu pe ea semne evidente de sînge.

— Dacă lucrurile s-au petrecut astfel, de ce nu i-ai dat în vileag atunci ? îl întrebă mai-marele județului pe Yilang.

— Eram totuși legat de ei, îmi erau doar stăpîni. Mi-a fost milă de dînșii și n-am vrut să-i pîrăsc, răspunse Yilang. Dar acum s-au speriat că voi vorbi și ieri au hotărît ca în seara asta să mă otrăvească. Așa că nu mi-a mai rămas decît să vin la dumneavoastră cu rugămintea de a mă ocroti.

— De unde știi ce-au pus la cale Zhao Wan și Zhao Shou ?

Luat pe neașteptate, pe Yilang îl luă gura pe dinainte.

— Astea toate le-am aflat de la Ai Da'er, a doua soție a stăpînului cel bătrîn.

— A doua soție a stăpînului tău ? Cum se face că s-a încumetat să te înștiințeze ? Pesemne că s-a încurcat cu tine.

Întrebarea nimeri drept în țintă. Dîndu-și seama că taina i-a fost dezvăluită, Yilang se schimbă cu totul la față și începu să se dezvinovățească.

— Treaba e limpede, nu-i nimic de tăgăduit aici, îi aruncă șeful și porunci ca doi străjeri să meargă împreună cu Tian Niu'er și Yilang după Zhao Wan, Zhao Shou și Ai Da'er. Aceștia urmau să fie aduși la județ pentru cercetări. Dar cînd trimișii apunseră la Taibocum, era deja seara tîrziu și Tian Niu'er îi opri pe toți să înnopteze la el.

În acea zi, încă de dimineață, Zhao Shou cumpărase șoricioaica, dar pe Yilang nu-l putu găsi nicăieri. Întrebă de el pe cei ai casei, însă nimeni nu știa unde se dusese. Zhao Wan și Zhao Shou intrară la bănuieli, dar nici prin gînd nu le trecu că Ai Da'er îi trădase. Iar a doua zi, încă de cu zori, se iviră străjerii de la *Yamen*, îi legară pe toți și îi duseră la județ.

Văzînd-o și pe Ai Da'er printre cei arestați, Zhao Wan crezu la început că Yilang a amestecat-o și pe ea în această pricină drept răzbunare pentru faptul că femeia nu s-a lăsat ademenită de el. Dar numai după ce Yilang înfățișă cîrmuitorului împrejurările legate de omor și la sfîrșit povesti cum cei doi se pregăteau să-l termine și pe el, bătrînul înțelese că între Yilang și Ai Da'er dăinuie o veche legătură și nu-și putea ierta că l-a luat gura pe dinainte.

Între cele două părți, se iscă sfada. La început Zhao Wan și Zhao Shou au tăgăduit cu îndîrjire, dar în urma caznelor înfiorătoare la care au fost supuși, făcură mărturisiri complete. Vina lor era foarte grea. Ei uciseseră doi oameni și tot din pricina uneltirilor lor s-au mai pierdut încă două vieți, așa încît li se dădură cîte șaizeci de lovituri de ciomag și fură osîndiți la moarte. În ceea ce-l privește pe Yilang, pentru că se încurcase cu țiitoarea stăpînului său i se dădură patruzeci de lovituri de ciomag

și fu și el condamnat la moarte. Pentru destrăbălare Ai Da'er primi aceeași pedeapsă. Toți cei patru fură aruncați în temniță. Lui Tian Niu'er i se dădu drumul acasă. Totodată a fost alcătuită o hîrtie către autoritățile superioare și, după noi cercetări, sosi porunca să fie executați la sfîrșitul toamnei [1].

Și iată cum din cauza unui singur bănuț de aramă au mai murit încă patru oameni. Și deși, după cum se spune, „jignirea are întotdeauna o pricină, iar datornicul un împrumutător“, dacă nu s-ar fi stîrnit scandalul pentru o băncuță de aramă, care a făcut-o pe Yang să-și curme viața, și de n-ar fi fost cadavrul ei, nici Zhu Chang n-ar fi putut să pună la cale matrapazlîcurile sale. Într-un cuvînt, din pricina unui singur bănuț de aramă, au căzut jertfă treisprezece vieți omenești.

Această povestire se numește „Gîlceava fără rost pentru un bănuț de aramă duce la nemaipomenite nenorociri“. Ea îi povățuiește pe oameni să se lepede de gîndurile la înavuțire și, înainte de toate, să fie reținuți în faptele lor.

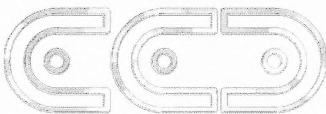
Stihurile glăsuiesc :

Din pricina unui bănuț de aramă
A izbucnit o ceartăn-ntre copii.
Dintr-un biet fleac deci s-a iscat o dramă,
Cine ar fi zis cîți oameni vor pieri ?
Aruncă-n lături gînd de-navuțire
Mîniei tale stavilă să-i pui,
Dacă îți ieși cumva din fire.
Doar astfel de necaz vei fi ferit
Și traiul ți-l vei duce liniștit.

[1] În vechea Chină, execuțiile aveau loc toamna.

CUPRINS

Scanare și prelucrare digitală

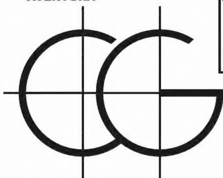
de

Anonim

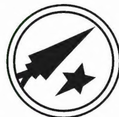
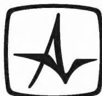

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

